

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. VIII. 29.

SUNDHETSTILSTANDEN OG MEDISINALFORHOLDENE

I RIKET

1924.

FYLKESBERETNINGER 1923 OG 1924.

72DE ÅRGANG.

(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1924.)

72IÈME ANNÉE.

UTGITT AV

DET STATISTISKE CENTRALBYRÅ.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE 25ÈME.)

OSLO.

I KOMMISJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1927.

Pris: kr. 1.00.

Norges Offisielle Statistikk, rekke VII. (Statistique Officielle de la Norvège, série VII.)

Trykt 1925:

- Nr. 151. Folkemengdens bevegelse 1916—1920. II. Sammendrag. (*Mouvement de la population pendant les années 1916 à 1920. II. Résumé.*)
- 152. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1921. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 153. Landbruksareal og husdyrhold 1924. Representativ telling. (*Superficies agricoles et élevage du bétail de l'année 1924. Recensement représentatif.*)
- 154. Folketellingen i Norge 1 desember 1920. XII. Byggeskikker på den norske landsbygd. (*Recensement du 1er décembre 1920. XII. Types des petits bâtiments à la campagne en Norvège.*)
- 155. Lønninger 1924. (*Gages et salaires.*)
- 156. Sinnssykeasylenes virksomhet 1922. (*Hospices d'aliénés.*)
- 157. Sjømannsforsikringen 1922. Fiskeriforsikringen 1922. (*Assurances contre les accidents des marins. Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
- 158. Folkemengdens bevegelse 1922. (*Mouvement de la population.*)
- 159. Norges jernbaner 1923/24. (*Chemins de fer norvégiens.*)
- 160. Kriminalstatistikk og Kriminell Rettspleie 1921 og 1922. (*Criminalité et Justice criminelle.*)
- 161. Folketellingen i Norge 1 desember 1920. XIII. Oversikt over livsstillingsstatistikken og tellingens utførelse. (*Recensement du 1er décembre 1920. XIII. Aperçu de la statistique des professions et l'organisation du recensement.*)
- 162. Sinnssykeasylenes virksomhet 1923. (*Hospices d'aliénés.*)
- 163. Norges kommunale finanser 1922/23. (*Finances des communes.*)
- 164. Norges industri 1923. (*Statistique industrielle.*)
- 165. Arbeidslønnen i jordbruket. Driftsåret 1924/25. (*Salaires des ouvriers agricoles en 1924/25.*)
- 166. Arbeidsforholdene ved hotell- og kafévirksomhet. (*Les conditions de travail dans les hôtels, restaurants et cafés.*)
- 167. Norges fiskerier 1922. (*Grandes pêches maritimes.*)
- 168. Forsikringsselskaper 1923. (*Sociétés d'assurances.*)
- 169. Fattigvesenet 1920 og 1921. (*Assistance publique.*)
- 170. Ulykkesforsikringen 1921 og 1922. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 171. Norges postvesen 1924. (*Statistique postale.*)
- 172. Skolevesenets tilstand 1922. (*Instruction publique.*)
- 173. Fengselsstyrelsens årbok 1923. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1923.*)
- 174. Norges telegrafvesen 1923—1924. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 175. Norges fiskerier 1923. (*Grandes pêches maritimes.*)
- 176. Stortingsvalget 1924. (*Élections en 1924 pour le «Storting».*)
- 177. Megling og voldgift. Tariffavtaler og arbeidskonflikter 1924. (*Entremise publique et arbitrage. Conventions collectives et conflits du travail en 1924.*)
- 178. Norges bergverksdrift 1924. (*Mines et usines.*)
- 179. Sinnssykeasylenes virksomhet 1924. (*Hospices d'aliénés.*)
- 180. Sykeforsikringen 1924. (*Assurance-maladie.*)
- 181. Norges skibsfart 1924. (*Navigation.*)
- 182. Det civile veterinærvesen 1925. (*Service vétérinaire civil.*)
- 183. Landbruksareal og husdyrhold 1925. Representativ telling. (*Superficies agricoles et élevage du bétail de l'année 1925. Recensement représentatif.*)
- 184. Norges sparebanker 1924. (*Caisses d'épargne.*)
- 185. Private aktiebanker 1924. (*Banques privées par actions.*)

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. VIII. 29.

SUNDHETSTILSTANDEN
OG
MEDISINALFORHOLDENE
I RIKET
1924.

FYLKESBERETNINGER 1923 OG 1924.

72DE ÅRGANG.

(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1924.)

72IÈME ANNÉE.

UTGITT AV
DET STATISTISKE CENTRALBYRÅ.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE 25*.)

OSLO.
I KOMMISSJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.
1927.

For årene	1882—1897	se Norges Offisielle Statistikk, rekke III.	
—«—	1898—1903	—«—	— IV.
—«—	1904—1911	—«—	— V.
—«—	1912—1916	—«—	— VI.
For året	1917	—«—	— VII, nr. 3.
—«—	1918	—«—	— VII, « 58.
—«—	1919	—«—	— VII, « 108.
—«—	1920	—«—	— VII, « 138.
—«—	1921	—«—	— VII, « 152.
—«—	1922	—«—	— VII, « 188.
—«—	1923	—«—	— VIII, « 13.

Innhold.

	Side.
Innledning.	
1. Innledende bemerkninger	1*
2. Antall lægedistrikter og medisinalpersonale i 1924	1*
3. Sykehus, sanatorier, tuberkulosehjem og andre under medisinalvesenet hørende anstalter	2*
4. Vaksinasjonen i 1924	4*
5. Rettsmedisinske forretninger	5*
6. Dødelighetsforholdene i 1924	6*
7. Samlet antall dødsfall og dødsfall med kjent dødsårsak	8*
8. Oversikt over de viktigste dødsårsaker	9*
9. Epidemiske sykdommer	13*
10. Tuberkulose	14*
11. Kreft	17*
12. Veneriske sykdommer	20*
13. Spedalskhet	20*
14. Sinnssykdom	21*
15. Samlet antall fødsler i 1924, dødsfall på barselseng, obstetriske operasjoner m. m.	21*
Résumé en français	25*
Tabeller.	
Tabell 1. Lægedistrikter og medisinalpersonale	28*
Tabell 2. Antallet av sykeplasser og behandlede syke m. m. på sykehusene i 1924.	32*
Tabell 3. Antallet av sykeplasser og behandlede lungetuberkulose på sanatorier og tuberkulosehjem i 1924	36*
Tabell 4. Oppgave over dødsfall med kjent dødsårsak fordelt etter fylker	38*
Tabell 5. Oppgave over dødsfall med kjent dødsårsak fordelt etter alder og kjønn.	52*
Tabell 6. Tilfelle av epidemiske sykdommer meldt av lægene i 1924 i rikets bygder og byer fylkesvis fordelt	66*
Tabell 7. Tilfelle av epidemiske sykdommer meldt av lægene i bygdene etter måned i 1924	68*
Tabell 8. Tilfelle av epidemiske sykdommer meldt av lægene i byene etter måned i 1924	69*
Tabell 9. Dødsfall av tuberkulose i de forskjellige aldersgrupper fylkesvis fordelt.	70*
Tabell 10. Meldte tilfelle av tuberkulose sykdommer i 1924 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder	72*
Tabell 11. Dødsfall av maligne svulster fylkesvis i 1924	80*
Tabell 12. Dødsfall av maligne svulster etter alder og kjønn i 1924	82*
Tabell 13. Veneriske sykdommer meldt av lægene i 1924	86*
Tabell 14. Innkomne tilfelle av venerisk sykdom på sykehusene i 1924	86*
Tabell 15. Utdrag av jordmødrenes bøker	87*

Table des matières.

	Pages.
Texte.	
1. Introduction.....	1*
2. Nombre de sections et de personnels médicaux en 1924.....	1*
3. Établissements médicaux	2*
4. Vaccination	4*
5. Examens médico-légaux.....	5*
6. Mortalité totale en 1924	6*
7. Nombre total de décès et causes de décès connues	8*
8. Les causes de décès les plus importantes.....	9*
9. Maladies épidémiques.....	13*
10. Tuberculose.....	14*
11. Cancer	17*
12. Maladies vénériennes	20*
13. Lèpre.....	20*
14. Insania	21*
15. Nombre de naissances en 1924, mortalité puerpérale, opérations obstétricales....	21*
Résumé en français.....	25*
 Tableaux.	
Tableau 1. Sections médicales et nombre de médecins, de dentistes, de sages-femmes, de pharmacies et pharmaciens	28*
Tableau 2. Nombre des lits et des malades soignés, etc., aux hôpitaux en 1924 ...	32*
Tableau 3. Nombre des lits et des malades souffrants de tuberculose pulmonaire soignés aux sanatoriums et aux dispensaires des tuberculeux en 1924..	36*
Tableau 4. Causes de décès par préfecture.....	38*
Tableau 5. Causes de décès par âge et sexe.....	52*
Tableau 6. Cas des maladies épidémiques déclarés par les médecins répartis par préfecture en 1924.....	66*
Tableau 7. Cas des maladies épidémiques déclarés dans les districts ruraux par mois en 1924.....	68*
Tableau 8. Cas des maladies épidémiques déclarés dans les villes par mois en 1924	69*
Tableau 9. Mortalité de tuberculose par âge et préfecture.....	70*
Tableau 10. Cas des maladies tuberculeuses d'après les registres de commissions de santé.....	72*
Tableau 11. Décès par tumeurs malignes par préfecture en 1924.....	80*
Tableau 12. Décès par tumeurs malignes par âge et sexe en 1924	82*
Tableau 13. Cas des maladies vénériennes déclarés par les médecins.....	86*
Tableau 14. Cas nouveaux des maladies vénériennes traités dans les hôpitaux	86*
Tableau 15. Extrait des registres des sages-femmes.....	87*

1. Innledende bemerkninger.

Introduction.

Herved fremlegges medisinalberetningen for riket for 1924 og beretningene for de enkelte fylker for 1923 og 1924.

Medisinalberetningen for riket har vesentlig samme innhold som den foregående. Man nevner dog at man i år har sløifet oversikten over antall sinnssyke forpleiet med statsbidrag etter lov av 27 juni 1891. Denne tabell er fra 1924 av overført til sinnssykestatistikken, utarbeidet av overlægen for sinnssykevesenet.

Medisinalberetningene for de enkelte fylker, som er utarbeidet på grunnlag av fylkeslægenes og de enkelte distriktslægers årsberetninger, gjelder som nevnt 2 år, 1923 og 1924. I disse fylkesberetninger har man lagt hovedvekten på å gi et bilde av sundhetstilstanden og de hygieniske forhold på de forskjellige steder av landet. Dessuten inneholder de en rekke opplysninger av mer administrative og statistisk art, som antallet av lægedistrikter og deres størrelse og folkemengde, medisinalpersonale, antall sykehus, tuberkulosehjem og andre medisinalanstalter, antall fødsler og dødsfall o. s. v.

Dr. Ivar Tøsti har hjulpet Byrået med utarbeidelsen av fylkesberetningene. Han har gjennomgått alle innkomne medisinalberetninger for 1923 og 1924 for såvidt angår sundhetstilstanden og hygieniske forhold og skrevet nærværende sammendrag.

2. Antall lægedistrikter og medisinalpersonale.

Nombre de sections et de personnels médicaux en 1924.

I tabell 1 i tabellavdelingen er gitt en oversikt over landets inndeling i lægedistrikter og antall læger, tannlæger, jordmødre, apotek og apotekpersonale.

Riket var ved utgangen av 1924 delt i 399 lægedistrikter, hvorav 11 stadsfysikater og 26 stadslægedistrikter. I løpet av 1924 blev Vestby lægedistrikt ophevet og Vestby herred og Son og Hølen ladesteder henlagt til Frogn lægedistrikt. Videre blev Odda herred utskilt fra Ullensvang lægedistrikt og utgjør eget lægedistrikt. Agdenes lægedistrikt blev ophevet og Agdenes herred lagt til Ørland lægedistrikt. Likeledes blev Steinkjer gamle lægedistrikt ophevet og Sparbu herred lagt til Inderøy lægedistrikt og Steinkjer ladested til Stod lægedistrikt. Endelig blev Hegra herred, som tidligere hadde vært under Stjørdal distrikt, fra 1924 av eget lægedistrikt. Angående de enkelte lægedistrikters størrelse og folkemengde henvises til fylkesberetningene, hvor disse oppgaver er meddelt under hvert fylke. Dessuten henvises til den offisielle publikasjon «Norges civile, geistlige, rettslige og militære inndeling» med tillegg, utgitt av det Statistiske Centralbyrå.

Foruten de 399 distriktslægestillinger var der 3 distriktslægestillinger uten fast distrikt, 2 for det hele land og 1 for Finnmark. I 14 fylker var der ansatt en fylkeslæge, og i 10 av fylkene var denne stilling kombinert med distriktslægestillingen. I alle stadsfysikater og stadslægedistrikter var stadsfysikus eller stadslægen ordfører i byens helseråd, i de øvrige lægedistrikter var det, når undtas 1 kommune, distriktslægen.

I 1924 blev der uteksaminert 76 nye læger, hvorav 13 kvinner. Der døde 32 læger i 1924, altså en nettotilgang i året på i alt 44 læger. Antallet av

autoriserte læger ved utgangen av 1924 var i henhold til den offisielle lægefortegnelse 1 508, hvorav 83 kvinner. 50 læger var bosatt i utlandet. Av de øvrige er 1 340 nevnt i distriktslægenes innberetning om antall av læger bosatt i de forskjellige distrikter.

I 1924 blev der uteksaminert 32 nye tannlæger, hvorav 8 kvinner, 11 tannlæger fikk lisens på grunnlag av utenlandsk eksamen. Ifølge fortegnelsen over autoriserte læger, tannlæger og dyrlæger var der ved utgangen av 1924 i alt 710 tannlæger, hvorav 186 kvinner. Av disse hadde 630 kjent bopel i de forskjellige lægedistrikter. 22 var bosatt i utlandet.

Ifølge distriktslægenes opgaver var der 1 528 praktiserende jordmødre i riket i 1924. Der blev uteksaminert 60 jordmødre i året, derav 41 ved jordmorskolen i Oslo og 19 ved jordmorskolen i Bergen.

I 1924 var der 243 apotek og filialapotek i virksomhet. Der blev åpnet 8 nye apotek i året, 7 apotek, opprettet i 1924, var ennå ikke trådt i virksomhet ved årets utgang. Av samtlige apotek hadde 35 salgbart privilegium og de øvrige, undtagen Rikshospitalets apotek, personlig privilegium. Det samlede antall eksaminert apotekpersonale var efter distriktslægenes opgaver 666. 29 kandidater underkastet sig apotekereksamen i 1924, herav 10 kvinner, og 67 farmasøitmedhjelpereksamen, hvorav 39 kvinner.

3. Sykehus, sanatorier, tuberkulosehjem og andre under medicinalvesenet hørende anstalter.

Établissements médicaux.

I tabell 2 side 32* er der gitt en oversikt over sykehusenes virksomhet. Tabellen omfatter opgaver fra 125 sykehus med 9175 sykeplasser. For en del av disse sykehus er opgavene meget ufullstendige.

Foruten sykehus som er nevnt i tabellen var der i Oslo en del større privatklinikker, som tilsammen disponerte over ca. 250 sykeplasser. Dessuten var der i fiskeridistriktene og på en rekke av ekserserplassene en del mindre sykehus og sykestuer, som er åpne i fisketiden og under våbenøvelsene. Ved landsfengslene og de forskjellige fattighus var der innrettet sykeavdelinger, og ved en del bergverk og en del industrielle foretagender fantes større eller mindre sykestuer.

Av sykehusene tilhørte følgende staten: Rikshospitalet, Kvinneklubben og det Militære Sykehus i Oslo og Marinens Sykehus på Horten. Under statens styre hørte dessuten Vårsildavgiftsfondets sykehus ved Haugesund og Florø, dernæst 3 mindre sykehus som bare brukes under fisket. Der var i alt 20 fylkessykehus, nemlig 1 i Opland, Buskerud, Vestfold, Østfold, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland og Møre, 2 i Nord-Trøndelag, 4 i Nordland, 2 i Troms og 3 i Finnmark. I de fleste byer og en del landdistrikter fantes kommunale sykehus, til dels i forbindelse med epidemiasaretter.

Følgende nye sykehus blev tatt i bruk i 1924: I mai 1924 åpnedes Bærums kommunale sykehus med en kirurgisk avdeling på 42 senger, en medisinsk på 70 og en fødeavdeling på 12 senger, i alt 124 sykeplasser. I juni 1924 blev den nye kirurgiske avdeling ved Akers kommunale sykehus på 150 senger tatt i bruk. St. Josefs hospital i Fredrikstad blev utvidet med en ny moderne bygning med 50 senger. I mars 1924 blev den nye epidemibygning ved Haugesunds kommunale sykehusanlegg tatt i bruk, og den kirurgiske avdeling ved det gamle sykehus blev betydelig forbedret. Kopervik fikk i slutten av 1924 et lite sykehus, som, når det er fullt montert, skal kunne ta imot 12 patienter. I Nord-Trøndelag åpnedes Meråker sykehus med 25 sykeplasser, hvorav 20 for tuberkulose. Endelig blev St. Elisabeths nye hospital i Tromsø åpnet i 1924.

Følgende oversikt viser det samlede antall sykeplasser på almindelige sykehus i hvert fylke ved utgangen av 1924 og dette antall i forhold til folkemengden. I oppgavene er tatt med alle sykehus for hvilke sengeantallet er oppgitt, uansett om de har innsendt sykehusliste eller ikke.

Fylker.	Antall sykehus.	Antall sykeplasser i alt.	Pr. 1 000 innbyggere.	Fylker.	Antall sykehus.	Antall sykeplasser i alt.	Pr. 1 000 innbyggere.
Østfold	12	516	3.1	Hordaland	5	87	0.5
Akershus	7	629	6.3	Bergen	5	682	7.1
Oslo	14	3 492	13.7	Sogn og Fjordane	6	93	1.0
Hedmark	19	429	2.7	Møre	3	236	1.4
Opland	7	279	2.1	Sør-Trøndelag	10	698	4.0
Buskerud	6	270	1.9	Nord-Trøndelag	3	245	2.6
Vestfold	6	334	2.6	Nordland	10	268	1.5
Telemark	9	335	2.6	Troms	3	242	2.5
Aust-Agder	6	210	2.9	Finnmark	5	156	3.3
Vest-Agder	4	232	2.9				
Rogaland	10	467	2.7	Riket i alt	152	9 900	-

I 1924 var der 3 fødselsstiftelser i virksomhet: Kvinneklubben i Oslo, Fødselsstiftelsen i Bergen, begge tilhørende staten og forbundet med jordmorskoler, dessuten E. C. Dahls Stiftelse i Trondhjem. Til Kvinneklubben i Oslo er knyttet en avdeling for kvinnesykdommer.

Ved utgangen av 1924 var der i alt 11 tuberkulosesanatorier med plass for 961 pasienter og 4 kysthospitaller med plass for 352 pasienter. 4 sanatorier og 3 kysthospitaller tilhørte staten, nemlig Glitre sanatorium i Hakedal, Landeskogen i Setesdal, Reknes i Molde og Vensmoen i Saltdal og kysthospitalene i Fredriksvern, Vadsø og Tromsø. Det sidste blev åpnet i 1924 og har plass for 90 pasienter, 30 voksne og 60 barn. Av kommunale folkesanatorier har man Vardåsen, tilhørende Oslo kommune. Staten yder driftstilskudd til følgende private sanatorier: Oslo sanitetsforenings folkesanatorium, Grefsen, Lyster sanatorium og Hagevik kysthospital. De øvrige, Gjøsegården ved Kongsvinger, Mesnalen kursted, Granheim, og Kornhaug sanatorier i Follbu, drives helt for privat regning.

Enn videre har man rundt i distriktene 97 tuberkulosehjem med plass for 1919 pasienter.

Disse fordelte sig således på de forskjellige fylker:

Fylker.	Antall pleie-hjem.	Antall syke-plasser.	Fylker.	Antall pleie-hjem.	Antall syke-plasser.
Østfold	3	66	Rogaland	3	84
Akershus	5	123	Hordaland	3	66
Hedmark	13	195	Sogn og Fjordane	4	46
Opland	6	111	Møre	5	119
Buskerud	5	134	Sør-Trøndelag	7	143
Vestfold	3	62	Nord-Trøndelag	6	100
Telemark	6	111	Nordland	11	221
Aust-Agder	2	54	Troms	6	119
Vest-Agder	2	58	Finnmark	7	107

Følgende nye tuberkulosehjem blev tatt i bruk i 1924: Apenes tuberkulosehjem, Horten (15 plasser), Furukollen tuberkulosehjem ved Arendal (30 plasser), Kringsjø tuberkulosehjem, Ålesund (13 plasser). Ramsvik tuberkulosehjem, som brennte i 1923, er blitt gjenoppbygget og åpnet for drift i slutten av 1924 (50 plasser). Hertil kommer tuberkuloseavdelingen på det nye kombinerte sykehus i Meråker.

Av disse tuberkulosehjem drives 1 av staten, 53 av kommunene eller fylkeskommunene, 20 av Norske Kvinners Sanitetsforening, 6 av lokale tuberkuloseforeninger og resten av andre private foreninger eller komiteer. Staten yder til alle de kommunale og private pleiehjem et meget betydelig bidrag til deres driftsutgifter, idet den deltar med 40 pct. i utgiftene ved ubemidlede tuberkuloses forpleining i henhold til tuberkuloseovens § 6. Antallet av patienter innlagt efter tuberkuloseovens § 6 kan for tiden settes til ca. 90 pct. av det samlede sengeantall på tuberkulosehjemmene.

Foruten de ovenfor nevnte tuberkulosehjem beregnet på lungetuberkulosepatienter har man Solvang tuberkulosehjem i Kristiansand, som vesentlig er lysbehandlingsanstalt for kirurgisk tuberkulose og hudtuberkulose, Trondhjems lægeforenings skrofulosehjem, Saltburå, og Kleiven i Stjørdal med plass for 64 barn, og Talvik tuberkulosehjems barneavdeling med plass for 30 skrofuløse barn.

I tabell 3 i tabellavdelingen er meddelt opgave over tilfelle av lungetuberkulose behandlet på sanatorier og pleiehjem.

Tabellen omfatter belegget på 94 tuberkulosehjem, idet man mangler opgaver fra 3 pleiehjem.

På sanatorier er der tilsammen behandlet 3 366 tilfelle av lungetuberkulose, hvorav 1 646 menn og 1 720 kvinner, og på tuberkulosehjemmene 3 572 tilfelle, hvorav 1 705 menn og 1 844 kvinner. På et tuberkulosehjem hvor der er behandlet 23 patienter er opgaven ikke spesifisert efter kjønn. Foruten de her nevnte anstalter for tuberkulose tas der også imot tuberkulose patienter på de almindelige sykehus, og de fleste større offentlige sykehus har særskilt avdeling for tuberkulose sykdommer. Ifølge de mottatte opgaver er der i 1924 i alt behandlet 1 984 tilfelle av lunge tuberkulose. I 1924 har altså i alt 8 922 lunge-tuberkulose fått sykehusbehandling mot 7 813 i 1923.

Av pleiestiftelser for spedalske hadde man ved utgangen av 1924: Pleiestiftelsen nr. 1 i Bergen, Brøset pleiehjem ved Trondhjem, som begge tilhørte staten, dessuten St. Jørgens hospital i Bergen, hvor der for øvrig ikke innlegges nye patienter.

Antall av sinnssykeasyler ved utgangen av 1924 var 22 med i alt 4 487 sykeplasser. Av disse var 6 statsasyler, Gaustad ved Oslo, Eg ved Kristiansand, Rotvold, Reitgjerdet og Kriminalasylet ved Trondhjem, Rønvik ved Bodø. 13 asyler tilhørte kommuner og fylkeskommuner, og 3 asyler er private.

4. Vaksinasjonen i 1924.

Vaccination.

Antallet av vaksinerte i riket var ifølge embedslægenes innberetninger i 1924 52 839 mot 48 588 i 1923. Antallet av vaksinerte fordelte sig således på de forskjellige fylker:

Østfold	3865	Telemark	2479	Møre	3827
Akershus	3717	Aust-Agder	1370	Sør-Trøndelag	3317
Oslo	3189	Vest-Agder	1281	Nord-Trøndelag	2168
Hedmark	2798	Rogaland	1675	Nordland	3754
Opland	4052	Hordaland	2048	Troms	2988
Buskerud	3544	Bergen	310	Finnmark	1666
Vestfold	3038	Sogn og Fjordane	1753		
					Tils. 52839

Av årsberetningen for «Det Animale Vaccine-Institut» for året 1924 hitsettes:

Der har i 1924 ikke inntruffet noget tilfelle av kopper i Norge; men den vedvarende koppeepidemi i England samt en liten epidemi i København i tiden april til begyndelsen av juli har dog gjort sitt til at der i år har vært rekvirert betydelig mere vaksine fra instituttet enn i 1923, så der i det hele har vært utsendt ca. 30 000 porsjoner vaksine mere enn i 1923.

Der har i årets løp vært vaksinert 13 kalver, samtlige har gitt meget gode anslag, og samtlige har ved obduksjonen ikke frembudt noget abnormt fund. Tilsammen høstedes 500,7 gr., gjennomsnittlig 38,5 gr. pr. kalv.

Der innkam i årets løp 2 000 rekvisisjoner, og der utsendtes 15 551 rør med vaksine beregnet til 151 145 personer.

Der er hittil innberettet om 56 955 1 ste gangs vaksinasjoner og om 24 051 revaksinasjoner med anslag i henholdsvis 99,2 og 86,2 pct.

I henhold til de i 1924 innkomne forsinkede meddelelser om vaksinasjoner og revaksinasjoner i 1923 blir for dette år å opføre 49 905 første gangs vaksinasjoner og 5 783 revaksinasjoner med resp. 98,1 og 81,9 pct. anslag.

Til armeen er i 1924 ekspedert 3 130 porsjoner og til marinen 830 porsjoner. Der er innberettet om 2 127 militære revaksinasjoner med anslag i 75,1 pct.

Podning og høstning av kalvene har foregått som tidligere år. Den anvendte vaksinstamme er stadig ført videre, delvis oppfrisket med norsk retrovaksine. All vaksine har før utsendelsen vært bakteriologisk undersøkt og har likeledes vært prøvet ved instituttets gratisvaksinasjoner i månedene mai—august. Ved disse fremmøtte 169 barn, hvorav 3 blev avvist (1 på grunn av eksem og 2 på grunn av sykelig utseende), og 3 møtte ikke til eftersyn. Hos de resterende kom der anslag i 100 pct. Av 652 podesnitt kom 639 pustler (13 podesnitt med over 2½ år gammel vaksine slok ikke an). Der kom ikke hos noget barn komplikasjoner av nogen slags.

5. Rettsmedisinske forretninger.

Examens médico-légaux.

Der blev i 1924 i alt innsendt 295 saker til den Rettsmedisinske Kommisjon. Av disse saker ansås 12 som kommisjonen uvedkommende. De øvrige 283 fordelte sig således på de forskjellige fylker:

Østfold	7	Telemark	8	Møre	16
Akershus	47	Aust-Agder	6	Sør-Trøndelag	8
Oslo	54	Vest-Agder	3	Nord-Trøndelag	6
Hedmark	9	Rogaland	18	Nordland	10
Opland	10	Hordaland	7	Troms	2
Buskerud	30	Bergen	15	Finnmark	17
Vestfold	5	Sogn og Fjordane	5		

Av det samlede antall var 170 almindelige rettsmedisinske forretninger, 110 rettspsykiatriske og 3 rettskjemiske. Av de almindelige rettsmedisinske forretninger var 117 legale obduksjoner (37 av nyfødte barn og 80 andre), 13 synsforretninger over lik og likrester, 7 undersøkelser av levende i anledning av tilføiet legemsskade, 12 undersøkelse til avgjørelse av spørsmål om svangerskap og fødsel, 10 undersøkelser av barn og voksne kvinner til avgjørelse av spørsmål om forøvet

utukt og 11 andre rettsmedisinske undersøkelser. 254 saker blev henlagt uten å foranledige nogen forføining fra kommisjonens side, men 29 gav foranledning til at kommisjonen fant å måtte henlede vedkommende rekvirents opmerksomhet på saken. For øvrig henvises til den Rettsmedisinske Kommisjons beretning for 1924.

6. Dødelighetsforholdene i 1924.

Mortalité totale en 1924.

I 1924 blev der registrert i alt 30 850 dødsfall, herav 15 287 menn og 15 563 kvinner. Dødeligheten pr. 1000 levende var 11,2, henholdsvis 11,5 ‰ for menn og 11,1 ‰ for kvinner. Dødeligheten i rikets bygder var i 1924 11,2 ‰ og i byene 11,2 ‰. Som følgende oversikt viser var dødeligheten i 1924 meget gunstig, sammenlignet med tidligere år.

Døde pr. 1000 levende.

Décès par mille habitants.

	1915.	1916.	1917.	1918.	1919.	1920.	1921.	1922.	1923.	1924.
Menn.....	13.9	14.5	14.1	17.9	14.2	13.1	11.9	12.2	11.8	11.5
Kvinner...	12.9	13.2	13.1	16.4	13.4	12.5	11.2	11.9	11.4	11.1
Riket i alt	13.4	13.8	13.6	17.2	13.8	12.8	11.5	12.0	11.6	11.2
Bygder....	13.1	13.3	13.2	16.5	13.9	12.8	11.5	11.9	11.5	11.2
Byer.....	13.4	14.3	13.8	17.6	13.4	12.8	11.4	12.3	11.8	11.2

Dødeligheten i de enkelte aldersklasser blandt menn og kvinner i 1924, sammenlignet med de to foregående år, fremgår av følgende tabell:

Dødeligheten efter kjønn og alder 1922 — 1924.

Mortalité par sexe et groupes d'âge 1922—1924.

Alder.	Beregnet middelfolkemengde.			Antall dødsfall.			Døde pr. 1000 levende.		
	1922	1923.	1924.	1922.	1923.	1924.	1922.	1923.	1924.
Menn.									
0—1 år.....	30 926	30 401	29 496	1 944	1 706	1 624	62,86	56,12	55,06
1—4 «.....	120 942	120 743	121 117	671	616	585	5,55	5,10	4,84
5—9 «.....	144 387	145 578	145 083	325	283	274	2,25	1,94	1,89
10—14 «.....	141 744	142 534	143 085	291	278	218	2,05	1,95	1,52
15—19 «.....	135 674	135 420	136 025	560	553	529	4,13	4,08	3,89
20—24 «.....	121 515	121 482	121 091	893	785	853	7,35	6,46	7,04
25—29 «.....	103 947	105 148	105 627	730	615	676	7,02	5,85	6,40
30—39 «.....	159 676	163 461	166 709	979	1 006	986	6,13	6,14	5,91
40—49 «.....	128 322	129 601	130 687	960	974	942	7,48	7,52	7,21
50—59 «.....	98 216	99 389	100 506	1 174	1 246	1 244	11,95	12,54	12,38
60—69 «.....	74 531	75 303	76 022	2 016	1 996	1 945	27,05	26,51	25,58
70—79 «.....	43 221	43 739	44 677	2 821	2 842	2 839	65,27	64,98	63,55
80 år og over.....	14 471	14 640	14 829	2 664	2 750	2 572	184,09	187,84	173,44
Tils.	1 317 572	1 327 439	1 334 954	16 028	15 650	15 287	12,16	11,79	11,45

Alder.	Beregnet middelfolkemengde.			Antall dødsfall.			Døde pr. 1000 levende.		
	1922.	1923.	1924.	1922.	1923.	1924.	1922.	1923.	1924.
Kvinner.									
0—1 år	29 869	29 159	27 883	1 483	1 350	1 279	49,65	46,30	45,87
1—4 «	115 809	115 867	116 594	615	543	444	5,31	4,69	3,81
5—9 «	138 980	140 258	139 821	293	262	250	2,11	1,87	1,79
10—14 «	136 048	136 829	137 261	297	265	279	2,18	1,94	2,03
15—19 «	132 329	131 784	131 917	587	554	574	4,44	4,21	4,35
20—24 «	125 295	125 979	126 279	750	665	709	5,99	5,28	5,62
25—29 «	109 075	111 658	113 834	588	572	638	5,39	5,12	5,60
30—39 «	176 017	178 859	182 249	986	968	961	5,60	5,41	5,27
40—49 «	142 625	145 034	147 261	937	945	918	6,57	6,52	6,23
50—59 «	114 585	115 337	115 981	1 277	1 198	1 229	11,14	10,39	10,60
60—69 «	90 004	90 973	91 881	2 107	2 003	1 976	23,41	22,02	21,51
70—79 «	53 803	54 635	56 055	3 134	3 087	3 000	58,25	56,50	53,52
80 år og over	20 026	20 289	20 593	3 402	3 481	3 306	169,88	171,57	160,54
Tils.	1 384 465	1 396 661	1 407 609	16 456	15 893	15 563	11,88	11,38	11,06

Av samtlige dødsfall i 1924 var 2 903 barn under 1 år mot 3 056 i 1923 og 3 427 i 1922. Sedvanligvis uttrykkes spebarnsdødeligheten ved forholdet mellem antallet av døde under ett år og antallet av levendefødte i samme år. Beregnet på denne måte får man at spebarnsdødeligheten i Norge i 1924 var 50,3 pro mille for hele riket under ett og henholdsvis 48,3 pro mille i bygdene og 56,7 pro mille i byene.

Som nedenstående tabell viser har dødeligheten blandt levendefødte barn i første leveår vært sterkt nedadgående, særlig i de siste år. Nedgangen har vært mest utpreget i byene.

Døde i alderen 0—1 år pr. 1 000 levendefødte i hvert år.

Décès d'enfants de moins d'un an par mille nés-vivants.

	1915.	1916.	1917.	1918.	1919.	1920.	1921.	1922.	1923.	1924.
Menn	74.3	71.0	70.6	69.4	67.8	64.9	60.6	61.0	54.1	54.4
Kvinner ...	62.6	56.6	57.0	56.4	56.3	50.5	47.7	48.5	45.4	45.9
Riket i alt	67.8	64.0	64.0	63.1	62.3	57.9	54.3	54.9	49.8	50.3
Bygder	64.1	52.9	59.7	57.5	61.4	55.2	52.2	51.6	48.2	48.3
Byer	75.7	74.7	71.7	77.3	64.8	65.4	60.3	64.8	55.0	56.7

Oversikten på neste side viser hvorledes dødeligheten stillet sig i de forskjellige fylker. Det skal imidlertid bemerkes at de summariske forholdstall ikke gir et riktig bilde av forholdene fordi befolkningens alderssammensetning varierer sterkt fra fylke til fylke.

For oppgaver angående dødelighetsforholdene i Norge henvises for øvrig til de årlige oversikter over folkemengdens bevegelse og de fem- og tiårige sammendrag av disse, hvor man vil finne samtlige dødsfall fordelt etter de dodes kjønn, alder og ekteskapelige stilling. Dessuten henvises til dødelighetstabeller for det norske folk, utarbeidet av det Statistiske Centralbyrå for hvert 10-år fra 1871—1920, hvor man vil finne tilbakegående oversikter over dødelighetsforholdenes utvikling gjennom et lengere tidsrum.

Antall døde pr. 1000 levende i riket, bygdene og byene fylkesvis i 1924.

Mortalité par préfecture en 1924.

Fylker.	Riket.			Bygder.			Byer.		
	Utregnet hjemme- rende middel- folkemengde.	Dødsfall i 1924.	Døde av 1000 levende.	Utregnet hjemme- rende middel- folkemengde.	Dødsfall i 1924.	Døde av 1000 levende.	Utregnet hjemme- rende middel- folkemengde.	Dødsfall i 1924.	Døde av 1000 levende.
Riket	2 742 563	¹⁾ 30 850	11,2	1 944 214	21 855	11,2	798 349	8 977	11,2
Østfold	167 865	1 741	10,4	121 816	1 236	10,1	46 049	505	11,0
Akershus	196 031	1 946	9,9	193 048	1 884	9,8	2 983	62	20,8
Oslo	255 465	2 818	11,0	—	—	—	255 465	2 818	11,0
Hedmark	158 149	1 693	10,7	149 958	1 609	10,7	8 191	84	11,3
Opland	135 172	1 436	10,6	124 885	1 342	10,7	10 287	94	9,1
Buskerud	143 818	1 498	10,4	106 970	1 117	10,4	36 848	381	10,3
Vestfold	127 931	1 453	11,4	84 497	937	11,1	43 434	516	11,9
Telemark	129 043	1 320	10,2	88 287	884	10,0	40 756	436	10,7
Aust-Agder	73 596	913	12,4	55 756	685	12,3	17 840	228	12,8
Vest-Agder	80 586	989	12,3	55 105	676	12,3	25 481	313	12,3
Rogaland	171 314	1 933	11,3	98 172	1 114	11,3	73 142	819	11,2
Hordaland	161 418	1 833	11,4	161 418	1 833	11,4	—	—	—
Bergen	95 472	1 100	11,5	—	—	—	95 472	1 100	11,5
Sogn og Fjordane ..	92 405	1 097	11,9	90 964	1 085	11,8	1 441	12	8,3
Møre	163 658	1 835	11,2	128 054	1 464	11,4	35 604	371	10,4
Sør-Trøndelag	173 468	2 113	12,2	116 958	1 487	12,7	56 510	626	11,1
Nord-Trøndelag	92 595	1 206	13,0	84 579	1 124	13,3	8 016	82	10,2
Nordland	182 404	2 112	11,6	164 099	1 887	11,5	18 305	225	12,3
Troms	95 418	1 138	11,9	81 252	975	12,0	14 166	163	11,5
Finnmark	46 755	658	14,1	38 396	516	13,4	8 359	142	17,0

7. Samlet antall dødsfall og dødsfall med kjent dødsårsak.

Nombre total de décès et causes de décès connues.

Likewise i tidligere år stemmer medisinalstatistikkens opgaver over døde ikke helt overens med prestenes opgaver over samtlige registrerte dødsfall, idet distriktslægenes dødsårsakslister omfatter 647 dødsfall mindre enn prestenes lister.

I 1919 var der 2 650 dødsfall som ikke var blitt meldt til helseårsaksordførerne, i 1920 1 386, i 1921 1 057, i 1922 725 og i 1923 572.

	1920.	1921.	1922.	1923.	1924.
Prestenes opgave over alle registrerte dødsfall	33 634	30 698	32 484	31 543	30 850
Antall dødsfall efter lægenes dødsårsakslister	32 248	29 641	31 759	30 971	30 203
Lægenes opgave i procent av alle dødsfall	95,9	96,6	97,8	98,2	97,9

Disse dødsfall, som ikke er kommet med i dødsårsaksstatistikken, fordeler sig ujevnt på de forskjellige aldersklasser. De tilhører fortrinsvis aldersklassene

¹⁾ Heri innbefattet 18 med hjemsted uopgitt.

under 10 år og over 70 år, men også forholdsvis mange dødsfall mellom 30 og 40 år er ikke kommet til helserådsordførernes kunnskap.

Av de 30 203 dødsfall i 1924 som er tatt med på lægenes dødsårsakslisters var der 846 tilfelle hvor dødsårsaken var ukjent, herav 739 i bygdene og 107 i byene. Av det hele antall dødsfall utgjorde dødsfall med ukjent årsak 2,8 pct. for riket. I landdistriktene er procenten betydelig høiere enn i byene, nemlig 3,5 pct., mot 1,2 pct. i byene. I løpet av de siste år er dødsfall med ukjent dødsårsak i forhold til samtlige dødsfall gått noget ned.

	1920	1921	1922	1923	1924
	%	%	%	%	%
Riket	3.9	3.1	3.0	2.9	2.8
Bygder.....	4.9	3.9	3.7	3.6	3.5
Byer	1.5	1.3	1.2	0.5	1.2

Innen de forskjellige fylker er hyppigheten av «ukjent dødsårsak» temmelig forskjellig. I bygdene utgjorde i 1924 «ukjent dødsårsak» i pct. av det hele antall:

Østfold	1.0	Telemark	2.1	Møre	4.4
Akershus.....	0.8	Aust-Agder	2.0	Sør-Trøndelag	1.8
Hedmark.....	1.0	Vest-Agder.....	6.7	Nord-Trøndelag.....	2.5
Opland.....	3.2	Rogaland	5.5	Nordland.....	4.3
Buskerud	1.8	Hordaland	2.8	Troms	12.6
Vestfold	2.2	Sogn og Fjordane	3.8	Finnmark	14.6

Som man vil se svinger procenttallene mellom 1 pct. i Østfold, Akershus og Hedmark og 13—15 pct. i Finnmark og Troms. Høie procenttall finner man for øvrig også for Vest-Agder, Rogaland og Møre. I byene er antallet av dødsfall med ukjent årsak så lite at det ikke vil ha nogen interesse å beregne procentforholdet for de enkelte fylker.

I almindelighet er procenten av ukjent dødsårsak høiere jo mere spredt befolkningen bor, men det er også andre faktorer som spiller inn, særlig i hvilken utstrekning læge blir benyttet, distriktslægenes lokalkjennskap til distriktenes befolkning, samarbeidet mellom distriktslægene og de andre læger i distriktet og mellom distriktslægene og lensmennene.

Dødsfall med ukjent dødsårsak finnes særlig blandt barn og gamle mennesker. Dødsårsakene var opgitt som ukjent for i alt 228 dødsfall i alderen 0—1 år eller 8,6 pct. av samtlige dødsfall i denne gruppe efter lægenes dødsårsakslisters. Av disse faller det overveiende antall på bygdene, nemlig 204 eller 10,8 pct. av samtlige dødsfall blandt barn på 0—1 år, mens det tilsvarende antall i byene bare var 24 eller 3,1 pct.

Som tidligere nevnt finner man også fortrinsvis barn og gamle mennesker blandt de døde som overhodet ikke var kommet med i lægenes dødsårsaksstatistikk. Blandt dødsfall med kjent årsak vil altså de laveste og de høieste aldersgrupper bli noget for svakt representert, et forhold som må tas i betraktning ved beregningen av dødeligheten av de forskjellige sykdommer.

8. Oversikt over de viktigste dødsårsaker.

Les causes de décès les plus importantes.

I tabell 4, side 38* er meddelt opgaver over dødsfall med kjent dødsårsak, fordelt efter fylker, og i tabell 5, side 52* er meddelt opgaver over dødsfall med kjent dødsårsak, fordelt efter alder og kjønn. I begge tabeller er opgavene utarbeidet særskilt for landdistrikter og byer.

Det samlede antall dødsfall med kjent dødsårsak var i 1924 29 357, herav 28 253 dødsfall av sykdommer og 1 104 ved selvmord og ulykker.

Blandt dødsårsakene spiller tuberkulosen den største rolle. Den er angitt for 5 486 eller 19,4 pct. av samtlige dødsfall av sykdom. Dernæst kommer alderdomssvakhet med 4 350 eller 15,4 pct. og kreft med 3 062 eller 10,8 pct.

Tabellen nedenfor viser de hyppigst forekommende dødsårsaker pr. 100 000 levende i 1924 i rikets bygder og byer med særskilt opgave for de 6 største byer.

Dødsfall pr. 100 000 levende i 1924.

Décès par 100 000 habitants en 1924.

Dødsårsak. <i>Cause de décès.</i>	Riket. <i>Royaume.</i>	Bygder. <i>Districts ruraux.</i>	Byer. <i>Villes.</i>	Oslo.	Bergen.	Trondhjem.	Stavanger.	Drammen.	Kr.sand.
6. Alderdomssvakhet	158.3	186.3	90.1	67.7	95.3	99.1	105.4	88.9	91.6
17. Lungebetendelse (krupøs)	44.8	44.0	46.8	37.2	29.3	35.4	120.3	50.2	53.8
18. Influenta	3.5	2.9	5.1	8.2	1.0	-	-	7.7	-
21, 22, 23. Rosen, flegmone, abscess, septikopyæmi ...	9.6	8.3	12.8	13.7	14.7	12.4	12.9	11.6	10.8
33—41. Tuberkulose	199.9	200.5	198.4	182.8	225.2	258.4	208.4	239.6	199.3
8—16, 19—20, 24—32, 42— 45. Andre infeksjonssyk- dommer	31.9	29.8	37.0	20.0	58.7	51.3	88.1	11.6	48.5
50. Diabetes	8.4	7.4	10.8	13.3	6.3	10.6	-	7.7	5.4
46—49, 51—58. Andre blod- og ernæringssykdommer .	11.5	10.1	14.7	20.0	9.4	12.4	-	23.2	10.8
59. Apopleksi og hjerne- emboli	73.3	68.5	84.9	72.4	86.9	81.4	66.6	92.8	129.2
60—68. Andre hjernesykdommer .	37.5	38.6	34.7	36.0	50.3	35.4	19.4	46.4	32.3
70. Klappefeil	48.1	45.2	55.1	83.0	14.7	72.5	75.2	50.2	59.2
71. Hjertemuskel sykdom .	16.3	13.1	24.2	7.4	90.1	7.1	17.2	27.1	48.5
72. Arteriosklerose	36.5	32.0	47.5	51.3	46.1	30.1	70.9	69.6	86.2
74. Hjertelammelse	28.1	27.2	30.4	25.8	33.5	10.6	40.8	23.2	43.1
76—79. Bronkitt, astma, lungebetendelse (katarr.)	54.9	52.8	60.2	69.7	50.3	61.9	43.0	61.8	91.6
82—83. Plevritt	3.9	3.9	3.9	5.9	2.1	3.5	8.6	-	-
80—81, 84. Andre sykdom- mer i åndedretsorganene	4.2	3.2	6.6	9.8	7.3	3.5	-	3.9	10.8
85—93. Sykdommer i for- døelsesorganene	43.1	43.3	42.7	46.2	47.1	33.6	36.5	65.7	26.9
94—95. Nefritt (akutt og kronisk)	26.0	23.6	31.9	35.2	29.3	37.2	27.9	27.1	26.9
100—108. Kreft	111.4	108.0	119.9	126.0	117.3	123.9	88.1	108.2	91.6
Andre sykdommer	77.5	70.7	93.8	109.2	80.7	83.2	88.1	96.6	118.5
	1 028.7	1 019.4	1 051.5	1 040.8	1 095.6	1 063.5	1 117.4	1 113.1	1 185.0

Størst forskjell på land og by finner man for alderdomssvakhet. I landdistriktene er dødeligheten dobbelt så stor som i byene. Forskjellen skyldes som før nevnt uten tvil det forhold at der på landsbygden, hvor det er lensmennene som i almindelighet utferdiger dødsanmeldelsene, blir opført alderdomssvakhet som dødsårsak i mange tilfelle hvor en læge vilde ha oppgitt en mere bestemt diagnose. For å belyse spørsmålet litt nærmere har man undersøkt forholdet mellom opgitte dødsfall av alderdomssvakhet og samtlige dødsfall av sykdom for personer over 60 år. Man har da funnet at i landdistriktene har alderdomssvakhet i 1924 vært anført som dødsårsak for 33.9 pct. av alle dødsfall over 60 år, men i byene

bare for 17.8 pct. I landdistriktene er der dog stor forskjell på de forskjellige fylker. Den høieste procent finner vi i Sogn og Fjordane, hvor 48 pct. av alle personer over 60 år er opgitt å være død av alderdomssvakhet. Dernæst kommer Nord-Trøndelag med 43 pct. og Nordland med 41 pct. De øvrige fylker på Vestlandet og nordenfjells ligger også meget høit, 37—40 pct., mens på Østlandet og Sørlandet er gjennemgående procenten betydelig lavere, i Akershus og Aust-Agder således ikke mere enn 22 pct. Det er utvilsomt at den ubestemte diagnose alderdomssvakhet i landdistriktene i høiere grad enn i byene i mange tilfelle skjuler andre alderdomssykdommer, særlig arteriosklerose og lignende sykdomstilstander samt kreft. Den betydelig lavere dødelighet i landdistriktene enn i byene av disse sykdommer skulde tyde på dette.

For dødeligheten av de viktigste spebarnssykdommer henvises til nedenstående oversikt, hvor man har beregnet antallet av dødsfall av de viktigste dødsårsaker i alderen 0—1 år pr. 1 000 levendefødte i 1924 i rikets bygder og byer med særskilt opgave for de 4 største byer.

Dødsfall i alderen 0—1 år pr. 1 000 levendefødte i 1924.

Décédés au-dessous de 1 an par 1 000 nés-vivants en 1924.

Dødsårsak. <i>Cause de décès.</i>	Riket. <i>Royaume.</i>	Bygder. <i>Districts ruraux.</i>	Byer. <i>Villes.</i>	Oslo.	Bergen.	Trondhjem.	Stavanger.
1—5. Medfødt svakhet og dannelsesfeil	17.4	15.9	22.7	29.7	10.9	9.6	31.9
29. Akutt gastro-enteritt (cholera nostras)	3.0	2.1	5.9	2.1	3.7	9.6	14.7
17. Lungebetendelse (krupøs) ...	2.5	1.9	4.3	3.1	0.6	3.5	17.2
33—41. Tuberkulose	1.8	1.8	1.8	2.4	2.4	-	-
8—16, 18—28, 30—32, 42—45. Andre infeksjonssykdommer.	3.4	3.1	4.0	3.0	5.5	-	12.3
55. Rakitt	0.2	0.2	0.3	-	-	1.0	-
60. Meningitt (suppurativ)	0.5	0.4	0.7	0.3	0.6	2.6	-
67. Kramper hos småbarn	3.7	3.9	3.2	2.4	1.8	-	2.5
76—84. Andre sykd. i åndedrettsorg.	5.8	5.2	7.8	6.4	9.2	7.9	7.4
Øvrige sykdommer	3.1	3.0	3.6	4.0	2.4	3.5	1.2
Dødsfall av sykdom tils. 0—1 år	41.4	37.5	54.3	53.4	37.1	37.7	87.2

Som det fremgår av opgaven viser byene for næsten alle de nevnte årsakers vedkommende en høiere dødelighetsprocent enn bygdene. Denne store forskjell mellom by og bygd er dog visstnok for en stor del ikke reell, men skyldes det før omtalte forhold at dødsårsaksstatistikkens opgaver for dødsfall blandt spebarn er betydelig mere fullstendige for byene enn for bygdene.

For å få et inntrykk av forholdene i 1924, sammenlignet med de nærmest foregående år, har man endelig utarbeidet en oversikt over dødeligheten av de viktigste årsaker pr. 100 000 av middelfolkemengden i hvert av årene 1920—1924 (se tabellen side 12*).

Dødeligheten av tuberkulose er høiere i 1924 enn i 1923. Dødeligheten av kreft viser også en stigende tendens, likeså hjernesykdommer, hjertefeil, arteriosklerose, fordøiessykdommer og nyresykdom, men på samme tid viser opgavene for 1924 en forholdsvis stor nedgang i dødeligheten av alderdomssvakhet. Dette må sannsynligvis for en stor del skyldes at lægene i større utstrekning enn tidligere har opgitt mere bestemte diagnoser. Dødeligheten av lungebetendelse og bronkitt og infeksjonssykdommer var også betydelig lavere i 1924 enn i de nærmest foregående år.

De viktigste dødsårsaker 1920—1924.

Causes de décès les plus importantes 1920—1924.

Dødsårsak. <i>Cause de décès.</i>	Pr. 100 000 inbyggere. <i>Par 100 000 habitants.</i>				
	1920.	1921.	1922.	1923.	1924.
6. Alderdomssvakhet.....	182.5	171.0	175.8	176.9	158.3
17. Lungebetendelse (krupøs)	66.8	42.6	54.7	51.7	44.8
18. Influenza	13.9	2.1	20.1	12.6	3.5
21, 22, 23. Rosen, abscess, flegmone og septiko- pyæmi	12.2	9.5	10.2	10.4	9.6
33—41. Tuberkulose	211.4	199.5	204.4	190.2	199.9
8—16, 19—20, 24—32, 42—45. Andre infeksjons- sykdommer	64.6	44.3	39.6	35.7	31.9
50. Diabetes	9.6	10.1	10.3	10.8	8.4
46—49, 51—58. Andre blod- og ernærings syk- dommer	10.2	11.3	12.3	11.3	11.5
59. Apopleksi og hjerneemboli.....	71.0	68.6	71.8	77.1	73.3
60—68. Andre hjernesykdommer.....	42.6	40.7	43.2	36.2	37.5
70. Klappefeil.....	45.0	45.1	47.0	44.8	48.1
71. Hjertemuskelsykdommer	13.5	15.4	18.0	18.1	16.3
72. Arteriosklerose	34.3	34.9	37.5	35.2	36.5
74. Hjertelammelse	27.7	27.2	28.6	29.4	28.1
76—79. Bronkitt, astma og lungebetendelse (ka- tarralsk).....	68.2	61.4	67.5	60.6	54.9
82—83. Plevritt.....	4.7	3.5	4.1	4.0	3.9
80—81, 84. Andre sykdommer i åndedrettsor- ganene	3.9	4.1	4.3	4.8	4.2
85—93. Sykdommer i fordøielsesorganene.....	39.1	39.9	39.8	41.3	43.1
94—95. Nefritt (akutt og kronisk)	27.8	25.1	25.2	24.6	26.0
100—108. Kreft	105.8	105.8	110.7	109.8	111.4
Øvrige sykdommer	86.6	80.6	79.7	76.3	77.5
Dødsfall av sykdom tilsammen	1 141.4	1 042.7	1 104.8	1 061.8	1 028.7

For å vise dødeligheten blandt barn under 1 år av de viktigste sykdommer har man likeledes i nedenstående tabell beregnet antall dødsfall pr. 1000 levende-fødte for en rekke viktigere årsaker fra 1901—1924.

De viktigste dødsårsaker i alderen 0—1 år i 1901—1924.

Causes de décès les plus importantes de l'âge 0—1 an 1901—1924.

Dødsårsak. <i>Cause de décès.</i>	Pr. 1000 levendefødte. <i>Par 1 000 nés-vivants.</i>							
	1901-05	1906-10	1911-15	1916-20	1921	1922	1923	1924
1—5. Medfødt svakhet og dannelsefeil.....	15.8	16.9	17.1	18.2	17.4	17.9	16.6	17.4
29. Akutt gastro-enteritt (cholera nostras).....	8.0	5.9	6.3	3.6	3.6	3.2	2.0	3.0
17. Lungebetendelse (krupøs)	2.1	1.9	2.6	2.9	2.4	2.6	2.6	2.5
33—41. Tuberkulose	3.2	2.3	2.1	1.7	1.4	1.6	1.4	1.8
8—16, 18—28, 30—32, 42— 45. Andre infeksjonssykdommer	6.0	6.3	6.3	5.6	3.5	4.3	4.8	3.4
55. Rakitt	1.2	0.9	0.7	0.3	0.6	0.5	0.3	0.2
60. Meningitt (suppurativ).....	0.8	0.6	0.6	0.6	0.5	0.5	0.6	0.5
67. Kramper hos småbarn.....	5.7	4.8	4.8	4.5	4.5	4.8	3.8	3.7
76—84. Andre sykdommer i ånde- drettsorganene.....	10.8	9.2	8.0	7.0	7.4	7.9	6.4	5.8
Øvrige sykdommer.....	4.6	3.3	2.3	2.5	2.4	2.4	2.6	3.1
Dødsfall av sykdom tilsam- men 0—1 år	58.2	52.1	50.8	46.9	43.1	45.7	41.1	41.4

9. Epidemiske sykdommer.

Maladies épidémiques.

I tabell 6 side 66* gis en oversikt over meldte tilfelle av epidemiske sykdommer i rikets bygder og byer fylkesvis fordelt og i tabell 7 og 8 side 68* og 69* meldte tilfelle av epidemiske sykdommer etter måned særskilt for bygder og byer. Tabellene er utarbeidet etter de innsendte månedslister over epidemiske sykdommer, som er rettet og supplert ved hjelp av de senere innkomne årslister. Da ikke alle læger har meddelt opgaver over antall tilfelle pr. måned, stemmer antall tilfelle av de forskjellige sykdommer ikke fullt overens i tabell 6 og tabellene 7 og 8. For antall dødsfall av epidemiske sykdommer henvises til dødsårsakstabellen på side 38* og side 52*. For antall tilfelle og dødsfall av epidemiske sykdommer i de enkelte lægedistrikter i hvert fylke henvises til fylkesberetningene. Det bemerkes at da ethvert tilfelle av epidemisk sykdom anmeldes fra det distrikt hvor sykdommen optrer, mens dødsfall derimot i almindelighet registreres i det distrikt hvor begravelsen har funnet sted, kan det naturligvis forekomme at et sykdomstilfelle er kommet med i statistikken for ett distrikt og det tilsvarende dødsfall i et annet. Nogen fullstendig overensstemmelse mellom antall tilfelle og dødsfall av de forskjellige sykdommer er det umulig å få for de enkelte distrikters vedkommende; for fylkene derimot skulde sannsynligvis antallet av tilfelle og dødsfall omtrent svare til hinannen.

Sundhetstilstanden i riket forsåvidt angår epidemiske sykdommer er betegnet som gjennomgående god, til dels meget god, uten større epidemier av nogen art.

Av eksantematisk tyfus optrådte i 1924 10 tilfelle i Finnmark, i Måsøy og Kistrand distrikter, men intet dødsfall.

Av tyfoidfieber anmeldtes i 1924 adskillig flere tilfelle enn i foregående år, 489 mot 364 i 1923. På Østlandet optrådte sykdommen særlig i Østfold, Akershus, Oslo og til dels i Buskerud. På Østlandet for øvrig og på Sørlandet forekom næsten ikke tyfoidfieber. På Vestlandet derimot hadde den ganske stor utbredelse, særlig i Bergen, Sogn og Fjordane og Møre og nordenfjells i Sør-Trøndelag og Nordland.

Epidemisk cerebros spinalmeningitt optrådte med spredte tilfelle i de fleste fylker. Flest tilfelle er meldt fra Sogn og Fjordane, hvor sykdommen optrådte med 7 tilfelle i Aurland distrikt.

Akutt poliomyelitt forekom hyppigere enn i foregående år. De fleste tilfelle er meldt fra Østfold og Hedmark. I det hele forekom sykdommen næsten utelukkende på Østlandet, mens det øvrige land gikk temmelig fri i 1924.

Skarlagensfeber hadde i 1924 betydelig mindre utbredelse enn i de foregående år og hadde overalt et mildt forløp.

Meslinger optrådte med over dobbelt så mange tilfelle som i 1923. Om epidemier meldes særlig fra Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Nordland. Sykdommen var til dels av ganske ondartet natur med adskillige eftersykdommer. Den angrep også ikke så sjelden voksne.

Difteri har i 1924 optrådt langt mindre hyppig enn før. Tilfellene forekom spredt utover landet, dog sjeldnere på Sørlandet enn andre steder.

Dysenteri forekom særlig i Bergen, Sør-Trøndelag og Nordland.

Antallet av meldte tilfelle av influensa var betydelig mindre enn i de to foregående år, nemlig 29 194 tilfelle mot henholdsvis 64 311 i 1923 og 130 440 i 1922.

Kikhoste var også mindre utbredt enn i 1923. Fra Nordland og Troms berettes om kikhosteepidemier i en rekke distrikter. Sykdommen optrådte dog med et mildt forløp.

Følgende oversikt viser antall tilfelle og dødsfall av de nevnte epidemiske sykdommer i de siste fem år:

Antall tilfelle og dødsfall av epidemiske sykdommer 1920—1924.

Nombre de cas et de décès des maladies épidémiques 1920—1924.

	1920		1921		1922		1923		1924	
	Meldte tilfelle.	Dødsfall.	Meldte tilfelle.	Dødsfall.	Meldte tilfelle.	Dødsfall.	Meldte tilfelle.	Dødsfall.	Meldte tilfelle.	Dødsfall.
Eksantematisk tyfus.....	1	-	-	-	19	6	-	-	10	-
Tyfoidfeber (paratyfus) ..	971	77	1 066	61	499	49	364	41	489	37
Cerebrospinalmeningitt...	61	27	46	18	42	18	52	21	42	22
Akutt poliomyelitt	135	21	48	14	49	8	75	11	85	15
Skarlagensfeber	2 793	54	1 504	11	1 981	15	2 229	8	1 380	9
Meslinger	10 982	53	11 508	75	12 017	93	6 018	38	12 431	86
Difteri (croup)	9 874	632	5 385	297	2 432	167	1 994	128	1 606	102
Dysenteri.....	337	10	325	11	162	3	69	4	104	7
Influenza	39 223	364	19 106	55	130 440	539	64 311	343	29 194	97
Kikhoste	14 554	240	7 422	159	13 182	228	16 460	299	9 683	144

Endelig kan nevnes at der av kopper i femåret 1920—1924 i det hele er meldt 2 tilfelle, begge i 1921, og ingen dødsfall.

For øvrig henvises til fylkesberetningene, hvor de viktigere sykdommers opptreden på de forskjellige steder er nærmere beskrevet.

10. Tuberkulose.

Tuberculose.

Opgave over antall dødsfall av de forskjellige former av tuberkulose spesifisert for de enkelte fylker og aldersklasser finnes i tabell 4 og 5 på side 40* og 54*. Dessuten har man i tabell 9 gitt en oversikt over samtlige dødsfall av tuberkulose distriktstvis fordelt etter kjønn og alder.

Der var i 1924 meldt i alt 5486 dødsfall av tuberkulose mot 5181 i 1923 og 5485 i 1922. Blandt de døde var der 2573 menn og 2913 kvinner. Av disse tuberkulosedødsfall falt 79 pct. på lungetuberkulose og 21 pct. på annen tuberkulose. Det relative forhold mellom lungetuberkulose og annen tuberkulose er litt forskjellig hos de to kjønn. Hos mennene utgjorde lungetuberkulosen i 1924 76.7 pct. av alle tuberkulosedødsfall, mens hos kvinnene 81.4 pct. Forholdet er det samme i byene og på landet.

Det opgitte antall dødsfall av alle former av tuberkulose og lungetuberkulose pr. 10 000 levende var i 1924, sammenlignet med de to foregående år:

	Tuberkulose i alt.					Lungetuberkulose.				
	Riket.			Bygder.	Byer.	Riket.			Bygder.	Byer.
	M.	K.	Tils.			M.	K.	Tils.		
1922.....	19.3	21.2	20.3	20.4	20.2	14.8	17.3	16.1	16.2	16.0
1923.....	18.6	19.5	19.0	18.9	19.4	14.2	15.4	14.8	14.7	15.1
1924.....	19.3	20.7	20.0	20.0	19.8	14.8	16.8	15.8	15.9	15.7

Som man vil se er tuberkulosedødeligheten i 1924 igjen steget noget både i bygder og byer. Da dødsårsaksstatistikken, som før nevnt, ikke omfatter alle stedfunne dødsfall i Norge og følgelig heller ikke alle forekommende dødsfall av

tuberkulose, vil disse dødelighetskvotienter være noget for lave. For å komme så nær op til det virkelige forhold som mulig er der foretatt en beregning av det «antatte virkelige» antall dødsfall av tuberkulose blandt menn og kvinner i riket, bygder og byer, idet man har forutsatt at blandt dødsfall av ukjent årsak skyldes en like stor procent tuberkulose som blandt dødsfall med kjent sykdomsårsak. Ved å sette det således «beregnete» antall dødsfall av tuberkulose i forhold til de levende i de tilsvarende grupper skulde man få et såvidt mulig nøiaktig uttrykk for tuberkulosedødelighetens høide. Ved denne beregning får man følgende tall for dødeligheten av tuberkulose i alt og lungetuberkulose pr. 10 000 levende i de 3 siste år:

	Tuberkulose i alt.					Lungetuberkulose.				
	Riket.			Byg- der.	Byer.	Riket.			Byg- der.	Byer.
	M.	K.	Tils.			M.	K.	Tils.		
1922.....	20.3	21.7	21.1	21.1	21.0	15.6	17.7	16.7	16.7	16.7
1923.....	19.2	19.9	19.6	19.5	19.8	14.6	15.8	15.2	15.1	15.5
1924.....	19.9	21.3	20.6	20.7	20.4	15.2	17.3	16.3	16.3	16.2

Disse forholdstall beregnet på grunnlag av det «antatte samlede» antall dødsfall av tuberkulose ligger, som man vil se, noget høiere enn de ovenfor anførte, beregnet på grunnlag av de av lægene «opgitte» antall dødsfall av denne sykdom. Forskjellen er imidlertid ikke særlig betydelig på grunn av at differensen mellom lægenes opgaver over dødsfall med kjent årsak og samtlige stedfunne dødsfall nu er forholdsvis liten, men går man lenger tilbake i tiden, vil denne forskjell naturligvis være større.

Det bemerkes at en oversikt over tuberkulosedødelighetens utvikling i Norge siden 1867 av er tatt inn i medisinalberetningen for 1923, hvortil henvises. Følgende oversikt viser tuberkulosedødeligheten i riket for menn og kvinner innen de enkelte aldersgrupper 1886—1924.

Dødeligheten av tuberkulose i riket for menn og kvinner i de forskjellige aldersklasser 1886—1924.

Mortalité de tuberculose par sexe et âge 1886—1924.

	Pr. 10 000 innbyggere. <i>Par 10 000 habitants.</i>										
	1886— 90	1891— 95	1896— 1900	1901— 05	1906— 10	1911— 15	1916— 20	1921	1922	1923	1924
Menn. <i>Hommes.</i>											
0— 1 år. <i>an.</i>	58.1	61.9	60.1	49.1	34.9	29.4	24.1	19.7	23.0	19.7	23.4
1— 4 « «	26.5	23.7	27.4	20.4	18.5	15.1	11.3	9.5	8.4	10.1	8.5
5— 9 « «	12.8	12.5	15.0	11.9	10.3	8.6	7.7	5.7	6.6	6.4	5.3
10—14 « «	10.5	11.9	14.5	13.0	11.6	8.7	8.6	6.0	8.1	7.5	6.5
15—19 « «	21.1	25.2	31.9	30.9	28.9	27.2	26.6	25.0	24.6	21.8	21.5
20—24 « «	40.0	46.5	50.4	49.5	45.8	48.8	49.3	45.8	46.4	41.7	45.8
25—29 « «						43.6	41.2	37.8	40.4	33.1	37.8
30—39 « «	28.9	33.5	36.0	32.4	31.2	29.0	28.4	24.5	26.0	26.6	25.7
40—49 « «	23.4	26.5	27.0	26.0	23.2	22.0	21.1	19.7	16.4	17.4	18.1
50—59 « «	21.6	27.6	28.1	23.7	23.4	21.9	18.6	16.7	15.8	14.7	17.9
60—69 « «	21.8	29.8	29.6	26.4	24.0	21.7	19.6	19.3	16.6	18.6	20.7
70—79 « «	17.5	21.1	22.8	17.4	19.0	18.1	15.4	12.7	15.0	14.2	13.2
80 år og over	8.2	9.2	10.2	9.1	7.5	8.4	5.8	6.3	4.8	4.8	7.4
I alt. <i>Total</i>	24.3	27.2	29.9	26.8	24.4	23.0	22.2	20.0	20.3	19.2	19.9

	Pr. 10 000 innbyggere.										
	1886— 90	1891— 95	1896— 1900	1901— 05	1906— 10	1911— 15	1916— 20	1921	1922	1923	1924
Kvinner. <i>Femmes.</i>											
0—1 år. <i>an.</i>	60.6	57.5	57.5	43.1	31.0	27.1	21.8	16.3	16.4	17.2	21.2
1—4 « «	24.0	23.8	27.3	20.9	16.2	12.6	11.7	9.0	8.7	8.2	8.5
5—9 « «	14.4	14.6	19.2	14.3	12.9	10.4	8.5	8.2	6.8	6.1	7.2
10—14 « «	17.9	19.1	22.3	20.8	19.1	15.4	13.3	11.7	13.5	11.1	12.0
15—19 « «	28.5	32.1	37.5	39.0	35.5	33.3	32.8	32.4	33.3	30.7	32.7
20—24 « «	35.7	38.3	41.9	43.8	43.9	40.6	40.7	42.1	44.0	40.3	44.2
25—29 « «						39.5	37.5	38.0	36.9	34.2	38.0
30—39 « «	37.3	39.2	41.1	40.4	38.5	33.6	31.8	27.7	25.7	26.0	25.8
40—49 « «	28.3	32.4	31.8	30.4	27.9	25.4	22.9	20.0	19.1	17.6	17.5
50—59 « «	24.7	26.4	28.9	25.3	23.8	19.3	18.9	17.0	17.5	14.2	15.9
60—69 « «	23.0	27.6	29.3	24.4	22.4	19.5	16.9	14.9	17.1	15.1	16.0
70—79 « «	18.8	25.4	24.8	18.3	19.9	16.7	14.4	15.0	16.2	13.7	14.3
80 år og over	5.1	11.9	9.2	8.1	8.1	9.2	6.8	2.0	11.5	5.9	7.3
I alt. <i>Total</i>	27.2	29.3	31.9	29.5	27.4	24.2	22.9	21.5	21.7	19.9	21.3

Tuberkulosedødeligheten i de enkelte fylker fra 1911—1924 fremgår av følgende oversikt:

Dødsfall pr. 10 000 innbyggere av tuberkulose i alt og lungetuberkulose i de enkelte fylker 1911—24.

Mortalité de la tuberculose totale et de la tuberculose des poumons par préfecture.

Fylker.	Tuberkulose i alt.						Lungetuberkulose.					
	1911— 15	1916— 20	1921	1922	1923	1924	1911— 15	1916— 20	1921	1922	1923	1924
Østfold	19.1	16.6	14.2	16.3	14.1	15.3	14.9	13.4	10.6	12.4	10.7	12.3
Akershus	18.3	15.5	16.3	16.4	14.4	16.2	15.1	13.2	14.4	13.7	11.6	13.7
Oslo	22.5	20.1	17.7	18.9	17.4	18.1	17.9	16.3	13.8	15.1	14.0	14.4
Hedmark	21.9	23.2	20.1	18.2	13.1	19.5	17.3	18.1	15.8	14.3	10.3	15.7
Opland	17.1	17.4	17.2	15.2	13.7	14.6	13.1	13.3	12.9	12.4	10.6	11.8
Buskerud	19.9	17.5	19.2	15.2	16.1	17.1	15.4	13.5	15.9	11.8	12.3	13.1
Vestfold	18.8	17.9	15.1	15.5	16.9	14.9	15.3	14.1	11.8	12.9	13.0	11.4
Telemark	24.7	23.5	20.3	22.8	22.3	18.5	18.4	17.9	15.4	18.5	15.2	14.7
Aust-Agder	23.8	21.4	19.7	19.2	18.0	19.8	19.2	17.5	16.7	16.6	15.4	16.4
Vest-Agder	25.9	23.2	20.3	22.2	17.8	19.2	21.0	18.9	17.1	18.4	15.0	15.6
Rogaland	23.5	22.9	18.3	19.8	19.2	21.0	17.6	17.2	13.3	14.5	15.2	16.2
Hordaland	20.8	21.2	20.2	21.1	19.6	22.1	16.2	16.3	15.6	15.9	15.5	16.7
Bergen	24.9	25.8	23.1	18.0	20.4	22.6	20.3	19.9	17.3	14.7	15.5	18.3
Sogn og Fjord..	26.6	25.2	23.3	24.3	23.4	21.6	20.3	19.8	17.8	20.1	17.8	17.2
Møre	26.8	26.2	23.0	23.5	24.3	20.5	21.6	20.8	19.3	18.0	17.7	16.5
Sør-Trøndelag ..	35.6	31.4	29.8	28.6	29.2	29.9	29.2	26.3	25.4	22.5	23.6	24.4
Nord-Trøndelag ..	28.8	26.7	25.8	29.0	20.8	28.7	23.3	20.7	18.8	24.0	16.9	22.4
Nordland	29.3	30.3	27.2	29.6	26.1	27.0	23.0	24.1	22.1	23.9	20.4	20.4
Troms	29.5	32.3	28.9	32.5	28.7	32.1	22.5	25.1	23.0	22.2	22.7	25.0
Finnmark	49.0	44.2	51.4	41.4	41.4	38.9	35.3	34.0	37.7	32.5	32.5	30.4

Som man vil se er stigningen i 1924 temmelig jevnt utbredt over hele landet. Bare i Vestfold, Telemark, Sogn og Fjordane, Møre og Finnmark er tuberkulosedødeligheten sunket siden 1923.

Det bemerkes dog at denne tabell ikke gir et helt riktig grunnlag til bedømmelse av forholdet mellom de forskjellige fylker. Man har nemlig ved beregningen ikke kunnet ta hensyn til den innflydelse som den forskjellige aldersfordeling har på høiden av den samlede tuberkulosedødelighet på de forskjellige steder, på grunn av at man savner årlige beregninger over den levende befolkning fordelt etter kjønn og alder i de enkelte fylker.

Angående tuberkulosedødeligheten blandt menn og kvinner i bygdene sammenlignet med i byene innen de forskjellige aldersklasser henvises til medisinalberetningen for 1923, hvor man side 17 vil finne en tabell som viser dette forhold omkring folketellingen i 1920.

I tabell 10 i tabellavdelingen finnes opplysning om meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer, utarbeidet etter de innsendte utdrag av helserådernes tuberkuloseprotokoller. Opgaven omfatter tilfelle av smitteførende tuberkulose, idet bare disse ifølge tuberkuloseloven av 8 mai 1900 skal meldes til helserådsordførerne. I 1924 var der meldt i alt 8 340 tilfelle av tuberkulose, 3 734 menn og 4 606 kvinner. Av disse var 7 943 lungetuberkulose. Disse tall gir imidlertid ikke et helt riktig bilde av forholdet, da et ikke ubetydelig antall tilfelle smitteførende tuberkulose aldri blir meldt til helserådene og således ikke innført i tuberkuloseprotokollene. Ifølge tuberkuloseprotokollene blev der innlagt på sykehus i henhold til tuberkuloselovens § 6 i alt 1 974, herav 1 173 i bygdene og 801 i byene.

11. Kreft.

Cancer.

Antall dødsfall av maligne svulster vil finnes i den almindelige tabell over samtlige dødsårsaker side 46* og side 60*. Dessuten har man i tabell 11 og 12 side 80* og side 82* utarbeidet opgave over dødsfall av karcinomer og sarkomer spesifisert etter svulstens primære sete. Tabellen over kreftsykdommenes fordeling etter sykdommens lokalisasjon i de forskjellige organer er utarbeidet på grunnlag av innhentede spesialoppgaver med nøiere spesifikasjon av de maligne svulster.

I 1924 er der opgitt 3 062 dødsfall av kreft, 1 497 blandt menn og 1 565 blandt kvinner. Herav falt 2 105 på bygdene og 957 på byene. Av det samlede antall tilfelle var 2 919 eller 95.3 pct. karcinomer og 143 eller 4.7 pct sarkomer.

Fordøielsesorganene leverer den største kontingent til kreftdødeligheten med 68 pct. av alle kreftdødsfall. Følgende sammenstilling viser forholdet mellom de to kjønn i riket, bygder og byer:

	Riket.	Bygder.	Byer.
Menn.....	75.9	76.4	74.7
Kvinner	59.6	62.6	53.4
I alt.....	67.5	69.5	63.1

Kreft i fordøielsesorganene utgjorde en langt større del av samtlige kreftdødsfall hos menn enn hos kvinner, og dette trekk finner vi både i bygder og byer. For begge kjønn er kreft i fordøielsesorganene en hyppigere lokalisasjon på landsbygden enn i byene.

Beregnet pr. 10000 levende var kreftdødeligheten i 1924, sammenlignet med tidligere år, som følgende tabell viser:

Dødeligheten av kreft pr. 10 000 innbyggere 1915—1924.

Mortalité de cancer par 10 000 habitants 1915—1924.

	Kreft i alt. <i>Cancer, toutes formes.</i>					Kreft i fordøielsesorganene. <i>Cancer des organes digestifs.</i>				
	Riket.			Byg- der.	Byer.	Riket.			Byg- der.	Byer.
	M.	K.	Tils.			M.	K.	Tils.		
1915.....	10.2	9.4	9.8	9.3	11.0	7.9	5.8	6.8	6.5	7.5
1916.....	10.7	10.3	10.5	10.1	11.3	8.4	6.3	7.3	7.3	7.5
1917.....	9.5	10.2	9.8	9.3	10.9	7.5	6.6	7.0	6.9	7.4
1918.....	9.9	10.1	10.0	9.7	10.8	7.6	6.4	7.0	6.9	7.1
1919.....	9.2	10.3	9.8	9.3	10.9	7.1	6.2	6.6	6.4	7.1
1920.....	10.5	10.6	10.6	10.3	11.3	8.1	6.3	7.2	7.2	7.3
1921.....	10.5	10.6	10.5	9.8	12.2	8.2	6.3	7.2	6.9	7.9
1922.....	10.5	11.5	11.0	10.3	12.7	7.9	6.8	7.4	7.1	8.0
1923.....	10.9	11.1	11.0	10.3	12.7	8.2	6.2	7.2	7.0	7.8
1924.....	11.2	11.1	11.2	10.8	12.0	8.5	6.6	7.5	7.5	7.6

Da spesialoppgaver over dødsfall av maligne svulster bare foreligger fra 1919 av, har man i disse tabeller, for å få dem jevnførbare med de tidligere år, overalt benyttet dødsårsakslistenes oppgaver over kreftdødsfall.

Dødeligheten av kreft i 1924, var som det vil ses, litt høiere enn i foregående år. Stigningen skyldes den større dødelighet i bygdene, for byene derimot er dødelighetskvotienten gått ned i 1924.

Disse oppgaver viser en betydelig høiere dødelighet i byene enn i landdistriktene, men ved sammenligningen mellom oppgavene for by og bygd må det tas i betraktning at materialet for byene er bedre og mere fullstendig, da det her alltid er læger som oppgir diagnosen på dødsanmeldelsene, mens dette som bekjent ikke er tilfelle på landet. Det er visstnok berettiget å anta at et større antall krefttilfelle på landet enn i byene er kommet inn blandt dødsfall av alderdomssvakhet og dødsfall av «ukjent årsak».

Nedenstående oversikt viser dødeligheten i de enkelte fylker pr. 10 000 levende i 1922, 1923 og 1924:

	1922	1923	1924		1922	1923	1924
Østfold	10.6	10.2	10.7	Rogaland	11.1	10.1	9.5
Akershus	10.5	11.6	11.2	Hordaland	8.5	9.3	8.8
Oslo	14.0	13.8	12.6	Bergen	14.9	12.9	11.7
Hedmark	11.8	9.6	10.3	Sogn og Fjordane	10.5	10.0	11.4
Opland	13.6	12.1	12.1	Møre	11.3	11.4	12.0
Buskerud	11.5	11.8	12.3	Sør-Trøndelag....	15.3	10.0	11.4
Vestfold	13.2	12.4	13.8	Nord-Trøndelag ..	12.6	11.8	12.6
Telemark	11.5	11.0	10.2	Nordland	7.0	8.5	9.5
Aust-Agder	13.7	14.6	14.7	Troms	7.9	8.2	9.4
Vest-Agder	15.0	11.0	10.3	Finnmark	9.1	9.4	8.3

Da kreften likesom tuberkulosen særlig er knyttet til visse aldersklasser, gjelder det også her at dødeligheten beregnet på grunnlag av alle aldersklasser under ett ikke gir et riktig bilde av sykdommens utbredelse i de enkelte fylker, fordi den forskjellige fordeling etter kjønn og alder på de forskjellige steder vil virke forstyrrende på sammenligningen. Hertil kommer et annet moment som kanskje er av vel så stor betydning, nemlig at dødsårsaksstatistikken er av meget forskjellig kvalitet i de forskjellige fylker, et forhold som også blev berørt under omtalen av dødeligheten av alderdomssvakhet. Forskjellen mellom kreftdødeligheten i to fylker behøver altså ikke å bero på en så meget større utbredelse av sykdommen på det ene sted enn på det annet, men vil i mange tilfelle for en

vesentlig del ha sin årsak i at det statistiske materiale har vært så meget mere fullstendig i det ene fylke enn i det annet.

For nærmere å belyse de her nevnte forhold har man sammenstillet dødeligheten av kreft og dødeligheten av alderdomssvakhet for befolkningen over 60 år i de enkelte fylker. Kvotientene er beregnet på grunnlag av antall dødsfall av disse årsaker i de 3 år 1922—1924 og de levende i de samme aldrer ifølge folketellingen i 1920. Den forskjellige aldersfordeling i de enkelte fylker er bortelimineret ved standardberegning, og som standard er benyttet aldersfordelingen i riket ved folketellingen i 1920.

Dødsfall av kreft og alderdomssvakhet pr. 10 000 levende (standardberegnet antall).

Fylke.	Kreft.		Alderdoms- svakhet.		Fylke.	Kreft.		Alderdoms- svakhet.	
	Byg- der.	Byer.	Byg- der.	Byer.		Byg- der.	Byer.	Byg- der.	Byer.
Østfold	68	101	144	138	Rogaland	51	89	167	140
Akershus	90	73	127	121	Hordaland	48	-	180	-
Oslo	-	93	-	88	Bergen	-	86	-	126
Hedmark	67	81	153	187	Sogn og Fjord.	50	95	206	260
Opland	71	107	159	175	Møre	61	84	194	153
Buskerud	83	79	168	91	Sør-Trøndelag ..	58	82	187	124
Vestfold	83	79	138	101	Nord-Trøndelag	63	114	194	118
Telemark	71	60	142	100	Nordland	54	111	178	87
Aust-Agder	67	68	133	133	Troms	66	85	188	153
Vest-Agder	51	81	157	120	Finmark	68	67	291	219

Av tabellen fremgår det for det første at i de aller fleste fylker ligger kreft-dødeligheten meget høiere i byene enn i landdistriktene, og for alderdomssvakhet er det motsatte tilfelle. Man vil dessuten legge merke til, for landdistriktenes vedkommende, at de fylker som har en lav kreftdødelighet gjennomgående har en meget høi dødelighetskvotient for alderdomssvakhet. Dette er tilfelle i Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre, Trøndelagsfylkene og de 3 nordligste fylker. Kreft-dødeligheten i byene i disse fylker er imidlertid forholdsvis høi, særlig i Nord-Trøndelag og Nordland. Det er derfor meget sannsynlig at disse fylkers land-distrikter i virkeligheten også skulde ligge betydelig høiere enn tallene viser. På Østlandet og Sørlandet derimot viser opgavene rimeligere forhold, så her skulde dødelighetskvotientene gi et bedre nttrykk for kreftens betydning som dødsårsak på de forskjellige steder.

Dødeligheten av kreft pr. 10 000 levende i de forskjellige aldersklasser i riket vil ses av følgende oversikt:

Dødeligheten av kreft i riket efter kjønn og alder
1911—1924.

Mortalité de cancer par sexe et groupes d'âge 1911—1924.

	1911—15		1916—20		1921		1922		1923		1924	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Under 30 år	0.28	0.33	0.31	0.32	0.33	0.28	0.44	0.38	0.41	0.38	0.44	0.40
30—40 år ..	2.48	3.06	1.99	2.94	1.74	3.18	1.88	2.95	2.26	4.08	2.40	3.24
40—50 « ..	8.97	11.32	7.98	12.10	7.27	11.75	7.17	11.43	7.56	11.51	8.80	11.95
50—60 « ..	26.96	23.81	25.26	25.35	27.46	23.80	20.97	29.67	26.13	26.18	25.77	24.14
60—70 « ..	56.20	44.69	56.66	44.10	62.64	49.56	58.50	48.78	61.49	48.48	60.77	48.98
70—80 « ..	81.55	59.29	84.11	64.12	88.19	64.89	104.35	78.25	94.43	71.20	95.57	74.39
80 år og over	71.23	54.92	79.91	58.35	75.83	74.63	92.60	69.91	95.63	70.48	105.20	71.87
Tilsammen	10.17	9.62	10.00	10.06	10.45	10.55	10.50	11.45	10.89	11.06	11.19	11.10

Som det fremgår av tabellen er kreftdødeligheten for personer under 30 år ganske ubetydelig, men stiger for begge kjønn sterkt med alderen, særlig i 50-årene og opover, og når sitt maksimum både for menn og kvinner i 70—80-års alderen.

Ved bedømmelsen av utviklingen i dødelighetskvotienten i de siste år må det imidlertid tas i betraktning at antallet av læger utover landet er steget sterkt, samtidig som det almindelige videnskapelige fremskritt i medisinen og den økede interesse for denne viktige folkesykdom har bevirket at kreftdiagnosen etterhånden stilles i flere og flere tilfelle. Dette vil umiddelbart bevirke en stigning i dødelighetskvotienten, uten at kreften som dødsårsak i virkeligheten behøver å ha tiltatt.

Angående kreftdødeligheten i bygder og byer blandt menn og kvinner i de forskjellige aldrer henvises til tabellen side 21 i medisinalberetningen for 1923, som viser forholdet omkring folketellingen i 1920.

12. Veneriske sykdommer.

Maladies vénériennes.

Om antall tilfelle av veneriske sykdommer meldt av lægene i de forskjellige fylker i 1924 henvises til tabell 13 side 86*. Tabellen er utarbeidet på grunnlag av månedslistenes opgaver over disse sykdommer, som er rettet og komplettert ved hjelp av de senere innkomne årslister. Angående forholdet i de enkelte lægedistrikter i hvert fylke henvises til tabellen i fylkesberetningene. I 1924 blev der av lægene meldt 7 686 tilfelle av veneriske sykdommer mot 6 524 i 1923 og 6 587 i 1922. Av det samlede antall i 1924 var 6 278 menn og 1 408 kvinner.

I tabell 14 side 86* er gitt opplysninger om innkomne tilfelle av veneriske sykdommer på sykehusene i 1924. Som det vil ses var der i alt innkommet 804 tilfelle, hvorav 460 menn og 344 kvinner. Oppgavene fra sykehusene er dog som før nevnt ofte meget ufullstendige.

13. Spedalskhet.

Lèpre.

Ved utgangen av 1924 fantes der i alt 114 spedalske i Norge, 50 menn og 64 kvinner. Av disse blev 80 forpleiet på anstalter og 34 utenfor.

Følgende oversikt viser tilgangen og avgangen av spedalske i anstaltene i året:

Antallet av spedalske forpleiet i anstaltene.

Lépreux soignés dans les hospices.

Anstalt.	Tilbake- liggende fra 1923.			Innkomne i 1924.			Tilsammen be- handlet.			Døde.			Tilbake- liggende ved utgangen av 1924.			Spedalsk- hetens form hos de tilbake- liggende.			Antall for- plei- nings- dager.	Dag- lig mid- delbe- legg.
	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Knutet.	Glatt.	Blandet.		
Pleiestiftelsen nr. 1 ¹⁾	61	27	34	1	1	-	62	28	34	6	3	3	56	25	31	16	40	-	21198	58,1
St. Jørgens hospital ²⁾ ..	10	2	8	-	-	-	10	2	8	-	-	-	10	2	8	1	7	2	3660	10,0
Brøset pleie- hjem.....	15	8	7	-	-	-	15	8	7	3	1	2	12	7	5	3	9	-	4600	12,6
Tilsammen	86	37	49	1	1	-	87	38	49	9	4	5	78	34	44	20	56	2	29458	-

¹⁾ Omfatter både kur- og pleieavdelingen.
hospitalet.

²⁾ Der optas ingen nye patienter på

Hertil kommer 2 behandlet på Rikshospitalet, Oslo.

De spedalske utenfor anstaltene fordeler sig på de forskjellige fylker således som det fremgår av følgende oversikt:

Spedalske utenfor anstaltene fylkesvis ved utgangen
av 1924.

Lépreux hors des hospices.

Fylke.	Til- sammen.	Menn.	Kvinner.	Sykdomsform:		
				Knutet.	Glatt.	Lepa tuber- culoides.
Akershus fylke.....	1	-	1	-	-	1
Vestfold —	1	1	-	-	1	-
Rogaland —	3	2	1	1	2	-
Hordaland —	6	2	4	1	5	-
Bergens by	2	1	1	-	2	-
Sogn og Fjordane fylke	6	4	2	-	6	-
Møre —	2	-	2	-	2	-
Sør-Trøndelag —	3	1	2	1	2	-
Nord-Trøndelag —	3	2	1	2	1	-
Nordland —	7	3	4	1	6	-
Tilsammen	34	16	18	6	27	1

For øvrig henvises til publikasjonen «De spedalske i Norge 1921—25» (N. O. S. VIII. 20), utarbeidet av overlægen for den spedalske sykdom.

14. Sinnssykdom.

Insania.

På rikets sinnssykeasyler blev der i alt behandlet 6 235 patienter i 1924. Ved utgangen av 1923 lå der tilbake 4 736. Der innkom i året 1 499 og utgikk 1 317, herav 319 ved død. Middelbelegget var 4 818 og antall forpleiningsdager 1 763 908. Av hele belegget forpleiedes for privat regning, d. v. s. av vedkommende sykes pårørende eller ved legatmidler, bare 646 eller 10 pct. av det samlede antall patienter på asyler i 1924. For resten av patientene blev forpleiningsutgiftene utredet av det offentlige.

Ifølge opgave fra fylkene blev i henhold til loven av 27/6 1891 forpleiet 8 941 sinnssyke med statsbidrag og av disse 5 229 på asyl. De samlede utgifter for stat og kommuner beløp sig i 1924 til 11.5 millioner kroner. For øvrig henvises til beretningen om sinnssykeasylenes virksomhet i 1924, utgitt av overlægen for sinnssykevesenet.

15. Samlet antall fødsler i 1924, dødsfall på barselseng, obstetriske operasjoner m. m.

Nombre de naissances en 1924, mortalité puerpérale, opérations obstétricales.

I henhold til prestenes fødselsregistre fødte i 1924 58 280 kvinner i alt 59 148 barn, hvorav 57 719 var levendefødte og 1 429 dødfødte. Av det samlede antall fødsler var 848 tvillingfødsler og 10 trillingfødsler. Fødselshyppigheten pr. 1000 innbyggere var i 1924 21.05 mot 22.51 i 1923 og 23.12 i 1922. For øvrig henvises til Folkemengdens bevegelse for 1924, hvor man vil finne

samtligte fødsler fordelt på fylkenes bygder og byer og på de enkelte måneder i året, særskilt for gutter og piker og ekte og uekte barn.

I tabell 15 side 87* er meddelt utdrag av jordmødrenes bøker, utarbeidet av helserådsordførerne. Tabellen inneholder, som det vil ses, antall av betjente barselkvinner, og av disse hvor mange førstefødende og hvor mange flerfødende og hvor mange gifte og ugifte. Dessuten finnes opgave over fostrenes leie og antall operasjoner utført av jordmødrene. For barnenes vedkommende gis opplysning om utviklingsgrad, antall levendefødte og dødfødte, samt for levendefødte særskilt opgave over antall døde innen 24 timer.

Det samlede antall barselkvinner betjent av jordmødre i 1924 var ifølge jordmorprotokollene 53 774 eller 92.3 pct. av samtligte fødende kvinner. Ved de fødsler hvor jordmor blev tilkalt fødtes der i alt 54 562 barn. Derav var 554 aborter (barn født i 5te, 6te og 7de kalendermåned), 1 087 var ufullbårne (barn født i 8de kalendermåned) og 52 921 fullbårne (barn født etter 8de kalendermåned). Av barnene var 53 036 levendefødt og 1 209 dødfødt. Av de levendefødte barn døde 442 innen 24 timer, av disse var 168 født i 7de kalendermåned eller tidligere.

I 1924 er der av lægene meldt 170 dødsfall på barselseng eller 2.9 pr. 1000 barselkvinner. I bygdene var barseldødeligheten 2.7 pro mille og i byene 3.6 pro mille. Under dødsfall på barselseng er tatt med dødsfall av barselfeber og alle andre svangerskaps- og barselsykdommer. Av barselfeber blev der i 1924 meldt 212 tilfelle, herav 36 dødsfall. Av samtligte fødende blev 3.6 pro mille angrepet av sykdommen, og av disse angrepne døde 17.0 pct. Barselfeber forekommer hyppigere på landet enn i byene, men til gjengjeld er dødeligheten her så meget større. Antall dødsfall på barselseng i det hele og antall tilfelle og dødsfall av barselfeber i de forskjellige fylker i 1924 ses av følgende oversikt.

Dødsfall på barselseng, fylkesvis.

Décès pendant les couches, par préfecture.

	Barselkvinner.	Død på barselseng.	Barselfeber.			Barselkvinner.	Død på barselseng.	Barselfeber.	
			Antall tilfelle.	Antall dødsfall.				Antall tilfelle.	Antall dødsfall.
Riket	58 280	170	212	36	10. Vest-Agder ..	1 515	3	6	1
Byer	13 709	50	36	10	11. Rogaland	3 714	9	10	2
Bygder	44 571	120	176	26	12. Hordaland	3 682	10	9	3
Fylker:					13. Bergen	1 668	8	2	1
1. Østfold	3 596	7	3	-	14. Sogn og Fjordane	1 840	4	9	1
2. Akershus	4 604	8	12	1	15. Møre	3 616	14	24	4
3. Oslo	3 339	18	7	4	16. Ser-Trøndelag	3 787	7	11	1
4. Hedmark	3 865	5	9	2	17. Nord-Trøndelag	2 151	6	14	2
5. Opland	3 208	8	12	2	18. Nordland	4 271	15	31	7
6. Buskerud	3 081	11	14	1	19. Troms	2 209	8	12	-
7. Vestfold	2 634	10	7	1	20. Finnmark	1 392	5	10	1
8. Telemark	2 704	9	8	1					
9. Aust-Agder	1 404	5	2	1					

Dødsfall på barselseng og særskilt av barselfeber i 1924 var, sammenlignet med de foregående år, som følgende oversikt viser:

Dødsfall på barselseng.

Mortalité puerpérale.

	Antall barselkvinner.			Død på barselseng.			Pr. 1000 barselkvinner.		
	Riket.	Bygder.	Byer.	Riket.	Bygder.	Byer.	Riket.	Bygder.	Byer.
1920..	71260	51485	19775	176	130	46	2.5	2.5	2.3
1921..	65059	47180	17879	144	104	40	2.2	2.2	2.0
1922..	62834	47178	15656	159	101	58	2.5	2.1	3.7
1923..	61691	47024	14667	172	119	53	2.8	2.5	3.6
1924..	58280	44571	13709	170	120	50	2.9	2.7	3.6

Barselfeber.

Fièvre puerpérale.

	Antall tilfelle av barselfeber.			Angrepne pr. 1000 fødende.			Antall dødsfall av barselfeber.			Døde i pct. av angrepne.		
	Riket.	Bygder.	Byer.	Riket.	Bygder.	Byer.	Riket.	Bygder.	Byer.	Riket.	Bygder.	Byer.
1920....	269	213	56	3.8	4.1	2.8	52	39	13	19.3	14.5	23.2
1921....	262	215	47	4.0	4.6	2.6	51	44	7	19.5	20.5	14.9
1922....	204	174	30	3.3	3.7	1.9	45	32	13	22.1	18.4	43.3
1923....	203	166	37	3.3	3.5	2.5	47	33	14	23.2	19.9	37.8
1924....	212	176	36	3.6	3.9	2.6	36	26	10	17.0	14.8	27.8

Antall obstetrisiske operasjoner utført av lægene i de forskjellige fylker fremgår av følgende tabell.

Antall obstetrisiske operasjoner utført av læger i 1924.

Opérations obstétricales effectuées par les médecins en 1924.

	Barselkvinner.	Operasjoner.		Herav:								
		I alt.	Pr. 100 barselkvinner.	Tangforlesning.	Vending.	Uttrekning.	Partus præmaturus artificialis.	Keisersnitt.	Perforasjon.	Embryotomi.	Andre operasjoner.	Efterbyrdsoperasjon.
Riket	58280	2614	4.5	1926	175	159	39	29	31	6	2	247
Fylker:												
Østfold	3596	235	6.5	191	14	9	5	-	-	1	-	15
Akershus ...	4604	242	5.3	188	12	23	-	-	2	1	-	16
Oslo	3339	454	13.6	298	26	41	5	21	7	-	-	56
Hedmark ...	3865	134	3.5	109	6	5	-	-	1	-	-	13
Opland	3208	135	4.2	112	9	5	-	-	-	-	-	9
Buskerud ...	3081	111	3.6	83	9	7	-	-	1	1	-	10
Vestfold	2634	136	5.2	110	5	3	2	2	2	-	-	12
Telemark ...	2704	96	3.6	79	9	3	-	-	1	-	-	4
Aust-Agder .	1404	54	3.9	41	5	4	1	-	-	1	-	2
Vest-Agder .	1515	88	5.8	55	8	5	9	3	1	1	-	6
Rogaland ..	3714	118	3.2	78	11	12	1	-	3	-	-	13
Hordaland ..	3682	77	2.1	65	2	2	-	-	1	-	-	7

(Forts.).	Barselkvinner.	Operasjoner.		Herav:								
		I alt.	Pr. 100 barselkvinner.	Tangforløsnng.	Vending.	Uttrekning.	Partus præmaturus. artificialis.	Keisersnitt.	Perforasjon.	Embryotomi.	Andre operasjoner.	Efterbyrdsoperasjon.
Bergen.....	1668	196	1.2	121	28	21	10	1	-	-	2	13
Sogn og Fjordane.....	1840	46	2.5	36	2	-	-	-	3	-	-	5
Møre.....	3616	117	3.2	88	8	5	1	-	-	-	-	15
Sør-Trøndelag.....	3787	130	3.4	93	16	2	2	1	-	1	-	15
Nord-Trøndelag.....	2151	58	2.7	42	-	3	-	1	1	-	-	11
Nordland....	4271	94	2.2	71	3	3	2	-	5	-	-	10
Troms.....	2209	41	1.9	29	1	3	-	-	2	-	-	6
Finnmark....	1392	52	3.7	37	1	3	1	-	1	-	-	9

Følgende oversikt viser disse operasjoners utfall for mødre og barn.

Obstetrisiske operasjoners utfall for mødre og barn.

Résultats des opérations obstétricales pour les mères et les enfants.

Operasjon.	Samlet antall operasjoner.	Mødre.				Barn.			
		Utfallet er opgitt for	Derav død.	Forhold i pet.		Utfallet er opgitt for	Derav var død-født.	Forhold i pet.	
				i 1923.	i 1924.			i 1923	i 1924.
Tangforløsning.....	1926	1913	11	0.5	0.6	1923	93	5.5	5.0
Vending.....	175	168	7	4.4	5.0	175	62	72.3	35.4
Uttrekning.....	159	155	4	-	2.5	159	32	22.4	20.1
Partus præmaturus artificialis.....	39	39	-	2.2	-	37	10	41.3	27.6
Keisersnitt.....	29	29	3	8.7	10.3	29	10	30.4	34.5
Perforasjon.....	31	31	1	-	3.2	-	-	-	-
Embryotomi.....	6	6	-	-	-	-	-	-	-
Abortus provocatus....	2	2	-	-	-	2	1	-	50.0
Efterbyrdsoperasjon...	247	247	-	0.8	-	-	-	-	-

Angående antall operasjoner utført av jordmødrene henvises til utdraget av jordmødrenes bøker, tabell 15.

Det Statistiske Centralbyrå, Oslo 30 juni 1927.

Gunnar Jahn.

Julie E. Backer.

Résumé.

La présente publication pour 1924 de la statistique médicale de la Norvège a été élaborée d'après les mêmes principes que les volumes précédents. Ce sont toujours les médecins de section qui dans leurs rapports annuels fournissent les matériaux à la statistique médicale.

A la fin de 1924 le royaume comptait 399 sections médicales civiles. Le nombre total des médecins autorisés était de 1508, dont 83 femmes. L'augmentation nette de médecins en 1924 était de 44. Le nombre de sages-femmes diplômées était de 1528 et le nombre de pharmacies de 243.

Dans le tableau 2 page 32* se trouve un relevé du mouvement des hôpitaux. On a reçu des rapports de 125 hôpitaux avec 9175 lits disponibles. Quant aux établissements antituberculeux il y avait 15 sanatoriums avec 1313 lits et 97 dispensaires des tuberculeux avec des places pour 1919 malades. Pour le traitement des lépreux on avait 3 hôpitaux. Le nombre des asiles d'aliénés était de 22 disposant de 4487 places de malades.

La vaccination a été pratiquée sur 52 839 personnes, soit par des médecins soit par des aides-vaccinateurs.

Le nombre total des décès enregistrés par les curés en 1924 était de 30 850, correspondant à une mortalité de 11,2 pour mille habitants. Dans les tableaux pages 6*—7* on trouvera le taux de la mortalité générale et celui de la mortalité infantile en 1915—1924, en outre la mortalité par sexe et groupes d'âge 1922—1924 et la mortalité par préfecture en 1924. Pour renseignements détaillés de la mortalité en Norvège voir: les publications annuelles sur le mouvement de la population, l'aperçu général pour les années 1911—1920 (Norges Offisielle Statistikk VIII. 6) et Tables de mortalité selon les expériences 1911/12—1920/21 (Norges Offisielle Statistikk VII. 142.)

La statistique des causes de décès établie par les médecins officiels comprenait en 1924 30 203 décès ou 97,9 % des cas enregistrés par les curés. Pour 846 ou 2,8 % la cause de décès était inconnue. A la campagne la proportion était de 3,5 % et dans les villes seulement 1,2 %. Dans les tableaux 4 et 5 sont rendus des renseignements sur les causes de décès par préfecture et par groupes d'âge. La nomenclature employée est la même que pour les années précédentes. Une traduction en latin de la liste des causes de décès on trouvera dans la statistique médicale pour 1922 page 26*. La proportion des causes de décès les plus importantes par 100 000 habitants en 1924 a été calculée dans le tableau page 10*, et dans le tableau page 11* est rendue la mortalité des causes de décès les plus importantes parmi les enfants de moins d'un an. Page 12* on trouvera des tableaux rétrospectifs pour les mêmes causes de décès.

Maladies épidémiques: Des renseignements sur les cas de maladies épidémiques déclarés par les médecins dans les différentes préfectures et par mois sont rendus dans les tableaux 6, 7 et 8. Pour le mouvement des cas et des décès des maladies épidémiques pendant les dernières cinq années voir le tableau page 14*.

Tuberculose: Les décès occasionnés par les différentes formes de la tuberculose répartis par préfectures et par groupes d'âge on trouvera dans les tableaux 4 et 5 sous les numéros 33—41. Dans le tableau 9 on a groupé tous les décès de tuberculose par districts, sexe et âge. La mortalité de tuberculose totale et la tuberculose pulmonaire en 1924 se voit par les tableaux pages 14* et 15*. Dans le tableau pages 15* et 16* on a calculé la mortalité par sexe et âge 1886—1924. Dans ces tableaux on a, pour établir les taux de mortalité, fait une évaluation du nombre total de décès de tuberculose au cours de chaque période. En calculant ce nombre on a supposé que la fréquence de décès par tuberculose soit aussi grande parmi les décès par cause connue que parmi les décès par cause inconnue ou mal définie. On a constaté le pourcent de décès «observés» de tuberculose au rapport de tous les décès par cause connue avec distinction quant au sexe et à l'âge, séparément pour les districts ruraux et les villes. Les chiffres relatifs sont appliqués au nombre total de décès (décès par mort violente exceptés) dans les groupes correspondants

d'après la statistique du mouvement de la population. En tab. 10 on trouvera le nombre des cas de tuberculose ouverte, qui selon la loi (8 mai 1900) doivent être déclarés par les médecins et inscrits dans les registres de tuberculose.

Cancer: Le nombre de décès par tumeurs malignes se voit par les tableaux 4 et 5, numéros 100—108, et dans les tableaux spéciaux 11 et 12. Dans ces derniers tableaux les décès de tumeurs malignes sont répartis d'après la location de la tumeur et par préfectures et groupes d'âge. Le taux de la mortalité de cancer pour les deux sexes à la campagne et dans les villes pendant les années 1915—1924 se voit par le tableau page 18*, et dans le tab. page 19* est rendue la mortalité de cancer par sexe et groupes d'âge de 1911—1924.

Maladies vénériennes: Pour le nombre des cas de maladies vénériennes déclarés par les médecins en 1924 voir tableau 13 page 86*, pour les villes aussi les données mensuelles dans le tableau 8. Le nombre des cas traités dans les hôpitaux se voit par le tab. 14.

Lèpre. Le nombre des lépreux dans les hôpitaux et dehors de ceux ci à la fin de 1924 est donné dans les tableaux pages 20* et 21*. Pour les renseignements sur la lèpre en Norvège on est aussi renvoyé à la publication quinquennale «Rapport sur les lépreux en Norvège 1921—1925».

Aliénation. Pour renseignements sur les hospices d'aliénés de la Norvège, le nombre des malades, formes de maladies, résultats du traitement, voir: «Le rapport des hospices d'aliénés pour 1924». (Norges Offisielle Statistikk VII. 179.)

Natalité, mortalité puerpérale, opérations obstétricales. Le nombre de naissances registrées en 1924 était de 59 148, dont 57 719 nés-vivants et 1 429 mort-nés (enfants nés après 28 semaines de gestation sans aucun signe de vie). La natalité par 1 000 habitants était de 21,05 en 1924 contre 22,51 en 1923 et 23,12 en 1922. Pour la répartition géographique et mensuelle des naissances par sexe et enfants légitimes et illégitimes voir: «Mouvement de la population pour 1924».

Dans le tab. 15 page 87* on trouvera un extrait des registres des sages-femmes. Suivant ces rapports 92,3 % de toutes les femmes en couches ont été assistées par sages-femmes.

Le nombre des décès puerpéraux de la grossesse et de l'accouchement se voit par les tab. 4 et 5, numéros 24 et 113—121. La mortalité puerpérale en général et la léthalité et la mortalité de fièvre puerpérale en 1920—1924 se voit par les tab. pages 22* et 23*.

Les opérations obstétricales effectuées par les médecins, et leurs résultats pour les mères et les enfants sont indiqués dans les tab. pages 23* et 24*.

TABELLER.

Tabell 1. Lægedistrikter og medisinalpersonale.

Sections médicales et nombre de médecins, de dentistes, de sages-femmes, de pharmacies et pharmaciens.

Lægedistrikter.	Antall:					Lægedistrikter.	Antall:				
	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek og filialapotek.	Eksaminert apotekpers.		Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek og filialapotek.	Eksaminert apotekpers.
Østfold fylke.....	66	40	77	22	58	Romedal.....	1	-	2	-	-
Fredrikshald stadsl.distr.	11	6	4	3	10	Stange.....	3	1	5	1	3
Sarpsborg stadslægedistr..	5	10	5	4	11	Sør-Odal.....	2	1	2	1	1
Fredrikstad stadsfysikat.	9	9	7	4	14	Nord-Odal.....	1	-	3	-	-
Moss stadslægedistrikt...	11	6	3	3	8	Vinger.....	5	4	5	1	2
Spydeberg.....	1	-	2	1	3	Eidskog.....	1	-	2	1	1
Skiptvet.....	1	-	1	-	-	Brandval.....	1	-	2	-	-
Rakkestad.....	2	1	3	1	2	Grue.....	2	-	3	1	3
Eidsberg.....	5	4	8	2	5	Hof.....	1	-	1	-	-
Aremark.....	2	-	1	-	-	Åsnes.....	4	1	2	1	3
Rødenes og Øymark....	1	1	3	1	1	Våler.....	2	-	1	-	-
Idd.....	1	1	4	-	-	Elverum.....	6	3	6	1	3
Skjeberg.....	1	1	5	-	-	Trysil.....	1	1	7	1	1
Hvaler.....	1	-	3	-	-	Åmot.....	3	1	3	1	3
Borge.....	2	-	4	1	2	Stor-Elvdal.....	1	2	4	-	-
Tune.....	2	-	4	1	1	Rendal.....	1	-	2	-	-
Glemmen.....	4	-	4	-	-	Alydal.....	1	1	2	-	-
Råde.....	3	-	8	1	1	Tynset.....	1	2	2	1	2
Rygge.....	2	1	5	-	-	Tolga.....	-	-	2	-	-
Våler.....	1	-	2	-	-	Engerdal.....	1	-	3	-	-
Hobøl.....	1	-	1	-	-	Kvikne.....	1	1	1	-	-
Akershus fylke....	125	37	89	17	44	Opland fylke.....	54	25	58	10	23
Kråkstad.....	3	2	6	1	2	Lillehammerstadsl.distr..	9	5	3	2	6
Frogn.....	5	1	6	2	3	Gjøvik stadsl.distrikt...	5	5	3	1	3
Nesodden.....	1	-	2	-	-	Lesja.....	1	-	3	-	-
Oppegård.....	2	-	2	-	-	Lom.....	1	-	4	-	-
Aker.....	58	13	27	5	15	Vågå.....	1	-	1	-	-
Bærum.....	12	8	6	2	6	Sel og Heidal.....	1	2	2	1	2
Asker.....	13	2	3	1	3	Nordre Fron.....	1	-	1	-	-
Aurskog.....	2	-	3	-	-	Søndre Fron.....	1	-	1	-	-
Høland.....	4	2	4	1	2	Ringebu.....	1	1	1	1	1
Enebakk.....	1	-	2	-	-	Øyer.....	1	-	1	-	-
Fet.....	2	-	3	-	-	Gausdal.....	3	-	2	-	-
Sorrum.....	1	-	3	1	1	Fåberg.....	1	1	2	-	-
Lillestrøm.....	8	3	5	1	4	Biri.....	1	-	1	-	-
Nittedal.....	3	-	2	-	-	Snertingdal.....	1	-	1	-	-
Ullensaker.....	2	2	2	1	3	Vardal.....	1	-	1	-	-
Nes.....	2	1	4	1	2	Østre Toten.....	4	2	3	1	3
Nannestad.....	4	3	6	1	3	Vestre Toten.....	4	1	4	-	-
Eidsvoll.....	1	-	2	-	-	Lunner.....	1	-	1	-	-
Hurdal.....	1	-	1	-	-	Jevnaker.....	3	2	2	1	2
Oslo stadsfysikat.	343	207	106	27	114	Brandbu.....	2	2	4	1	2
Hedmark fylke.....	55	30	74	15	33	Gran.....	1	1	2	-	-
Hamar stadslægedistr. ...	6	8	3	2	7	Søndre Land.....	2	-	3	-	-
Ringsaker.....	5	2	5	1	2	Nordre Land.....	1	1	1	1	2
Nes.....	1	-	1	-	-	Torpa.....	1	-	1	-	-
Vang.....	2	1	3	1	1	Sør-Aurdal.....	1	-	3	-	-
Løten.....	2	1	2	1	1	Nord-Aurdal.....	2	2	2	1	2
						Etnedal.....	1	-	1	-	-
						Nordre Valdres.....	1	-	3	-	-
						Østre Slidre.....	1	-	1	-	-

Tabell 1 (forts.). Lægedistrikter og medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Antall:					Lægedistrikter.	Antall:				
	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek og filialapotek.	Eksaminert apotekpers.		Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek og filialapotek.	Eksaminert apotekpers.
Buskerud fylke....	60	36	56	16	40	Lårdal.....	1	1	3	-	-
Drammens stadsfysikat..	19	19	9	5	14	Vinje.....	1	-	3	-	-
Kongsberg stadsl.district.	3	4	3	2	6	Aust-Agder fylke..	29	15	50	8	16
Norderhov.....	6	7	6	2	7	Risør stadslægedistr....	2	1	3	1	2
Ådal.....	1	-	3	-	-	Arendal stadslægedistr....	8	9	8	2	6
Nes.....	1	1	2	1	2	Holt.....	2	1	3	1	2
Gol.....	1	-	2	-	-	Sondeled.....	2	-	3	-	-
Ål.....	1	1	3	-	-	Dyvåg.....	1	-	2	-	-
Sigdal.....	2	-	2	-	-	Åmli.....	1	-	3	1	1
Krødsherad.....	1	-	1	-	-	Froland.....	1	-	5	-	-
Modum.....	5	-	5	2	4	Tromøy.....	3	-	4	-	-
Øvre Eiker.....	4	1	3	1	3	Vestre Nedenes.....	2	2	5	1	2
Nedre Eiker.....	3	1	2	1	1	Lillesand.....	1	1	3	1	2
Drammens lægedistrikt..	9	2	7	1	2	Birkenes.....	-	-	1	-	-
Sandsvør.....	2	-	2	1	1	Vegusdal.....	-	-	3	-	-
Rollag.....	1	-	3	-	-	Evje.....	1	-	5	1	1
Nore og Opdal.....	1	-	3	-	-	Bygland.....	4	1	1	-	-
Vestfold fylke ¹⁾ ..	47	27	51	13	37	Valle.....	1	-	1	-	-
Horten stadslægedistr....	8	5	3	2	6	Vest-Agder fylke..	33	21	59	6	15
Tønsberg stadsl.distr....	9	10	6	2	9	Kristiansands stadsfysik...	15	13	6	3	10
Sandefjord stadsl.distr....	7	5	6	2	6	Mandal stadslægedistr....	1	4	3	1	2
Larvik stadslægedistr....	6	4	5	3	8	Oddernes.....	1	-	6	-	-
Holmestrand stadsl.distr..	3	2	2	1	3	Vennesla.....	1	-	3	-	-
Svelvik.....	2	-	3	1	2	Søgne.....	1	-	2	-	-
Skoger.....	1	-	3	-	-	Halse.....	1	-	2	-	-
Hof.....	1	-	4	-	-	Laudal.....	1	-	3	-	-
Ramnes.....	-	-	3	-	-	Bjelland.....	1	-	3	-	-
Borre.....	1	-	-	-	-	Audnedal.....	1	-	6	-	-
Andebu.....	-	-	-	-	-	Lista.....	1	-	3	-	-
Stokke.....	1	-	3	1	1	Farsund.....	2	1	4	1	2
Sem.....	1	-	2	-	-	Lyngdal.....	1	-	4	-	-
Nøtterøy.....	2	1	4	-	-	Hægebostad.....	1	-	2	-	-
Sandeherad.....	1	-	1	-	-	Kvinesdal.....	1	-	3	-	-
Brunlanes.....	4	-	4	1	2	Flekkefjord.....	3	3	7	1	1
Hedrum.....	-	-	2	-	-	Sirdal.....	1	-	2	-	-
Telemark fylke.....	52	27	71	13	37	Rogaland fylke....	59	29	98	15	49
Notodden stadsl.d.....	5	3	4	1	3	Stavanger stadsfysikat..	26	16	17	6	25
Kragerø stadsl.d.....	3	3	3	1	4	Egersund stadslægedistr..	1	3	2	1	3
Langesund stadsl.d.....	1	1	1	1	2	Haugesund stadsfysikat..	8	5	9	3	10
Skien stadsfysikat.....	8	9	9	3	12	Sokndal.....	1	-	2	-	-
Porsgrund stadsl.d.....	6	4	5	2	5	Lund.....	1	-	2	-	-
Drangedal.....	1	-	3	-	-	Eigersund.....	1	-	4	-	-
Skåtøy.....	1	-	2	-	-	Time.....	3	-	8	1	2
Bamble.....	1	-	2	-	-	Sandnes.....	3	3	4	1	4
Eidanger.....	3	1	4	1	2	Hetland.....	3	-	12	-	-
Gjerpen og Siljan.....	1	-	2	-	-	Høgsfjord.....	1	-	6	-	-
Solum.....	4	-	5	-	-	Finnøy.....	1	-	3	-	-
Holla.....	6	3	8	2	4	Nedstrand.....	1	-	3	-	-
Heddal.....	1	-	1	-	-	Hjelmeland.....	1	-	3	-	-
Tinn.....	4	2	5	1	3	Sand.....	3	1	6	1	1
Hjartdal.....	-	-	2	-	-	Kopervik.....	2	1	9	1	3
Seljord.....	1	-	1	-	-	Skudenes.....	1	-	3	1	1
Kviteseid.....	2	-	2	1	2	Skåre.....	1	-	2	-	-
Nissedal.....	1	-	4	-	-	Skjold.....	1	-	3	-	-
Fyresdal.....	1	-	2	-	-						

¹⁾ Andebu lægedistrikt slått sammen med Stokke lægedistrikt fra 1 jan. 1925.

Tabell 1 (forts.). Lægedistrikter og medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Antall:					Lægedistrikter.	Antall:				
	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek og filialapotek.	Eksaminert apotekpers.		Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek og filialapotek.	Eksaminert apotekpers.
Hordaland fylke...	37	5	116	7	10	Vanylven	1	-	2	-	-
Strandebarm	1	-	3	-	-	Sande	1	-	3	-	-
Kvinnherad	1	-	8	-	-	Herøy	1	-	3	-	-
Skånevik	3	-	4	-	-	Ulstein	1	-	2	-	-
Ølen	1	-	4	-	-	Volda	1	1	4	1	2
Sveio	1	-	5	-	-	Ørsta	1	1	3	-	-
Finnås	1	-	5	-	-	Hjørundfjord	1	-	2	-	-
Stord	1	-	5	1	1	Stranda	1	-	4	-	-
Tysnes	1	-	4	-	-	Norddal	1	-	3	-	-
Fusa	2	1	5	-	-	Ørskog	1	-	4	-	-
Fana	3	-	4	2	2	Skodje	-	-	2	-	-
Os	3	-	1	-	-	Borgund	1	1	6	-	-
Sund—Austevoll	1	-	6	-	-	Haram	1	-	3	-	-
Askey	2	1	10	1	1	Vestnes	1	-	3	-	-
Haus	2	-	9	1	1	Eid	3	-	3	-	-
Bruvik	1	-	3	-	-	Neset	1	1	5	1	2
Hosanger	1	-	4	-	-	Grytten	1	-	3	-	-
Manger	1	-	8	-	-	Molde	7	2	5	1	4
Lindås	1	-	8	-	-	Bud	1	-	7	-	-
Røldal	1	-	2	-	-	Kvernes	1	-	5	-	-
Ullensvang	1	-	3	-	-	Gjemnes	1	-	4	-	-
Odde	3	2	3	1	2	Tingvoll	1	-	4	-	-
Ulvik	1	-	3	-	-	Sunndal	1	-	4	-	-
Kvam	1	-	3	-	-	Surnadal	1	1	3	-	-
Voss	3	1	6	1	3	Stangvik	1	-	2	-	-
Bergen stadsfysikat	79	49	30	12	44	Rindal	1	-	1	-	-
Sogn og Fjordane fylke	29	7	87	7	7	Aure	1	-	2	-	-
Hafslo	1	-	5	-	-	Halsa	1	-	5	-	-
Luster	3	-	3	-	-	Edøy	1	-	5	-	-
Lærdal	1	-	7	1	1	Sør-Trøndelag fylke	76	25	87	13	43
Sogndal	1	1	2	-	-	Trondhjems stadsfysikat..	47	22	18	10	35
Aurland	1	-	2	-	-	Bjørnør	1	-	2	-	-
Leikanger	1	-	3	-	-	Åfjord	1	-	4	-	-
Balestrand	1	1	2	-	-	Bjugn	1	-	4	-	-
Vik	1	-	3	1	1	Rissa	1	-	4	-	-
Kyrkjebø	2	-	4	-	-	Ørland	1	-	1	-	-
Lavik	1	-	5	-	-	Frøya	1	-	5	-	-
Gulen	1	-	6	-	-	Hitra	1	-	5	-	-
Askvoll	1	-	5	1	1	Hemne	1	-	5	-	-
Fjaler	1	-	3	-	-	Orkdal	4	1	11	1	3
Gaular	1	-	4	-	-	Rennebu	1	-	1	-	-
Førde	2	-	4	1	1	Opdal	1	-	2	-	-
Gloppen	1	1	4	-	-	Røros	2	1	3	1	3
Naustdal	1	-	3	-	-	Singsås	1	-	3	-	-
Kinn	2	1	5	1	1	Støren	1	-	5	1	2
Bremanger	1	-	3	-	-	Melhus	1	-	3	-	-
Selje	1	-	2	-	-	Bersa	-	-	4	-	-
Vågsøy (Ytre Nordfjord).	1	2	2	1	1	Leinstrand	1	-	3	-	-
Davik	1	-	2	-	-	Strinda	6	1	1	-	-
Nordfjordeid	1	1	2	1	1	Malvik	1	-	1	-	-
Innvik	1	-	6	-	-	Selbu	2	-	2	-	-
Møre fylke	52	20	118	9	26	Nord-Trøndelag fylke	37	8	62	7	15
Ålesund stadsfysikat....	8	8	9	3	9	Meråker	2	-	1	-	-
Kristiansund stadsfys....	8	5	7	3	9	Stjørdal	3	1	2	1	2
						Hegra	1	-	1	-	-

Tabell 1 (forts.). Lægedistrikter og medisinalpersonale.

Lægedistrikter.	Antall:					Lægedistrikter.	Antall:				
	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek og filialapotek.	Eksaminert apotekpers.		Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek og filialapotek.	Eksaminert apotekpers.
Leksvik	1	1	3	-	-	Ankenes	1	-	3	-	-
Frosta	1	-	1	-	-	Ofoten	1	-	4	1	1
Skogn	1	-	3	-	-	Lødingen	1	-	5	-	-
Levanger	4	1	4	1	2	Vågan	1	-	3	1	1
Verdal	2	-	2	1	2	Gimsøy	1	-	2	-	-
Verran	1	-	4	-	-	Borge	1	-	4	-	-
Inderøy	1	-	6	-	-	Buksnes	1	1	5	1	2
Stod	5	3	5	2	4	Flakstad	2	-	3	-	-
Snåsa	2	-	3	-	-	Værøy	1	-	2	-	-
Beitstad	1	-	4	-	-	Hadsel	5	1	8	2	4
Grong	1	-	3	-	-	Bø	1	-	2	-	-
Lierne	1	-	2	-	-	Øksnes	1	-	3	-	-
Overhalla	1	-	2	-	-	Sortland	1	1	2	1	1
Namsos	3	2	3	1	4	Dverberg	1	-	4	-	-
Klinga	1	-	1	-	-						
Fosnes	1	-	2	-	-	Troms fylke	25	5	76	6	16
Flatanger	1	-	1	-	-	Tromsø stadsd.distr.	5	3	6	3	11
Vikna	1	-	2	1	1	Harstad stadsd.d.	4	2	2	1	3
Leka	1	-	2	-	-	Kvæfjord	1	-	3	-	-
Kolvereid	1	-	5	-	-	Trondenes	1	-	5	-	-
						Bjarkøy	1	-	2	-	-
Nordland fylke....	62	15	123	15	28	Ibestad	1	-	8	-	-
Mosjøen stadsd.d.	1	1	1	1	2	Salangen	1	-	3	1	1
Bodø stadsd.d.	2	3	4	2	5	Tranøy	1	-	4	-	-
Narvik stadsd.d.	4	3	4	1	3	Sørreisa	1	-	1	-	-
Svolvær stadsd.d.	1	1	2	1	2	Berg	1	-	5	-	-
Bindal	1	-	2	-	-	Lenvik	1	-	5	-	-
Vik	1	-	1	-	-	Målselv	1	-	3	-	-
Brønnøy	1	1	2	1	2	Bardu	1	-	1	-	-
Vega	1	-	2	-	-	Balsfjord	1	-	4	-	-
Vestfjord	1	-	2	-	-	Tromsøysund	1	-	6	-	-
Tjøtta	1	-	4	-	-	Lyngen	1	-	5	-	-
Vefsn	1	-	3	-	-	Karlsøy	1	-	6	-	-
Hattfjelldal	1	-	1	-	-	Skjervøy	1	-	7	1	1
Alstahaug	2	1	3	1	2						
Herøy	1	-	2	-	-	Finnmark fylke....	20	2	40	5	11
Nesna	1	-	3	-	-	Alta	1	-	2	-	-
Hemnes	1	-	3	-	-	Talvik	2	-	4	-	-
Mo	1	1	2	1	2	Loppa	1	-	3	-	-
Lurøy	2	-	3	-	-	Hammerfest	2	1	6	1	2
Rødøy	1	-	2	-	-	Måsøy	1	-	2	-	-
Meløy	1	-	2	-	-	Kjelvik	1	-	2	1	2
Gildeskål	1	-	2	-	-	Kistrand	1	-	1	-	-
Beiaru	1	-	1	-	-	Karasjok	1	-	1	-	-
Bodin	4	1	5	-	-	Lebesby	1	-	2	-	-
Skjerstad	1	-	3	-	-	Tana	1	-	2	-	-
Fauske	2	-	3	1	1	Gamvik	1	-	3	-	-
Saltådal	4	-	2	-	-	Vadsø	2	-	4	1	2
Sørfold	1	-	3	-	-	Sør-Varanger	2	-	5	1	2
Nordfold	1	-	2	-	-	Varde	3	1	3	1	3
Steigen	-	-	1	-	-						
Hamarøy	1	-	1	-	-						
Tysfjord	1	-	2	-	-						
						Riket	1340	630	1528	243	666

Tabell 2. Antallet av sykeplasser og behand-
Nombre des lits et des malades

Sykehus.		Antall syke- plasser ved årets utgang.	Tilbakeleggende 1 januar 1924.			Innkommet.		
			Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.
Oslo.	Rikshospitalet	538	426	238	188	5376	2811	2565
	Kv.klinikkens gynækolog. avd.	37	22	-	22	621	-	621
	Oslo kommunale sykehus	2337	1632	742	890	13116	5963	7153
	Oslo militære sykehus	54	21	21	-	804	804	-
	Diakonisseanstaltens sykehus	70	62	18	44	560	168	392
Østfold	«Vor Frue» hospital	72	44	4	40	1064	114	950
	Moss kommunale sykehus	30	26	13	13	340	146	194
	Moss Epidemilasarrett	21	3	-	3	35	19	16
	Østfold fylkessykehus ¹⁾	60	22	14	8	149	76	73
	Fredrikstad komm. sykehus	65	40	15	25	472	226	246
Akershus	Fredrikstad komm. epidemilasarrett ..	50	-	-	-	14	6	8
	Fredrikshald komm. sykehus	60	22	4	18	217	129	88
	St. Josefs hospital i Fr.hald	24	20	6	14	180	72	108
	Sarpsborg komm. sykehus	100	38	22	16	431	232	199
	Askim kommunale sykestue ²⁾	12	-	-	-	65	-	-
Hedmark	Akers kommunale sykehus	344	212	-	-	2895	-	-
	Diakonhjemmets sykehus	71	53	37	16	658	337	321
	Bærums kommunale sykehus	124	25	5	20	1052	363	689
	Asker epidemisykehus	20	-	-	-	6	6	-
	Eidsvoll kommunale sykehus	25	10	6	4	233	118	115
Oppland	Eidskog kommunale sykehus	20	10	4	6	38	21	17
	Kongsvinger epidemisykehus	14	-	-	-	6	2	4
	Hamar sykehus	36	20	10	10	537	248	289
	Hamar epidemisykehus	50	2	-	2	73	27	46
	Stange sykehus	25	19	6	13	91	48	43
Buskerud	Ringsaker komm. sykehus	42	34	17	17	118	47	71
	Finsal sykehjem	32	26	12	14	94	44	50
	Furnes sykehjem	14	12	4	8	22	8	14
	Løten sykehjem	25	22	12	10	75	35	40
	Valset sykehjem	18	3	1	2	36	18	18
Vestfold	Elverum sykehus	30	4	-	4	35	15	20
	Trysil sykehus	14	7	3	4	112	65	47
	Storelvdalens sykehus	15	5	4	1	66	39	27
	Tynset sykehus	32	19	10	9	207	121	86
	Åmot sykehus	35	20	8	12	78	42	36
Buskerud	Søndre Lands sykehus	45	33	16	17	255	141	114
	Vestre Slidre sjukeheim	14	10	6	4	43	22	21
	Østre Totens sykehus	30	14	3	11	81	32	49
	Gjøvik sykehus	10	6	3	3	279	122	157
	Oppland fylkessykehus, Lillehammer ..	120	71	34	37	1080	532	548
Buskerud	Drammens komm. og Buskerud fylkes sykehus	150	155	75	80	2668	1114	1554
	Drammens epidemilasarrett	40	5	2	3	22	13	9
	«St. Josefs» hospital, Drammen	21	9	4	5	263	138	125
	Hønefoss lasarett	10	-	-	-	4	-	-
	Kongsberg sykehus	37	7	5	2	55	29	26
Vestfold	Nore kraftanlægs sykestue	12	5	5	-	37	31	6
	Holmestrand sykehus	14	-	-	-	100	35	65
	Marinens sykehus, Horten	86	34	21	13	696	446	250
	Overl. Mantheys priv.klinikk, Horten ..	12	9	2	7	162	46	116
	Vestfold fylkes sykehus, Tønsberg ³⁾ ..	192	83	-	-	1951	-	-
Vestfold	Sandefjord komm. sykehus	6	2	1	1	80	37	43
	Larvik komm. sykehus	24	14	4	10	326	150	176

¹⁾ Opgaven gjelder tiden $\frac{1}{11}$ 24— $\frac{30}{6}$ 25. ²⁾ Sykehusliste ikke innkommet. ³⁾ Budgett.

lede syke m. m. på sykehusene i 1924.
soignés, etc., aux hôpitaux en 1924.

Tilsammen behandlet.			Utgått:						Tilbakeleggende 31 desember 1924.			Antall forplei- nings- dager.
			levende.			døde.						
Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M	K.	Tils	M.	K.	
5802	3049	2753	5117	2664	2453	224	144	80	461	241	220	190351
643	-	643	623	-	653	8	-	8	12	-	12	13144
14748	6705	8043	11889	5327	6562	1147	589	558	1712	789	923	646763
825	825	-	797	797	-	13	13	-	15	15	-	15440
622	186	436	510	157	353	55	18	37	57	11	46	22900
1108	118	990	1043	105	938	25	6	19	40	7	33	22949
366	159	207	313	133	180	23	15	8	30	11	19	10095
38	19	19	29	14	15	8	4	4	1	1	-	1172
171	90	81	126	67	59	22	11	11	23	12	11	13602
512	241	271	442	208	234	31	13	18	39	20	19	10495
14	6	8	14	6	8	-	-	-	-	-	-	314
239	133	106	201	115	86	20	8	12	18	10	8	8657
200	78	122	167	63	104	18	12	6	15	3	12	6885
469	254	215	401	213	188	32	20	12	36	21	15	13409
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3107	-	-	2737	-	-	133	-	-	237	-	-	85571
711	374	337	614	313	301	38	28	10	59	33	26	21849
1077	368	709	950	315	635	40	21	19	87	32	55	30274
6	6	-	5	5	-	-	-	-	1	1	-	188
243	124	119	213	102	111	16	12	4	14	10	4	7786
48	25	23	19	11	8	18	9	9	11	5	6	1476
6	2	4	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-
557	258	299	502	233	269	24	11	13	31	14	17	13513
75	27	48	69	-	-	2	-	-	4	2	2	2046
110	54	56	72	35	37	9	5	4	29	14	15	9741
152	64	88	101	44	57	12	6	6	39	14	25	14228
120	56	64	85	40	45	8	2	6	27	14	13	10271
34	12	22	9	3	6	9	3	6	16	6	10	5326
97	47	50	55	24	31	24	12	12	18	11	7	7824
39	19	20	29	14	15	4	2	2	6	3	3	2107
39	15	24	32	11	21	3	3	-	4	1	3	976
119	68	51	104	59	45	7	6	1	8	3	5	3943
71	43	28	55	34	21	11	7	4	5	2	3	2045
226	131	95	181	104	77	14	8	6	31	19	12	9356
98	50	48	50	27	23	19	10	9	29	13	16	8351
288	157	131	244	110	134	11	6	5	33	21	12	14576
53	28	25	35	19	16	7	2	5	11	7	4	-
95	35	60	52	18	34	21	8	13	22	9	13	-
285	125	160	271	119	152	7	2	5	7	4	3	3353
1151	566	585	1025	-	-	64	-	-	62	36	26	39255
2823	1189	1634	2566	1060	1506	93	51	42	164	78	86	58882
27	15	12	25	13	12	-	-	-	2	2	-	619
272	142	130	259	136	123	6	2	4	7	4	3	4620
4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
62	34	28	43	26	17	6	3	3	13	5	8	2743
42	36	6	40	34	6	-	-	-	2	2	-	1141
100	35	65	87	32	55	9	3	6	4	-	4	1789
730	467	263	685	435	250	12	7	5	33	25	8	16652
171	48	123	156	42	114	13	4	9	2	2	-	2401
2034	-	-	1862	-	-	75	-	-	97	-	-	-
82	38	44	68	32	36	8	5	3	6	1	5	2315
340	154	186	308	136	172	13	6	7	19	12	7	7475

Tabell 2 (forts.). Antallet av sykeplasser og

Sykehus.	Antall syke- plasser ved årets utgang.	Tilbakeleggende 1 januar 1924.			Innkommet.		
		Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.
Telemark							
Telemark fylkes sykehus, Skien.....	120	102	56	46	1475	656	819
Skiens epidemilasearett	40	1	-	1	41	17	24
«St. Josefs» hospital, Porsgrund.....	18	9	4	5	103	33	70
Porsgrund sykehus.....	20	13	3	10	82	30	52
Brevik sykehus.....	21	10	6	4	243	80	163
Langesunds sykehus.....	5	-	-	-	19	9	10
Kragerø komm. sykehus.....	20	10	5	5	180	73	107
Notodden komm. sykehus.....	31	22	10	12	250	123	127
Rjukan sykehus.....	60	30	15	15	559	239	320
Risør sykehus.....	22	15	4	11	64	31	33
Tvedestrand sykehus.....	11	3	1	2	107	44	63
Aust-Agder og Arendals sykehus.....	100	64	34	30	764	322	442
«St. Franciskus» hospit., Arendal.....	30	13	5	8	247	132	115
Høgedal epidemilasearett, Arendal.....	20	1	-	1	14	7	7
Grimstad komm. sykehus.....	27	4	3	1	61	26	35
Kristiansands komm. sykehus.....	106	45	19	26	714	323	391
«St. Josefs» hospital, Kristiansand...	80	33	17	16	1249	616	633
Mandal komm. sykehus.....	20	12	6	6	167	78	89
Vest-Agder fylkessykehus, Flekkefjord.	26	15	5	10	227	126	101
Egersund kommunale sykehus.....	22	8	4	4	145	57	88
Sandnes kommunale sykehus.....	23	3	3	-	116	69	47
Rogaland fylkessykeh., Stavanger...	52	43	28	15	613	321	292
Stavanger komm. sykehus.....	92	79	45	34	1101	501	600
Stavanger epidemilasearett.....	105	30	21	9	234	126	108
«St. Franciskus» hospital, Stavanger.	38	10	8	2	637	297	340
Sanitetsfor. pleiehjem, Stavanger....	8	2	-	2	93	-	93
Sanda sykehus.....	20	7	4	3	153	101	52
Haugesund sykehus.....	87	43	22	21	365	159	206
Odda kommunale sykehus.....	28	7	5	2	166	65	101
Voss private sykehus.....	23	16	6	10	116	67	49
Bergens komm. sykehus ¹⁾	459	409	197	212	3676	1730	1946
«Røde kors» klinikk, Bergen.....	30	12	8	4	650	214	436
Søsterhj. Betaniens sykehus.....	70	35	19	16	1077	345	732
«St. Franciskus» hospital.....	85	44	25	19	1409	653	756
Diakonisseanst. klinikk.....	38	20	11	9	767	284	483
Lærdal sykehus.....	14	-	-	-	23	9	14
Høyanger sykehus.....	6	-	-	-	-	-	-
Vårsildfondets sykehus, Kalvåg.....	9	-	-	-	12	11	1
Vårsildfondets sykehus, Florø.....	35	-	-	-	40	23	17
Ålesund komm. sykehus.....	70	70	25	45	1177	430	747
Møre fylkes sykehus, Molde.....	70	37	21	16	749	277	472
Kristiansunds komm. sykehus.....	96	39	21	18	464	204	260
Trondhjems sykehus ²⁾	230	492	-	-	1943	-	-
Trondhjems sykehus epidemiavd.....	90	-	-	-	163	-	-
Tilfredshets sykehus, Tr.hjem ³⁾	33	-	-	-	-	-	-
Kalvskindets — — — ³⁾	110	-	-	-	-	-	-
St. Elisabeths hospital.....	82	47	17	30	1225	399	826
Orkdals sykehjem.....	54	42	16	26	99	38	61
Meldals sykehjem.....	32	30	15	15	76	27	49
Selbu sykehjem.....	30	27	14	13	29	11	18
Løkken Verk sykehus.....	7	1	1	-	142	59	83
Innherred sykehus, Levanger ¹⁾	140	124	47	77	1222	571	651
Namdals sykehus, Namsos ²⁾	80	-	-	-	-	-	-
Meraker sykehjem.....	25	-	-	-	26	14	12
Nordl. fylkessykeh., Søvik i Alstahaug	35	27	16	11	475	247	228
Bodø sykehus.....	36	24	11	13	415	184	231
Sulitjelma sykehus.....	17	3	1	2	108	47	61
Narviks komm. sykehus.....	32	11	7	4	309	159	150
Narvik komm. epidemilasearett ²⁾	-	16	-	-	52	-	-
Gravdal sykehus.....	30	14	10	4	142	83	59
Svolvær sykestue.....	17	4	1	3	66	30	36
Svolvær epidemilasearett.....	12	16	6	10	34	11	23
Fylkessykehuset i Stokmarknes.....	65	11	7	4	90	54	36
Mosjøen og Vefsn sykestue.....	15	11	5	6	71	33	38
Sortland sykestue.....	9	3	1	2	98	34	64

¹⁾ Budgettåret 1924—25. ²⁾ Budgettåret 1923—24. ³⁾ Sykehusliste ikke innkommet.

behandlede syke m. m. på sykehusene i 1924.

Tilsammen behandlet.			Utgått:						Tilbakeleggende 31 desember 1924.			Antall forplei- nings- dager.
			levende.			døde.						
Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	
1577	712	865	1417	619	798	62	33	29	98	60	38	45658
42	17	25	33	12	21	3	2	1	6	3	3	1001
112	37	75	93	30	63	10	4	6	9	3	6	4719
95	33	62	61	20	41	17	8	9	17	5	12	4810
253	86	167	128	73	155	11	6	5	14	7	7	4909
19	9	10	19	9	10	-	-	-	-	-	-	512
190	78	112	185	77	108	1	-	1	4	1	3	5416
272	133	139	242	118	124	13	8	5	17	7	10	7073
589	254	335	541	224	317	16	10	6	32	20	12	12465
79	35	44	53	24	29	9	3	6	17	8	9	4970
110	45	65	98	40	58	7	4	3	5	1	4	2138
828	356	472	723	300	423	48	21	27	57	35	22	30487
260	137	123	246	130	116	4	1	3	10	6	4	5638
15	7	8	11	5	6	-	-	-	4	2	2	403
65	29	36	55	26	29	7	2	5	3	1	2	2109
759	342	417	686	300	386	34	24	10	39	18	21	18505
1282	633	649	1214	594	620	38	26	12	30	13	17	23452
179	84	95	161	74	87	5	4	1	13	6	7	6043
242	131	111	212	118	94	13	9	4	17	4	13	6081
153	61	92	137	52	85	11	6	5	5	3	2	3611
119	72	47	105	60	45	10	8	2	4	4	-	3933
656	349	307	575	305	270	34	19	15	47	25	22	18335
1180	546	634	1043	480	563	46	27	19	91	39	52	-
264	147	117	215	117	98	27	17	10	22	13	9	-
647	305	342	634	299	335	8	3	5	5	3	2	8602
95	-	95	84	-	84	-	-	-	11	-	11	1568
160	105	55	145	98	47	7	4	3	8	3	5	3294
408	181	227	335	147	188	23	10	13	50	24	26	18846
173	70	103	149	58	91	13	7	6	11	5	6	5070
132	73	59	116	62	54	7	5	2	9	6	3	5700
4085	1927	2158	3340	1550	1790	314	154	160	431	223	208	164425
662	222	440	625	204	421	17	9	8	20	9	11	11175
1112	364	748	1029	335	694	37	19	18	46	10	36	22882
1453	678	775	1409	656	753	8	4	4	36	18	18	26198
787	295	492	762	285	477	7	4	3	18	6	12	12132
23	9	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	32	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	507
12	11	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
40	23	17	39	22	17	1	1	-	-	-	-	1030
1247	455	792	1114	393	721	54	30	24	79	32	47	26956
786	298	488	721	263	458	22	14	8	43	21	22	20100
503	225	278	432	193	239	29	12	17	42	20	22	17442
2435	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	102367
163	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4679
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1272	416	856	1205	437	768	34	12	22	33	13	20	27815
141	54	87	70	25	45	25	8	17	46	21	25	18075
106	42	64	65	25	40	9	1	8	32	16	16	11184
56	25	31	19	6	13	7	1	6	30	18	12	397
143	60	83	140	58	82	2	1	1	1	1	-	1899
1346	618	728	1152	536	616	63	32	31	131	50	81	46860
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26	14	12	4	1	3	2	-	2	20	13	7	1620
502	263	239	442	231	211	24	12	12	36	20	16	13626
439	195	244	397	167	230	17	11	6	25	17	8	11562
111	48	63	107	46	61	2	2	-	2	-	2	-
320	166	154	293	150	143	13	9	4	14	7	7	-
68	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-
156	93	63	127	73	54	18	12	6	11	8	3	5805
70	31	39	59	27	32	5	3	2	6	1	5	1318
50	17	33	47	16	31	-	-	-	3	1	2	1653
101	61	40	75	45	30	10	5	5	16	11	5	-
82	38	44	57	25	32	15	8	7	10	5	5	4755
101	35	66	92	31	61	3	2	1	6	2	4	1816

Tabell 2 (forts.). Antallet av sykeplasser og

Sykehus.		Antall syke- plasser ved årets utgang.	Tilbakeleggende 1 januar 1924.			Innkomet.		
			Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.
Finnmark	Fylkessykehuset i Harstad.....	28	12	7	5	158	88	70
	Troms og Tromsø sykehus	130	70	38	32	1224	549	675
	Tromsø epidemilasarett.....	23	6	3	3	61	34	27
	«St. Elisabeths» hospital, Tromsø ...	47	21	8	13	512	240	272
	Skjærvøy sykehus.....	14	2	-	2	75	39	36
	Hammerfest sykehus	48	39	25	14	517	256	261
	«St. Vincenz» hospital, Hammerfest..	25	5	3	2	39	18	21
	Vardø sykehus.....	44	30	21	9	356	201	155
	Fylkessykehuset, Vadsø	24	21	11	10	240	128	112
	A/S Sydvaranger sykehus, Kirkenes..	15	10	7	3	161	102	59
Troms								

Tabell 3. Antallet av sykeplasser og behandlede lunge-
Nombre des lits et des malades souffrants de tuberculose pulmonaire soignés

	Antall syke- plasser i alt.	Tilbakeleggende fra forrige år.			Innkomet.		
		Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.
Statssanatorier:							
Glittre sanatorium, Hakadal.....	50	51	29	22	159	97	62
Landeskogen — Setesdal.....	134	127	69	58	353	196	157
Reknes — Molde.....	ca. 100	92	43	49	278	115	163
Vensmoen — Saltdalen.....	116	113	53	60	390	184	206
Kommunalt folkesanatorium							
Vardåsen sanatorium, Asker.....	128	118	59	59	288	135	153
Andre folkesanatorier:							
Oslo sanitetsforenings sanatorium, Grefsen	138	135	54	81	269	119	150
Lyster sanatorium, Sogn.....	120	113	60	53	327	165	162
Private sanatorier:							
Gjøsegården sanatorium pr. Kongsvinger	35	26	8	18	61	28	33
Mesnaliën kurst. for brystsvake pr. Lilleh.	39	37	23	14	100	50	50
Kornhaug sanatorium, Follbu.....	48	37	13	24	107	47	60
Granheim — —	53	48	27	21	137	72	65
I alt på sanatorier.....	961	897	438	459	2469	1208	1261
Tuberkulosehjem i:							
Østfold fylke.....	66	70	30	40	82	34	48
Akershus —	123	102	43	59	240	122	118
Hedmark —	195	167	86	81	213	110	103
Opland —	111	86	41	45	147	79	68
Buskerud —	134	112	53	59	211	97	114
Vestfold —	62	44	28	16	64	29	35
Telemark —	111	98	55	43	108	53	55
Aust-Agder —	54	19	11	8	113	48	65
Vest-Agder —	58	52	26	26	68	29	39
Rogaland — ¹⁾	34	26	18	8	32	15	17
Hordaland —	66	57	24	33	47	23	24
Sogn og Fjordane —	46	38	11	27	34	16	18
Møre — ²⁾	106	99	52	47	60	30	30
Sør-Trøndelag —	143	124	57	67	131	52	79
Nord-Trøndelag — ³⁾	100	61	28	33	87	31	33
Nordland —	221	213	103	110	175	78	97
Troms —	119	113	57	56	87	43	44
Finnmark — ⁴⁾	100	76	35	41	116	58	58
I alt på tuberkulosehjem.....	1849	1557	758	799	2015	947	1045

behandlede syke på sykehusene i 1924.

Tilsammen behandlet.			Utgått:						Tilbakeleggende 31 desember 1924.			Antall forplei- nings- dager.
			levende.			døde						
Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	
170	95	75	146	84	62	10	5	5	14	6	8	6680
1294	587	707	1167	510	657	47	28	19	80	46	34	35335
67	37	30	61	32	29	2	1	1	4	4	-	1683
533	248	285	506	235	271	3	2	1	24	11	13	11318
77	39	38	64	29	35	6	5	1	7	5	2	1968
556	281	275	486	250	236	27	12	15	43	19	24	14915
44	21	23	28	11	17	10	7	3	6	3	3	1921
386	222	164	329	185	144	24	16	8	33	21	12	10386
261	139	122	229	123	106	12	5	7	20	11	9	7685
171	109	62	157	100	57	7	5	2	7	4	3	4490

tuberkuløse på sanatorier og tuberkulosehjem i 1924.

aux sanatoriums et aux dispensaires des tuberculeux en 1924.

Tilsammen behandlet.			Utgått						Tilbakeleggende 31 desember 1924			Gjen- nem- snittlig daglig belegg.	Kurpenger pr. dag.
			levende.			døde.							
Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.		
210	126	84	162	100	62	-	-	-	48	26	22	50	} Kr. 1.20 for voksne, kr. 1.00 for barn. Økonomisk velstillede betaler ved Vensmoen kr. 3.15, ved Landeskogen kr. 7.00.
480	265	215	351	195	156	4	2	2	125	68	57	130	
370	158	212	266	110	156	4	4	-	100	44	56	102	
503	237	266	383	176	207	2	1	1	118	60	58	116	
406	194	212	278	134	144	1	-	1	127	60	67	113	Kr. 2.50—3.00.
404	173	231	265	115	150	3	2	1	136	56	80	137	Kr. 3.10.
440	225	215	324	164	160	1	1	-	115	60	55	121	
87	36	51	59	28	31	6	2	4	22	6	16	26	« 15.00—16.00
137	73	64	92	47	45	7	2	5	38	24	14	39	« 13.00—17.00
144	60	84	93	36	57	3	2	1	48	22	26	45	« 10.00—13.00
185	99	86	126	66	60	9	6	3	50	27	23	51	« 11.00—13.00
3366	1646	1720	2399	1171	1228	40	22	18	927	453	474		
152	64	88	63	30	33	18	10	8	71	24	47		1) Ramsvik tuberkulosehjem har ikke innsendt opgave. 2) Kringsjå tub.hjem har ikke innsendt opgave. 3) Hegra tuberkulosehjem har ikke fordelt belegget på menn og kvinner. 4) Kautokeino tub.hjem har ikke innsendt opg.
342	165	177	139	71	68	82	31	51	121	63	58		
380	196	184	102	59	43	94	48	46	184	89	95		
233	120	113	87	49	38	39	15	24	107	56	51		
323	150	173	135	54	81	54	31	23	134	65	69		
108	57	51	20	11	9	29	14	15	59	32	27		
206	108	98	61	26	35	38	21	17	107	61	46		
132	59	73	67	26	41	15	7	8	50	26	24		
120	55	65	39	22	17	18	9	9	63	24	39		
58	33	25	15	9	6	11	5	6	32	19	13		
104	47	57	20	10	10	22	5	17	62	32	30		
72	27	45	15	7	8	15	7	8	42	13	29		
159	82	77	27	16	11	31	13	18	101	53	48		
255	109	146	55	24	31	57	18	39	143	67	76		
148	59	66	32	15	8	30	7	21	86	37	37		
388	181	207	83	35	48	82	35	47	223	111	112		
200	100	100	31	14	17	50	23	27	119	63	56		
192	93	99	56	25	31	42	21	21	94	47	47		
3572	1705	1844	1047	503	535	727	320	405	1798	882	904		

Tabell 4. Oppgave over dødsfall
Causes de décès,

Dødsårsaker. (Causes de décès.)		Riket til- sam- men.	Østfold.		Akershus.		Oslo.		Hedmark.		Opland.		Buskerud.		Vestfold.	
L = {Landdistrikter. Districts ruraux.. B = {Byer. Villes.			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
<i>I. Medfødte sykdommer og dannelsesfeil.</i>																
1. Medfødt svakhet	L	642	31	26	30	23	-	-	32	33	24	20	29	21	14	7
	B	265	9	7	2	-	51	29	1	1	-	2	5	7	11	7
2. — cyanose	L	12	1	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-
	B	7	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Andre medfødte eller i umiddelbar tilslutning til fødselen opptredende sykdommer.....	L	40	1	-	9	2	-	-	5	-	2	-	-	-	1	1
	B	36	-	-	-	-	11	7	1	-	-	-	-	1	1	-
4. Misdannelser i centralnervesystemet.....	L	20	-	-	1	-	-	-	1	1	1	3	1	-	-	-
	B	6	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-
5. Andre dannelsesfeil.....	L	13	1	-	-	2	-	-	1	-	-	2	-	1	-	-
	B	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
<i>II. Alderdomssykdommer.</i>																
6. Alderdomssvakhet	L	3631	60	95	85	113	-	-	125	135	86	145	72	96	40	80
	B	719	20	33	1	1	56	117	4	10	4	5	16	19	15	31
7. Alderdomsgangræn	L	99	6	3	2	2	-	-	4	6	4	6	6	4	1	2
	B	26	2	1	-	-	-	2	-	-	-	-	3	-	-	1
<i>III. Infeksjonssykdommer.</i>																
9. Tyfoidfeber	L	28	4	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
	B	9	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
10. Epid. cerebrospinalmeningitt ..	L	16	-	-	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-
	B	6	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
11. Akutt poliomyelitt	L	13	2	-	3	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	1
	B	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
13. Meslinger	L	38	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	B	52	-	-	-	-	2	4	-	-	1	-	-	-	1	-
14. Skarlagensfeber	L	8	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15. Kikhoste	L	119	-	2	3	2	-	-	-	6	4	5	4	1	-	-
	B	25	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	4
16. Difteri (croup)	L	82	-	2	3	1	-	-	-	2	1	3	2	-	2	4
	B	20	-	-	-	-	1	4	-	1	1	-	-	-	1	-
17. Lungebetendelse (krupøs)	L	853	35	24	70	43	-	-	33	35	21	21	35	21	29	16
	B	374	10	6	3	-	55	40	3	1	5	1	7	8	10	10
18. Influensa	L	56	1	3	5	1	-	-	-	1	5	3	2	1	1	2
	B	41	3	2	-	-	11	10	-	-	1	2	3	1	-	2
19. Dysenteri.....	L	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20. Giktfeber	L	30	1	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	2	1	-
	B	8	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-
21. Rosen	L	29	-	-	-	2	-	-	-	1	3	-	1	-	1	-
	B	20	1	-	-	-	1	5	-	-	-	-	-	-	2	1

med kjent dødsårsak fordelt efter fylker.
par préfecture.

Telemark.		Aust-Agder.		Vest-Agder.		Rogaland.		Hordaland.		Bergen.		Sogn og Fjordane.		Møre.		Sør-Trøndelag.		Nord-Trøndelag.		Nordland.		Troms.		Finnmark.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
23	15	10	10	7	4	14	9	21	19	-	-	15	11	26	8	22	15	16	13	32	29	9	6	12	6
8	11	2	-	8	4	16	16	-	-	6	6	-	-	9	9	8	3	3	2	3	2	3	6	5	3
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
1	2	1	-	1	2	1	2	2	2	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
2	1	-	-	-	1	-	2	-	-	5	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	1	1	1	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
58	70	43	44	49	66	91	125	151	206	-	-	99	167	133	168	122	153	100	140	146	180	71	60	29	28
12	22	10	19	11	20	27	46	-	-	19	72	-	-	13	19	20	36	1	7	4	7	5	4	8	5
-	2	-	1	-	2	3	-	4	6	-	-	3	4	3	6	3	3	2	3	4	1	2	-	-	1
1	2	-	-	2	4	3	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	1	1	1	2	-	-	-	-	2	2	-	-	-	1	1	3	4	1	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	1	1	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	5	5	2	-	-	-	1	2	-	-	1	-	-	-	8	4	-	2	1	1
-	1	-	-	-	-	11	10	-	-	13	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-
1	1	-	-	1	-	3	-	-	2	-	-	-	-	1	2	3	4	3	3	14	16	17	7	6	5
1	1	-	-	1	-	2	4	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	4
-	-	1	-	-	-	2	1	3	5	-	-	4	4	2	3	1	-	2	2	7	11	1	8	2	3
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	2	-	-	1	3	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
19	17	18	19	14	15	30	37	41	43	-	-	9	15	20	19	28	10	13	14	30	23	14	12	5	5
10	6	7	8	4	8	48	35	-	-	13	15	-	-	8	8	13	7	2	2	5	4	1	3	2	6
3	1	-	-	1	-	-	-	7	2	-	-	3	2	-	1	1	1	1	1	1	3	1	-	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	2	1	1	-	1	3	2	1	-	-	-	-	1	-	1	2	1	-	-	2	2	-	-	-
-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
1	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	1	2	3	-	1	-	3	-	2	3	-	1	-	-
-	1	-	1	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-

Tabell 4 (forts.). Opgave over dødsfall

Dødsårsaker.		Riket til- sam- men.	Østfold.		Akershus.		Oslo.		Hedmark.		Opland.		Buskerud.		Vestfold.	
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
22. Flegmone, abscess	L	13	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1
	B	19	2	1	-	-	4	1	-	-	-	1	1	-	-	-
23. Septikopyæmi	L	120	5	5	2	14	-	-	5	2	3	2	2	1	2	4
	B	63	1	-	-	-	14	10	-	1	1	1	3	-	-	2
24. Barselfeber	L	26	-	-	-	1	-	-	-	2	-	2	-	1	-	-
	B	10	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1
25. Pemfigus hos nyfødte	L	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26. Tetanus	L	6	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	B	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27. Miltbrand	L	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29. Akutt gastro-enteritt (cholera nostras)	L	172	9	7	5	10	-	-	8	12	2	5	1	4	6	3
	B	123	5	6	-	-	10	5	2	2	1	-	2	1	1	2
31. Koldfeber	L	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32. Aktinomykose	L	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33. Tuberkulose i lunger	L	3090	71	65	110	152	-	-	102	122	52	79	54	69	45	41
	B	1256	26	38	2	-	192	181	5	6	6	13	26	35	26	24
34. — - tarmkanal	L	118	4	2	5	-	-	-	2	6	1	2	1	5	2	1
	B	40	5	2	-	-	3	1	-	-	-	-	2	-	5	1
35. — - urin- og kjønns- organer	L	43	2	-	1	1	-	-	2	1	2	-	2	1	1	1
	B	18	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-	2	-	1	-
36. — - ben og ledd	L	62	1	1	4	-	-	-	2	1	2	1	1	-	3	1
	B	28	1	1	-	-	4	5	-	-	1	-	-	2	-	2
37. — - lymfekjertler (skrofulose)	L	23	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	B	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
38. — - hud (lupus)	L	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
39. — - hjernehinne	L	477	10	11	14	16	-	-	25	13	11	9	11	12	6	7
	B	171	2	3	-	-	20	25	-	-	1	1	6	2	5	3
40. — - andre organer ell. med uopgitt sete	L	44	-	2	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	3
	B	31	-	-	-	-	9	10	-	-	-	-	1	-	-	-
41. Miliærtuberkulose	L	43	-	-	3	-	-	-	3	1	-	1	1	2	2	-
	B	36	2	-	-	-	8	3	-	-	-	-	2	-	1	-
42. Spedalskhet	L	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
43. Syfilis, medfødt	L	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	B	10	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
44. — , erhvervet etter fødselen	L	12	1	-	2	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	B	11	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
45. Andre infeksjonssykdommer ...	L	9	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	6	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabell 4 (forts.). Opgave over dødsfall

Dødsårsaker.		Riket til- sam- men.	Østfold.		Akershus.		Oslo.		Hedmark.		Opland.		Buskerud.		Vestfold.	
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
IV. Kroniske blod- og ernærings- sykdommer.																
46. Gikt (arthritis urica)	L	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
47. Kronisk revmatisme. Arthritis deformans	L	26	-	1	-	2	-	-	2	-	4	-	-	-	-	1
	B	11	-	-	-	-	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-
48. Skjorbuk	L	5	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50. Diabetes	L	144	1	12	7	4	-	-	5	5	4	4	9	6	8	1
	B	86	4	2	-	-	22	12	-	-	2	2	1	3	6	-
51. Leukæmi, pseudoleukæmi	L	22	-	1	1	3	-	-	2	-	1	1	1	-	-	-
	B	10	-	-	-	-	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-
52. Perniciøs anæmi	L	82	4	2	5	9	-	-	3	5	1	1	6	2	5	3
	B	53	-	2	-	-	7	10	-	-	-	-	2	1	2	2
53. Morbus maculosus Werlhofii, pur- pura hæmorrhagica	L	8	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
	B	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
54. Hæmofili	L	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
	B	3	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-
55. Rakitt	L	29	1	2	2	-	-	-	1	2	-	1	1	-	2	-
	B	12	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-
56. Andresykdommer i denne gruppe	L	11	1	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-
	B	18	-	1	-	-	4	7	-	-	-	1	1	-	-	-
Kroniske forgiftninger:																
57. Alkoholisme	L	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	8	2	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
58. Andre kroniske forgiftninger ..	L	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Sykdommer i nervesystemet.																
59. Apopleksi og hjerneemboli	L	1335	38	45	63	74	-	-	50	74	46	56	27	34	29	31
	B	678	21	25	-	1	68	117	1	6	1	5	16	17	12	16
60. Meningitt (suppurativ)	L	132	5	2	6	7	-	-	4	7	-	2	3	1	3	4
	B	47	2	1	-	-	10	1	-	1	-	-	1	-	-	1
61. Paralysis generalis	L	25	3	-	7	2	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-
	B	16	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
62. Andre sinnssykdommer	L	122	2	2	12	7	-	-	3	3	2	2	1	1	4	2
	B	51	2	1	-	-	14	8	-	-	-	-	-	3	-	1
63. Epilepsi	L	88	3	5	10	6	-	-	2	4	6	3	-	2	-	4
	B	18	-	1	-	-	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-
64. Andre hjernesykdommer	L	73	2	4	1	-	-	-	4	4	3	2	4	4	1	-
	B	57	3	2	-	-	13	13	-	-	-	-	4	2	-	-
65. Ryggmargstæring (tabes dorsalis)	L	7	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-
	B	9	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
66. Andre ryggmargssykdommer...	L	45	-	-	5	2	-	-	1	2	3	-	4	-	1	-
	B	11	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-

Tabell 4 (forts.). Opgave over dødsfall

Dødsårsaker.	Riket til- sam- men.	Østfold.		Akershus.		Oslo.		Hedmark.		Oppland.		Buskerud.		Vestfold.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
67. Kramper hos småbarn	L 221	8	10	15	7	-	-	3	6	3	7	4	3	7	7
	B 52	-	1	1	-	6	3	1	-	-	-	2	-	4	-
68. Andre sykd. i nervesystemet ..	L 40	-	-	1	1	-	-	1	-	2	11	2	-	-	-
	B 16	-	-	-	-	2	6	-	-	-	-	1	-	-	-
<i>VI. Sykdommer i kretsløps-</i>															
<i>organene.</i>															
69. Endo-, perikarditt	L 46	2	1	1	2	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-
	B 28	-	2	-	-	6	4	-	-	-	1	1	-	-	-
70. Klappefeil	L 880	15	45	41	56	-	-	30	45	28	34	20	48	17	16
	B 440	7	11	-	1	95	117	1	1	-	2	6	8	5	9
71. Hjertemusksykdommer	L 254	12	7	14	6	-	-	14	8	4	2	6	12	7	6
	B 193	4	2	-	-	10	9	-	-	4	1	3	5	6	5
72. Arteriosklerose	L 623	27	19	35	28	-	-	22	8	22	5	12	13	30	20
	B 379	25	12	2	-	50	81	-	-	-	-	14	7	11	10
73. Aneurysma	L 6	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B 8	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
74. Hjertelammelse	L 533	24	24	38	37	-	-	31	16	20	15	19	11	22	12
	B 243	5	5	1	3	33	33	1	2	1	2	2	5	20	22
75. Andre hjerte- og karsykdommer	L 46	3	3	1	2	-	-	-	2	3	1	-	-	-	-
	B 58	2	4	-	-	11	15	-	-	-	-	2	3	1	3
<i>VII. Sykdommer i åndedretts-</i>															
<i>organene.</i>															
76. Bronkitt, akutt	L 221	5	8	16	12	-	-	10	14	7	11	3	7	5	3
	B 58	1	2	-	-	5	9	-	1	-	-	4	1	4	3
77. — , kronisk, bronkiektasi ..	L 259	12	10	18	22	-	-	10	7	12	11	10	7	8	6
	B 128	4	-	1	1	22	29	1	1	2	-	3	3	4	3
78. Astma, emfysem	L 98	3	-	2	5	-	-	1	4	7	4	3	3	3	3
	B 27	-	1	-	-	6	5	-	-	-	2	-	1	1	1
79. Lungebetendelse, katarralsk ...	L 449	16	14	19	10	-	-	16	23	14	14	10	20	7	12
	B 268	9	12	-	-	41	61	-	-	2	1	1	4	5	4
80. Lungegangræn	L 15	1	-	1	1	-	-	5	1	-	1	-	-	-	-
	B 9	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
81. Lungeemboli	L 27	-	2	1	1	-	-	-	1	2	2	1	1	-	-
	B 12	-	-	-	-	3	4	-	-	-	-	-	1	-	-
82. Plevritt, serøs	L 55	3	-	3	2	-	-	6	-	2	2	1	-	-	-
	B 16	1	-	-	-	4	5	-	-	-	-	-	-	-	-
83. — , purulent	L 20	2	-	1	1	-	-	2	1	1	-	1	-	-	-
	B 15	1	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
84. Andre sykd. i åndedrettsorg...	L 20	-	1	2	-	-	-	-	1	-	3	2	1	-	-
	B 32	-	3	-	-	9	6	-	-	-	-	-	-	4	-
<i>VIII. Sykdommer i fordøielles-</i>															
<i>organene.</i>															
85. Mave-tarmkatarr (kronisk)	L 86	2	4	3	2	-	-	5	-	3	2	5	2	1	1
	B 24	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1	1	1
86. Mave-, duodenalsår	L 113	1	2	5	3	-	-	6	4	5	4	2	3	7	2
	B 51	2	2	-	-	9	6	-	-	-	-	3	1	3	-

Tabell 4 (forts.). Opgave over dødsfall

Dødsårsaker.	Riket til- sam- men.	Østfold.		Akershus.		Oslo.		Hedmark.		Oppland.		Buskerud.		Vestfold.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
87. Blindtarmbetendelse(appendicitt)	L 133	1	5	7	2	-	-	7	11	5	1	9	4	2	2
	B 53	2	2	-	-	9	6	-	-	-	2	1	1	2	2
88. Diffus peritonitt	L 162	7	7	9	10	-	-	5	-	1	4	3	-	1	4
	B 43	-	1	-	-	2	13	-	-	-	-	3	-	-	2
89. Inneklemt brokk	L 37	2	-	2	1	-	-	1	1	1	1	1	1	-	-
	B 20	-	2	-	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	3
90. Volvulus og ileus av andre årsaker	L 152	5	5	2	12	-	-	7	4	3	6	2	-	1	4
	B 52	-	-	-	-	9	14	-	-	-	2	-	-	1	4
91. Gallestensykdommer	L 47	1	2	2	6	-	-	5	-	2	-	1	-	2	-
	B 29	-	2	-	-	2	6	-	-	1	-	2	-	-	-
92. Leverkirrose	L 29	1	1	2	2	-	-	2	1	-	-	1	2	2	-
	B 23	1	1	-	-	11	1	-	-	1	1	-	2	-	-
93. Andre sykdommer i fordøielses- organene	L 84	1	2	3	2	-	-	5	3	3	1	-	1	3	2
	B 46	-	1	-	-	10	13	-	-	1	3	-	2	-	-
<i>IX. Sykdommer i urin- og kjønns- organene.</i>															
94. Nefritt, akutt	L 56	-	-	3	-	-	-	-	3	4	3	1	1	2	2
	B 35	1	-	-	-	4	6	1	1	-	-	-	-	-	2
95. — , kronisk (morb. Brightii)	L 403	11	17	22	17	-	-	21	9	11	9	13	14	13	12
	B 220	8	7	-	-	41	39	1	2	1	6	6	6	2	5
96. Cystitt, cystopyelitt	L 112	3	2	8	-	-	-	10	1	6	4	3	1	5	2
	B 58	3	-	-	-	8	9	-	-	-	-	-	-	3	1
97. Nyresten- og blærestensykd....	L 19	1	-	5	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	B 6	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
98. Andre nyre- og urinveissykd...	L 99	2	-	11	1	-	-	8	1	6	-	-	-	5	1
	B 49	-	-	-	-	14	-	-	-	-	3	1	-	1	-
99. Sykdommer i kjønnsorganene som ikke henhører under nogen annen gruppe	L 12	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	1	3	-
	B 6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
<i>X. Svulster.</i>															
100. Karcinom (kreft) i huden	L 43	1	1	2	-	-	-	3	1	3	1	1	2	1	-
	B 8	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	1	-	-
101. — i mavesekken	L 1169	35	32	54	49	-	-	45	46	48	34	42	29	45	25
	B 414	14	18	1	2	67	62	-	1	3	1	4	9	13	12
102. — - fordøielsesorg. ellers	L 295	11	7	27	17	-	-	8	13	11	7	12	11	12	6
	B 190	9	5	1	-	38	33	3	1	1	-	4	5	5	6
103. — - brystkjertelen.	L 79	-	6	-	6	-	-	-	10	-	8	1	3	-	1
	B 64	-	1	-	-	-	20	-	1	-	1	-	4	-	5
104. — - livmoren	L 102	-	7	-	11	-	-	-	5	-	11	-	11	-	8
	B 78	-	2	-	-	-	33	-	-	-	1	-	2	-	6
105. — - andre organer eller med uopgitt sete ..	L 320	9	3	22	14	-	-	12	9	11	17	11	4	8	7
	B 157	7	3	-	-	29	19	-	-	-	-	2	6	7	6
106. Sarkom i bensystemet	L 45	2	1	-	3	-	-	1	1	-	2	1	1	-	-
	B 22	2	1	-	-	4	3	-	-	1	1	1	-	1	-

med kjent dødsårsak fordelt efter fylker.

Telemark.	Aust-Agder.		Vest-Agder.		Rogaland.		Hordaland.		Bergen.		Sogn og Fjordane.		Møre.		Sør-Trøndelag.		Nord-Trøndelag.		Nordland.		Troms.		Finnmark.	
M. K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
5	5	1	1	2	2	-	1	-	6	5	-	4	4	11	4	5	2	6	3	3	6	2	1	-
-	1	1	2	2	-	2	1	-	-	6	5	-	-	-	1	4	-	1	-	-	2	-	-	-
5	7	2	4	4	3	3	1	3	9	-	-	2	4	10	4	9	8	4	2	7	8	5	6	1
1	1	-	1	-	-	1	3	-	-	1	4	1	-	1	1	3	1	-	-	-	1	1	2	-
-	1	2	-	-	1	3	-	1	2	-	-	1	-	1	4	-	2	-	2	2	1	-	1	-
-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	-	1	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-
2	8	2	2	5	5	3	3	11	6	-	1	2	9	7	4	7	6	3	6	3	4	1	1	-
-	2	-	1	-	1	3	2	-	-	2	2	-	-	-	3	1	-	2	-	1	1	1	-	-
2	2	1	4	1	1	1	1	-	2	-	-	-	2	-	-	4	1	-	1	3	-	-	-	-
-	2	-	-	-	1	2	1	-	1	2	-	-	1	2	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	2	-	3	1	-	-	-	2	2	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-
4	6	-	2	1	-	2	5	2	3	-	2	1	4	2	3	1	1	3	7	3	3	2	1	-
1	-	-	-	-	-	1	2	-	1	3	-	-	-	-	2	2	1	-	-	1	-	3	1	-
2	2	-	3	1	2	-	-	2	3	-	2	3	3	1	1	-	1	-	4	3	2	2	-	-
1	1	-	-	-	5	7	-	-	-	1	-	-	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
5	4	6	3	6	3	11	3	21	28	-	11	5	15	17	17	6	9	12	23	11	6	7	1	4
7	2	4	3	2	3	4	2	-	11	16	-	-	2	9	5	11	1	3	3	3	2	2	1	-
2	1	4	3	2	-	2	1	7	4	-	5	1	4	1	10	1	7	-	5	2	4	-	1	-
1	-	2	1	1	1	-	-	-	-	5	3	-	3	2	8	3	2	-	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
-	2	5	-	3	-	3	1	8	2	-	9	1	9	-	4	2	2	-	7	1	5	-	-	-
1	-	1	-	-	1	-	-	-	11	-	-	-	5	1	6	1	-	-	3	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	4	-	3	-	-	2	1	-	2	-	1	-	1	2	4	-	-	-	4	1	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	18	22	21	10	14	32	27	35	35	-	49	22	50	47	41	38	24	27	51	36	25	20	9	4
10	7	7	7	6	6	18	12	-	29	26	1	-	8	5	21	12	3	3	6	4	7	5	2	2
9	4	6	10	4	2	3	4	11	9	-	6	2	10	8	9	8	6	11	11	4	6	2	4	4
6	5	4	3	2	2	7	6	-	10	8	-	-	8	5	3	5	-	2	-	1	1	1	-	-
-	2	-	2	-	3	-	6	-	5	-	-	6	-	5	-	3	-	6	-	5	-	-	1	-
-	1	-	-	-	2	-	5	-	-	-	14	-	-	1	-	5	-	2	-	-	-	2	-	-
-	7	-	2	-	1	-	4	-	5	-	-	1	-	8	-	3	-	7	-	8	-	2	-	1
-	4	-	1	-	2	-	1	-	-	8	-	-	-	3	-	10	-	-	-	3	-	1	-	1
7	5	5	5	4	6	7	7	21	13	-	8	6	13	12	7	5	3	18	14	11	5	3	5	3
4	3	1	-	6	7	5	9	-	8	8	-	2	4	3	8	-	1	2	4	1	1	1	-	-
4	1	1	1	1	3	-	2	1	1	-	1	1	-	3	1	1	2	2	2	1	3	-	1	-
1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-	-	-

Tabell 4 (forts.). Opgave over dødsfal

Dødsårsaker.		Riket til- sam- men.	Østfold.		Akershus.		Oslo.		Hedmark		Opland		Buskerud.		Vestfold.	
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
107. Sarkom i lymfekjertlene	L	15	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-
	B	7	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-
108. — andre organer eller med uopgitt sete	L	37	-	2	5	4	-	-	-	-	-	-	6	1	-	-
	B	17	-	-	-	-	4	4	-	-	1	1	-	-	2	-
109. Andre svulster	L	44	4	-	1	1	-	-	2	2	-	2	-	-	-	2
	B	91	3	2	-	-	18	34	-	-	-	-	3	-	-	3
<i>XI. Sykdommer i hud, bindevev, ben og ledd som ikke kan henføres under nogen av de foregående grupper.</i>																
110. Hudsykdommer	L	15	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	B	10	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-	1	-	-	-
111. Gangræn (ikke senil)	L	16	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	1	2	-	-
	B	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
112. Ben- og leddsykdommer	L	18	-	1	1	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
	B	6	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
<i>XII. Svangerskaps- og barsel- sykdommer.</i>																
113. Barselkrampe	L	33	-	4	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1
	B	10	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	1	-	-	-
114. Emboli og trombose	L	11	-	1	-	1	-	-	2	-	3	-	1	-	-	-
	B	5	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
115. Blødning	L	22	-	-	-	3	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-
	B	9	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	2
116. Livmorbristning	L	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
117. Dystoki	L	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
118. Abort	L	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
	B	7	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-
119. Ektopisk svangerskap	L	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	B	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
120. Andre svangerskaps- og barsel- sykdommer	L	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	3	-
	B	6	-	1	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-
121. Ukjent eller uopgitt årsak	L	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>XIII. Andre sykdommer.</i>																
122. Myksødem	L	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
123. Basedows sykdom	L	7	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
	B	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
124. Addisons —	L	5	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
	B	5	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
126. Andre sykdommer (med spesiell angivelse)	L	11	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	34	-	-	-	-	18	13	-	-	-	1	-	-	-	-
Dødsfall med kjent sykdomsårsak	L	19858	544	590	900	877	-	-	736	769	546	645	497	525	434	401
	B	8395	241	247	15	10	1255	1404	27	44	41	58	182	191	211	241

Tabell 4 (forts.). Opgave over dødsfall

Dødsårsaker.		Riket til- sam- men.	Østfold.		Akershus.		Oslo.		Hedmark.		Oppland.		Buskerud.		Vestfold.	
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
XIV. Unaturlig død.																
127. Selvmord	L	102	4	2	13	-	-	-	12	-	8	2	5	2	6	2
	B	56	-	-	-	1	23	3	-	-	1	-	2	-	4	2
128. Drap og mord	L	11	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	8	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-
129. Ulykkestilfelle:																
a. Akutt alkoholforgiftning	L	9	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-
	B	10	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-
b. Andre akutte forgiftninger ...	L	14	2	1	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	B	8	2	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
c. Drukning	L	376	13	4	21	5	-	-	8	3	9	2	14	2	25	5
	B	111	6	1	2	-	9	1	1	-	2	3	6	1	8	-
d. Forfrysning	L	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
e. Forbrenning	L	45	2	1	3	-	-	-	-	-	2	1	4	1	1	1
	B	19	1	-	-	-	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-
f. Elektr. strøm og lynnedslag ...	L	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
g. Vådeskudd	L	25	-	-	2	-	-	-	2	-	3	-	4	-	1	-
	B	5	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
h. Andre ulykkestilfelle (med spesiell angivelse)	L	169	8	4	22	6	-	-	10	1	6	-	6	2	4	1
	B	119	4	2	-	-	27	11	-	-	-	-	4	-	7	4
Dødsf. ved unaturlig død	L	766	31	12	70	12	-	-	33	4	28	5	37	7	38	9
	B	338	14	3	2	1	76	21	1	-	3	3	12	1	21	6
Dødsf. med ukjent årsak	L	739	8	4	9	5	-	-	6	10	19	21	7	12	12	8
	B	107	-	3	-	1	30	22	-	-	-	-	-	1	1	-
Tilsammen	L	21363	583	606	979	894	-	-	775	783	593	671	541	544	484	418
	B	8840	255	253	17	12	1361	1447	28	44	44	61	194	193	233	247

A n m. Av følgende sykdommer er der ikke meldt noget dødsfall i 1924: eksantematisk tyfus (nr. 125).

med kjent dødsårsak fordelt etter fylker.

Telemark.		Aust-Agder.		Vest-Agder.		Rogaland.		Hordaland.		Bergen.		Sogn og Fjordane.		Møre.		Sør-Trøndelag.		Nord-Trøndelag.		Nordland.		Troms.		Finnmark.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
3	1	3	-	4	-	4	2	5	2	-	-	1	1	2	2	3	3	5	1	3	-	1	-	-	-
3	-	-	-	1	-	2	1	-	-	5	-	-	-	1	-	3	-	1	-	2	-	-	-	-	1
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	1	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	1	7	1	12	2	12	6	24	7	-	-	21	1	15	1	33	2	10	5	36	8	21	4	15	7
9	2	4	-	6	-	11	-	-	7	6	3	1	-	5	-	11	-	-	6	6	1	-	-	5	1
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	1	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	3	2	3	-	-	-	-	4	1	-	-	1	1	1	-	-	1	1	-	2	3	2	1	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-
1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	1	1	-	1	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	-	4	1	2	-	14	1	11	2	-	-	6	1	4	3	8	4	5	2	10	4	6	-	-	-
5	-	-	-	3	2	6	3	-	-	19	9	-	-	2	-	6	-	-	1	1	-	1	2	-	-
37	5	19	6	20	2	31	10	47	12	-	-	30	4	23	6	50	10	25	8	54	18	32	5	18	8
17	3	5	-	10	2	21	5	-	-	38	15	1	-	9	1	21	1	1	1	9	1	3	3	5	2
8	12	7	7	23	19	29	30	19	30	-	-	20	19	27	36	10	17	16	11	41	39	60	62	44	32
-	4	-	-	4	2	2	1	-	-	8	3	-	-	4	1	3	5	1	-	1	1	1	2	2	4
483	450	325	362	325	304	539	538	869	910	-	-	486	545	710	729	754	744	490	589	966	889	546	419	288	232
186	195	107	120	143	185	374	403	-	-	526	584	5	3	189	186	283	348	34	54	117	98	71	90	70	80

(nr. 8), barnekopper (nr. 12), asiatisk kolera (nr. 28), pest (nr. 30), beriberi (nr. 49) og akromegali

Tabell 5. Oppgave over dødsfall

Causes de décès

Dødsårsaker. (Causes de décès.) L = {Landdistrikter. Districts ruraux. B = {Byer Villes.	Til- sam- men.	Derav		Alder og kjønn									
				0—11 mnd.		1—4 år.		5—9 år.		10—14 år.		15—19 år.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
<i>I. Medfødte sykdommer og dannelsesfeil.</i>													
1. Medfødt svakhet	L	642	367	275	357	266	9	7	1	1	-	1	-
	B	265	150	115	149	114	1	1	-	-	-	-	-
2. — cyanose	L	12	8	4	7	4	-	-	1	-	-	-	-
	B	7	3	4	3	2	-	1	-	1	-	-	-
3. Andre medfødte eller i umiddelbar tilslutning til fødselen opptredende sykdommer	L	40	25	15	24	15	1	-	-	-	-	-	-
	B	36	22	14	19	13	2	-	-	1	1	-	-
4. Misdannelser i centralnervesystemet	L	20	9	11	8	10	1	1	-	-	-	-	-
	B	7	1	5	1	2	-	1	-	2	-	-	-
5. Andre dannelsesfeil ...	L	13	5	8	5	8	-	-	-	-	-	-	-
	B	4	3	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-
<i>II. Alderdomssykdommer.</i>													
6. Alderdomssvakhet	L	3631	1560	2071	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	719	246	473	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7. Alderdomsgangræn	L	99	47	52	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	26	14	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>III. Infeksjonssykdommer.</i>													
9. Tyfoidfeber	L	28	15	13	-	-	-	-	-	1	-	1	4
	B	9	5	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-
10. Epidemisk cerebrospinalmeningitt	L	16	12	4	1	-	1	-	2	-	-	1	1
	B	6	3	3	1	-	-	2	-	-	1	-	-
11. Akutt poliomyelitt	L	13	12	1	-	1	1	-	2	-	-	-	-
	B	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
13. Meslinger	L	38	20	18	11	6	6	4	2	-	-	4	1
	B	52	28	24	10	4	15	16	3	4	-	-	-
14. Skarlagensfeber	L	8	5	3	3	-	-	2	-	1	1	-	-
	B	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
15. Kikhoste	L	119	61	58	45	42	14	16	1	-	-	1	-
	B	25	9	16	7	14	2	1	-	1	-	-	-
16. Difteri (croup)	L	82	32	50	2	2	13	19	6	17	5	6	3
	B	20	7	13	1	1	3	3	2	5	-	2	-
17. Lungebetendelse (krapes)	L	853	464	389	48	33	38	33	4	5	4	4	15
	B	374	206	168	36	22	16	10	2	1	-	5	3
18. Influenza	L	56	34	22	2	1	3	3	-	3	1	1	1
	B	41	22	19	1	-	-	-	-	-	-	-	2
19. Dysenteri	L	4	1	3	1	-	-	2	-	-	-	-	-
	B	3	2	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-
20. Giktfeber	L	30	14	16	-	-	1	-	2	1	3	2	1
	B	8	4	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-
21. Rosen	L	29	18	11	6	2	-	-	-	-	-	-	1
	B	20	9	11	-	1	-	-	-	-	-	-	-

med kjent dødsårsak fordelt etter alder og kjønn.
par âge et sexe.

[illegible]

Tabell 5 (forts.). Opgave over dødsfall

Dødsårsaker.		Til- sam- men.	Derav		Alder og kjønn									
					0—11 mnd.		1—4 år.		5—9 år.		10—14 år.		15—19 år.	
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
22. Flegmone, abscess.....	L	13	8	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	B	19	11	8	-	1	-	1	1	1	2	-	-	1
23. Septikopyæmi	L	120	59	61	4	2	8	7	4	1	5	4	2	2
	B	63	36	27	2	-	3	1	1	1	2	1	2	3
24. Barselfeber	L	26	-	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	10	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25. Pemfigus hos nyfødte..	L	9	4	5	4	5	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26. Tetanus	L	6	2	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	B	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27. Miltbrand	L	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29. Akutt gastro-enteritt (cholera nostras)	L	172	77	95	40	54	18	13	3	4	-	2	1	-
	B	123	72	51	49	31	10	5	1	-	-	-	-	-
31. Koldfeber	L	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32. Aktinomykose	L	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33. Tuberkulose i lunger..	L	3090	1407	1683	3	7	6	12	12	21	30	72	148	258
	B	1256	567	689	3	5	2	6	1	8	11	29	68	105
34. — - tarmka- nal	L	118	53	65	-	-	1	2	4	6	3	5	10	8
	B	40	22	18	1	-	1	1	1	1	4	1	4	5
35. — - urin- og kjønnsor- ganer ...	L	43	29	14	-	-	1	-	-	-	1	2	1	-
	B	18	15	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
36. — - ben og ledd	L	62	39	23	1	-	-	1	-	2	4	-	2	4
	B	28	12	16	-	-	1	-	1	1	1	4	-	2
37. — - lymfe- kjertler (skrofu- lose)	L	23	13	10	1	1	2	4	2	2	-	1	2	-
	B	4	2	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
38. — - hud (lu- pus)	L	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
39. — - hjerne- hinner ..	L	477	254	223	37	26	49	48	36	31	27	25	33	22
	B	171	83	88	8	6	29	18	9	13	10	18	9	10
40. — - andre or- ganer eller med uopgitt sete	L	44	17	27	-	1	2	-	1	1	1	5	1	2
	B	31	16	15	-	-	2	1	1	1	-	-	5	5
41. Miliærtuberkulose	L	43	25	18	2	1	3	3	2	1	1	3	2	5
	B	36	19	17	1	1	2	2	-	4	-	-	3	5
42. Spedalskhet	L	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
43. Syfilis, medfødt	L	2	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	B	10	8	2	8	2	-	-	-	-	-	-	-	-
44. — , erhvervet etter fødselen	L	12	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	B	11	7	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
45. Andre infeksjonssyk- dommer	L	9	3	6	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-
	B	6	2	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2

Tabell 5 (forts.). Opgave over dødsfall

Dødsårsaker.	Til- sam- men.	Derav		Alder og kjønn										
				0—11 mnd.		1—4 år.		5—9 år.		10—14 år.		15—19 år.		
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
IV. Kroniske blod- og ernæringssykdommer.														
46. Gikt (arthritis urica) ..	L	6	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
47. Kronisk revmatisme.	L	26	6	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis deformans....	B	11	2	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
48. Skjorbuk	L	5	2	3	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50. Diabetes....	L	144	78	66	-	-	2	1	4	5	7	3	4	3
	B	86	49	37	-	-	1	1	1	-	-	1	1	2
51. Levkæmi, pseudolev- kæmi.....	L	22	10	12	-	-	-	2	2	2	2	1	-	-
	B	10	5	5	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-
52. Perniciøs anæmi	L	82	40	42	-	-	1	-	1	1	1	-	-	2
53. Morbus maculosus Werl- hofii, purpura hæmorrhæ- gica.....	B	53	18	35	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	L	8	1	7	-	1	-	1	1	1	-	1	-	-
	B	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
54. Hæmofili	L	4	4	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	B	3	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
55. Rakitt.....	L	29	18	11	6	3	11	8	1	-	-	-	-	-
	B	12	6	6	2	2	4	4	-	-	-	-	-	-
56. Andre sykdommer i denne gruppe	L	11	4	7	-	1	2	-	-	-	-	-	-	1
	B	18	7	11	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kroniske forgiftninger:	L	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
57. Alkoholisme	B	8	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
58. Andre kroniske forgift- ninger	L	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Sykdommer i nerve- systemet.														
59. Apopleksi og hjerneem- boli	L	1335	627	708	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-
	B	678	286	392	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
60. Meningitt (suppurativ).	L	132	66	66	6	12	9	9	7	3	6	7	6	7
	B	47	30	17	6	3	3	1	5	1	4	1	2	1
61. Paralysis generalis	L	25	21	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	16	14	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
62. Andre sinnssykdommer	L	122	67	55	-	-	-	-	1	-	-	-	2	1
	B	51	23	28	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
63. Epilepsi	L	88	37	51	-	1	-	-	5	2	3	5	3	8
	B	18	10	8	-	-	-	-	1	-	-	1	2	-
64. Andre hjernesykdommer	L	73	40	33	3	3	3	1	3	3	3	4	2	-
	B	57	30	27	2	-	-	-	1	1	-	1	2	1
65. Ryggmargstæring (tabes dorsalis)	L	7	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	9	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
66. Andre ryggmargssyk- dommer.....	L	45	31	14	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	B	11	6	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabell 5 (forts.). Opgave over dødsfall

Dødsårsaker.		Til- sam- men.	Derav		Alder og kjønn									
					0—11 mnd.		1—4 år.		5—9 år.		10—14 år.		15—19 år.	
			M.	K.	M	K.	M	K.	M	K.	M	K.	M	K.
67. Kramper hos småbarn..	L	221	133	88	103	71	27	15	2	1	1	-	-	
	B	52	35	17	30	13	5	2	-	2	-	-	-	
68. Andre sykdommer i ner- vesystemet	L	40	18	22	1	-	1	-	-	-	-	3	1	
	B	16	5	11	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
VI. Sykdommer i krets- løpsorganene.														
69. Endo- perikarditt	L	46	19	27	-	-	-	-	-	1	1	2	4	-
	B	28	14	14	1	-	-	-	3	1	-	4	-	-
70. Klappefeil	L	880	352	528	5	3	5	1	2	6	4	5	9	8
	B	440	179	261	-	-	-	-	1	4	9	7	4	3
71. Hjertemuskelsykdommer	L	254	137	117	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2
	B	193	95	98	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
72. Arteriosklerose	L	623	384	239	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	379	199	180	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
73. Aneurysma	L	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	8	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
74. Hjertelammelse	L	533	302	231	5	4	2	-	4	1	5	4	2	2
	B	243	122	121	1	2	1	-	-	1	1	1	1	-
75. Andre hjerte- og kar- sykdommer	L	46	23	23	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	B	58	22	36	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-
VII. Sykdommer i ånde- drettsorganene.														
76. Bronkitt, akutt	L	221	95	126	48	52	21	25	2	2	1	-	2	2
	B	58	24	34	10	13	7	4	-	1	1	-	-	-
77. — , kronisk, bron- kiektasi	L	259	138	121	-	1	1	1	1	-	-	-	1	-
	B	128	52	76	-	-	3	1	-	-	-	-	2	1
78. Astma, emfysem	L	98	56	42	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	B	27	13	14	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
79. Lungebetendelse, katar- ralsk	L	449	220	229	71	52	37	31	3	5	1	3	1	1
	B	268	113	155	42	40	17	20	-	1	2	-	1	-
80. Lungegangræn	L	15	11	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	B	9	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
81. Lungeemboli	L	27	12	15	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	B	12	4	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
82. Plevritt, serøs	L	55	37	18	2	-	1	-	1	1	1	-	3	1
	B	16	8	8	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
83. — , purulent	L	20	14	6	2	-	3	-	-	-	-	-	-	1
	B	15	7	8	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-
84. Andre sykdommer i ån- dedrettsorganene	L	20	10	10	1	2	3	1	-	-	-	-	-	-
	B	32	19	13	-	1	2	1	-	-	1	-	-	-
VIII. Sykdommer i for- døielsesorganene.														
85. Mave-tarmkatarr (kro- nisk)	L	86	47	39	20	11	7	3	2	2	-	-	-	-
	B	24	10	14	4	5	-	1	-	-	-	-	1	-
86. Mave-, duodenalsår	L	113	66	47	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1
	B	51	32	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

med kjent dødsårsak fordelt etter alder og kjønn.

(åge et sexe).																				Alder er ikke oppgitt for	
20—24 år.		25—29 år.		30—39 år.		40—49 år.		50—59 år.		60—69 år.		70—79 år.		80—89 år.		90—100 år.		Over 100 år.			
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	2	1	-	-	1	2	1	3	5	2	5	4	4	-	2	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	2	1	-	1	-	-	1	7	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	-	2	2	3	5	4	4	-	3	2	9	2	-	-	-	-	-	-	-
3	4	1	1	1	-	1	2	2	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
9	13	3	12	12	19	20	35	37	79	100	131	96	159	47	55	3	2	-	-	-	-
2	6	5	10	12	9	19	27	38	45	39	67	42	60	8	23	-	-	-	-	-	-
-	2	3	1	2	4	9	3	10	12	39	26	52	45	20	20	-	2	-	-	-	-
-	-	1	1	3	1	9	6	14	20	29	28	27	31	12	11	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	1	-	8	5	48	34	198	96	116	94	13	9	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	10	4	43	21	86	76	52	71	7	8	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	1	-	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	3	2	8	7	16	20	16	41	24	67	56	102	71	38	24	3	2	-	-	-	-
2	1	3	2	6	8	14	10	28	20	24	21	35	39	6	15	-	2	-	-	-	-
-	-	1	1	3	1	2	1	2	4	6	4	5	8	2	3	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	3	2	-	4	4	6	11	7	12	-	4	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	1	2	3	1	6	4	4	5	14	6	15	2	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	3	2	7	2	5	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	1	-	4	1	7	6	24	27	69	55	24	27	5	3	-	-	-	-
-	1	1	-	3	1	2	3	3	6	7	16	17	36	12	9	1	2	1	-	-	-
1	1	2	-	1	1	2	2	5	5	13	11	21	14	9	6	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	1	2	3	3	1	2	-	3	6	-	3	-	-	-	-	-	-
5	2	2	2	1	4	3	5	8	5	20	29	34	53	30	33	4	4	-	-	-	-
2	1	2	-	1	-	3	3	6	5	3	14	22	36	9	30	2	5	1	-	-	-
-	-	-	-	1	1	-	-	3	2	4	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	2	-	1	-	-	1	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	3	1	3	-	4	5	2	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	-	3	1	1	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
7	2	2	3	2	2	3	1	-	2	5	3	9	2	1	1	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	2	2	-	1	1	3	-	1	-	-	-	-
2	1	1	-	1	1	3	1	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	1	-	2	-	-	2	-	1	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	2	1	1	2	1	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-
2	1	1	1	2	1	1	-	4	2	2	3	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	3	-	2	-	4	3	5	6	10	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	2	1	5	1	-	-	-	-	-	-	-
2	2	3	1	12	4	9	9	14	8	13	12	9	7	2	2	-	-	-	-	-	-
3	1	1	1	4	3	10	3	5	3	6	4	2	1	1	2	-	-	-	-	-	-

Tabell 5 (forts.). Opgave over dødsfall

Dødsårsaker.		Til- sam- men.	Derav		Alder og kjønn									
					0—11 mud.		1—4 år.		5—9 år.		10—14 år.		15—19 år.	
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
87. Blindtarmbetendelse (ap- pendicitt)	L	133	77	56	1	1	3	4	9	2	3	10	12	7
	B	53	30	23	-	-	1	2	1	1	-	2	3	3
88. Diffus peritonitt	L	162	81	81	4	2	4	1	5	3	4	2	9	12
	B	43	12	31	-	1	1	1	1	1	-	1	-	3
89. Inneklemmt brokk	L	37	18	19	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-
	B	20	9	11	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
90. Volvulus og ileus av an- dre årsaker	L	152	74	78	9	6	2	2	1	-	-	-	3	-
	B	52	17	35	8	1	1	-	-	-	-	-	-	-
91. Gallestensykdommer ...	L	47	12	35	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	B	29	8	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
92. Leverkirrose	L	29	19	10	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-
	B	23	19	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
93. Andre sykdommer i for- døielsesorganene	L	84	45	39	6	9	5	2	-	2	-	-	3	-
	B	46	24	22	4	-	1	-	-	-	1	-	-	-
<i>IX. Sykdommer i urin- og kjønnsorganene.</i>														
94. Nefritt, akutt	L	56	28	28	2	-	5	2	4	-	1	2	-	2
	B	35	14	21	-	1	1	-	1	1	-	1	-	-
95. — , kronisk (morb. Brightii)	L	403	222	181	-	-	-	2	-	4	4	3	6	4
	B	220	101	119	-	-	-	-	-	-	3	2	-	3
96. Cystitt, cystopyelitt	L	112	88	24	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-
	B	58	37	21	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
97. Nyresten- og blæresten- sykdommer	L	19	16	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
98. Andre nyre- og urinveis- sykdommer	L	99	87	12	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	49	45	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
99. Sykdommer i kjønnsor- ganene som ikke henhø- rer under nogen annen gruppe	L	12	8	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>X. Svulster.</i>														
100. Karcinom (kreft) i huden	L	43	25	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	8	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
101. — i mavesekken ...	L	1169	645	524	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	414	220	194	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
102. — -fordøielsesorg. ellers	L	295	166	129	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	190	105	85	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
103. — -brystkjertelen.	L	79	1	78	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	64	-	64	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
104. — -livmoren	L	102	-	102	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	B	78	-	78	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
105. — -andre organer, eller med uop- gitt sete	L	320	172	148	-	1	2	-	1	1	-	1	-	-
	B	157	78	79	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1
106. Sarkom i bensystemet.	L	45	21	24	-	-	-	-	3	-	-	2	1	1
	B	22	14	8	-	-	1	-	-	-	1	-	1	1

med kjent dødsårsak fordelt efter alder og kjønn.

(åge et sexe).																			Alder er ikke opgitt for
20—24 år.		25—29 år.		30—39 år.		40—49 år.		50—59 år.		60—69 år.		70—79 år.		80—89 år.		90—100 år.		Over 100 år.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	
5	7	10	4	13	10	6	3	5	3	3	2	6	-	1	3	-	-	-	-
4	2	2	1	5	4	2	1	7	3	3	1	1	3	1	-	-	-	-	-
6	10	5	4	5	8	9	15	6	7	10	8	11	8	3	1	-	-	-	-
1	2	1	3	1	5	1	3	2	2	2	5	1	3	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	2	2	4	3	5	5	3	3	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	2	2	1	3	1	3	-	-	-	-
1	1	2	2	3	6	4	11	7	3	17	14	13	25	8	7	4	1	-	-
-	-	1	-	-	3	-	3	-	7	3	5	3	12	1	3	-	1	-	-
-	-	-	1	-	3	1	3	2	2	5	10	4	12	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	4	1	5	2	5	3	5	1	2	-	-	-	-
-	-	-	-	2	-	2	-	5	4	4	2	3	3	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	7	-	6	1	3	2	1	1	1	-	-	-	-	-
3	1	3	2	4	4	3	3	3	1	3	5	10	10	1	-	1	-	-	-
-	1	-	-	2	4	1	1	2	2	4	5	3	5	5	2	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	3	1	5	3	6	2	2	-	3	5	2	4	1	1	-	-	-	-	-
1	1	2	2	2	4	4	6	-	4	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-
5	4	4	8	17	12	20	28	46	29	58	47	53	25	8	13	1	2	-	-
3	5	-	3	6	14	19	19	28	22	26	20	14	22	2	9	-	-	-	-
1	-	1	1	-	3	1	2	7	2	12	7	38	5	22	3	4	-	-	-
-	1	-	-	-	1	1	-	3	-	7	6	17	9	8	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	-	3	1	4	-	4	-	5	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	2	1	2	2	7	3	20	3	36	-	14	1	4	-	-	-
-	-	-	-	1	-	2	-	3	1	4	-	24	1	9	1	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	2	-	5	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	1	1	1	-	4	2	12	7	4	-	3	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	2	1	-	-	-	-	-
-	-	4	3	12	12	56	42	115	74	195	159	200	169	58	58	5	6	-	-
-	-	1	-	6	4	14	13	59	35	76	54	49	67	15	21	-	-	-	-
-	-	-	1	3	6	12	9	14	19	60	44	52	39	23	11	2	-	-	-
-	-	-	-	4	2	8	3	19	12	34	30	30	31	9	7	1	-	-	-
-	-	-	-	-	6	-	18	1	24	-	14	-	11	-	3	-	2	-	-
-	-	-	-	-	3	-	10	-	21	-	12	-	16	-	2	-	-	-	-
-	-	-	1	-	7	-	27	-	22	-	28	-	16	-	1	-	-	-	-
-	-	-	1	-	7	-	19	-	17	-	25	-	5	-	4	-	-	-	-
3	2	2	5	4	2	11	16	23	26	56	47	47	32	20	14	3	1	-	-
1	-	-	-	3	6	5	10	12	20	23	22	24	16	9	3	-	-	-	-
2	-	-	-	2	1	1	2	3	5	2	4	6	5	1	4	-	-	-	-
1	-	-	-	1	-	2	1	2	3	1	2	3	1	1	-	-	-	-	-

Tabell 5 (forts.). Opgave over dødsfall

Dødsårsaker.	Til- sam- men.	Derav		Alder og kjønn									
				0—11 mnd.		1—4 år.		5—9 år.		10—14 år.		15—19 år.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
126. Andre sykdommer (med spesiell angivelse).....	L B	11 34	7 19	4 15	1 1	1 -	3 1	- 1	- 2	- 1	1 -	1 -	- 2
Dødsf m. kjent sykdoms- årsak	L B	19858 8395	9748 3911	10110 4484	923 424	739 310	350 145	296 118	153 48	149 62	141 60	197 80	315 128
XIV. Unaturlig død.													
127. Selvmord	L B	102 56	82 48	20 8	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	4 1	- -
128. Drap og mord	L B	11 8	9 4	2 4	3 2	1 2	- -	- -	- -	- -	1 -	- -	- -
129. Ulykkestilfelle:													
a. Akutt alkoholforgift- ning	L B	9 10	9 10	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
b. Andre akutte forgift- ninger	L B	14 8	10 6	4 2	1 -	1 -	1 -	- -	- -	- -	- -	1 -	1 -
c. Drukning	L B	376 111	310 98	66 13	3 1	1 1	36 9	19 2	28 18	4 7	24 -	4 11	34 5
d. Forfrysning	L B	10 -	10 -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
e. Forbrenning	L B	45 19	28 11	17 8	1 -	1 -	19 11	11 6	1 -	- -	1 -	- -	3 -
f. Elektrisk strøm og lynnedslag	L B	5 2	5 2	- -	- 1	- -	1 -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
g. Vådeskudd	L B	25 5	23 5	2 -	- -	- -	- -	- -	1 -	- -	2 -	- -	5 -
h. Andre ulykkestilfelle (med spesiell angivelse)	L B	169 119	137 85	32 34	3 3	2 1	7 9	5 6	6 4	2 2	2 1	1 -	9 3
Dødsf. ved unaturlig død	L B	766 338	623 269	143 69	11 7	6 4	64 29	35 14	36 22	6 2	29 8	6 -	53 15
Dødsf. m. ukjent årsak	L B	739 107	365 57	374 50	115 10	89 14	36 4	27 -	9 1	1 1	3 -	5 2	10 -
I alt	L B	21363 8840	10736 4237	10627 4603	1049 441	834 328	450 178	358 132	198 71	155 65	173 68	208 82	378 143

A n m. Av følgende sykdommer er der ikke meldt noget dødsfall i 1924: Eksantema-
(nr. 49) og akromegali (nr. 125).

med kjent dødsårsak fordelt efter alder og kjønn.

(âge et sexe).																			Alder er ikke oppgitt for		
20—24 år.		25—29 år.		30—39 år.		40—49 år.		50—59 år.		60—69 år.		70—79 år.		80—89 år.		90—100 år.		Over 100 år			
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	1	-	3	-	-	2	4	3	2	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
537 194	503 230	371 150	436 190	507 287	599 278	513 284	577 314	725 452	739 447	1284 607	1269 642	1994 698	1967 897	1560 386	1747 638	370 46	487 110	4 2	5 1	1 -	2 1
4	1	8	-	13	4	17	2	19	5	7	6	8	2	2	-	-	-	-	-	-	-
4	-	5	-	13	-	10	2	10	2	4	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	5	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	2	1	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	2	1	-	-	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
48	6	34	5	42	3	28	4	10	6	12	5	8	1	2	1	-	-	-	-	1	-
9	1	11	-	11	2	8	2	7	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	1	-	1	-	2	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	3	-	3	-	2	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	3	15	1	23	-	14	3	19	3	9	1	13	6	2	2	-	1	-	-	-	-
6	2	11	3	11	2	11	1	4	1	14	2	5	5	3	7	-	2	-	-	-	-
75	11	63	6	86	8	68	10	56	17	35	12	36	9	10	3	-	1	-	-	1	-
21	3	29	6	43	5	37	5	24	3	23	7	8	6	3	7	-	2	-	-	-	-
5	7	8	13	9	10	7	11	21	22	40	41	49	64	33	54	17	24	-	-	3	2
3	1	1	-	4	2	8	3	11	6	9	10	2	7	4	1	-	1	-	-	-	-
617	521	442	455	602	617	588	598	802	778	1359	1322	2079	2040	1603	1804	387	512	4	5	5	4
218	234	180	196	334	285	329	322	487	456	639	659	708	910	393	646	46	113	2	1	-	1

tisk tyfus (nr. 8), barnekopper (nr. 12), asiatisk kolera (nr. 28), pest (nr. 30), beriberi

Tabell 6. Tilfelle av epidemiske sykdommer meldt av
Cas des maladies épidémiques déclarés par

Fylker. Préfectures. L = {Landdistrikter. Districts ruraux. B = {Byer. Villes.	Eksante- matisk tyfus.	Tyfoidefeber (paratyfus).	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.	Barsel-feber.	Septiko- pyemi.
Riket. Royaume	10	489	42	85	1380	12431	1606	104	212	232
Bygder. Districts ruraux	10	324	34	72	750	5839	963	71	176	145
Byer. Villes	-	165	8	13	630	6592	643	33	36	87
Bygder og byer fylkesvis:										
Østfold {L	-	30	-	24	4	417	44	1	1	8
{B	-	2	-	1	3	592	12	-	2	-
Akershus {L	-	27	4	11	95	1052	103	1	12	7
{B	-	1	-	-	-	49	2	-	-	-
Oslo B	-	24	1	8	234	865	163	-	7	31
Hedmark {L	-	2	1	17	29	97	104	-	9	5
{B	-	-	-	-	4	-	6	-	-	-
Opland {L	-	9	3	6	17	80	71	-	10	6
{B	-	1	-	-	3	151	12	-	2	1
Buskerud {L	-	14	-	4	51	643	19	-	12	7
{B	-	4	-	1	31	105	8	-	2	3
Vestfold {L	-	2	1	2	16	67	38	7	2	3
{B	-	4	-	2	5	141	21	-	5	6
Telemark {L	-	3	5	1	40	327	19	-	7	4
{B	-	2	1	-	15	171	23	-	1	1
Aust-Agder {L	-	1	2	-	19	22	10	-	2	10
{B	-	-	-	-	9	335	5	-	-	2
Vest-Agder {L	-	3	1	-	15	5	6	-	4	3
{B	-	5	-	-	29	6	9	-	2	23
Rogaland {L	-	16	1	-	40	349	20	1	6	1
{B	-	19	2	-	32	1908	67	8	4	6
Hordaland L	-	34	2	1	138	843	79	6	9	7
Bergen B	-	40	1	-	79	1779	198	24	2	4
Sogn og Fjordane {L	-	42	8	2	6	568	43	7	9	6
{B	-	-	-	-	2	-	1	-	-	1
Møre {L	-	9	3	-	75	18	23	-	23	6
{B	-	32	-	-	71	-	28	1	1	3
Sør-Trøndelag {L	-	44	-	-	18	99	64	35	9	2
{B	-	26	1	1	15	19	25	-	2	-
Nord-Trøndelag {L	-	19	-	1	22	7	19	-	12	23
{B	-	2	1	-	5	1	5	-	2	2
Nordland {L	-	35	3	2	103	775	101	11	28	36
{B	-	-	-	-	68	324	36	-	3	3
Troms {L	-	18	-	1	46	340	112	2	12	10
{B	-	3	1	-	22	126	15	-	-	1
Finnmark {L	10	16	-	-	16	130	88	-	9	1
{B	-	-	-	-	3	20	7	-	1	-

lægene i 1924 i rikets bygder og byer, fylkesvis fordelt.
les médecins, répartis par préfecture en 1929.

Pemfigus hos nyfødte.	Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akutte katarrer i åndedrets- organene.	Influenta.	Lunge- betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutte diarré (kolerine).	Skjærbuk.
75	1649	1578	3847	2310	9683	138141	29172	7438	6613	3071	13	27346	16
53	907	520	2101	1331	7077	77973	17385	4860	4399	1911	10	15386	15
22	742	1058	1746	979	2606	60168	11787	2578	2214	1160	3	11960	1
1	51	20	214	6	492	6627	982	391	284	168	2	1328	1
-	36	5	123	9	91	3874	828	221	112	76	-	1090	-
1	88	27	240	44	588	8914	3539	546	313	174	1	1570	1
-	2	4	1	-	-	400	106	14	22	10	-	63	-
-	166	71	279	38	352	12253	2733	373	367	239	-	896	-
1	60	15	297	22	1366	9609	1623	522	283	137	-	2199	-
-	10	1	81	1	65	587	117	31	12	12	-	226	-
4	52	39	267	8	670	6344	1474	343	186	124	-	1617	2
-	8	3	46	1	155	1989	339	50	27	13	-	664	-
2	94	27	209	17	1187	10334	2236	456	296	170	1	1734	1
4	38	8	136	22	142	6383	1994	146	115	75	-	894	-
2	43	150	92	29	197	2915	863	189	107	55	1	502	1
-	26	254	71	18	155	2844	810	110	66	28	-	295	-
1	37	27	104	13	264	3803	1185	192	193	92	-	581	2
1	33	34	144	8	410	3585	1353	85	95	50	1	735	-
3	39	32	54	7	4	1999	340	82	90	39	-	230	1
-	23	3	25	-	5	1329	175	54	49	15	1	168	-
-	16	17	28	29	101	1236	392	111	84	25	1	246	-
-	23	159	105	241	89	2110	166	109	102	32	-	502	-
4	18	70	46	11	154	1781	392	253	198	53	4	278	1
-	98	450	184	27	461	6015	1358	622	293	87	1	1511	1
1	49	14	72	57	77	4330	416	463	337	168	-	807	-
6	100	25	326	20	160	6641	549	224	358	185	-	1464	-
7	42	6	50	4	77	1857	443	171	196	79	-	435	2
1	1	-	-	-	-	160	36	5	2	6	-	16	-
4	55	5	36	169	130	2263	531	252	366	155	-	620	-
4	28	10	36	201	65	1490	394	161	137	59	-	500	-
2	107	7	112	379	341	4530	822	259	338	107	-	1089	-
4	75	11	110	264	42	6335	100	181	188	137	-	2059	-
6	42	6	108	138	155	3566	475	165	274	137	-	1044	-
1	10	1	12	12	1	735	124	19	60	46	-	204	-
7	73	8	70	235	787	4583	1008	246	520	133	-	749	-
-	30	16	26	79	288	2058	449	113	133	54	-	457	-
1	27	39	45	46	193	1776	209	120	215	50	-	192	-
1	17	3	37	30	53	1098	133	45	47	29	-	154	-
6	14	11	57	117	294	1506	455	99	119	45	-	165	3
-	18	-	4	8	72	282	23	15	29	7	-	62	-

Tabell 7. Tilfelle av epidemiske sykdommer meldt av lægene i bygdene efter måned i 1924.
Cas des maladies épidémiques déclarés dans les districts ruraux par mois en 1924.

Sykdom.	I alt.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
Eksantematatisk tyfus	6	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	2
Tyfoidefeber	322	25	32	9	26	10	12	10	33	41	61	33	30
Cerebrospinalmeningitt	28	1	1	-	2	2	1	2	5	6	3	2	3
Akutt poliomyelitt	70	1	-	2	3	4	1	3	3	23	23	4	3
Skarlagensfeber	750	112	106	49	49	65	29	42	45	39	80	53	81
Meslinger	5 835	407	326	415	307	542	615	508	362	251	458	832	812
Difteri (croup)	960	95	101	50	58	74	87	84	77	63	83	93	95
Dysenteri	71	2	2	6	12	-	7	16	7	5	2	5	7
Barsel-feber	176	21	10	12	19	18	19	18	15	12	16	8	8
Pyæmi, septhæmi	143	11	8	7	11	10	12	10	12	13	25	13	11
Pemfigus hos nyfødte	53	2	1	2	3	5	4	12	5	2	9	4	4
Rosen	907	83	80	66	71	79	63	68	73	76	93	82	73
Røde hunde	520	32	23	30	45	51	39	49	105	95	21	8	22
Variceller	2 101	263	154	150	122	117	161	145	130	117	173	274	295
Kusma	1 331	197	171	142	140	99	80	93	89	54	45	67	154
Kikhoste	7 077	729	814	580	529	504	533	572	480	474	559	740	563
Akutte katarrher i åndedrettsorganene	77 972	9 536	8 231	6 999	6 459	6 438	5 292	4 710	4 112	4 411	6 489	7 683	7 612
Influenza	17 381	2 426	2 581	2 593	1 800	1 261	713	533	665	869	1 176	1 271	1 493
Lungebetendelse	4 860	684	570	519	486	456	351	243	183	199	305	436	428
Plevritt	4 398	431	373	367	404	418	396	360	278	320	352	348	351
Giktfeber	1 911	204	196	175	145	171	173	156	120	113	132	138	188
Malaria	10	1	-	1	4	1	-	-	-	1	-	-	2
Akutt diarré (kolerine)	15 386	753	690	804	1 016	1 024	1 052	1 770	2 252	2 196	1 544	1 181	1 104
Skjorbuk	13	-	-	-	1	2	5	-	1	-	-	-	4
Tilsammen	142 281	16 016	14 470	12 978	11 712	11 355	9 645	9 404	9 052	9 380	11 649	13 275	13 345

Tabell 8. Tilfelle av epidemiske sykdommer meldt av lægene i byene efter måned i 1924.
Cas des maladies épidémiques déclarés dans les villes par mois en 1924.

Sykdom.	I alt.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
Eksantematisk tyfus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	161	9	24	6	5	3	13	6	11	12	20	25	27
Cerebrospinalmeningitt	8	3	-	3	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Akutt poliomyelitt	13	1	1	-	-	-	-	-	3	4	3	-	1
Encephalitis lethargica	10	-	4	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Skarlagensfeber	643	83	53	39	40	38	25	24	27	70	73	119	52
Meslinger	6 212	258	266	314	543	757	551	326	119	250	975	1 204	649
Difteri (croup)	644	74	41	66	49	41	33	20	41	38	77	81	83
Dysenteri	36	1	-	-	1	2	1	2	6	1	12	4	6
Barselfeber	34	3	5	3	4	2	2	3	-	2	2	6	2
Pyæmi, septhæmi	79	7	5	3	3	7	4	8	9	8	10	10	5
Pemfigus hos nyfødte	23	1	1	1	-	-	3	2	2	5	2	3	3
Rosen	682	69	66	48	50	47	63	47	49	43	77	57	66
Røde hunde	1 067	78	114	131	136	88	128	56	159	96	52	12	17
Variceller	1 632	239	156	117	121	114	119	93	72	72	138	189	202
Kusma	950	102	136	140	121	108	62	39	13	25	33	75	96
Kikhoste	2 487	247	193	173	164	163	160	163	159	168	210	388	299
Akutte katarrar i åndedretsorganene.	53 666	6 520	5 566	4 820	4 036	3 972	3 421	2 870	2 518	3 428	5 006	5 987	5 522
Katarralsk og follikulær angina	9 273	939	847	906	728	704	766	471	526	725	842	924	895
Influenza	10 435	1 505	1 372	1 443	777	468	407	263	487	1 007	987	847	872
Lungebetendelse	2 432	262	212	275	239	197	205	120	96	112	166	290	258
Plevritt	1 960	204	165	158	165	182	180	136	116	154	147	175	178
Giktfeber	1 036	93	109	109	100	106	107	79	52	59	53	71	98
Malaria	5	-	-	-	1	-	-	2	1	1	-	-	-
Akutt diarré (kolerine)	12 197	626	730	798	876	1 032	917	1 053	1 627	1 783	1 137	820	798
Skjærbuk	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	105 686	11 324	10 066	9 558	8 160	8 031	7 167	5 784	6 093	8 063	10 024	11 287	10 129
Veneriske sår	230	14	29	14	12	17	14	31	22	12	29	27	9
Nye tilfelle av chancker og syfilis	838	69	73	73	23	72	94	61	64	56	95	101	57
Gonorré og uretritt	3 636	293	252	277	198	252	336	355	336	335	445	313	244

1924.

69*

Tabell 9. Dødsfall av tuberkulose i de
Mortalité de tuberculose

Fylker. Préfectures. L = {Landdistrikter. Districts ruraux. B = {Byer. Villes.	Alder											
	0—1		1—5		5—10		10—15		15—20		20—25	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Riket. Royaume	57	48	101	99	71	92	93	165	289	431	550	557
Bygder. Districts ruraux	44	36	64	70	57	64	67	113	199	299	410	385
Byer. Villes	13	12	37	29	14	28	26	52	90	132	140	172
Fylker:												
Østfold	{L B	- 3 - .	5 3 1 1	3 3 1 1	1 - - 1	- . 1 2	3 3 2 2	3 3 2 2	5 12 7 11	12 17 5 9	12 17 5 9	12 17 5 9
Akershus	{L B	3 3 - -	3 3 - -	6 6 - -	2 1 - -	1 3 - -	3 5 - -	9 19 - -	40 32 - -	40 32 - -	40 32 - -	40 32 - -
Oslo	B	4 4	8 7	2 7	4 8	27 38	47 48					
Hedmark	{L B	5 - - -	7 4 - -	4 4 - -	6 3 - -	7 19 1 1	25 26 1 2	26 26 1 2				
Opland	{L B	3 1 - -	3 4 - -	1 2 - -	4 5 1 1	6 12 1 4	12 11 4 5					
Buskerud	{L B	2 3 1 -	1 5 2 .	4 3 1 -	2 5 2 1	7 14 5 8	15 19 10 9					
Vestfold	{L B	- 1 1 1	6 1 2 -	1 1 1 1	5 2 2 3	3 5 2 3	7 6 6 3	5 5 3 3				
Telemark	{L B	3 2 1 1	3 2 - 1	3 3 1 1	3 3 3 1	2 4 1 8	10 17 8 7	13 13 7 7				
Aust-Agder	{L B	- - - -	- - 1 2	- - 1 -	1 2 - -	4 4 2 2	10 12 4 3	11 11 3 3				
Vest-Agder	{L B	2 - - -	2 - - -	1 - - -	- - - 1	4 3 4 4	12 11 2 7	9 9 7 7				
Rogaland	{L B	1 1 - 2	6 5 4 3	4 2 - 2	4 4 2 6	11 16 5 11	15 24 12 16					
Hordaland	L	3 6	5 6	2 3	4 9	27 23	33 39					
Bergen	B	2 2	7 7	1 8	3 8	10 9	20 21					
Sogn og Fjordane	{L B	2 - - -	2 5 1 -	2 4 - -	2 5 - -	8 13 - -	19 23 - -	23 23 - -				
Møre	{L B	2 3 3 -	4 6 1 4	5 5 2 -	4 4 1 2	10 18 6 4	34 26 4 8					
Sør-Trøndelag	{L B	3 1 - -	6 3 7 -	8 7 3 2	5 21 5 9	30 34 18 18	32 25 10 18					
Nord-Trøndelag	{L B	5 3 - -	1 2 - -	6 4 1 -	3 4 2 1	15 17 1 1	26 23 1 5					
Nordland	{L B	6 7 1 1	4 11 4 2	7 6 - 4	7 12 1 1	19 34 5 5	51 48 4 2					
Troms	{L B	- 1 - 1	4 4 - 1	5 10 1 1	11 8 3 1	12 15 5 5	34 22 2 4					
Finnmark	{L B	4 1 - -	2 3 - -	- 1 - 2	6 8 2 6	5 8 3 5	15 12 - 5					

forskjellige aldersgrupper fylkesvis fordelt.
par åge et préfecture.

og kjønn (åge et sexe).

25—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70 og derover.		Tuberkulose i alt. Tuberculose, total.		Herav lunge- tuberkulose. Dont tub. pulmon.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
373	422	410	433	226	252	178	180	158	143	67	91	2573	2913	1974	2372
273	301	272	306	160	180	125	127	109	109	57	75	1837	2065	1407	1683
100	121	138	127	66	72	53	53	49	34	10	16	736	848	567	689
8	14	18	11	10	3	11	6	9	6	6	3	88	81	71	65
6	3	7	9	6	3	1	4	1	-	-	1	36	44	26	38
17	29	32	29	11	22	9	9	5	8	4	8	138	171	110	152
-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-
36	31	47	33	27	16	16	13	19	15	3	7	240	227	192	181
23	14	19	22	9	15	5	10	11	9	6	7	137	145	102	122
1	2	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	5	6	5	6
7	9	13	19	7	11	5	3	6	9	1	8	68	94	52	79
1	1	1	1	-	3	-	-	-	1	1	1	8	14	6	13
6	10	11	10	6	6	7	7	7	3	3	4	71	89	54	69
5	8	4	5	1	3	4	2	5	2	-	1	40	39	26	35
13	8	12	10	7	5	4	3	2	2	1	4	59	54	45	41
3	5	13	5	2	2	1	2	5	5	-	-	38	30	26	24
20	12	10	9	17	9	2	6	5	9	2	4	89	81	68	68
2	7	4	7	1	2	2	1	-	-	1	2	24	38	19	28
5	10	4	9	5	9	3	6	1	3	5	-	41	64	37	51
3	1	3	3	2	3	3	2	2	1	-	1	21	18	18	13
5	4	5	7	5	8	6	1	2	2	1	2	43	49	34	40
5	2	5	5	1	3	3	5	1	1	-	1	21	29	16	26
18	16	12	16	8	4	7	3	4	9	6	5	96	105	69	82
7	14	10	14	3	7	3	4	4	2	2	1	54	80	40	67
24	26	22	27	10	13	10	15	9	8	4	8	153	183	105	146
14	17	20	18	10	13	8	9	5	-	2	1	102	113	86	88
18	18	13	14	2	6	4	9	4	3	1	4	77	104	65	79
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
17	16	19	18	11	25	7	8	6	5	3	2	122	136	99	113
7	5	3	3	3	3	2	2	-	1	-	-	32	32	24	24
26	35	18	26	13	18	10	14	9	15	3	5	163	204	125	174
4	15	13	11	7	7	2	3	4	4	-	-	63	83	47	74
9	28	11	22	5	8	10	9	5	7	2	3	98	130	76	103
1	-	3	4	1	-	1	2	-	-	-	-	8	15	5	11
30	32	25	30	17	10	18	10	10	9	3	3	197	212	142	171
1	5	3	3	1	2	2	2	1	2	1	-	24	29	17	19
19	16	21	18	10	5	3	4	8	-	3	1	130	104	102	85
2	3	1	2	-	4	1	1	1	-	-	-	8	25	3	18
8	4	7	9	7	3	4	4	6	2	3	4	67	59	51	43
2	2	-	3	-	1	3	1	-	-	-	-	10	25	9	23

Tabell 10. Meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer i 1924 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Cas des maladies tuberculeuses d'après les registres de commissions de santé.

Lægedistrikter.	I alt.			Derav:		Utgått.		Antall tilfelle hvor innleggel- se på sykehus har funnet sted i henhold til lovens § 6.
	Sum.	M.	K.	Lunge- tub.	Tub. i andre organer.	I alt.	Derav døde.	
Riket	8340	3734	4606	7943	397	6924	4374	1974
Byer	2412	1079	1333	2372	40	2035	1262	801
Bygder	5928	2655	3273	5571	357	4889	3112	1173
Fylker:								
Østfold	348	167	181	341	7	273	188	74
Fredrikshald stadsl.distr.	32	14	18	32	-	43	15	7
Sarpsborg — — —	29	13	16	29	-	10	10	9
Fredrikstad stadsfysikat	43	22	21	42	1	33	26	10
Moss stadslægedistrikt..	9	6	3	9	-	14	11	6
Spydeberg	5	3	2	5	-	7	3	-
Skiptvet	5	-	5	5	-	6	2	-
Rakkestad	7	4	3	7	-	2	2	-
Eidsberg	39	21	18	36	3	28	13	4
Aremark	-	-	-	-	-	-	-	-
Rødenes og Øymark....	1	1	-	1	-	2	2	-
Idd	34	16	18	33	1	17	14	9
Skjeberg	28	16	12	28	-	9	9	-
Hvaler	11	8	3	11	-	11	6	3
Borge	11	5	6	11	-	9	9	3
Tune	24	11	13	23	1	10	9	7
Glemmen	36	16	20	36	-	42	33	11
Råde	8	2	6	8	-	11	11	3
Rygge	18	4	14	18	-	15	9	-
Våler	4	2	2	3	1	3	3	-
Hobøl	4	3	1	4	-	1	1	2
Akershus	500	211	289	486	14	644	226	117
Kråkstad	25	14	11	23	2	19	10	7
Frogn	9	5	4	9	-	8	5	2
Nesodden	8	4	4	8	-	4	-	-
Oppegård	11	4	7	11	-	14	5	1
Aker	184	75	109	183	1	385	80	45
Bærum	54	20	34	51	3	49	23	29
Asker ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-
Aurskog	16	9	7	16	-	4	4	1
Høland	7	2	5	7	-	11	3	1
Enebakk	6	2	4	6	-	7	7	1
Fet	7	3	4	7	-	7	7	5
Sørum	8	4	4	3	5	5	5	1
Lillestrøm	64	24	40	64	-	46	22	8
Nittedal	12	6	6	12	-	11	5	2
Ullensaker	11	-	11	10	1	8	7	3
Nes	21	11	10	21	-	15	13	4
Eidsvoll	43	22	21	42	1	38	25	5
Nannestad	11	4	7	10	1	10	5	2
Hurdal	3	2	1	3	-	3	-	-
Oslo	799	379	420	783	16	792	431	279
Hedmark	373	190	183	349	24	298	202	134
Hamar stadslægedistrikt	15	4	11	15	-	8	7	5
Ringsaker	32	20	12	30	2	19	17	9

¹⁾ Ingen liste innkommet.

Tabell 10 (forts.). Meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer i 1924 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Lægedistrikter.	I alt.			Derav :		Utgått.		Antall tilfelle hvor innlegelse på sykehus har funnet sted i henhold til lovens § 6.
	Sum.	M.	K.	Lunge- tub.	Tub. i andre organer.	I alt.	Derav døde.	
Nes	6	1	5	5	1	8	5	4
Vang	29	17	12	27	2	14	7	7
Løten	22	10	12	22	-	16	13	12
Romedal	7	3	4	7	-	8	7	3
Stange	21	6	15	21	-	17	10	9
Sør-Odal	3	2	1	2	1	6	2	-
Nord-Odal	8	4	4	7	1	5	3	3
Vinger	9	6	3	8	1	6	6	5
Eidskog	8	5	3	8	-	15	3	4
Brandval	11	6	5	11	-	8	8	7
Grue	15	8	7	15	-	11	11	5
Hof	11	3	8	11	-	5	5	3
Åsnes	14	4	10	13	1	9	9	10
Våler	14	11	3	11	3	10	9	6
Elverum	36	18	18	34	2	32	28	8
Trysil	35	23	12	35	-	-	8	-
Åmot	16	9	7	16	-	17	15	11
Stor-Elvdal	4	2	2	4	-	5	5	4
Rendal	4	2	2	4	-	10	1	4
Alvdal	9	3	6	5	4	27	6	1
Tynset	10	5	5	10	-	22	3	6
Tolga	17	9	8	14	3	9	9	-
Engerdal	7	2	5	6	1	5	5	3
Kvikne	10	7	3	8	2	6	-	5
Opland	269	118	151	240	29	210	144	75
Lillehammer stadsl.distr.	13	9	4	13	-	16	9	7
Gjøvik —«—	25	12	13	24	1	11	6	6
Lesja	8	1	7	8	-	6	4	3
Lom	15	9	6	10	5	7	3	-
Vågå	7	3	4	5	2	5	4	-
Sel og Heidal	6	2	4	6	-	9	6	-
Nordre Fron	7	3	4	7	-	7	4	3
Søndre Fron	1	1	-	1	-	3	3	1
Ringebu	12	6	6	7	5	10	5	3
Øyer	2	1	1	2	-	5	5	1
Gausdal	14	4	10	13	1	13	6	6
Fåberg	11	5	6	11	-	5	3	5
Biri	4	3	1	4	-	5	2	4
Snertingdal	4	2	2	3	1	2	1	1
Vardal	8	2	6	7	1	3	2	-
Ø. Toten	13	5	8	12	1	12	8	5
V. Toten	25	9	16	23	2	14	13	7
Lunner	6	2	4	6	-	3	3	3
Jevnaker	11	6	5	10	1	6	6	2
Brandbu	8	2	6	7	1	8	8	2
Gran	6	3	3	6	-	4	3	-
Søndre Land	6	4	2	6	-	7	4	3
Nordre Land	8	5	3	7	1	5	5	5
Torpa	2	2	-	2	-	1	1	-
Sør-Aurdal	15	9	6	12	3	9	6	4
Nord-Aurdal	11	2	9	9	2	4	3	-
Etnedal	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Valdres	11	2	9	10	1	14	12	1
Østre Slidre	10	4	6	9	1	16	9	3

Tabell 10 (forts.). Meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer i 1924 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Lægedistrikter.	I alt.			Derav :		Utgått.		Antall tilfelle hvor innlegelse på sykehus har funnet sted i henhold til lovens § 6.
	Sum.	M.	K.	Lunge- tub.	Tub. i andre organer.	I alt.	Derav døde.	
Buskerud.....	295	123	172	283	12	197	158	98
Drammen stadsfysikat ..	72	26	46	72	-	49	42	26
Kongsberg stadsl.district	17	10	7	14	3	8	6	2
Norderhov	24	12	12	23	1	14	11	10
Ådal	7	3	4	6	1	6	4	3
Nes	10	7	3	9	1	8	6	2
Gol	6	1	5	6	-	11	5	2
Ål	9	4	5	8	1	9	7	1
Sigdal	8	2	6	8	-	10	10	1
Krødsherad	3	1	2	3	-	1	1	1
Modum	25	11	14	25	-	20	19	9
Øvre Eiker	19	10	9	19	-	15	8	-
Nedre Eiker	16	4	12	16	-	10	7	-
Drammen	50	20	30	50	-	19	19	39
Sandsvær	10	3	7	10	-	9	8	1
Rollag	1	-	1	1	-	1	1	-
Nore og Opdal.....	18	9	9	13	5	7	4	1
Vestfold.....	233	109	124	230	3	177	139	56
Horten stadsl.district	23	10	13	23	-	12	5	8
Tønsberg —«—	28	17	11	28	-	17	10	11
Sandefjord —«—	9	3	6	9	-	10	10	-
Larvik —«—	16	8	8	16	-	18	17	8
Holmestrand —«—	3	2	1	3	-	5	3	1
Svelvik	7	1	6	7	-	11	6	1
Skoger	18	10	8	18	-	6	5	4
Hof	8	3	5	8	-	8	8	1
Ramnes	12	5	7	12	-	6	6	1
Borre	7	5	2	7	-	9	7	-
Andebu	2	-	2	2	-	1	-	-
Stokke	12	9	3	11	1	13	12	1
Sem	17	5	12	17	-	11	11	5
Nøtterøy	15	8	7	15	-	14	10	7
Sandeherad	27	10	17	25	2	16	15	2
Brunlanes.....	14	7	7	14	-	11	5	4
Hedrum	15	6	9	15	-	9	9	2
Telemark.....	309	156	153	291	18	211	158	102
Notodden stadsl.district	14	2	12	14	-	7	7	5
Kragerø —«—	12	9	3	12	-	12	5	3
Langesund —«—	5	2	3	5	-	5	4	-
Skien stadsfysikat.....	40	19	21	40	-	22	13	13
Porsgrund stadslægedistr.	14	8	6	14	-	10	8	3
Drangedal	11	5	6	11	-	7	6	4
Skåtøy	20	9	11	20	-	7	6	7
Bamble	13	7	6	12	1	3	10	2
Eidanger	12	7	5	12	-	10	8	1
Gjerpen og Siljan.....	16	8	8	16	-	13	10	20
Solum	26	17	9	22	4	27	24	9
Holla	37	19	18	31	6	31	13	9
Heddal	4	1	3	4	-	6	4	4
Tinn	29	15	14	26	3	15	3	19
Hjartdal	7	1	6	6	1	7	7	1
Seljord	8	4	4	8	-	-	8	-
Kviteseid	9	5	4	8	1	8	8	1
Nissedal	11	6	5	10	1	5	4	-
Fyresdal	6	4	2	6	-	11	5	-

Tabell 10 (forts.). Meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer i 1924 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Lægedistrikter.	I alt.			Derav:		Utgått.		Antall tilfelle hvor innleggel- se på sykehus har funnet sted i henhold til lovens § 6.
	Sum.	M.	K.	Lunge- tub.	Tub. i andre organer.	I alt.	Derav døde.	
Lårdal.....	13	6	7	13	-	5	5	1
Vinje	2	2	-	1	1	-	-	-
Aust-Agder	204	90	114	196	8	249	127	15
Risor stadslægedistrikt..	5	2	3	5	-	6	5	3
Arendal — « — ..	35	11	24	34	1	28	21	4
Holt.....	21	13	8	20	1	16	8	-
Sønedeled.....	16	7	9	16	-	16	11	-
Dyvvåg.....	10	4	6	9	1	19	-	-
Åmli.....	11	5	6	9	2	14	10	3
Froland.....	13	4	9	13	-	11	8	2
Tromøy.....	13	6	7	13	-	9	8	2
Vestre Nedenes.....	24	12	12	23	1	37	25	-
Lillesand.....	6	4	2	6	-	6	4	1
Birkenes.....	9	4	5	8	1	12	7	-
Vegusdal.....	6	1	5	6	-	4	4	-
Evje.....	10	8	2	10	-	53	7	-
Bygland.....	9	3	6	9	-	4	2	-
Valle.....	16	6	10	15	1	14	7	-
Vest-Agder	252	109	143	240	12	176	117	41
Kristiansand stadsfysikat	60	36	24	59	1	49	36	13
Mandal stadslægedistrikt	12	4	8	12	-	15	9	2
Oddernes.....	12	4	8	10	2	7	3	1
Vennesla.....	33	16	17	32	1	11	10	3
Søgne.....	7	1	6	7	-	6	3	2
Halse.....	22	6	16	20	2	6	6	2
Laudal.....	11	5	6	11	-	1	1	-
Bjelland.....	7	2	5	6	1	13	3	2
Audnedal.....	18	7	11	18	-	12	10	8
Lista.....	13	7	6	13	-	12	6	4
Farsund.....	4	2	2	4	-	5	3	-
Lyngdal.....	15	4	11	12	3	12	6	3
Hægebostad.....	9	4	5	7	2	6	3	-
Kvinesdal.....	10	5	5	10	-	4	2	1
Flekkefjord.....	15	4	11	15	-	13	12	-
Sirdal.....	4	2	2	4	-	4	4	-
Rogaland	556	226	330	542	14	377	275	50
Stavanger stadsfysikat..	172	65	107	166	6	107	95	19
Egersund stadslægedistr.	3	3	-	2	1	-	3	-
Haugesund stadsfysikat.	64	29	35	64	-	49	23	12
Sokndal.....	3	2	1	3	-	5	2	-
Lund.....	5	3	2	5	-	7	1	-
Eigersund.....	16	7	9	16	-	7	6	-
Time.....	26	12	14	26	-	16	16	-
Sandnes.....	33	13	20	33	-	21	12	3
Hetland.....	37	12	25	36	1	19	15	1
Høgsfjord.....	48	18	30	48	-	19	18	4
Finøy.....	9	5	4	9	-	6	5	-
Nedstrand.....	12	6	6	10	2	7	3	2
Hjelmeland.....	20	8	12	20	-	12	12	2
Sand.....	39	18	21	35	4	32	23	2
Kopervik.....	26	12	14	26	-	38	22	-
Skudenes.....	4	-	4	4	-	5	4	-
Skåre.....	29	9	20	29	-	22	12	4
Skjold.....	10	4	6	10	-	5	3	1

Tabell 10 (forts.). Meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer i 1924 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Lægedistrikter.	I alt.			Derav:		Utgått.		Antall tilfelle hvor innlegget- so på sykehus har funnet sted i henhold til lovens § 6.
				Lunge- tub.	Tub. i andre organer.	I alt.	Derav døde.	
	Sum.	M.	K.					
Hordaland	465	218	247	445	20	273	248	49
Strandebarm	12	6	6	12	-	9	9	-
Kvinnherad	15	8	7	13	2	11	9	2
Skånevik	21	13	8	21	-	16	15	1
Ølen	10	2	8	10	-	8	-	2
Sveio	10	4	6	9	1	11	9	-
Finnås	23	9	14	19	4	21	13	2
Stord	4	2	2	4	-	10	9	2
Tysnes	15	11	4	9	6	8	3	-
Fusa	37	17	20	34	3	15	14	-
Fana	26	16	10	26	-	29	20	1
Os	6	3	3	6	-	-	4	1
Sund-Austevoll	17	11	6	17	-	12	9	4
Askøy	52	26	26	52	-	-	30	-
Haus	24	10	14	23	1	17	15	6
Bruvik	17	8	9	17	-	4	4	5
Hosanger	11	6	5	10	1	7	7	-
Manger	29	10	19	29	-	26	21	1
Lindås	55	23	32	54	1	19	17	9
Røldal	5	2	3	4	1	6	5	-
Ullensvang	4	2	2	4	-	3	3	1
Odda	13	6	7	13	-	4	2	1
Ulvik	2	-	2	2	-	2	2	-
Kvam	9	5	4	9	-	3	3	2
Voss	48	18	30	48	-	32	25	9
Bergen	207	103	104	207	-	195	138	80
Sogn og Fjordane ...	306	140	166	284	22	185	148	25
Hafslo	12	3	9	9	3	8	8	-
Luster	9	4	5	9	-	21	6	-
Lærdal	13	6	7	12	1	11	5	1
Sogndal	1	1	-	1	-	2	2	-
Aurland	11	8	3	10	1	8	6	-
Leikanger	12	5	7	12	-	3	3	-
Balestrand	5	4	1	5	-	2	-	1
Vik	4	2	2	4	-	3	2	-
Kyrkjebø	2	-	2	2	-	3	2	-
Lavik	8	5	3	8	-	11	8	1
Gulen	10	7	3	10	-	8	8	4
Askvoll	8	3	5	7	1	5	5	2
Fjaler	17	7	10	17	-	15	14	1
Gaular	11	7	4	10	1	8	7	1
Førde	7	4	3	6	1	7	3	2
Gloppen	23	11	12	23	-	3	13	1
Naustdal	8	4	4	8	-	5	5	-
Kinn	35	13	22	32	3	17	16	-
Bremanger	11	7	4	11	-	9	5	-
Selje	37	14	23	33	4	13	11	1
Vågsøy (Ytre Nordfjord)	20	6	14	19	1	7	6	2
Davik	11	2	9	11	-	7	7	-
Nordfjordeid	7	2	5	6	1	9	6	-
Innvik	24	15	9	19	5	-	-	8
Møre	556	245	311	512	44	409	275	82
Ålesund stadsfysikat..	70	27	43	68	2	38	29	18
Kristiansund —«— ..	32	18	14	32	-	34	25	17

Tabell 10 (forts.). Meldte tilfelle av tuberkulose sykdommer i 1924 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Lægedistrikter.	I alt.			Derav:		Utgått.		Antall tilfelle hvor innleggel- se på sykehus har funnet sted i henhold til lovens § 6.
	Sum.	M.	K.	Lunge- tub.	Tub. i andre organer.	I alt.	Derav døde.	
Vanylven	12	1	11	12	-	-	7	1
Sande	14	8	6	14	-	6	4	1
Herøy	15	5	10	15	-	13	6	3
Ulstein	22	13	9	20	2	19	11	2
Volda	16	9	7	16	-	16	10	2
Ørsta	16	11	5	11	5	9	5	1
Hjørundfjord	4	1	3	4	-	2	2	-
Stranda	24	4	20	24	-	8	7	2
Norddal	7	4	3	6	1	6	3	-
Ørskog	13	6	7	12	1	8	7	-
Skodje	15	6	9	13	2	9	7	1
Borgund	21	7	14	21	-	29	7	2
Haram	18	11	7	17	1	12	3	-
Vestnes	22	11	11	14	8	16	5	2
Eid	18	7	11	18	-	13	11	1
Grytten	5	4	1	5	-	7	3	1
Neset	7	2	5	6	1	3	3	4
Molde	25	14	11	23	2	9	9	2
Bud	25	9	16	24	1	21	20	4
Kvernes	19	9	10	18	1	10	10	6
Gjemnes	27	7	20	21	6	14	14	1
Tingvoll	13	3	10	13	-	19	14	5
Sunnadal	7	3	4	6	1	6	6	-
Surnadal	18	5	13	17	1	7	3	2
Stangvik	11	5	6	10	1	13	6	-
Rindal	13	8	5	10	3	6	2	1
Aure	10	4	6	10	-	12	7	1
Halsa	20	12	8	18	2	32	22	1
Edøy	17	11	6	14	3	12	7	1
Sør-Trøndelag	809	319	490	771	38	741	498	224
Trondhjems stadsfysikat	236	83	153	235	1	150	108	115
Bjørner	9	7	2	6	3	15	9	-
Åfjord	16	6	10	16	-	9	8	2
Bjugn	36	14	22	36	-	30	19	3
Rissa	31	17	14	27	4	28	20	3
Ørland	43	20	23	40	3	127	98	1
Frøya	42	13	29	41	1	29	22	3
Hitra	43	19	24	33	5	30	14	6
Hemne	26	13	13	26	-	48	14	5
Orkdal	64	23	41	60	4	51	48	29
Rennebu	16	5	11	14	2	11	7	7
Opdal	10	4	6	9	1	6	6	9
Røros	26	9	17	25	1	14	14	7
Singsås	39	17	22	37	2	19	15	-
Støren	30	11	19	28	2	75	25	3
Melhus	12	6	6	9	3	16	13	2
Børse	15	8	7	13	2	6	6	2
Leinstrand	18	10	8	17	1	20	13	3
Strinda	63	26	37	61	2	31	22	17
Malvik	18	5	13	17	1	15	8	1
Selbu	16	3	13	16	-	11	9	6
Nord-Trøndelag	291	132	159	279	12	321	205	57
Meråker	20	7	13	17	3	25	11	6
Stjørdal	29	13	16	29	-	16	14	5
Hegra	5	1	4	5	-	-	-	-

Tabell 10 (forts.). Meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer i 1924 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Lægedistrikter.	I alt.			Derav :		Utgått.		Antall tilfelle hvor innleggel- se på sykehus har funnet sted i henhold til lovens § 6.
	Sum.	M.	K.	Lunge- tub.	Tub. i andre organer.	I alt.	Derav døde.	
Leksvik	14	7	7	12	2	11	9	2
Frosta	7	3	4	6	1	16	7	1
Skogn	26	14	12	25	1	30	14	3
Levanger	31	15	16	31	-	24	10	9
Verdal	26	14	12	26	-	21	21	11
Verran	4	1	3	4	-	7	7	-
Inderøy	5	2	3	5	-	25	7	1
Stod	21	11	10	21	-	25	16	7
Snåsa	11	6	5	10	1	7	6	2
Beitstad	11	6	5	11	-	11	10	-
Grong	3	3	-	3	-	6	3	1
Lierne ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-
Overhalla	10	4	6	7	3	15	9	-
Namsos	19	2	17	19	-	21	17	3
Klinga	7	5	2	7	-	10	9	-
Fosnes	11	6	5	11	-	11	7	3
Flatanger	6	5	1	6	-	4	4	-
Vikna	6	2	4	6	-	8	8	1
Leka	9	3	6	8	1	10	5	1
Kolvereid	10	2	8	10	-	18	11	1
Nordland	955	410	545	893	62	698	378	176
Mosjøen stadslægedistr. .	12	6	6	11	1	3	3	1
Bodø —«— ..	32	15	17	32	-	43	10	7
Narvik —«— ..	47	23	24	47	-	24	13	13
Svolvær —«— ..	9	3	6	9	-	8	6	-
Bindal	3	2	1	3	-	5	5	1
Vik	7	3	4	1	6	-	-	-
Brønnøy	22	9	13	19	3	11	6	3
Vega	4	2	2	3	1	19	5	-
Velfjord	8	3	5	8	-	6	4	2
Tjøtta	22	6	16	19	3	11	7	5
Vefsn	19	9	10	19	-	14	9	13
Hattfjellidal	14	5	9	13	1	10	4	3
Alstahaug	24	15	9	24	-	10	9	4
Herøy	30	12	18	30	-	24	14	3
Nesna	13	9	4	13	-	9	9	3
Hemnes	20	7	13	20	-	19	16	-
Mo	39	19	20	38	1	25	18	8
Lurøy	6	2	4	5	1	5	5	3
Rødøy	16	4	12	16	-	15	13	2
Meøy	31	13	18	28	3	15	7	8
Gildeskål	38	24	14	38	-	7	5	7
Beiarn	28	12	16	24	4	-	4	-
Bodin	31	9	22	31	-	10	5	5
Skjerstad	10	3	7	9	1	10	9	1
Fauske	15	9	6	15	-	16	9	-
Saltidal	33	13	20	25	8	28	6	6
Sørfold	19	5	14	19	-	6	2	4
Nordfold	12	5	7	12	-	13	12	4
Steigen	6	2	4	6	-	10	8	-
Hamarøy	22	10	12	22	-	13	11	6
Tystfjord	43	17	26	38	5	41	12	7
Ankenes	7	3	4	7	-	10	8	4

¹⁾ Ingen liste innkommet.

Tabell 10 (forts.). Meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer i 1924 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Lægedistrikter.	I alt.			Derav :		Utgått.		Antall tilfelle hvor innleggel- se på sykehus har funnet sted i henhold til lovens § 6.
	Sum.	M.	K.	Lunge- tub.	Tub. i andre organer.	I alt.	Derav døde.	
Ofoten	21	10	11	20	1	14	7	2
Lødingen	32	11	21	28	4	25	8	7
Vågan ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-
Gimøy	6	3	3	6	-	3	3	2
Borge	19	6	13	19	-	23	7	3
Buksnes	11	5	6	9	2	7	6	3
Flakstad ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-
Værøy	20	5	15	20	-	7	5	2
Hadsel	85	36	49	83	2	58	42	14
Bø	25	9	16	17	8	27	11	4
Øksnes	35	23	12	31	4	17	4	2
Sortland	33	7	26	31	2	68	24	11
Dverberg	26	16	10	25	1	9	7	3
T r o m s	324	157	167	314	10	324	212	104
Tromsø stadslægedistr. . .	40	18	22	39	1	37	19	22
Harstad — « — . .	2	1	1	2	-	-	-	-
Kvæfjord	11	6	5	8	3	8	4	2
Trondenes	29	15	14	29	-	22	19	-
Bjarkøy	11	5	6	11	-	4	4	-
Ibestad	34	14	20	33	1	45	27	9
Salangen	12	2	10	11	1	48	8	4
Tranøy	6	6	-	6	-	12	12	-
Sørreisa	18	8	10	18	-	28	9	4
Berg	4	3	1	2	2	5	3	4
Lenvik	39	17	22	39	-	28	25	11
Målselv	15	9	6	15	-	11	10	9
Bardu	16	8	8	16	-	7	5	6
Balsfjord	15	6	9	15	-	23	22	-
Tromsøysund	20	15	5	19	1	19	15	7
Lyngen	20	8	12	20	-	-	12	15
Karlsøy	15	7	8	15	-	15	8	2
Skjervøy	17	9	8	16	1	12	10	9
F i n n m a r k	289	132	157	257	32	174	107	136
Alta	17	10	7	8	9	10	5	8
Talvik	15	5	10	14	1	7	4	7
Loppa	15	7	8	13	2	9	8	10
Hammerfest	29	16	13	28	1	15	13	17
Måsøy	16	5	11	16	-	12	7	8
Kjelvik	12	6	6	12	-	13	6	11
Kistrand	8	2	6	8	-	9	6	4
Karasjok	7	1	6	7	-	6	5	7
Lebesby	12	4	8	9	3	13	7	6
Tana	27	15	12	21	6	14	5	20
Gamvik	44	23	21	40	4	15	13	11
Vadsø	11	2	9	10	1	6	5	6
Sør-Varanger	47	22	25	46	1	26	8	10
Varde	29	14	15	25	4	19	15	11

¹⁾ Ingen liste innkommet.

Tabell II. Dødsfall av maligne svulster
Décès par tumeurs malignes

Svulstens primære sete. (Le siège de la tumeur primaire.) L = {Landdistrikter. B = {Byer. Districts ruraux. Villes.	Til- sam- men. Total.	Derav. Dont.		Østfold.		Akershus.		Oslo.		Hedmark.		Opland.		Buskerud.		Vestfold.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Karcinomer:																	
1. Hud	{L 27	12	15	-	1	-	-	-	-	2	1	1	-	-	1	-	-
	{B 5	2	3	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-
2. Lebe	{L 16	13	3	1	-	2	-	-	-	1	-	2	1	1	1	1	-
	{B 3	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Tunge	{L 12	10	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	{B 11	8	3	-	-	-	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Munnslimhinne	{L 6	2	4	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	{B 1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Overkjeve	{L 21	14	7	2	-	1	2	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-
	{B 8	3	5	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Svelg	{L 5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	{B 1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7. Spiserør	{L 58	33	25	-	2	7	4	-	-	3	2	1	2	3	-	1	1
	{B 43	34	9	2	1	1	-	14	2	2	-	-	-	1	-	2	-
8. Mavesekk	{L 1169	645	524	35	32	54	49	-	-	45	46	48	34	42	29	45	25
	{B 414	220	194	14	18	1	2	67	62	-	1	3	1	4	9	13	12
9. Tynntarm	{L 23	14	9	-	-	2	-	-	-	1	1	2	1	3	2	2	-
	{B 11	4	7	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	4	-
10. Tykktarm	{L 57	31	26	3	-	5	3	-	-	1	1	-	1	2	1	1	1
	{B 40	16	24	1	1	-	-	8	14	-	-	-	-	1	2	-	-
11. Rectum	{L 44	26	18	1	1	2	-	-	-	1	3	2	1	-	4	4	1
	{B 44	29	15	1	1	-	-	12	5	-	-	1	-	1	2	2	1
12. Lever, galleblære	{L 103	54	49	7	4	9	10	-	-	1	6	6	2	4	4	3	3
	{B 42	19	23	4	1	-	-	2	10	1	-	-	-	1	-	-	1
13. Pankreas	{L 5	3	2	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	{B 9	2	7	-	-	-	-	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-
14. Larynx	{L 8	6	2	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1
	{B 3	1	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15. Lungar	{L 13	3	10	1	1	-	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	{B 6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16. Nyrer, gl. suprarenales	{L 14	6	8	-	-	1	-	-	-	1	2	-	1	3	1	-	-
	{B 9	5	4	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	1
17. Urinblære, urinveier	{L 17	12	5	1	-	1	-	-	-	1	-	3	1	1	-	1	1
	{B 11	7	4	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	1	-
18. Ytre genitalier	{L 9	1	8	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-
	{B 5	1	4	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1
19. Testis	{L 7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
	{B -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20. Prostata	{L 44	44	-	2	-	2	-	-	-	7	-	-	-	2	-	2	-
	{B 12	12	-	1	-	-	-	5	-	-	-	-	-	1	-	2	-
21. Uterus	{L 102	-	102	-	7	-	11	-	-	-	5	-	11	-	11	-	8
	{B 78	-	78	-	2	-	-	33	-	-	-	-	1	-	2	-	6
22. Ovarier	{L 20	-	20	-	1	-	-	-	-	-	1	-	6	-	1	-	2
	{B 24	-	24	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	4	-	1
23. Mamnæ	{L 79	1	78	-	6	-	6	-	-	10	-	8	1	3	-	1	-
	{B 64	-	64	-	1	-	-	20	-	1	-	1	-	4	-	5	-
24. Andre kjertelorganer	{L 6	2	4	-	-	-	1	-	-	1	2	1	-	-	-	1	-
	{B 3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25. Underlivet (uten angivelse av organ)	{L 63	28	35	2	1	8	3	-	-	2	2	4	2	-	1	2	2
	{B 26	9	17	2	2	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	2	2
26. Forskjellig lokalisasjon, uoppgitt	{L 80	37	43	-	-	5	2	-	-	-	-	2	2	-	3	-	-
	{B 38	26	12	2	1	-	-	11	5	-	-	-	-	-	2	1	-
Karcinomer	{L 2008	1009	999	56	56	105	97	-	-	68	84	73	78	67	60	65	47
	{B 911	408	503	30	29	2	2	137	169	3	3	4	3	10	27	25	35

fylkesvis i 1924.

par préfecture en 1924.

Telemark.		Aust-Agder.		Vest-Agder.		Rogaland.		Hordaland.		Bergen.		Sogn og Fjordane.		Møre.		Sør-Trøndelag.		Nord-Trøndelag.		Nordland.		Trøms.		Finnmark.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	3	-	3	-	-	1	1	-	2	-	1	-	1	2	2	-	-	3	1	1	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	1	-	-	-	1	1	2	-	-	1	-	2	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	1	-	1	1	1	3	2	-	1	-	1	2	1	2	1	2	3	3	3	1	3	3	
3	-	-	-	-	-	-	3	1	-	3	1	-	2	1	1	3	-	2	3	3	3	1	1	3	
28	18	22	21	10	14	32	27	35	35	29	26	49	22	50	47	41	38	24	27	51	36	25	20	9	
10	7	7	7	6	6	18	12	-	-	-	-	1	-	8	5	21	12	3	3	6	4	7	5	2	
-	-	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	
6	4	1	2	-	-	-	2	4	2	-	1	-	1	3	1	2	1	2	2	1	-	-	-	1	
2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	1	1	1	1	1	2	1	3	2	4	-	1	1	1	1	1	3	-	-	1	-	-	
-	-	1	1	1	1	1	1	1	4	3	4	2	1	6	2	3	1	4	1	-	3	1	-	-	
-	-	2	1	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	
1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	
1	1	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	
1	1	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	1	-	
3	-	2	-	-	-	1	-	-	5	-	-	1	-	5	-	4	-	-	4	-	2	-	-	1	
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	7	-	2	-	1	4	-	5	-	-	1	-	-	8	-	3	-	-	-	8	2	-	1	
-	-	4	-	1	-	2	1	-	-	-	8	-	-	-	3	10	-	-	-	-	3	1	-	1	
-	-	-	-	1	-	-	6	-	-	-	4	-	-	-	-	4	-	-	-	-	1	-	-	1	
-	-	2	-	-	-	3	6	-	5	-	-	-	-	5	-	3	5	-	6	-	5	-	-	1	
-	1	-	-	-	-	2	5	-	-	14	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	2	-	-	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	1	1	-	-	3	1	1	3	5	-	-	-	4	2	4	1	2	-	-	1	-	1	1	-	
-	1	-	-	2	-	1	1	-	1	-	-	-	-	2	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	
1	3	-	3	2	-	2	3	8	8	-	2	2	-	3	3	-	2	11	-	5	-	1	2	1	
4	3	-	2	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	1	-	-	6	1	-	1	-	
20	40	33	43	18	26	44	49	67	69	-	-	64	37	74	82	61	57	33	69	80	65	38	27	18	
20	20	12	11	14	19	31	33	-	-	48	64	1	-	18	18	27	40	3	6	10	11	9	10	4	

Tabell 12 (forts.). Dødsfall av maligne

Svulstens primære sete.	Til- sam- men. Total.	Derav Dont		Alder									
				0—1		1—5		5—10		10—15		15—20	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
14. Larynx	{ L B	8 3	6 1	2 2	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
15. Lunger	{ L B	13 6	3 5	10 1	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
16. Nyrer, gl. suprarenales	{ L B	14 9	6 5	8 4	- -	1 -	2 -	- -	1 1	1 1	- -	- -	- -
17. Urinblære, urinveier	{ L B	17 11	12 7	5 4	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
18. Ytre genitalier	{ L B	9 5	1 1	8 4	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
19. Testis	{ L B	7 -	7 -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
20. Prostata	{ L B	44 12	44 12	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
21. Uterus	{ L B	102 78	- -	102 78	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
22. Ovarier	{ L B	20 24	- -	20 24	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
23. Mammæ	{ L B	79 64	1 -	78 64	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
24. Andre kjertelorganer	{ L B	6 3	2 -	4 3	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
25. Underlivet (uten angivelse av organ)	{ L B	63 26	28 9	35 17	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- 1
26. Forskjellig lokalisasjon, uopgitt	{ L B	80 38	37 26	43 12	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Karcinomer	{ L B	2008 911	1009 408	999 503	- -	1 -	2 -	- -	1 1	1 1	- -	1 -	- 1
Sarkomer:													
27. Bensystemet	{ L B	45 22	21 14	24 8	- -	- 1	- -	3 -	- -	- 1	2 -	1 1	1 1
28. Lymfeknuter	{ L B	15 7	10 4	5 3	- -	- -	- -	- -	- 1	- -	- -	- -	- -
29. Hjerne, nerver, bulb. oculi	{ L B	25 7	16 3	9 4	- -	1 -	1 1	1 1	1 -	- -	- -	1 -	- -
30. Forskjellig lokalisasjon, uopgitt	{ L B	12 10	6 6	6 4	1 -	1 -	2 -	- -	- -	- -	- -	1 -	- -
Sarkomer	{ L B	97 46	53 27	44 19	1 -	2 -	3 2	1 1	4 -	1 1	1 -	2 2	1 1
Tilsammen	{ L B	2105 957	1062 435	1043 522	1 -	3 -	5 2	1 1	5 1	2 2	1 1	3 2	1 2

svulster efter alder og kjønn i 1924.

og kjønn.

20—25		25—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		80—90		90—100		Alder uopgitt	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	1	2	1	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	6	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	2	-	-	2	-	1	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	5	1	3	1	2	2	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	2	3	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	2	1	-	-	2	-	-	-	-
3	-	1	-	1	-	-	1	1	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	19	-	16	-	6	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	5	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	7	-	27	-	22	-	28	-	16	-	1	-	-	-	-
-	-	-	1	-	7	-	19	-	17	-	25	-	5	-	4	-	-	-	-
-	1	-	1	-	-	-	2	-	6	-	6	-	3	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	6	-	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	6	-	18	1	24	-	14	-	11	-	3	-	2	-	-
-	-	-	-	-	3	-	10	-	21	-	12	-	16	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	3	-	1	1	7	5	7	14	10	6	2	5	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	2	2	1	4	1	4	3	5	1	-	-	-	-	-
-	1	-	1	2	-	7	7	6	8	13	10	5	14	4	2	-	-	-	-
-	-	-	-	2	2	1	1	3	2	9	2	8	5	3	-	-	-	-	-
3	2	6	11	19	33	80	113	154	165	315	294	311	274	108	91	10	12	-	1
1	-	1	1	13	22	27	55	90	105	133	143	106	137	35	38	1	-	-	-
2	-	-	-	2	1	1	2	3	5	2	4	6	5	1	4	-	-	-	-
1	-	-	-	1	-	2	1	2	3	1	2	3	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	2	1	1	3	-	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	1	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	1	-	-	3	1	4	2	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	2	2	-	1	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-
2	1	1	1	4	3	5	5	10	7	11	9	8	6	1	5	-	-	-	-
1	1	-	-	4	1	3	3	6	4	4	4	3	2	1	1	-	-	-	-
5	3	7	12	23	36	85	118	164	172	326	303	319	280	109	96	10	12	-	1
2	1	1	1	17	23	30	58	96	103	137	147	109	139	36	39	1	-	-	-

Tabell 13. Veneriske sykdommer meldt av lægene i 1924.
Cas des maladies vénériennes déclarés par les médecins.

Fylker.	Veneriske sår.			Erhvervet syfilis; nye tilfelle.			Medfødt syfilis.			Gonorré og uretritt.		
	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.
Østfold	12	1	13	32	17	49	-	-	-	145	19	164
Akershus	1	-	1	19	12	31	3	3	6	75	12	87
Oslo	125	14	139	414	134	548	7	3	10	2098	419	2517
Hedmark	2	-	2	4	6	10	4	2	6	68	14	82
Opland	-	-	-	5	2	7	-	-	-	40	7	47
Buskerud	9	-	9	14	6	20	-	-	-	156	35	191
Vestfold	5	1	6	18	4	22	2	-	2	143	37	180
Telemark	3	2	5	12	6	18	-	-	-	80	11	91
Aust-Agder	2	-	2	4	2	6	1	1	2	46	7	53
Vest-Agder	13	-	13	13	1	14	-	-	-	90	6	96
Rogaland	36	9	45	92	28	120	1	3	4	511	105	616
Hordaland	-	-	-	3	-	3	-	-	-	22	6	28
Bergen	45	1	46	101	24	125	1	1	2	460	94	554
Sogn og Fjordane ..	-	-	-	2	1	3	-	-	-	10	-	10
Møre	10	-	10	46	16	62	3	3	6	189	57	246
Sør-Trøndelag	16	3	19	65	24	89	1	-	1	398	118	516
Nord-Trøndelag	2	-	2	6	2	8	-	-	-	62	15	77
Nordland	5	4	9	21	5	26	2	-	2	255	47	302
Troms	6	1	7	12	6	18	1	3	4	127	27	154
Finnmark	5	1	6	7	3	10	-	2	2	90	15	105
Riket i alt	297	37	334	890	299	1189	26	21	47	5065	1051	6116
Herav personer:												
Over 15 år	296	37	333	884	297	1181	3	4	7	5054	1013	6067
Under 15 år	1	-	1	6	2	8	23	17	40	11	38	49

Tabell 14. Innkomne tilfelle av venerisk sykdom på sykehusene i 1924.

Cas nouveaux des maladies vénériennes traités dans les hôpitaux.

Fylker.	Veneriske sår.			Erhvervet syfilis; nye tilfelle.			Medfødt syfilis.			Gonorré og uretritt.		
	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.
Østfold	-	-	-	13	11	24	-	-	-	2	1	3
Akershus	-	-	-	11	7	18	2	-	2	6	12	18
Oslo	17	1	18	72	80	152	13	4	17	126	95	221
Hedmark	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opland	-	-	-	2	4	6	-	-	-	-	2	2
Buskerud	-	-	-	2	1	3	-	1	1	3	4	7
Vestfold	-	-	-	6	-	6	-	-	-	17	-	17
Telemark	-	-	-	8	9	17	1	2	3	1	5	6
Aust-Agder	-	-	-	1	1	2	-	-	-	2	2	4
Vest-Agder	1	-	1	2	-	2	-	-	-	7	5	12
Rogaland	4	-	4	23	10	33	1	5	6	17	8	25
Hordaland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bergen	2	-	2	20	10	30	1	2	3	31	13	44
Sogn og Fjordane ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Møre	-	-	-	6	10	16	1	-	1	-	8	8
Sør-Trøndelag	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nord-Trøndelag	-	-	-	3	2	5	1	1	2	-	4	4
Nordland	2	-	2	5	2	7	-	1	1	4	7	11
Troms	2	-	2	2	1	3	1	-	1	4	4	8
Finnmark	-	-	-	9	3	12	-	1	1	6	5	11
Riket i alt	28	1	29	185	151	336	21	17	38	226	175	401

Tabell 15. Utdrag av jordmødrenes bøker.
Extrait des registres des sages-femmes.

	Barselkvinner.					Fosterleier:					Fødselen fullendt ved			
	Sum.	Derav:				Isselleie.	Ansiktsleie.	Sete- eller fodeleie.	Tverrleie.	Annet eller uopgitt leie.	tang.	vending.	uttrekning.	etter byrdsoperasjoner.
		Førstefødende.	Flerfødende.	Gift.	Ugifte.									
Riket	53774	13637	40137	50239	3535	50903	277	1597	179	1606	129	86	235	327
Byer.....	14746	4687	10059	13386	1360	14173	54	534	50	141	30	10	38	22
Bygder	39028	8950	30078	36853	2175	36730	223	1063	129	1465	99	76	197	305
Fylker:														
1. Østfold.....	3488	885	2603	3275	213	3372	21	96	14	35	2	1	8	2
2. Akershus	3952	1124	2828	3763	189	3790	22	112	15	76	1	2	15	17
3. Oslo.....	3989	1649	2340	3512	477	3821	14	185	7	20	.	.	.	.
4. Hedmark	3710	851	2859	3442	268	3388	19	107	14	233	2	10	18	33
5. Opland	2936	720	2216	2758	178	2729	19	88	10	139	5	6	15	35
6. Buskerud	2928	685	2243	2747	181	2798	12	86	8	66	18	5	17	22
7. Vestfold	2571	645	1926	2455	116	2456	13	68	4	60	19	2	10	8
8. Telemark	2432	568	1864	2281	151	2348	11	60	11	34	.	3	6	15
9. Aust-Agder.....	1242	265	977	1216	26	1204	8	31	8	9	10	4	7	8
10. Vest-Agder.....	1441	323	1118	1410	31	1353	12	36	13	51	13	11	21	10
11. Rogaland	3445	718	2727	3355	90	3266	18	77	10	112	5	3	16	13
12. Hordaland	3217	714	2503	3152	65	3075	18	76	11	71	14	6	9	21
13. Bergen	1762	550	1212	1662	100	1688	10	59	4	19	.	.	2	1
14. Sogn og Fjordane	1643	336	1307	1602	41	1461	8	38	4	157	6	6	10	12
15. Møre.....	3428	731	2697	3249	179	3265	17	87	10	107	7	4	21	27
16. Sør-Trøndelag	3673	950	2723	3253	420	3514	13	127	9	72	12	2	13	20
17. Nord-Trøndelag	2023	527	1496	1867	156	1907	11	63	4	75	7	3	10	14
18. Nordland	3201	800	2401	2864	337	2978	20	99	10	139	5	7	23	49
19. Troms	1813	407	1406	1613	200	1676	8	74	9	85	3	8	10	10
20. Finnmark.....	880	189	691	763	117	814	3	23	4	46	.	3	4	10

TABEL 15 (forts.). Statistikk av jordbruksarenes dødsfall.

	Antall barn:			Av fostrene var:						Av barnene var:								Tvillingfødsler.	Trillingfødsler.
	Sum.	Mannkjønn.	Kvinnkjønn.	Aborter (født i 5te, 6te og 7de kalender- måned).		Ufull- bårne (født i 8de kalender- måned).		Fullbårne (født etter 8de kalender- måned).		Levende- fødte. ¹⁾		Derav leven- def., men døde innen 24 timer. ²⁾		Død- fødte. ³⁾					
				M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.				
Riket	54562	28376	26186	312	242	609	478	27455	25466	27502	25534	238	204	690	519	774	7		
Byer.....	14952	7806	7146	123	101	194	152	7489	6893	7528	6930	89	70	203	161	198	4		
Bygder.....	39610	20570	19040	189	141	415	326	19966	18573	19974	18604	149	134	487	358	576	3		
Fylker:																			
1. Østfold.....	3558	1863	1675	26	26	41	32	1796	1617	1789	1624	20	20	58	38	50	-		
2. Akershus.....	4015	2101	1914	32	15	48	39	2021	1860	2036	1867	18	12	47	34	63	-		
3. Oslo.....	4047	2092	1955	33	24	62	52	1997	1879	2017	1897	24	20	53	49	54	2		
4. Hedmark.....	3761	1929	1832	15	13	35	26	1879	1793	1877	1796	11	11	43	30	51	-		
5. Opland.....	2985	1561	1424	10	16	45	34	1506	1374	1523	1399	10	18	35	18	47	1		
6. Buskerud.....	2970	1570	1400	28	15	27	23	1515	1362	1517	1363	17	15	37	31	40	1		
7. Vestfold.....	2601	1327	1274	14	10	25	15	1288	1249	1286	1249	20	4	35	19	30	-		
8. Telemark.....	2464	1303	1161	13	13	26	20	1264	1128	1262	1141	12	9	32	14	32	-		
9. Aust-Agder.....	1260	661	599	6	9	20	3	635	587	648	582	7	2	11	11	16	1		
10. Vest-Agder.....	1465	754	711	3	8	19	16	732	687	733	691	3	6	19	17	24	-		
11. Rogaland.....	3483	1832	1651	16	12	40	37	1776	1602	1780	1602	17	18	45	42	38	-		
12. Hordaland.....	3251	1617	1634	6	10	28	30	1583	1594	1582	1601	12	15	32	28	34	-		
13. Bergen.....	1780	879	901	15	17	22	9	842	875	849	878	6	10	18	10	18	-		
14. Sogn og Fjordane.....	1668	854	814	8	9	11	13	835	792	825	793	7	5	26	19	25	-		
15. Møre.....	3486	1788	1698	17	10	25	29	1746	1659	1743	1659	8	13	34	34	56	1		
16. Sør-Trøndelag.....	3735	1966	1769	29	18	50	35	1887	1716	1904	1723	17	6	42	32	62	-		
17. Nord-Trøndelag.....	2060	1093	967	14	5	29	17	1050	945	1060	943	6	5	25	21	37	-		
18. Nordland.....	3246	1701	1545	12	6	28	21	1661	1518	1639	1502	10	10	53	38	45	-		
19. Troms.....	1852	989	863	9	6	11	20	969	837	958	839	7	5	27	20	39	-		
20. Finnmark.....	895	496	399	6	-	17	7	473	392	474	385	6	-	18	14	13	1		

¹⁾ Herav født før 8. kalendermåned: i riket tils. 128 gutter og 109 piker, hvorav i bygdene 80 gutter og 63 piker, i byene 48 gutter og 46 piker. ²⁾ Herav født før 8de kalendermåned: i riket tils. 94 gutter og 74 piker, hvorav i bygdene 56 gutter og 44 piker, i byene 38 gutter og 30 piker. ³⁾ Som dødfødte regnes barn født uten liv etter utgangen av 28. uke.

FYLKESBERETNINGER
1923 OG 1924

Innhold.

	Side:
I. Østfold fylke.....	1
II. Akershus —	8
III. Oslo by	16
IV. Hedmark fylke.....	25
V. Opland —	33
VI. Buskerud —	42
VII. Vestfold —	48
VIII. Telemark —	54
IX. Aust-Agder —	61
X. Vest-Agder —	66
XI. Rogaland —	72
XII. Hordaland —	79
XIII. Bergens by.....	86
XIV. Sogn og Fjordane fylke.....	91
XV. Møre —	98
XVI. Sør-Trøndelag —	108
XVII. Nord-Trøndelag —	116
XVIII. Nordland —	124
XIX. Troms —	135
XX. Finnmark —	143

I. Østfold fylke.

Fylket er delt i 20 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt:

Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. $\frac{1}{12}$ 20.	Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. $\frac{1}{12}$ 20.
Fredrikshald stadsl.d..	2.07	11 149	Idd	634.88	11 843
Sarpsborg — — .	7.43	10 947	Skjeberg	263.40	8 122
Fredrikstad stadsfysik.	10.20	15 563	Hvaler	86.42	3 857
Moss stadslægedistrikt	2.10	9 023	Borge	78.58	7 924
Spydeberg	138.37	2 883	Tune	174.91	10 680
Skiptvet	102.45	2 397	Glemmen	48.29	15 275
Rakkestad	430.72	5 852	Råde	244.41	10 687
Eidsberg	505.87	15 418	Rygge	136.77	8 513
Aremark	322.60	1 741	Våler	252.11	2 189
Rødenes og Øymark..	412.35	3 125	Hobøl	142.47	2 442

Medisinalpersonalet var i Østfold ifølge distriktslægens oppgaver ved utgangen av 1923 og 1924:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek	Eksaminert apotek- personale.
1923.....	64	30	73	22	57
1924.....	66	40	77	22	58

Av lægene var 20 offentlig ansatt, nemlig 1 stadsfysikus, 3 stadslæger og 16 distriktslæger. Angående fordelingen av læger, tannlæger, jordmødre og apotek på de enkelte lægedistrikter henvises til tabell 1 i hovedberetningene for riket for disse to år.

Sykepleien i fylket er ifølge distriktslægenes beretninger gjennomgående god og tilstrekkelig. Fra *Sarpsborg* meddeles at helserådet ved velvillig hjelp fra Sarpsborg Sparebank har kunnet ansette en kvinnelig sundhetsassistent (tuberkulosesøster) som har tilsyn med de tuberkuløse hjem og de i byen utsatte pleiebarn.

Fra en rekke andre lægedistrikter i fylket opplyses at der er ansatt spesielle tuberkulosesøstre, lønnet dels av kommunen, dels av private foreninger.

Sykehus: Østfold fylke har i alt 12 sykehus for indremedisinske, kirurgiske og epidemiske patienter med i alt 516 sykeplasser. Dessuten 3 tuberkulosehjem med i alt 66 plasser.

Av forandringer i løpet av 1924 kan nevnes at St. Josefs hospital, Fredrikstad, er utvidet med en ny og moderne bygning med 50 senger. Hospitalet er vesentlig beregnet på kirurgiske tilfelle.

Sykehusplassene i fylket var ved utgangen av 1924 fordelt på følgende sykehus: Askim kommunale sykehus (12 senger), Trøgstad sanitetsforenings sykestue (5), Moss kommunale sykehus (30), Moss epidemilasarrett (21), Østfolds fylkes-sykehus, Fredrikstad, 60 plasser, hvorav 30 for epidemiske sykdommer, Fredrikstad kommunale sykehus (65), Fredrikstad epidemilasarrett (50), St. Josefs hospital, Fredrikstad (65), Betesda sykehus (24), Sarpsborg kommunale sykehus (100, herav 50 for epidemiske), Fredrikshalds kommunale sykehus (60 inklusive epidemi-avdelingen), St. Josefs hospital, Fredrikshald (24).

Fylkets 3 tuberkulosehjem var: Mysen tuberkulosehjem med 20 plasser, Åsebråten tuberkulosehjem, Glemmen (26), og Fredrikshalds tuberkulosehjem i Berg (20).

Spesifiserte oppgaver over antallet av behandlede syke på fylkets sykehus er meddelt i hovedberetningens tabell 2. Det bemerkes at for 1924 mangler sykehusliste fra St. Josefs hospital og Betesda sykehus, Fredrikstad, og Trøgstad sykestue. I hovedberetningens tabell 3 vil man finne oppgaver over antallet av lunge-tuberkulose behandlet på tuberkulosehjemmene i fylket.

I *Glemmen* ligger Veum sinnssykeasyl med plass for 200 patienter.

I *Øymark* ligger Ørje kursted for mannlige alkoholikere, og på *Jeløy* (Rygge) ligger Hvite Bånd's kursted for nervøse kvinner.

Det fremgår videre av beretningene at forpleiningen av fattige syke og gamle gjennomgående er meget god. Det kan nevnes at i Fredrikshald blev i 1924 tatt i bruk et nytt gamlehjem med plass for 60 gamle, derav 20—21 på pleiestuene.

Bad tilgjengelige for almenheten: På Moss er der 3 kommunale bad, et folkebad (badstue og romerbad), kurbadet (gytjebad) og 1 strømbad. I *Spydeberg* 1 kommunalt damp- og karbad. *Fredrikstad* har et kommunalt bad. I *Skjeberg* ligger Høisand bad (varmt- og koldtvannsbad), åpent i sommermånedene. På *Fredrikshald* er en eldre badeanstalt med karbad og dampbad og i *Tistedal* et lite folkebad.

Vaksinasjon. Der blev i Østfold fylke i alt vaksinert 3 110 i 1923 og 3 865 i 1924. Der er i 1923 ikke berettet om noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen. I 1924 skriver stadslæge Nyquist, Moss, at i et tilfelle inntrådte langvarig feber med kramper og bevisstløshet. Etter 3 uker blev barnet friskt uten varig mén. Fra de øvrige distrikter i fylket er der heller ikke i 1924 meldt om noget som helst sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen.

Ifølge fødselsregistrene for Østfold fylke blev der i 1923 født 3 756 levende barn og 72 dødfødte og i 1924 3 537 levende og 111 dødfødte. I jordmødrenes protokoller var i alt innført 3 616 levende fødsler og 79 dødfødsler og i 1924 henholdsvis 3 413 og 96. I Østfold skulde der altså være blitt benyttet jordmor ved 94 pct. av fødslene i 1923 og ved 96 pct. i 1924.

Det registrerte antall dødsfall i Østfold var i 1923 1 232 i landdistriktene og 487 i byene, i alt 1 719. I 1924 var de tilsvarende tall 1 236 i landdistriktene, 505 i byene, i alt 1 741. Dødeligheten pr. 1 000 av den hjemmehørende folkemengde var 10,4 i 1923 og 10,4 i 1924.

Distriktslægenes dødsårsakslistes for fylket omfattet i disse to år følgende antall dødsfall:

	Bygder.	Byer.	Tilsammen.	Herav med kjent dødsårsak.		
				Bygder.	Byer.	Tilsammen.
1923.....	1 171	491	1 662	1 161	490	1 651
1924.....	1 189	508	1 697	1 177	505	1 682

Om dødsfallenes fordeling på de forskjellige årsaker henvises til tabell 4 i hovedberetningen for 1923 og 1924.

Sundhetstilstanden i 1923 og 1924 oppgis fra alle distrikter å ha vært tilfredsstillende, til dels meget tilfredsstillende. De epidemiske sykdommers opptreden i de enkelte lægedistrikter vil ses av tabellen side 4 og 5.

Tyfoidfieber optrådte som epidemi i *Rygge* i 1923 med 15 tilfelle, derav 1 dødsfall, og i 1924 med 24 tilfelle, derav 3 dødsfall. Tilfellene i 1923 viste sig i 9 forskjellige familier i *Jeløy* herred i det tettbebyggede strøk like ved Moss bygrense. Disse familier hadde alle fått melk fra samme utsalg, som igjen fikk sin melketilførsel fra 5 gårder på nordre *Jeløy*. Tross mange undesrøkelser blev smitekilden ikke påvist. I 1924 kom der først 3 spredte tilfelle i mai—juni, og så i september måned 21 tilfelle med 3 dødsfall, alle i samme herred og med utgangspunkt fra samme melkebutikk som foregående år. Alle prøver som blev tatt for å efterspore smitekilden var negative. Imidlertid blev det senere fastslått at en budeie som i de første dager av oktober var reist fra en av de melkeleverende gårder var tyfusbacillbærer, så det vel må antas sikkert at epidemien skyldtes denne budeie.

Akutt poliomyelitt viste sig med 2 tilfelle i 1923 og 25 tilfelle i 1924 spredt over en rekke lægedistrikter. I *Eidsberg* var der 7 tilfelle av denne sykdom på 4 forskjellige steder innen distriktet, i *Rakkestad* 4 tilfelle i hver sin skolekrets og uten innbyrdes sammenheng. Heller ikke i de øvrige distrikter hvor denne sykdom optrådte kunde smittekilde eller sammenheng mellom tilfellene påvises. Fra *Hvaler*, hvor 1 barn på *Vesterøy* blev angrepet av poliomyelitt, berettes at der like før barnet blev sykt var optrådt en smittsom og dødelig sykdom blandt kaniner, som døde efter et par dagers forløp og i denne tid vanskelig kunde bevege lemmene. Patienten hadde, før han blev syk, lekt med disse kaniner. (*R. Lundevall.*)

Influenza var tilstede med forholdsvis mange tilfelle i 1923, særlig i årets 3 første måneder, men forløp i det hele mildt.

Kikhoste optrådte epidemisk, men mildt, særlig i 1923, men også til dels i første halvdel av 1924. (*Eidsberg, Rakkestad, Skjeberg.*)

Meslinger omtales som epidemi i beretninger fra *Våler, Rygge, Skjeberg, Idd* og *Fredrikshald* med mildt forløp. Bare fra *Sarpsborg* meldes at den til dels hadde et ondartet forløp med dødelige tilfelle av bronkit og lungebetendelse.

Tuberkulose synes efter beretningene å holde sig uforandret i de aller fleste distrikter. Fra *Hvaler* meldes at den i hvert fall ikke synes å tilta, selv om det kanskje tør være forhastet å si at den er i avgjort tilbakegang. (*R. Lundevall.*) Efter opfordring av fylkets tuberkulosenevnd er hjelpepestasjoner oprettet i en rekke distrikter.

Ifølge tuberkuloseprotokollene var der i Østfold fylke i 1924 anmeldt 348 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 328 i 1923 og 312 i 1922. Forholdet i de enkelte distrikter i fylket vil ses av tabell 10 i hovedberetningen.

Følgende tabell viser antall dødsfall av tuberkulose i fylkets lægedistrikter i de siste 3 år: (Se tabell side 6.)

Veneriske sykdommer. Antallet av tilfelle meldt av lægene i de enkelte distrikter var i 1923 og 1924: (Se tabell side 6.)

Av skabb anmeldtes der i alt i fylket 218 tilfelle i 1923 og 279 i 1924.

Om dødsfall på barselseng og antall fødselsoperasjoner utført av læger i 1923 og 1924 henvises til hovedberetningene for samme år.

Hygieniske forhold synes å være jevnt gode i de fleste distrikter.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidefeber (paratyfus).	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.	Barselfeber.	Septiko- pyæmi.
1923.									
Fredrikshald stadslægedistrikt..	1	-	-	1	1	7-1	-	-	4
Sarpsborg —«— ..	-	-	-	-	13	1-2	-	-	-2
Fredrikstad —«— ..	2	-	-	3	96	5	-	-	6
Moss —«— ..	2-1	-	-	-	146	3	-	2	1-1
Spydeberg	-	-	-	4	-	6	-	-	2-1
Skiptvet	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Rakkestad	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Eidsberg	1	-	-	2	5	5	-	1	1
Aremark	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rødenes og Øymark	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Idd	-	-	-	2	-	-	-	-	1
Skjeberg	-	-	-	8	66	2	-	-	-
Hvaler	-	-	-	-	2	-	-	4-1	-
Borge	-	-	-	-	40	28	-	-	-
Tune	-	-	-	-	21	20-1	-	1	1-1
Glemmen	-	-	1	5	111-3	4-1	-	-	1-3
Råde	-	-	-	3	3	1	-	1	-1
Rygge	14-1	-	-	1	90-2	-	-	-	1-1
Våler	-	-	-	-	99-1	-	-	-	-
Hobøl	-	-	-	-	2	1	-	-	-
Tilsammen	20-2	-	2	29	696-6	85-5	-	9-1	18-10
1924.									
Fredrikshald stadslægedistrikt..	1	-	-	-	305	1	-	-	-
Sarpsborg —«— ..	-	-	1	-	244	1	-	-	-1
Fredrikstad —«— ..	-	-	-1	1	6	8	-	1	-
Moss —«— ..	1-2	-	-	2	37	2	-	1	-
Spydeberg	-	-	2	-2	2	2	1	-	-
Skiptvet	-	-	1-1	-	81	-	-	-	-
Rakkestad	-	-	4	1	5	1	-	-	-
Eidsberg	-	-	7	-	21	3	-	1	3
Aremark	-	-	-	-	-	-	-	-	-1
Rødenes og Øymark	-	-	3-1	-	3	-	-	-	-
Idd	-	-	1	-	78	4-1	-	-	-
Skjeberg	1	-	2	3	64	2	-	-	-
Hvaler	-	-	1	-	-	-	-	-	2-1
Borge	1	-	1	-	3	22-1	-	-	-
Tune	-1	-	-	-	97	5-1	-	-	2-2
Glemmen	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Råde	-	-	-	-	-1	4	-	-	1-5
Rygge	24-3	-	2	-	34	1	-	-	-1
Våler	-	-	-	-	28	-	-	-	-
Hobøl	1-1	-	-	-	1	-	-	-	-
Tilsammen	32-7	-	25-3	7-2	1009-1	56-3	1	3	8-11

*) Tallene foran streken betyr antall angrepne, og tallene efter streken antall dødsfall.

Eidsberg. De økonomiske og hygieniske forhold er jevnt gode, lav skatteprocent (i Mysen og Askim 6 pct. disse 2 år). Ingen særlig arbeidsledighet. Byggevirksomheten i «stasjonsbyene» ved Mysen og Askim har fortsatt. Husnøden er avtatt, og i Mysen er husleiereguleringen delvis ophevet. (*A. V. Smith.*)

sykdommer. *)

Pemfigus (hos nyfødte).	Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akutte katar- rer i ånde- dretsorgan.	Influenta.	Lunge- betendelse (croupes).	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutte diarré (kolerne).	Skjorbuk.
3	13	-	17	4	133-1	921-3	562-2	26-4	18	28	-	102	-
.	12	1	21	1	69	800-2	181	67-2	49	9	-	69	-
.	18-3	3	57	1	219-4	1426-13	249-4	46-8	24-1	46	-	188	-
.	16	2	34	4	308	631	357-1	75-7	20	22-1	-	185-3	-
.	6	-	1	-	14	364-1	223	19-2	7	15	-	56	-
.	.	1	7	-	2	128-1	41	15-1	14	3	-	13	-
.	2	-	2	-	105-2	247-1	160	12	10-2	10	-	29	-
.	5	1	29	2	115-1	1280-8	529-4	47-3	26	28	-	119-1	-
.	3	-	-	-	36	69-3	84-2	2	2	3	-	2	-
.	.	-	3	-	3	163	94	9-5	-	1	-	-	-
1	1	1	2	-	31-5	98-4	105	6-6	5-1	5	-	15	-
.	11	-	23	1	93-1	518	122	56-11	42-1	11-1	-	53	-
.	3	-	-	-	18	59-1	28	4-2	15	3	-	20-1	-
.	9	-	-	-	144	117-9	50	22-4	8	5	-	25	-
2-1	12	1	26	5	128	856-3	201-1	53-14	57	31	-	92-1	-
.	24-1	-	42	3	181-5	1293-10	92-4	28-1	29	59	-	225	-
.	5	-	3	-	42-1	213-3	67	15-4	18	14-1	-	18-1	-
.	6	-	20	-	112-1	241-2	148-1	35-9	12	6	-	39-1	-
.	.	50	13	-	62-7	106-2	22	-2	7-1	1	-	-	-
.	1	-	1	-	15	65	44-1	6-1	4	3	-	2	-
-	147-4	60	301	21	1830-28	9595-66	3359-20	543-86	367-6	303-3	-	1252-8	-
.	9	1	3	7	38	835-3	234-2	30-4	22	22	-	460-6	-
.	6	2	51	2	10	982-7	83	86	44	10	-	183-1	-
.	16-1	-	23	-	11	1373-8	153	43-8	37-2	28	-	312-2	-
.	5	2	46	-	32-1	684-6	358-3	62-4	9	16	-	135-2	-
.	.	-	3	-	48	410	64	13-1	13-1	21	1	86	-
.	2	-	1	-	45	172-5	26	11-1	5	9	-	47	-
.	1	-	1	-	47	170-5	14	23-1	3-1	4	-	43	-
1	9	7	54	-	241	1700-4	305	48-4	58	25	-	154-3	-
.	.	5	-	-	-	77-1	27	2-1	1	-	-	-	-
.	3	-	1	-	9	16-1	13	4-2	9	2	-	6	-
.	2	2	3	-	2	163-2	66-1	21-4	19	10-1	-	84-1	-
.	9	2	22	-	35	608	83	66-8	38	9	-	86	-
.	2	-	2	-	-	85-2	11	2-1	3-1	2	1	33	-
.	4	-	30	2	24-1	245-8	77-1	12-7	9	12	-	114-1	-
.	6	-	33	-	21	1052-2	66	73-6	56	22	-	197-3	1
.	9	1	18	4	4	1325-6	46	49-5	47-1	32	-	380-4	-
.	1	-	13	-	-	225-2	30	35-6	8-1	14	-	42	-
.	.	2	11	-	12-1	187-2	133-1	26-8	3	3	-	40-4	-
.	1	-	22	-	-	65-1	2-1	2-2	5	3	-	1	-
.	2	1	-	-	4	127-2	19	4-2	7	-	-	15	-
1	87-1	25	337	15	583-3	10501-67	1810-9	612-75	396-7	244-1	2	2418-27	1

Rakkestad. Boligforholdene bedres stadig ved nybygging og ombygging. I stasjonsbyen er mangelen på godt drikkevann et meget følelig onde. Så lenge dette strøk ikke er utskilt fra den øvrige bygd som egen bygningskommune, er

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt						Dødsfall av lungetuberkulose					
	1922		1923		1924		1922		1923		1924	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Fredrikshald stadslægedistrikt ..	9	18	14	9	7	12	7	15	13	6	4	11
Sarpsborg —«— ..	5	8	6	9	4	6	3	5	3	4	3	6
Fredrikstad —«— ..	19	16	14	8	19	22	16	11	11	4	13	18
Moss —«— ..	3	9	2	5	6	4	2	7	2	5	6	3
Spydeberg	3	2	2	1	3	5	2	2	2	1	3	5
Skiptvet	2	2	2	1	1	2	2	1	-	1	-	1
Rakkestad	4	4	2	5	2	1	2	4	2	3	1	1
Eidsberg	9	15	13	19	21	17	6	11	12	18	16	13
Aremark	-	-	-	3	-	-	-	-	-	2	-	-
Rødnes og Øymark	-	1	-	3	2	-	-	-	-	2	2	-
Idd	5	4	14	8	9	8	4	4	9	7	7	7
Skjeberg	3	6	1	1	7	11	3	6	1	1	5	9
Hvaler	3	1	2	2	4	2	3	1	1	2	3	2
Borge	9	8	5	3	4	5	6	4	4	2	1	5
Tune	8	8	9	5	7	2	8	7	6	3	6	2
Glemmen	14	16	14	14	15	14	10	11	10	12	15	10
Råde	12	11	3	11	6	5	8	9	2	7	5	4
Rygge	7	9	5	6	4	6	7	8	4	5	4	5
Våler	1	1	-	3	2	1	1	-	-	2	2	-
Hobøl	3	1	2	-	1	2	1	1	1	-	1	1
Tilsammen	119	140	110	116	124	125	91	107	83	87	97	103

Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.		Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.	
	1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924		1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924
Fredrikshald	-	7	2	10	1	-	19	28	Idd	-	-	-	-	-	-	2	3
Sarpsborg	3	1	3	-	-	-	13	3	Skjeberg	1	-	-	2	3	-	2	4
Fredrikstad	-	1	8	12	-	-	40	30	Hvaler	-	-	-	-	-	-	-	-
Moss	-	-	4	1	-	-	31	33	Borge	-	1	-	1	-	-	18	12
Spydeberg	-	-	-	-	-	-	1	3	Tune	2	-	3	13	-	-	6	11
Skiptvet	-	-	-	-	-	-	-	-	Glemmen	-	-	2	2	-	-	11	14
Rakkestad	-	-	1	-	-	-	-	-	Råde	-	-	-	1	-	-	-	-
Eidsberg	1	3	1	6	-	-	10	21	Rygge	-	-	-	-	-	-	1	1
Aremark	-	-	-	-	-	-	1	-	Våler	-	-	-	-	-	-	-	-
Rødnes og Øymark	-	-	-	-	-	-	-	-	Hobøl	-	-	-	-	-	-	1	1
Tilsammen									7 13 26 49 1 - 156 164								

der liten utsikt til å få et felles godt vannverk, hvilket nu er en nødvendighet for et så tettbebygget strøk, som stadig vokser i folkemengde. (*H. Walther.*)

Moss. En del nybygging er foregått. Men fremdeles adskillig bolignød; særlig beklagelig er det at en del leiligheter som er lite skikket til beboelse er beslaglagt av fattigvesenet for husville. (*P. Nyquist.*)

Hobøl. Boligforholdene i det hele bra, levemåten likeså. Ingen nevneverdig arbeidsledighet. (*J. Sætre.*)

Våler og Scindal. De hygieniske forhold er jevnt gode. Der stilles stadig større krav til renslighet av egen person og av beboelsesrum, likesom frisk

luft inne i rummene blir satt mere og mere pris på. Mangelen på godt og rikelig vann gjør dog at rensligheten for manges vedkommende ikke kan bli helt gjennomført. De elver som går gjennom Våler og Svindal fører nemlig grumset og dårlig vann, og for manges vedkommende er elven det eneste sted hvorfra vannforsyningen kommer. Der er nok gravet brønner på mange steder, men de fleste av disse har mindre godt vann og dertil utilstrekkelig, så de i tørre somrer og kolde vintrer oftest tørker helt bort eller i hvert fall blir illeluktende og grumset, og da er det elven man har å holde sig til. Mangelen på godt vann gjør at badeinnretning ikke finnes blandt befolkningen. Her er kun 2 bad i hele distriktet, det ene hos en gårdbruker og det annet i lægeboligen. På begge steder er vannet som sterkt farvet baierspøl. (L. H. Hansen.)

Råde. Nogenlunde jevn velstand i distriktet. Boligforholdene hos bøndene er gode, og blandt arbeiderne kan man spore stor fremgang med hensyn til boliger. (Scheel-Heldal.)

Glemmen. De hygieniske forhold bedres stadig; både Glemmen og Kråkerøy har egne vannverk med et stadig mere utbredt ledningsnett, og de offentlige kloakker økes årlig. (A. Vogt.)

Sarpsborg. Bolignød er fremdeles tilstede, og den vil vel fortsette å øve sin uheldige virkning på de almindelige hygieniske forhold så lenge husleiereguleringen ikke blir ophevet. Byens nye komfortable bad nærmer sig sin fullføring og vil etter planen bli åpnet i august 1925. (Hans Løken.)

Borge. De økonomiske forhold hos befolkningen, som vesentlig er arbeidere, har tross noen arbeidsledighet vært god og levemåten derefter. Bolignøden er nu avhjulpet; her bygges i stor utstrekning enkeltmannshus av tiltalende standardtype, som regel med tilliggende have. (H. Gregertsen.)

Skjeberg. De hygieniske forhold i det store og hele ganske bra, når undtas bebyggelsen omkring fabrikkene, hvor både boligene og rensligheten står adskillig tilbake. (J. Bjørnstad.)

Fredrikshald. Boligforholdene er fremdeles utilfredsstillende. De mange fuktige, mørke og hygienisk sett slette leiligheter i kjelleretasjer og trange bakgårder er bebodd omtrent som før. Erfaring har i det hele vist at den forskyvning opover som man hadde ventet sig ved den ingenlunde ubetydelige nybygging ikke er kommet de mest nødlidende til gode. Byens renovasjonsvesen, som nu er helt overlatt til det private initiativ, lar fremdeles meget tilbake å ønske. Der drives for tiden forhandling med et firma i Oslo om overtagelse av renovasjonen hersteds. Drikkevannsforholdene har i de senere år gitt anledning til alvorlige betenkeligheter, fordi den øverste del av ledningsrøret fra inntakshuset nedenfor Femsjøen ikke presterer tilstrekkelig trykk, så man til sine tider har måttet åpne for det «gamle» og forlenget kasserte inntak lengere nede i elven. Drikkevannet blir infisert ved tilsig fra omliggende bebyggelse, og det hele må betegnes som endog særdeles utilfredsstillende. På inntrengende forestilling fra stadsingeniør og helseråd har kommunen besluttet å sløife byens mange «frostfrie» vannposter — i alt 186 — for derved å opnå en besparelse i byens uforholdsmessig store vannforbruk (oppgitt å være det største i hele landet). Ved denne foranstaltning tør det håpes at vannforbruket nedsettes så meget at vanntilførselen gjennom det «gamle» inntak igjen kan stanses. Der må også legges et helt nytt ledningsrør fra det øverste inntak nedover til Tistedalsbroen, og hertil er foreløbig bevilget kr. 50 000,00. For å få en hygienisk helt tilfredsstillende ordning av byens drikkevannsforsyning kreves imidlertid anslagsvis en sum på ca. 1 million kroner, hvorfor spørsmålets endelige løsning nok må utskytes på ubestemt tid. Men de allerede vedtatte kommunebeslutninger vil i alle fall rette på de verste misligheter. (J. Tandberg.)

II. Akershus fylke

Fylket er delt i 19 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt:

Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. 1/12 20.
Kråkstad	267.02	8 569	Fet	210.92	5 271
Frogn	220.06	8 554	Serum	194.44	4 815
Nesodden	61.81	2 540	Lillestrøm	146.36	13 633
Oppegård	32.88	4 043	Nittedal	187.11	3 132
Aker	424.54	53 579	Ullensaker	218.97	6 643
Bærum	187.86	19 411	Nes	635.73	9 372
Asker	106.90	7 856	Eidsvoll	447.82	11 590
Aurskog	428.60	5 635	Nannestad	430.92	4 261
Høland	821.52	6 590	Hurdal	284.48	1 700
Enebakk	268.69	3 266			

Vestby distriktslægestilling blev ophevet fra 1 oktober 1924 og Vestby herred og Son og Hølen ladesteder henlagt til Frogn lægedistrikt.

Medisinalpersonalets størrelse var ifølge distriktslægens opgaver ved utgangen av 1923 og 1924:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek.	Eksaminert apotek- personale.
1923	102	32	84	15	38
1924	125	37	89	17	44

Av lægene var der 1 fylkeslæge og 18 distriktslæger. Av de 125 læger som i alt er bosatt i fylket driver 79 helt eller delvis praksis, resten er hovedsakelig læger ved de forskjellige anstalter. En del Oslolæger har også ikke ubetydelig praksis i Aker. I Bærum er der oprettet 2 skolelægestillinger ved folkeskolen, i Oppegård 1, og Asker er på god vei til å få bevilgning. I Aker har der vært nedsatt en komité hvis innstilling ikke har ført til noget resultat av mangel på bevilgning. Et par sanitetsforeninger i Aker har av egne midler bevilget midler til skolelæge ved 2 skoler.

I Asker, Bærum og Aker har kommunene bevilget til skoletannlæger, og disse synes å omfattes med stor interesse. (Fylkeslægen.) Angående fordelingen av læger, tannlæger, jordmødre og apotek på de forskjellige distrikter i Akershus henvises til tabell 1 i hovedberetningene for riket for de to år.

Sykepleien i fylket er ifølge beretningene god, og distriktene er tilstrekkelig forsynt med sykepleiersker. Der er ca. 70 sykepleiersker i arbeide.

Sykehus: I mai 1924 blev Bærums nye sykehus tatt i bruk. Det omfatter en kirurgisk avdeling på 42 senger, en medisinsk på 70 og en fødeavdeling på 12 senger, altså i det hele 124 sykeplasser.

Bærum har foreløbig leiet bort 40 senger til Oslo, og sykehuset står for øvrig også åpent for syke fra andre bygder i fylket. I juni 1924 blev åpnet den store nye kirurgiske avdeling på Akers kommunale sykehus på Tonsen. Avdelingen er på 150 senger og fullt moderne utstyrt. Den gamle bygning

er gått over til utelukkende å være medisinsk avdeling (70 senger). Hertil kommer epidemiavdelingen med plass til i alt 92 patienter og en tuberkuloseavdeling på 32 senger. Sykehuset har altså ved utgangen av 1924 i alt 344 plasser. Også Akers sykehus tar imot patienter fra andre bygder. I Aker er beliggende Diakonhjemmet med 71 sykeplasser. På Eidsvoll finnes et kommunalt sykehus på 25 senger og i tilknytning til dette et nybygget epidemilasarett, likeledes på 25 senger. I Asker og Drøbak finnes epidemilasaretter, hvert på 20 senger. På Oscarsborg er der et sykehus for de militære, likeledes på Gardermoen.

De store nye sykehusanlegg i Aker og Bærum har avhjulpet en meget stor del av sykehusbehovet i fylket, men mangelen på sengeplass for veneriske syke og akutte tilfelle av sinnssykdom er fremdeles meget stor. (Fylkeslægen.)

Akershus fylke har 5 tuberkulosehjem med plass for 123 patienter, nemlig Asker tuberkulosehjem (20), Marie Plahtes minde, Bærum (18), Akers sykehus' tuberkuloseavdeling (32), Follo tuberkulosehjem, Ås (23), og Jesseim tuberkulosehjem (30). De tre førstnevnte er kommunale, de to siste er bygget og drives av Akershus fylke.

I Nittedal ligger statens tuberkulosesanatorium Glitre (50 senger). I 1923 blev åpnet Oslo kommunes nye tuberkulosesanatorium Vardåsen i Asker (128 plasser). Etter dettes åpning er Grefsen nye sanatorium gått over til å bli tuberkulosehjem for menn tilhørende Oslo kommune. På samme sted og under samme læger ligger Norske Kvinners sanitetsforenings folkesanatorium med plass for 138 patienter.

Spesifiserte oppgaver over antallet av behandlede syke på de forskjellige sykehus i fylket er meddelt i hovedberetningens tabell 2. Det bemerkes at man ikke har mottatt sykehusliste fra Eidsvoll og Drøbak epidemilasaretter. Likeledes vil man i hovedberetningens tabell 3 finne opgave over antallet av lungetuberkulosepatienter behandlet på fylkets tuberkulosehjem og de i fylket beliggende sanatorier.

På Blakstad i Asker ligger Akershus fylkes sinnssykeasyl med 235 plasser, 140 for menn og 95 kvinner. Kort før utgangen av 1923 blev Stav pleiehjem i Skedsmo for sinnssyke kvinner tatt i bruk. Ved utgangen av 1924 hadde pleiehjemmet et belegg på 44. I fylket er beliggende sinnssykeasyl på Gaustad (330 plasser), Oslo kommunes sinnssykeasyl på Dikemark i Asker (635 plasser) og Dr. Dedichens private asyl med 58 plasser.

Sågodtsom hvert herred har sitt gamle hjem, som tilses som regel av den offentlige læge. I bygdene omkring Oslo finnes en rekke barnehjem som drives dels av Oslo kommune, dels av foreninger, særlig i Oslo.

Med offentlige badeinnretninger er det smått stell i Akershus, hvilket for en stor del henger sammen med den slette vannforsyning i store deler av fylket. I Aker innredes bad i de nye moderne skoler rundt om i bygden. Disse skal også gjøre tjeneste som folkebad. I Bærum finnes likeledes bad ved de fleste skoler. Ved *Ski st.* har sanitetsforeningen opprettet et kar- og badstuebad, som er åpent en gang i uken for menn og en gang for kvinner. Ved *Ås* meieri er der et gammelt karbad tilgjengelig for publikum. Ved *Ås landbrukshøiskole* er der kar- og badstuebad for skolens funksjonærer og elever. *Drøbak* og *Hvitsten* har strømbad og varmbad, som er åpent i sommermånedene. På Eidsvoll har man *Eidsvoll bad*, som drives av kommunen og er åpent i sommermånedene. I Vilberg nye skolebygning, Eidsvoll, er innrettet et dusjbad hvortil publikum har adgang; søkningen svarer dog ikke til forventningene. Likeledes nevnes bad ved Eidsvoll Verk og Bønsdalens fabrikker.

Vaksinasjon: Der blev i Akershus fylke, ifølge lægenes opgaver, i alt vaksinert 1 898 personer i 1923 og 3 717 i 1924. Den i 1924 åpnede adgang til gratis revaksinasjon på grunn av koppeepidemien i utlandet blev lite benyttet, mest på Eidsvoll, hvor 296 blev revaksinert.

Ifølge fødselsregistrene for Akershus fylke blev der i 1923 født 4 687 levende barn og 99 dødfødte og i 1924 4 549 levende og 119 dødfødte. I jordmødrenes protokoller var der i 1923 innført i alt 4 052 levendefødsler og 82 dødfødsler og i 1924 henholdsvis 3 903 og 81. I Akershus skulde der altså være blitt benyttet jordmor ved 86 pct. av samtlige fødsler i 1923 og 85 pct. av fødslene i 1924.

Det registrerte antall dødsfall i Akershus var i 1923 1 825, 1 773 i bygdene og 52 i byene. I 1924 var de tilsvarende tall 1 884 i bygdene og 62 i byene, tilsammen 1 946. Dødeligheten pr. 1 000 av den hjemmehørende folkemengde i fylket var 9.5 i 1923 og 9.9 i 1924.

Distriktslægenes dødsårsakslistene for fylket omfatter i disse to år følgende antall dødsfall:

	Bygder.	Byer.	Tilsammen.	Herav med kjent dødsårsak.		
				Bygder.	Byer.	Tilsammen.
1923.....	1735	50	1785	1719	50	1769
1924.....	1873	29	1902	1859	28	1887

Angående dødsfallenes fordeling på de forskjellige årsaker henvises til tabell 4 i hovedberetningene for 1923 og 1924.

Sundhetstilstanden har i 1923 og 1924 vært meget god, i enkelte lægedistrikter endog mere enn almindelig god.

De epidemiske sykdommers opptreden i de enkelte lægedistrikter vil ses av tabellen side 12 og 13.

Tyfooidfeber. Tyfus har som bekjent i årrekke optrådt i *Fet*. I 1923 viste sig intet nytt tilfelle før i august måned. Fra da av og utover høsten var der i alt 18 angrepne, spredt i nærheten av Fetsund st., uten påviselig smitekilde og uten innbyrdes sammenheng mellom tilfellene. Bare et enkelt sted, hvor man hadde søkt å holde sykdommen skjult, blev der 5 syke. I 1924 optrådte 12 tilfelle, også da spredt, med ett tilfelle i hver familie. Samtlige syke blev innlagt i det kommunale lasarett på Stensby i Eidsvoll. Høsten 1923 blev av fylket ansatt en sundhetsassistent, som har drevet systematisk innsamling av fæces- og urinprøver. Der blev i alt innsendt 3 325 prøver til medisinalstyrelsens laboratorier og påvist 2 kroniske bacillbærersker, som begge lot sig underkaste operativ behandling. Etterat den siste av disse var innsendt til sykehus, er der ikke optrådt noget nytt tilfelle av tyfus i *Fet*. Distriktslægen skriver: Den ene bacillbærerske bodde i Vaterland ved *Fet* kirke, 3 km. fra Fetsund, det egentlige tyfusdistrikt. I Vaterland har der i årenes løp stadig vært enkelte tilfelle, hvilket i den forbitrede strid mellom melkeleverandørene og arbeiderne har vært anført som bevis mot at smitten skyldes melken, da man i Vaterland ikke hentet melk fra meieriet i Fetsund. Teoretisk kan jo forholdet forklares således at tilfellene i Vaterland skyldes direkte smitte. Vedkommende bacillbærerske var småbrukerkone, som melket i sitt hjem og leilighetsvis også synes å ha melket hos naboene. Melken blev gjerne sendt til Fetsund til meieriet. Der er også tidligere gjort undersøkelser med negativt resultat av hennes fæces og urin. (Ræder.)

I *Lillestrøm* viste sig i 1923 7 tilfelle av tyfus i to arbeiderboliger tilhørende Hovedbanen. Det første tilfelle skrev sig fra Fet, og fra dette blev de øvrige smittet. I 1924 forekom i *Lillestrøm* 4 tilfelle, alle smittet fra Fet, men uten innbyrdes sammenheng. I *Eidsvoll* optrådte i 1924 2 tilfelle hvor smittemåten alene kunde forklares ved forurensning av elvevannet i Vorma fra lasarettet på Stensby, hvis kloakk munner ut i Stensbyåen efter først å ha passert et klorrensaneanlegg. Dette viste sig ved undersøkelse ikke å virke efter sin hensikt, idet skilleveggen mellom dets to kamre var utett, så innholdet ikke lenge nok blev påvirket av den tilsatte klor, som for øvrig også viste sig å være for gammel. Der lå på denne tid i lasarettet en flerhet av tyfussyke, vesentlig fra Fet. (Jens Holst.) I *Aker* viste sig i 1923 i alt 13 tilfelle spredt utover året, uavhengige av hverandre og uten påviselig sammenheng med tilfelle i Oslo. I 1924 var der i *Aker* 7 isolerte tilfelle uten påviselig smittekilde.

Cerebrospinalmeningitt viste sig i enkelte distrikter med spredte tilfelle uten innbyrdes forbindelse og uten påviselig smittekilde, 3 tilfelle i 1923 uten dødsfall og 4 med dødelig utgang i 1924.

Encephalitis lethargica optrådte i 1924 med 11 tilfelle, hvorav 10 i *Nes*. I august måned meldtes ikke mindre enn 4 tilfelle, og mellom disse er det ikke utelukket at der er sammenheng, idet de kom i tilslutning til et ikke isolert tilfelle. De øvrige optrådte helt spredt. (*S. Kjølstad*.) I *Aker* meldtes i 1923 i alt 4 tilfelle med 1 dødsfall. Sykdommen optrådte med 1 tilfelle i hver av årets fire første måneder i forskjellige strøk og uten innbyrdes sammenheng.

Akutt poliomyelitt optrådte i 1923 med 8 og i 1924 med 11 tilfelle, hvorav 3 dødsfall. I *Nes* kom der 2 tilfelle i samme familie, den først angrepne, en 12 års gutt, blev pleiet av sin mor, som derefter blev syk. For øvrig ingen innbyrdes sammenheng mellom de øvrige tilfelle.

Skarlagensfeber har vist sig rundt om i fylket, tallrikt i *Aker*. Overalt med mildt forløp. På grunn av sykdommens milde forløp har Akershus fylkesting for denne sykdoms vedkommende omgjort sin beslutning av 1920, efter hvilken der ikke skulde kreves refusjon for utgifter ved behandling i lasarett. Praktisk talt gjelder denne beslutning bare de tre kommuner, *Aker*, *Bærum* og *Asker*, hvor tettbebyggelse og overbefolkning gjør behandling i hjemmet mulig i bare ca. 18 pct. I de øvrige kommuner behandles skarlagensfeber uten lasarettinnleggelse.

Difteri optrådte i 1923 i *Bærum* med mange tilfelle i et Oslo tilhørende barnehjem, «Peterhof», som gjennemsnittlig har 50 barn og 8 funksjonærer. Sykdommen begynte i mai og konstateres hver måned resten av året og den første del av 1924. Samtlige med klinisk difteri og med baciller i hals og nese innlagdes på sykehus. Efter samråd med statens epidemilage blev der regelmæssig foretatt bakteriologiske undersøkelser av såvel voksne som barn. At smitekilden skrev sig fra Oslo gikk distriktslægen ut fra som sikkert. I to andre barnehjem, Oslo tilhørende, som ligger i nærheten av «Petershof» og får sin melk fra samme sted som dette, optrådte intet tilfelle. Distriktslægen bemerker at samtlige barn som inlegges fra Oslo blir undersøkt på difteribaciller før de forlater byen. Ikke desto mindre har to piker fått klinisk difteri noen dager efter innleggelsen. (*J. Jenssen*.)

Meslinger optrådte i 1924 i *Nes* fra mai til november. I enkelte skolekretser var forsømmelsene så store at undervisningen ophørte av sig selv; i to kretser blev skolen stengt av hensyn til det ondartede forløp med lungekomplikasjoner. Epidemiens gang viste tydelig at smitten vesentlig foregikk på skolen.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidefeber (paratyfus)	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.
1923.							
Vestby	-	-	-	1	5	9-1	-
Kråkstad	-	-	1	6	96	13	-
Frogn	-	-	-	4	12	-	-
Nesodden	-	-	-	-	1	2	-
Oppegård	-	1	-	-	-	1	-
Aker	13-2	-	3	92-1	150	52-1	-
Bærum	1	-	-	10	10	30	-
Asker	-	1	-	5	20	6	-
Aurskog	-	-	-	-	16	1	-
Høland	-	-	-	2	39	4	-
Enebakk	-	-	-	8	-	9-1	-
Fet	18	-	-	2	17	3	-
Sørnm	-	-	-	-	-	1	-
Lillestrøm	7-1	-	-	1	5	3	-
Nittedal	-	-	-	3	1	-	-
Ullensaker	-	-	-	6	3	4-3	-
Nes	-	1	2	2	8	4	-
Eidsvoll	-	-	2	1	2	2	-
Nannestad	-	-	-	2	-	2	-
Hurdal	-	-	-	-	4	-	-
Tilsammen	39-3	3	8	145-1	389	146-6	-
1924.							
Kråkstad	1	-	1	19	101	2	-
Frogn	1	-	-	-	156-1	4	-
Nesodden	-	-	-	3	-	-	-
Oppegård	-	-	-	-	56	-	-
Aker	7	2-2	2	58-1	251	67-3	-
Bærum	-	-	-1	4	167	5	-
Asker	-	-	1	5	22	3-1	-
Aurskog	-	1	-	-	-	1	-
Høland	-	-	1	1	5	1	-
Enebakk	-	-	1	1	-	3	-
Fet	12	-	-	-	73	2	-
Sørnm	1	-	-	-	-	2	-
Lillestrøm	4-1	-	1	-	17	-	-
Nittedal	-	-	-	1	3	1	-
Ullensaker	-	1-1	1-1	-	6	-	-
Nes	-	-1	3-1	1	151	8	-
Eidsvoll	2	-	-	2	92	-	1
Nannestad	-	-	-	-	1	6	-
Hurdal	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	28-1	4-4	11-3	95-1	1101-1	195-4	1

*) Tallene foran streken betyr antall tilfelle og tallene efter streken antall dødsfall.

I sommerferien var den ved å ebbe ut, men straks skolen begynte igjen blusset sykdommen atter op. (*S. Kjølstad.*)

I eterus katarrhalis viste sig i 1924 i *Aker* epidemiaktig i en læges praksis (*Houge, Bryn*) og i *Høland*, hvor den optrådte som en ren epidemi; især var den sterkt utbredt i Setskog, hvor på flere steder samtlige familielemmer fikk gjennomgå den. (*F. Grimsgaard.*)

sykdommer. *)

Barsel-feber.	Septiko-pyæmi.	Pemfigus (hos nyfødte).	Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akutte katar- rer i ånde- dretsorgan.	Inflensa.	Lunge- betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutte diarré (kolerine).	Skjærbuk.
-	-	-	2	-	8	-	48- 1	407	134	9- 3	8	11	-	30	-
-	-	1-1	1	-	37	20	66	539- 2	345	39- 4	10	17	-	106- 1	-
-	-	-	2	-	8	-	20	281- 1	415- 1	22- 4	17-1	11	-	42	-
-	-	-	2	-	-	-	8- 1	50	25	15- 8	1	-	-	9	-
-	-	-	-	2	9	2	20	363	235- 1	2- 1	11	4	-	44- 1	-
3	2- 1	2	25-1	6	99	16	255- 1	2100-12	1278- 3	104- 42	82-2	68-1	1	219- 2	-
1-1	- 2	-	4	10	16	1	68- 2	637- 4	466- 1	22- 9	22	19-1	-	97- 1	-
-	-	3	6	-	15	12	22	373- 5	286	35- 8	19	7	-	42	-
-	-	1	3	-	-	3	21	85- 5	109	23	9	3	-	15	-
1	-	-	1	-	-	2	48- 1	145- 4	69- 1	15- 3	2	8	-	16	-
2	-	-	-	-	6	1	5	125	93	18	5	6	-	38	-
-	-	-	6	-	9	6	18	300- 3	110	14- 1	12	4	-	48	-
-	-	-	3	-	1	11	42	99- 2	90- 2	8	4	1	-	7	-
-	-	-	18	10	15	4	72- 1	550- 4	283	26- 10	16-1	16	-	64- 5	-
-	-	-	2	-	11	-	70	172	112- 1	21- 4	2	4	-	19	-
-	1- 2	-	1	-	4	-	15	158- 5	103	25- 4	15-1	6- 1	-	33	-
2	4- 1	-	5	3	16	1	99- 2	817- 3	290	37- 6	68	19-1	-	77- 1	-
-	-	-	3	-	7	-	79- 3	374-10	444- 4	41- 8	22	14	-	85	-
-	-	-	2	-	8	-	4	88- 2	84- 1	9- 1	7	4	-	20	-
-	-	-	1	-	-	-	-	34	155	12- 1	4	3	-	9	-
9-1	7- 6	7-1	87-1	31	269	79	980-12	7697-62	5126-15	497-117	336-5	225-4	1	1020-11	-
3	- 1	-	6	-	40	9	93-2	860- 2	283-1	53- 5	24-1	8	1	210- 2	-
-	- 1	-	3	8	3	2	-	823	253	34- 10	30	23	-	126	-
1	-	-	1	-	2	-	2	66	46	6- 2	7	2	-	14	-
1	1- 1	-	1	1	4	1	56-2	458- 2	135	4	3	4	-	46- 1	-1
1	3- 9	-	22-2	10	68	20	173	1825- 7	906-3	110- 26	97-2	56	-	327- 3	-
-	-	-	10	6	28	4	26	947- 5	342	48- 13	17-1	12	-	149- 1	-
-	- 1	1	9	3	15	-	15	625	215-1	23- 4	18	6	-	119- 2	-
-	-	-	1	-	1	-	21	125- 3	120	18- 3	17	3	-	29	-
-	- 1	-	1	-	-	2	5	125- 1	59	8- 7	5	4	-	21	-
2	-	-	5	-	9	-	1	109	104	19- 3	4	2	-	29	-
-	-	-	3	-	1	1	27	617- 3	115	11- 2	7	6	-	65- 1	-
-	-	-	1	2	4	-	-	152- 1	107	26- 5	9-1	4	-	4	-
1-1	1	-	14	1	5	1	98-1	987- 6	276	38- 10	20-1	13	-	197- 2	1
2	-	-	3	-	1	-	2	149- 5	55	15- 2	8	3	-	36	-
1	1- 1	-	1	-	6	1	18	191- 7	86	27- 8	20	3	-	37- 1	-
-	-	-	-	-	12	2	32	572- 7	129	36- 3	12	11	-	65	-
-	1- 1	-	3	-	36	1	19	505- 5	217	66- 7	23-1	20	-	105- 2	-
-	-	-	2	-	2	-	-	117- 3	57-1	5- 2	8	3-1	-	19	-
-	-	-	4	-	4	-	-	61	140	13- 1	6	1-1	-	35	-
12-1	7-16	1	90-2	31	241	44	588-5	9314-57	3645-6	560-113	335-7	184-2	1	1633-15	1-1

Tuberkulose syntes efter lægenes beretninger ikke å være i tilbagegang i noget distrikt. Fra *Kråkstad* meldes: Tuberkulosen synes å tilta i distriktet. Som en medvirkende årsak hertil vil jeg nevne den store innflytning fra Oslo i ofte dårlige og trange boliger. Man tilråder ofte den syke i Oslo å bo på landet uten å undersøke boligforholdene på det sted man anbefaler. (*E. Karud.*) Fra en rekke distrikter (*Aker, Lillestrøm, Nannestad, Eidsvoll, Kråkstad*) klages der

over at de tuberkuløse ikke anmeldes av de behandlende læger; ofte får helserådet ikke rede på sykdomstilfellet før dødsanmeldelse kommer fra lensmannen og blir sendt den behandlende læge til utfylling av dødsårsaken. Likeledes klages der over plassmangel både på sanatorier og tuberkulosehjem, så de syke blir liggende hjemme i trange boliger. Hjelpestasjoner er opprettet i *Lillestrøm*, *Skedsmo*, *Lørenskog*, *Bærum* og *Ullensaker*. Disse har fått støtte av kommune og fylke, og arbeidet synes å ha gjort en god begynnelse. I flere av de andre noget større kommuner er der også slike stasjoner under forberedelse. I de små kommuner har det vært ansett for unødig, da tuberkulosearbeidet der drives utmerket av distriktslæger og interesserte foreninger. (Fylkeslægen.)

Efter tuberkuloseprotokollen var der i Akershus fylke i 1924 i alt anmeldt 500 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 423 i 1923 og 435 i 1922. Forholdet i de enkelte distrikter i fylket vil ses av tabell 10 i hovedberetningen. Disse tall gir dog ikke et uttrykk for det virkelige forhold, idet som ovenfor nevnt en stor del anmeldelsespliktige tilfelle ikke blir meldt til helserådene.

Følgende tabell viser antallet av dødsfall av tuberkulose i Akershus i de 3 siste år:

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt						Dødsfall av lungetuberkulose					
	1922		1923		1924		1922		1923		1924	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Kråkstad	2	7	6	9	5	7	2	7	6	8	5	4
Frogn	5	4	5	6	8	3	4	3	5	5	5	2
Drøbak kjøpstad ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Son ladested	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hølen —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nesodden	1	3	-	1	1	2	1	3	-	1	1	2
Oppegård	2	6	4	1	1	2	2	4	3	1	-	2
Aker	43	59	43	37	36	52	36	51	34	28	28	49
Bærum	15	18	2	14	14	16	14	14	2	11	13	13
Asker	15	11	11	9	17	10	12	11	10	9	14	10
Aurskog	4	2	4	4	2	6	4	2	3	2	2	3
Høland	6	2	3	5	1	3	4	2	2	4	1	3
Enebakk	2	8	5	1	1	6	2	7	3	1	1	5
Fett	7	6	1	7	3	5	5	6	1	6	2	5
Sørums	3	4	4	5	4	6	3	4	2	5	1	4
Lillestrøm	10	8	11	15	8	11	8	6	8	10	6	11
Nittedal	1	6	2	3	4	4	1	4	2	3	3	4
Ullensaker	5	1	5	13	10	17	4	1	4	11	10	16
Nes	8	8	4	1	6	7	7	5	4	1	5	7
Eidsvoll	4	6	7	10	13	9	3	5	5	7	11	8
Nannestad	8	4	5	2	5	3	6	2	4	2	3	2
Hurdal	-	1	1	-	1	2	-	-	1	-	1	2
Tilsammen	141	164	123	143	140	171	118	137	99	115	112	152

Veneriske sykdommer. I forbindelse med disse sykdommer klages over at lægene ikke melder dem til helserådet og over mangel på sykehusplass. Man er utelukkende henvist til Rikshospitalet, da de store sykehus i fylket ikke mottar sådanne syke. Fra *Eidsvoll* beskrives en epidemi av syfilis innført av en pike fra Oslo, som først smittet en 15-års gutt, som igjen smittet sin 9 år gamle søster. Nevnte pike hadde sommeren 1923 holdt «hotell» for bygdens unge gutter, og følgene herav uteblev ikke. Utover høsten og de to første måneder av 1924 blev i alt konstatert 10 tilfelle av syfilis hvor smitten kunde følges fra

tilfelle til tilfelle og opprinnelig skrev sig fra nevnte pike. De blev alle innlagt på sykehus i henhold til sundhetslovens §§ 5 og 21. Epidemien foranlediget en ganske betraktelig mengde undersøkelser av også ikke infiserte kasus. (*J. Holst.*)

Antallet av tilfelle av veneriske sykdommer meldt av lægene i de enkelte distrikter var i 1923 og 1924:

Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonoré og uretritt.		Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonoré og uretritt.	
	1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924		1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924
Kråkstad	-	-	1	-	-	-	1	8	Fet	-	-	-	-	-	-	-	3
Frogn	-	-	2	1	-	-	9	12	Sorum	-	-	1	4	-	2	-	1
Nesodden	-	-	-	-	-	-	-	-	Lillestrøm	-	-	2	-	-	10	10	10
Oppegård	-	-	1	1	-	-	1	3	Nittedal	-	-	1	-	-	2	-	-
Aker	-	-	14	8	1	3	9	14	Ullensaker	-	-	-	-	-	-	-	5
Bærum	-	-	1	1	-	-	4	14	Nes	1	-	2	3	-	-	-	1
Asker	-	-	1	1	-	-	7	4	Eidsvoll	1	1	4	8	-	-	2	6
Aurskog	-	-	-	1	-	1	-	-	Nannestad	-	-	1	-	-	-	-	1
Høland	-	-	-	-	-	-	-	2	Hurdal	-	-	-	-	-	-	-	-
Enebakk	-	-	-	-	-	-	4	3									
									Tilsammen	2	1	28	31	1	6	49	87

Av skabb blev der i Akershus anmeldt 284 tilfelle i 1923 og 343 tilfelle i 1924.

Om dødsfall på barselseng og antall obstetriske operasjoner utført av læger er meddelt opgaver i kap. 15 i hovedberetningene for 1923 og 1924.

Hygieniske forhold innen fylket beskrives som gjennomgående gode. Over bolignød klages der fra *Kråkstad*, *Oppegård*, *Aker*, *Bærum*; i det hele er boligforholdene mindre gode i industridistriktene, men er dog under utvikling. Distriktslægene i *Aker* og *Bærum* sporer tydelig bedring, idet de provisoriske bordhytter, hvori folk sniker sig inn om sommeren under påskudd av at de bare skal brukes i sommertiden, og mens selve våningshusets opførelse foregår, enten utbedres eller avløses av ordentlige boliger. De gamle dagers arbeiderboliger med mange familier stuet sammen kasernemessig i svære trebygninger og med kaserne-messig anordnede priveter og kolossale avfalls- og søppelkasser er nu en saga blott hvad nybygg angår. Nu bygges der i høiden firemannsboliger, ofte to- og endog enmannsboliger av fabrikkene eller brukene til benyttelse for arbeiderne, som regel også med en liten haveflekk til. Der er i den retning i *Aker* et par steder rene mønsteranlegg. Privat bygges der enmanns- og tomannsboliger, sjelden mere, og da de strøk hvor den meste bebyggelse foregår som regel er underlagt bygningsloven, blir både regulering og byggemåte kritisk gjennomgått av myndighetene. Dog ser man stadig forsøk på å omgå lovens bestemmelser. I de kommuner hvor der ikke er ansatt fagfolk til å føre den nødvendige kontroll blir det derfor meget vanskelig å påse bygningslovens bestemmelser overholdt. I *Ullensaker* frykter distriktslægen for at den betydelige bygging ved hjelp av boligbanken kan bli en fare for bygden. I de gode tider gikk unge menn hen og giftet sig og bygget for lånte penger. Da de dårlige tider kom, måtte de gå fra huset, en ny mann kjøper det så, han kan som regel heller ikke klare

sig, taper de få penger han har og går fra det hele — eiendomsmegleren er den som tjener på det. Til slutt blir vel Boligbanken eier av de fleste av disse hus. (*Svanø.*)

Drikkevanns-, kloakk- og renovasjonsforholdene klages der over fra mange distrikter, særlig i alle bebyggelser omkring jernbanestasjonene og de omkring Oslo liggende bygder, hvor villastrøk opstår. Kloakkspørsmålet er næsten umulig å løse tilfredsstillende hvor der er bygget på fjellgrunn, så ledningene må sprenge ned lange strekninger, og der ikke innen lovbestemt avstand finnes kommunal kloakk. Det blir ofte en altfor svær affære for den enkelte eller nogen få huseiere å bringe i stand en tilfredsstillende ordning, og kloakkinnholdet blir derfor i årevis gående ut i veigrøfter eller inn på annen manns grunn eller ut i bekk og elv, som direkte fører det ut i vann som tjener andre til drikkevann. Forhåpentlig vil den nye lov om bygningsvesenet og lov om bygningskommuner bringe lettelse i dette viktige hygieniske forhold. Foruten *Aker*, *Bærum* og *Lillestrøm* har nu også *Asker* ansatt egen kommuneingeniør; denne har fått drikkevanns- og kloakkforholdene til spesiell arbeidsoppgave. (*Fylkeslegen.*)

Over de flate bygder på Romerike og flere steder i Follo, hvor der ikke er høiere liggende naturlige vannbeholdninger, er drikkevannsforholdene dårlige. Selv ved kortvarig tørke blir brønnene ofte tomme, og drikke- og bruksvann må kjøres lange veier fra bekk eller elv som er alt annet enn betryggende og flyter gjennom gjødslede marker eller gjennom tett bebyggelse uten ordnede kloakkforhold. I *Frogn* er der skaffet godt drikkevann ved oppumpning av vann fra et tjern til et høitliggende basseng, hvorfra der går en 5—6 km. lang ledning gjennom den tettest bebyggede del av bygden. Dette har ført til innredning av bad i enkelte hjem. I *Asker*, hvor bebyggelsen øker meget hurtig, trenges en snarlig løsning av drikkevannsspørsmålet.

Renovasjonen volder mange steder store vanskeligheter, særlig i villastrøkene. Den ene villaeier har vannklosett, naboen ikke, og av disse igjen har den ene bruk for latrinen til sin have, den annen ikke; den ene villaeier brenner all sin søppel, den annen legger den i søppelkasse, og den tredje lager kompost av den. For en privatmann lønner det sig neppe å drive renovasjon som forretning, da det blir altfor svære avstander å fare over, og hvis han ikke selv har tømningsplass, står han fast, da kommunen, så vidt vites, ikke noget sted har skaffet sådanne. For kommunen vil også et renovasjonsvesen under de foran beskrevne forhold bli urimelig dyrt, så lenge det står enhver eier fritt for enten han vil være sin egen renovatør eller ikke.

III. Oslo by.

Den trykte beretning fra Oslo helseråd gir en utførlig fremstilling av sundhetstilstanden og de hygieniske forhold i byen. Man skal derfor i nærværende publikasjon innskrenke sig til å nevne enkelte punkter og for øvrig henvise til helserådets egen årsberetning.

Oslos bys flateinnhold utgjør 1 629,39 hektar. Folkemengden var ifølge Oslo kommunale statistiske kontors folketelling 258 964 pr. 1 desember 1922 og 258 799 pr. 1 desember 1923.

Medisinalpersonalet. Følgende antall læger, tannlæger og jordmødre var bosatt i Oslo i 1923 og 1924:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.
1923.....	345	192	107
1924.....	343	207	106

Ved utgangen av 1924 var der i alt 27 apotek med et eksaminert personale på tilsammen 114.

Byen var med hensyn til fattigsykepleien og forsorgsvesen delt i 15 kretser, og i hver krets var der ansatt en bylæge. I desember 1923 besluttet imidlertid bystyret å opheve bylægeinstitusjonen fra 1 oktober 1924. Bylægenes vesentligste klientel, forsorgsvesenets patienter og pensjonsinnetningens alderdomspensjonister, blev fra den tid gitt adgang til fritt lægevalg efter en særskilt tariff oprettet med lægeforeningen. Det arbeide bylægene hittil hadde utført for helserådet og som rådgivere for forsorgsforstanderne skulde fra nu av overtas av henholdsvis helserådet og lægevakten.

Antallet av privatpraktiserende læger, tannlæger og jordmødre opplyses å være tilstrekkelig, likeledes antallet av utdannede sykepleiersker.

Flertallet av byens befolkning er i henhold til sykeforsikringsloven sykeforsikret i kretssykekassen eller andre godkjente sykekasser, og er således sikret lægehjelp og økonomisk støtte i sykdomstilfelle.

Sykehus. I Oslo ligger Rikshospitalet med Kvinneklinikken (670 sykeplasser) og Oslo militære sykehus (54 plasser). Begge disse tilhører staten. Oslo kommunale sykehus, som er beliggende for størstedelen utenfor byens grenser, hadde i 1924 i alt 2 337 sykeplasser. Foruten disse disponerte Oslo kommune over 100 sykeplaser på andre sykehus, nemlig 20 på Røde Kors' klinikk, 10 på Diakonisseanstaltens sykehus, 30 på Diakonhjemmet i Aker og 40 på Bærums kommunale sykehus. Foruten de ovenfor nevnte offentlige sykehus har man i Oslo følgende private sykehus og klinikker: Diakonisseanstaltens sykehus (70 plasser), Vor Frues hospital (72 plasser), Røde Kors' klinikk (98), Jervell og Huitfeldts klinikk (32), Dr. Lindboes klinikk (33), Wergelandsveiens klinikk (36), Menighetssøsterhjemmets klinikk (24), Fru Frølichs barneklinnk (36), Fru Brodtkorbs klinikk (15), Klinikk for vanføre (15).

Tilsammen utgjør dette 3 492 sykeplasser.

Spesifiserte oppgaver over antallet av behandlede syke på de største sykehus i byen er meddelt i hovedberetningens tabell 2.

Tuberkulosesanatorier etc. I 1923 åpnedes Oslo kommunes nye tuberkulosesanatorium på Vardåsen i Asker med plass for 128 patienter. Angående antallet av behandlede patienter i 1924 se hovedberetning tabell 3.

Av barnehjem for tuberkulose-truede barn kan nevnes Sped-barnhjemmet i Åkebergveien, oprettet av Oslo krets av Nationalforeningen mot tuberkulosen, med plass for 45 spebarn. Det drives av Oslo kommune. Dessuten driver Oslo N. K. S. barnehjemmet Maria Dehlis Minne ved Grorud, som kan motta 40 barn, og Brusetkollen og Vangen friluftsskole ved Hvalstad med plass for 58 større barn.

Sinnssykeasyl. Oslo kommunes sinnssykeasyl, Dikemark i Asker, kan ta imot 635 patienter, 272 menn og 363 kvinner. Dessuten har man Oslo hospitals asyl for kvinner med 63 sykeplasser.

Med hensyn til sykeavdelinger ved straffeanstalter beliggende i Oslo kan nevnes at ved Akershus Landsfengsel er en særlig stor celle innrettet som sykecelle. Bods-fengslet har en sykeavdeling på 4 sykeplasser, og Landsfengslet for kvinner rår over en sykeavdeling på 4 rum med tilsammen 10 senger.

Av fødehjem fantes i Oslo foruten de to kommunale, Vøienvolden fødehjem og en mindre avdeling ved Krohgstøttens sykehus, Dr. Benestad's fødselsklinik med plass for 13 fødende.

Bad. Der er i Oslo 7 kommunale varmbad, som tilsammen hadde levert 793 716 bad i 1923 og 821 603 bad i 1924. Av private badeanstalter har man Christiania Bad, som har levert 32 928 bad i 1923 og 42 769 i 1924, og Kurbadet med 28 000 bad i 1923 og 29 792 i 1924. Ved Kretssykekasens bad (medisinsk) blev der levert 23 119 bad i 1923 og 23 011 i 1924. I forbindelse med Oslo kommunale desinfeksjonsanstalt står et avlusningsbad, hvor der i 1923 blev levert 15 966 bad og 3 skabbkurer, og i 1924 12 679 bad og 8 skabbkurer, omtrent samtlige i forbindelse med desinfeksjon av den badendes (patientens) gangtøi.

Vaksinasjon. Ved den offentlige vaksinasjon, som utførtes av en av sunnhetsinspektørene og bylægene i helserådets kontor og i folkeskolene, blev der i 1924 vaksinert 3 161 barn mot 3 378 i 1923. Ved offentlig revaksinasjon av skolebarn som gikk ut av folkeskolen blev der i 1924 revaksinert 618 barn. Av privatpraktiserende læger blev ifølge de innkomne årslister foretatt 28 vaksinasjoner og 33 revaksinasjoner i 1924 mot 159 vaksinasjoner og 39 revaksinasjoner i 1923. Der vites ikke å ha forekommet noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen i Oslo i disse to år.

Fødsler. Ifølge prestenes fødselsregistre var antallet av levendefødte barn i Oslo i 1924 3 295 og antallet av dødfødte 93. I 1923 var de tilsvarende tall henholdsvis 3 624 og 58. Av barnene var i 1924 388 (372 levendefødte og 16 dødfødte) født utenfor ekteskap og i 1923 391 (376 levendefødte og 15 dødfødte.)

Fra læger og jordmødre er der i 1924 innkommet til helserådet fødselsmeldinger på 3 916 levendefødte barn og 133 dødfødte mot henholdsvis 4 330 og 159 i 1923. Av de levendefødte barn var 778 i 1924 og 851 i 1923 født av utenbys mødre, som bare opholdt sig i Oslo for nedkomstens skyld, og disse er for en stor del ikke innført i fødselsregistrene i Oslo.

Angående Oslo helseråds arbeide for barneforsorg henvises til bilag 6 i helserådets årserberetning. Her skal bare nevnes at i henhold til lov om forsorg for barn av 10 april 1915 søkte i 1924 187 mødre om offentlig bidrag i anledning av nedkomsten.

I de nærmest foregående år var deres antall følgende: 213 i 1923, 175 i 1922 og 259 i 1921. Den overveiende del av disse mødre var ugifte.

Dødsfall. Blandt byens hjemmehørende folkemengde inntraff der ifølge prestenes opgaver 2 818 dødsfall i 1924 mot 2 987 i 1923.

Helserådets dødsårsaksstatistikk, hvor der er tatt med de som er død og begravet innen byen, omfattet i alt 2 808 dødsfall i 1924 mot 2 973 i 1923.

Følgende oversikt viser dødelighetsforholdene i Oslo fra 1871. Helserådets opgaver over inntrufne dødsfall er lagt til grunn for beregningen.

År.	Antall dødsfall.	Middel-folkemengde	Døde pr. 10 000 levende.	År.	Antall dødsfall.	Middel-folkemengde	Døde pr. 10 000 levende.	År.	Antall dødsfall.	Middel-folkemengde	Døde pr. 10 000 levende.
1871—75	7 956	358 290	222.1	1896—1900	17 607	1 048 452	167.9	1921	2 804	259 845	107.9
1876—80	10 129	478 823	211.5	1901—1905	17 054	1 123 894	151.7	1922	3 211	258 866	124.0
1881—85	11 995	620 869	193.2	1906—1910	15 546	1 171 361	132.7	1923	2 973	258 875	114.8
1886—90	15 062	691 187	217.9	1911—1915	16 253	1 249 131	130.1	1924	2 808	258 207	108.8
1891—95	15 099	827 037	182.6	1915—1920	16 448	1 293 912	127.1				

Om hvorledes dødeligheten har stillet sig blandt menn og kvinner innen de forskjellige aldersklasser vil man finne opplysninger, foruten i Oslo helseråds beretninger, også i Statistisk Årbok for Oslo by, utgitt av det kommunale statistiske kontor. Dødsfallenes fordeling på de forskjellige årsaker vil ses av tabell 4 i hovedberetningen for riket. Angående dødsfallenes fordeling etter kjønn, alder og årsak henvises til tabell II i Beretningen fra Oslo helseråd for 1923 og 1924.

Sundhetstilstanden i 1923 og 1924 må betegnes som god.

Idet man for øvrig henviser til tabellen over de epidemiske sykdommer side 20—21 og til helserådets trykte beretninger for 1923 og 1924, skal her kun omtales enkelte sykdommer.

Tyfoidfeber (abdominaltyfus og paratyfus) optrådte i 1923 med 52 tilfelle, hvorav 22 var typhus abdominalis med 5 dødsfall og 30 paratyfus B. uten dødsfall. Av de førstnevnte var 8 innførte tilfelle, delvis fra utlandet, og 4 var etter all sannsynlighet smittet utenbys. 1 person var smittet både med typhus abdominalis og paratyfus B. I alt var 4 av de syke isolert i sine hjem. I 1924 meldtes 6 typhus abdominalis med 1 dødsfall og 18 paratyfus B. uten dødsfall. Av de sistnevnte var der en gang 3 tilfelle fra samme gård, hvorav 2 fra samme familie, og en annen gang likeledes 2 tilfelle fra en familie. Ellers hadde tilfellene ingen påviselig sammenheng med hverandre.

Epidemisk cerebrosppinalmeningitt viste sig i 1923 med 7 spredte tilfelle uten innbyrdes forbindelse, herav 5 dødsfall. I 1924 var der av denne sykdom bare 1 tilfelle, og dette med dødelig utgang. Det lykkedes ikke i nogen av de nevnte tilfelle å påvise smittestoff bakteriologisk hos de sykes hussstand.

Encephalitis lethargica meldtes med 2 tilfelle uten dødsfall i 1923 og med 8 tilfelle, hvorav 2 dødsfall i 1924.

Poliomyelitt meldtes i 1923 med 6 tilfelle og i 1924 med 8 tilfelle. Nogen smitteforbindelse kunde ikke påvises.

Skarlagensfeber viser noget stigende optreden. I 1923 meldtes 194 tilfelle med 1 dødsfall og i 1924 234 tilfelle mot 149 i 1922.

Difteri optrådte med 213 tilfelle i 1923 og 163 tilfelle i 1924. Heri er som før bare medregnet de tilfelle som har gitt kliniske symptomer, ikke bacillbærere.

Purpura contagiosa. I august 1924 kom man i berøring med en ganske eiendommelig, meget kontagiøs sykdom, som vesentlig ytre sig ved et purpuralignende utslett. Sykdommen blev innført hit ved distriktslæge B. fra Kolvereid, som 14 august sammen med hustru og sønn — alle angrepet — blev innlagt i Ullevål epidemisyrkehus. Allerede et par dager efter viste en av kandidatene tegn på sykdommen, og i løpet av den nærmeste tid blev en rekke av betjeningen angrepet, vesentlig på den paviljong hvor familien B. var isolert. I det hele er der til helserådet kommet anmeldelse på 13 personer foruten familien B, alle innenfor sykehuset. Dessuten blev innlagt en del tvilsomme tilfelle fra byen, hvor diagnosen ikke blev verifisert. På foranledning av medisinaldirektøren fattet Oslo helseråd beslutning om at sykdommen inntil videre skulde behandles i henhold til sundhetslovens § 15.

Tuberkulose. I tuberkuloseregistret for Oslo blev i 1924 innført 799 nye tilfelle mot 742 i 1923. Som døde utgik i 1924 431 (501 i 1923), som symptomfri 243 (227 i 1923) og som fraflyttet byen 118 (187 i 1923). I registret stod ved utgangen av 1924 3 018 personer, 1 487 menn og 1 531 kvinner. I henhold til tuberkuloselovens § 6 har helserådet 279 ganger i 1924 (354 i 1923) fattet beslutning om innleggelse i sykehus eller tuberkulosehjem. Da flere personer

Epidemiske

År.	Tyroidfeber (paratyfus).	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.	Barselfeber.	Septiko- pyæmi.	Pemfigus (hos nyfødte).
1923.										
Januar	2	-	-	8	27	22	-	-	2	-
Februar	-	1	1	8	27	18	-	-	1	-
Mars	1	1	-	6	32	15	-	1	6	-
April	2	-	-	11	28	17	-	1	3	-
Mai	5	-	-	12	37	9	-	-	2	-
Juni	10	-	-	21	28	6	-	-	-	-
Juli	7	1	-	16	13	9	-	-	6	-
August	3	1	-	16	9	7	-	-	2	-
September	6	-	3	16	14	27	-	-	-	-
Oktober	8	-	1	28	32	18	-	-	3	-
November	5	2	-	29	58	29	-	-	1	-
Desember	3	1	1	23	91	36	-	-	2	-
Tiden er ikke op- gitt for	-	-	-	-	29	-	-	-	-	-
Hele året	52	7	6	194	425	213	-	2	28	-
Antall dødsfall....	5	5	1	1	4	7	-	2	20	-
1924.										
Januar	1	-	1	16	171	15	-	1	5	-
Februar	2	-	-	10	222	17	-	1	3	-
Mars	1	1	-	7	221	13	-	1	3	-
April	1	-	-	12	106	7	-	-	1	-
Mai	1	-	-	18	50	3	-	-	3	-
Juni	6	-	-	15	38	10	-	-	-	-
Juli	1	-	-	7	14	4	-	1	2	-
August	-	-	2	18	2	10	-	-	3	-
September	5	-	2	26	2	11	-	-	3	-
Oktober	3	-	2	33	6	24	-	-	4	-
November	-	-	-	50	14	24	-	2	3	-
Desember	3	-	1	22	19	25	-	1	1	-
Tiden er ikke op- gitt for	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hele året	24	1	8	234	865	163	-	7	31	-
Antall dødsfall....	1	2	-	-	6	5	-	4	24	-

er besluttet innlagt 2 ganger, blir det effektive antall av således innlagte personer 268 i 1924 og 329 i 1923. Av hensyn til smittefaren er i 1924 45 skolebarn nektet skolegang (37 i 1923). Av de nyanmeldte tilfelle er praktisk talt alle underlagt helserådets kontroll, idet alle innleggelser i sykehus, tuberkulosehjem og sanatorier er skjedd gjennom helserådet.

For øvrig henvises til helserådets beretning for 1923, hvor man vil finne en utførlig omtale av tuberkulosearbeidet i Oslo.

Oversikten side 22 viser utviklingen i tuberkulosedødeligheten i Oslo femårsvis fra 1871.

sykdommer.

Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akutte katar- rer i ånde- drettsorg.	Influenta.	Lunge- betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutt diarré (kolerine).	Skjørbnk.
14	6	36	9	40	1 424	1 219	59	33	31	-	107	-
2	16	22	9	62	1 280	1 169	54	23	27	-	90	-
24	4	15	16	41	1 156	618	37	39	25	-	98	-
14	1	12	7	71	906	190	44	31	27	-	91	-
17	1	11	10	72	776	104	44	25	20	-	86	-
16	1	14	5	50	568	66	27	18	23	1	136	1
8	-	10	4	45	350	30	17	16	35	-	158	-
14	-	12	6	46	344	37	10	14	13	-	200	-
15	-	17	7	26	563	59	22	18	13	-	169	-
22	1	29	5	26	902	131	27	24	19	-	129	-
19	6	35	3	38	1 457	231	51	28	20	-	106	-
16	4	35	3	26	1 243	284	36	27	16	-	88	-
-	-	-	-	11	191	22	3	7	4	-	-	-
181	40	248	84	554	11 160	4 160	431	303	273	1	1 458	1
7	-	-	-	10	153	51	115	11	4	-	16	-
15	-	42	7	16	1 579	362	41	33	19	-	53	-
19	6	21	5	7	1 216	358	24	27	32	-	52	-
13	20	26	3	27	1 271	758	52	41	17	-	38	-
14	2	27	7	30	1 068	301	48	38	31	-	63	-
16	5	16	2	16	931	146	39	50	23	-	58	-
6	8	16	-	10	619	62	24	29	17	-	67	-
5	-	14	2	11	318	19	12	10	16	-	71	-
9	6	8	-	34	480	42	5	14	14	-	103	-
14	11	10	-	28	741	114	9	22	12	-	182	-
22	5	17	8	46	1 082	165	25	19	20	-	77	-
16	5	39	3	62	1 455	207	51	40	18	-	75	-
17	3	43	1	65	1 455	199	39	40	18	-	57	-
2	-	-	-	-	88	-	4	4	2	-	-	-
168	71	279	38	352	12 253	2 733	373	367	239	-	896	-
6	-	-	-	2	116	21	95	15	2	-	15	-

Som det fremgår av nevnte tabell har nedgangen vært meget sterk, idet den samlede tuberkulosedødelighet er sunket med 60 pct. og lungetuberkulosedødeligheten med 59 pct.

Sammenligner man Oslo med hele riket (se hovedberetningene 1923 og 1924, kap. 10), vil man finne at Oslo, som i forrige århundrede stadig lå over gjennomsnittet for hele landet i de siste 25 (20) år, har ligget under dette. Her må dog tas i betraktning det forhold at dødsårsaksstatistikken gjøres op efter begravellesstedet og ikke efter hjemstedet, således at en del tuberkuløse fra Oslo som dør på sanatorier og pleiehjem utenfor byen ikke er blitt tatt med i stati-

År.	Tuberkulose i alt.		Lunge- tuberkulose.		År.	Tuberkulose i alt.		Lunge- tuberkulose.	
	Antall dødsfall.	Pr. 10 000 levende.	Antall dødsfall.	Pr. 10 000 levende.		Antall dødsfall.	Pr. 10 000 levende.	Antall dødsfall.	Pr. 10 000 levende.
1871—1875	1 651	45.5	1 269	35.0	1906—1910	3 061	25.9	2 442	20.7
1876—1880	2 131	39.8	1 688	31.6	1911—1915	2 899	22.5	2 242	17.9
1881—1885	2 487	39.6	1 994	31.8	1916—1920	2 604	20.1	2 110	16.3
1886—1890	2 498	35.6	1 986	28.3	1921	460	17.7	358	13.8
1890—1895	2 947	35.0	2 333	27.7	1922	489	18.9	390	15.1
1896—1900	3 709	34.6	2 874	26.8	1923	450	17.4	362	14.0
1901—1905	3 348	29.8	2 574	22.9	1924	467	18.1	373	14.4

stikken for byen. Nogen vesentlig innflydelse på dødelighetskvotientens høide kan dog dette forhold ikke antas å ha.

Ved beregningen av den samlede tuberkulosedødelighet for Oslo har man imidlertid ikke tatt hensyn til de forskyvninger som har funnet sted i tidens løp i befolkningens sammensetning etter kjønn og alder. Et riktigere bilde av bevegelsen vil derfor nedenstående oversikt gi, hvor man har beregnet tuberkulosedødeligheten blandt menn og kvinner i de forskjellige aldrer.

Antall dødsfall av tuberkulose pr. 10 000 innbyggere.											
	1871— 75	1876— 80	1881— 85	1886— 90	1891— 95	1896— 1900	1901— 1905	1906— 10	1911— 15	1916— 20	1921— 24
<i>Menn.</i>											
0—1 år...	90.3	79.2	62.8	65.5	65.2	69.1	31.3	29.8	35.4	28.2	25.0
1—4 - ...	69.9	60.4	41.0	46.8	41.0	40.8	30.4	20.4	22.4	18.1	15.2
5—9 - ...	29.1	24.6	24.0	23.8	21.0	23.0	17.4	10.7	9.9	9.1	6.5
10—14 - ...	13.7	10.6	16.3	12.3	15.2	14.4	12.3	12.2	6.7	5.7	4.9
15—19 - ...	20.5	26.2	22.8	24.8	30.8	26.1	27.4	28.3	20.0	23.1	21.0
20—29 - ...	49.6	48.2	52.2	51.9	43.7	41.5	45.7	37.7	31.7	27.1	28.2
30—39 - ...	62.8	54.6	55.3	44.4	43.3	38.5	33.9	34.1	29.6	27.1	24.3
40—49 - ...	61.9	48.9	52.7	39.7	41.5	37.0	36.3	31.2	29.3	23.8	17.9
50—59 - ...	57.8	55.4	55.8	48.8	47.8	50.9	29.9	31.2	26.5	22.0	22.7
60—69 - ...	57.3	62.4	62.7	64.0	52.8	52.0	38.0	37.0	34.7	22.9	26.1
70—79 - ...	52.9	35.1	53.1	41.7	33.9	44.1	25.5	24.7	28.1	14.8	11.9
80 og over..	-	-	18.9	13.5	55.0	28.9	21.3	19.6	4.3	4.2	-
Tilsammen	47.8	44.2	42.5	39.4	37.3	36.0	30.4	26.7	23.7	21.3	20.2
<i>Kvinner.</i>											
0—1 år...	84.1	78.9	48.6	64.9	62.8	68.5	32.8	16.8	29.4	26.3	28.9
1—4 - ...	77.3	48.0	47.8	40.6	43.2	46.9	29.7	19.7	19.3	15.3	13.3
5—9 - ...	28.7	27.3	20.4	24.3	21.8	21.4	17.3	13.2	9.4	8.1	5.2
10—14 - ...	21.1	21.3	24.6	27.6	18.4	22.9	23.9	16.3	12.8	11.5	9.5
15—19 - ...	32.6	27.4	26.4	29.7	29.6	31.4	34.2	33.6	26.7	27.6	26.4
20—29 - ...	39.3	35.0	37.4	31.7	34.5	32.2	37.4	33.5	26.5	25.3	23.9
30—39 - ...	42.9	36.6	49.0	35.9	35.1	37.7	35.0	33.6	26.3	21.7	15.0
40—49 - ...	48.8	43.9	43.8	30.3	35.5	33.4	24.8	24.0	20.7	16.2	13.4
50—59 - ...	51.3	33.0	41.1	35.0	31.6	30.5	23.9	18.7	18.6	16.0	11.2
60—69 - ...	51.2	31.6	38.2	36.4	34.0	30.8	20.1	22.6	19.9	13.9	14.5
70—79 - ...	50.1	45.2	26.9	19.4	36.1	44.2	29.6	23.6	16.8	12.0	11.5
80 og over..	-	9.1	22.5	11.2	25.5	11.7	14.4	18.6	18.6	8.1	5.4
Tilsammen	43.4	35.9	37.2	32.4	33.1	33.5	29.3	25.3	21.4	19.0	16.3

Veneriske sykdommer. Nedenstående tabell gir opplysning om de fra de praktiserende læger og sykehus meldte tilfelle i 1923 og 1924 fordelt på de enkelte måneder. Tabellen side 24 viser anmeldte nye tilfelle av veneriske sykdommer i Oslo i årene 1894—1924. Utenfor sykehus behandledes i 1924 3 214 tilfelle av veneriske sykdommer (2 579 i 1923), derav 2 098 menn og 419 kvinner for blennorrage (1 540 m. og 336 kv. i 1923), 125 m. og 14 kv. for bløt chanker (130 m. og 16 kv. i 1923), 414 m. og 134 kv. for erhvervet syfilis (420 m. og 132 kv. i 1923) og 7 gutter og 3 piker for medfødt syfilis (2 gutter og 1 pike i 1923). Av de meldte tilfelle av syfilis angis i 1924 17 å være smittet ad andre veier enn kjønnsdelene (21 i 1923). 46 anmeldelser i 1924 (44 i 1923) inneholdt sådanne meddelelser at de gav anledning til etterforskning, som i 36 tilfelle i 1924 (39 i 1923) førte til påvisning av smitekilden. I henhold til smitteangivelser har sundhetsinspektøren og den kvinnelige spesiallæge i det hele undersøkt 18 m. og 17 kv. i 1924 (19 m. og 40 kv. i 1923); 7 m. og 7 kv. viste sig å være syke (6 m. og 25 kv. i 1923). På helserådets kontor er enn videre i årets løp av sundhetsinspektøren og den kvinnelige læge undersøkt 913 m. og 450 kv. (913

Anmeldte nye tilfelle av veneriske sykdommer i Oslo.

År.	Blennor- giske tilfelle.			Blot chancker.			Erhvervet syfilis.			Medfødt syfilis.			Tils.
	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	
1923.													
Januar	62	10	72	6	-	6	24	17	41	3	-	8	122
Februar	75	2	77	11	2	13	29	13	42	-	1	1	133
Mars	47	6	53	5	2	7	8	6	14	-	1	1	75
April	61	14	75	5	-	5	13	11	24	-	1	1	105
Mai	52	11	63	7	1	8	30	11	41	1	2	3	115
Juni	148	21	169	12	1	13	29	8	37	-	1	1	220
Juli	92	7	99	10	-	10	32	9	41	-	2	2	152
August	67	3	70	8	-	8	29	6	35	-	-	-	113
September ..	41	16	57	10	-	10	19	4	23	-	2	2	92
Oktober	60	15	75	8	1	9	22	12	34	-	-	-	118
November	66	11	77	2	1	3	18	8	26	1	-	1	107
Desember ¹⁾ ..	887	278	1 165	61	16	77	255	98	353	1	3	4	1 599
Tils.	1 658	394	2 052	145	24	169	508	203	711	6	13	19	2 951
1924.													
Januar	40	12	52	-	1	1	24	9	33	-	-	-	86
Februar	42	10	52	4	1	5	22	15	37	-	-	-	94
Mars	54	9	63	1	-	1	15	9	24	2	2	4	92
April	81	6	87	4	-	4	17	5	22	1	-	1	114
Mai	52	7	59	5	-	5	15	12	27	5	-	5	96
Juni	76	5	81	7	-	7	17	6	23	2	-	2	113
Juli	133	14	147	14	-	14	22	8	30	-	-	-	191
August	81	16	97	10	-	10	20	10	30	1	-	1	138
September ..	82	18	100	4	-	4	6	5	11	-	-	-	115
Oktober	102	27	129	10	1	11	19	15	34	3	2	5	179
November...	55	14	69	4	1	5	28	9	37	-	-	-	111
Desember ¹⁾ ..	1 426	376	1 802	79	11	90	281	111	392	6	3	9	2 293
Tils.	2 224	514	2 738	142	15	157	486	214	700	20	7	27	3 622

¹⁾ Årsaken til de store tall i desember er den at en del læger da har innsendt anmeldelser for hele året.

m. og 375 kv. i 1923). Av samtlige undersøkte er ved helserådets foranstaltning 119 m. og 105 kv. innlagt i sykehus (123 m. og 96 kv. i 1923). Der er anmeldt 8 tilfelle av ny infeksjon med syfilis, som har vært salvarsanbehandlet, alle menn (i 1923 4 tilfelle, også menn). For forbrydelse mot straffelovens § 155 («Den som ved kunnskap eller formodning om å lide av smittsom kjønnssykdom ved legemlig omgjengelse eller utuktig forhold smitter eller utsetter nogen for smitte straffes med fengsel inntil 3 år —») er ifølge meddelelse fra politikammeret i 1924 tiltalt 21 kv. og 2 m., hvorav 8 kv. blev dømt (i 1923 30 kv. og 6 m., hvorav 16 kv. og 1 m. blev dømt). — I Odd-Fellow-logens pleiehjem for medfødt syfilitiske barn «Veslehjemmet», hvor der er plass til 31 barn, har der den hele tid vært fullt belegg.

**De meldte tilfelle av veneriske sykdommer i Oslo i årene
1894—1924.**

År.	Blennorragiske tilfelle.		Bløt chanker.		Erhvervet syfilis.		Medfødt syfilis.		Til- sammen.
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
1894.....	1 288	121	281	29	353	193	25	17	2 302
1895.....	1 482	126	387	34	518	206	26	14	2 793
1896.....	1 471	149	393	49	498	235	32	28	2 855
1897.....	2 081	173	447	46	450	233	25	25	3 430
1898.....	2 125	207	433	51	565	259	25	27	3 692
1899.....	1 966	191	491	44	543	221	35	34	3 525
1900.....	1 871	170	507	43	457	195	28	26	3 297
1901.....	1 684	174	292	32	432	208	23	17	2 862
1902.....	1 576	159	418	37	368	196	20	28	2 802
1903.....	1 570	183	401	39	431	183	24	20	2 851
1904.....	1 392	139	347	20	355	154	26	34	2 467
1905.....	1 384	139	278	16	340	128	24	26	2 335
1906.....	1 108	132	169	14	302	129	19	16	1 889
1907.....	903	112	133	10	251	123	10	25	1 567
1908.....	1 055	107	198	21	278	134	24	26	1 843
1909.....	1 149	101	172	19	315	142	31	27	1 956
1910.....	1 261	98	206	14	332	141	27	13	2 092
1911.....	1 373	94	327	27	356	163	19	17	2 376
1912.....	1 266	121	147	18	372	164	22	18	2 128
1913.....	1 326	137	93	6	404	169	27	25	2 187
1914.....	1 135	172	157	14	411	145	24	14	2 072
1915.....	1 403	146	228	15	407	178	31	16	2 424
1916.....	1 756	174	383	22	631	229	28	17	3 240
1917.....	1 514	188	259	14	600	266	19	18	2 878
1918.....	1 384	183	219	31	464	213	18	20	2 532
1919.....	1 719	262	197	14	656	258	11	12	3 129
1920.....	1 548	201	199	24	495	218	14	12	2 711
1921.....	1 744	204	215	22	430	202	20	18	2 855
1922.....	1 690	297	257	26	551	220	13	14	3 068
1923.....	1 658	394	145	24	508	203	6	13	2 951
1924.....	2 224	514	142	15	486	214	20	7	3 622

Av skabb blev der i Oslo anmeldt 193 tilfelle i 1924 mot 205 i 1923.

Om dødsfall på barselseng og antall obstetrisiske operasjoner utført av læger henvises til hovedberetningens kap. 15.

Angående de hygieniske forhold i byen i 1923 og 1924 henvises til sundhetsinspektørenes rapporter tatt inn som bilag til helserådets beretning for disse år.

IV. Hedmark fylke.

Fylket er delt i 26 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt.

Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. ¹ / ₁₂ 20.	Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. ¹ / ₁₂ 20.
Hamar stadslægedistrikt	1.12	6 406	Hof	416.78	3 346
Ringsaker.....	897.51	12 207	Åsnes.....	638.55	5 879
Nes.....	177.67	3 793	Våler.....	699.54	4 202
Vang.....	534.07	13 116	Elverum.....	1 303.98	11 219
Løten.....	358.56	6 259	Trysil.....	2 962.01	6 435
Romedal.....	384.59	5 480	Åmot.....	1 323.60	4 373
Stange.....	345.28	8 394	Stor-Elvdal.....	2 108.96	4 229
Sor-Odal.....	514.91	7 045	Rendal.....	3 222.81	3 539
Nord-Odal.....	500.33	5 022	Alvdal.....	2 160.91	4 618
Vinger.....	500.12	6 765	Tynset.....	1 023.90	4 094
Eidskog.....	643.12	6 120	Tolga.....	2 057.85	3 644
Branlval.....	509.89	4 141	Engerdal.....	2 202.51	1 294
Grue.....	838.71	6 455	Kvikne.....	1 156.78	1 544

Medisinalpersonalet i Hedmark fylke var ifølge distriktslægenes opgaver ved utgangen av 1923 og 1924:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek.	Eksaminert apotek- personale.
1923.....	55	29	74	14	33
1924.....	55	30	74	15	33

Av lægene var ved utgangen av 1924 26 offentlig ansatt, nemlig 1 fylkeslæge, 1 stadslæge og 24 distriktslæger. En distriktslægestilling, Tolga, var ikke besatt. Angående fordelingen av læger, tannlæger, jordmødre og apotek på de enkelte lægedistrikter henvises til tabell 1 i hovedberetningene for riket for 1923 og 1924.

Antallet av utdannede sykepleiersker i Hedmark fylke var i januar 1924 i alt 125, hvorav 50 i sykehus, pleiehjem o. s. v. og 75 i distriktspleie.

Sykehus. I 1923 blev der tatt i bruk 3 nye sykehus: Ringsaker kommunale sykehus i Moelv, Åmot kommunale sykehus og Stange kommunale sykehus. Samme år blev Valset sykehjems tuberkuloseavdeling nedlagt.

Fylket hadde ved utgangen av 1924 i alt 24 sykehus med tilsammen 494 senger, nemlig 207 for indremedisinske og kirurgiske patienter, 195 for tuberkulose og 92 for epidemiske. Der var 4 almindelige sykehus (Hamar 36 senger, Romedal 18, Elverum 6 og Trysil 14), 4 epidemisyrkehus (Kongsvinger 14 senger, Elverum 24, Hamar 50 og Foldal 4), 9 kombinerte sykehus (Eidskog kommunale sykehus med plass for 10 tuberkulose og 10 andre syke, Stange sykehus 15 tuberkulose og 10 andre, Ringsaker kommunale sykehus 24 tuberkulose og 18 andre, Finsal 16 tuberkulose og 16 andre, Furnes sykehjem 7 tuberkulose og 7 andre, Løten sykehjem 15 tuberkulose og 10 andre, Storelvdal sykehus 9 tuberkulose og 15 andre, Tynset sykehus 16 tuberkulose og 16 andre, Åmot sykehus 18 tuberkulose og 17 andre), 4 tuberkulosehjem (Elverum

14 senger, Trysil 14, Nord-Odal 22 og Vinger 15), 3 sykestuer, en i Rendal med 3 plasser, en i Foldal med 5 og en i Nord-Odal med 6 plasser.

Dessuten har man i fylket to private tuberkulosesanatorier, nemlig Mesnalien kursted ved Lillehammer og Gjøsegården sanatorium pr. Kongsvinger, med plass for henholdsvis 39 og 35 tuberkulosepatienter. For tuberkuløse og tuberkulosetruede barn driver Røde Kors et sommerhjem på Vangsåsen.

Spesifiserte oppgaver over antallet av behandlede syke på fylkets sykehus er meddelt i hovedberetningens tabell 2. Videre vil man i hovedberetningens tabell 3 finne oppgitt antallet av lungetuberkuløse behandlet på de 2 sanatorier og på samtlige fylkets tuberkulosehjem og tuberkuloseavdelingene på de kombinerte sykehus.

Ved fylkets sinnssyke asyl Sanderud i Stange blev i 1924 en ny paviljon for 48 sinnssyke tatt i bruk. Asylet har ved denne utvidelse plass for 267 patienter, 127 menn og 140 kvinner. I fylket er der dessuten 14 sinnssyke-kolonier med et belegg på ca. 150, hvorav omkring 50 fra Hedmark fylke.

I fylket er der 31 pleiehjem for gamle med plass for henved 1 000 og 14 barnehjem med plass for vel 200 barn — vesentlig piker.

Av bad tilgjengelige for almenheten var der i 1924 bare 10. På Kongsvinger blev i slutten av året åpnet et nytt moderne bad med karbad, dusj, badstue og svømmebasseng. Som varmekilde til badet brukes på en fordelaktig måte kommunens elektriske spillkraft, så man praktisk talt får opvarmet badet «gratis». Det hele anlegg har fungert tilfredsstillende, og søknungen til badet har vært stor. (*J. Forseth.*) På Hamar er der et kommunalt kar- og dampbad. Ved Løtens meieri og Løtens brenneri er der karbad til benyttelse for publikum. Ved Flisen st. er der et lite damp- og karbad. I Elverum leir finnes et godt og velinnrettet folkebad med kardusj og dampbad. I Trysil er sykehusets bad tilgjengelig for almenheten. Det er nu restaurert og tidsmessig utstyrt. Ytre Rendal har et lite folkebad (karbad), likeså Tolga, og i Storelvdal er to badstuebad i drift. Med hensyn til badesaken står der i Hedmark ennå meget tilbake å ønske. Det har ikke lyktes tross meget arbeide å få sansen herfor vakt. (Fylkeslægen.)

Vaksinasjonen utførtes av 2 læger og 58 jordmødre. Der blev i 1923 vaksinert 3 984 og i 1924 2 798. Der er ikke berettet om noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen.

Ifølge fødselsregistrene for Hedmark fylke blev der i 1923 født 4 075 levende barn og 85 dødfødte og i 1924 3 844 levende og 83 dødfødte. I jordmødrenes protokoller i 1923 var i alt innført 3 885 levendefødte barn og 85 dødfødte og i 1924 henholdsvis 3 673 og 73. Herav skulde man kunne slutte at ved 95 pct. av alle fødsler i Hedmark i 1923 og 95 pct. av alle fødsler i 1924 er jordmor benyttet.

Det registrerte antall dødsfall i Hedmark var i 1923 1 701, 1 609 i landdistriktene og 92 i byene. For 1924 var antallet 1 693, 1 609 i landdistriktene og 84 i byene. Pr. 1 000 av den hjemmehørende folkemengde var dødeligheten i Hedmark 10,9 i 1923 og 10,7 i 1924. Distriktslægenes dødsårsakslistene for fylket omfattet i disse to år følgende antall dødsfall:

	Bygder.	Byer.	Tilsammen.	Herav med kjent dødsårsak.		
				Bygder.	Byer.	Tilsammen.
1923.....	1 561	89	1 650	1 533	89	1 622
1924.....	1 558	72	1 630	1 542	72	1 614

Angående dødsfallenes fordeling på de enkelte årsaker henvises til tabell 4 i hovedberetningene for 1923 og 1924.

Sundhetstilstanden i de 2 år omtales fra de fleste distrikter som god eller meget god, ja for året 1924 til dels som påfallende god.

Om de epidemiske sykdommer i sin almindelighet henvises til tabellene.

Tyfoidfieber optrådte bare i få og spredte tilfelle, 3 i 1923 og 2 i 1924, ingen dødsfall.

Poliomyelitt viste sig i 1923 med 7 og i 1924 med 17 tilfelle i forskjellige lægedistrikter. Bortsett fra Nes lægedistrikt, hvor 3 barn innen samme husstand blev angrepet, kunde der ikke påvises nogen smittesammenheng mellom tilfellene. I *Nord-Odal*, hvor der i 1923 optrådte 3 tilfelle uten innbyrdes sammenheng, anfører distriktslæge Ansteensen: «I alle de hjem hvor poliomyelitt optrådte var samtlige barn først syke 1 à 2 dager med angina, hodepine, ryggsmarter, neseblødning og hos enkelte fluktende smerter, altså et billede som sterkt minner om influensa. Men i hvert av disse 3 hjem fikk bare ett barn lammelser. Man kan ikke lett bli kvitt den tanke at de øvrige barn har gjennomgått abortive former av samme sykdom».

Influensa optrådte særlig i 1923 og i årets 3—4 første måneder. Den var mild og uten særlige komplikasjoner.

Av kikhoste og variceller var der forholdsvis meget i enkelte lægedistrikter.

Akutt diarré viste sig spesielt i 1924 forholdsvis utbredt også utenfor sommermånedene, av enkelte læger oppfattet som en intestinal form av influensa. Innen enkelte lægedistrikter, hvor befolkningen i hele siste halvdel av 1923 og våren 1924 hjemsoktes av en epidemi av diarré, gikk denne blandt publikum under navn av «lemensjuke», idet man satte sykdommen i forbindelse med de på den tid tallrikt forekommende lemen. Sykdommen forløp mildt, og ikke på langt nær alle søkte læge.

Epidemisk konjunktivitt optrådte i 1924 i enkelte lægedistrikter med mange tilfelle, men med avgjort godartet forløp. (*Nord-Odal, Stange, Rendal* og *Tynset* lægedistrikter.)

Tuberkulose hadde — hele fylket tatt under ett — vært i jevn tilbakegang gjennom flere år. I 1923 viser dog opgaver fra lægedistriktene i *Nord-Østerdal* en tydelig økning av tilfellene, og for 1924 er sågodtsom fra hele fylket anført at tuberkulosen igjen er i tiltagende. Flere distriktslæger finner den vesentligste årsak hertil i de vanskelige levevilkår på grunn av den økonomiske depresjon i det hele og den store arbeidsløshet i særdeleshet. Muligens kan også den stadig tilbakevendende influensa har nogen innflydelse. (Fylkeslægen.)

Ifølge tuberkuloseprotokollene var der i Hedmark fylke i 1924 anmeldt 373 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 317 i 1923 og 338 i 1922. Forholdet i de enkelte lægedistrikter vil ses av tabell 10 i hovedberetningen.

Tabellen side 30 viser antall dødsfall av tuberkulose i fylkets lægedistrikter i de 3 siste år.

Veneriske sykdommer. Antallet av tilfelle meldt av lægene i de enkelte distrikter var følgende: (Se tabellen side 30.)

Av skabb anmeldtes i 1923 572 tilfelle og i 1924 620 tilfelle.

Om dødsfall på barselseng og fødselsoperasjoner utført av læger i 1923 og 1924 henvises til hovedberetningene for disse år.

De hygieniske forhold m. m. Såvel i 1923 som i 1924 var våren sur, kald og sen, sommeren heller ikke varm og høsten og vinteren milde og med megen nedbør. Avlingens størrelse var betydelig under middels, ganske spesielt

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidefeber (paratyfus).	Cerebro- spinal- meningit.	Akut poliomyelitt.	Skarlagen- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.	Barsel feber.	Septiko- pyæmi.
1923.									
Hamar stadslægedistrikt	-	-	-	7	17	2-1	-	1	1-2
Ringsaker	-	-	-	4	243-2	4	-	1	1-1
Nes	1	-	3-3	-	13	3	-	-	1-1
Vang	-	-	-	8	77	5	-	3-1	2-1
Løten	-	-	-	-	1	4	-	-	1-1
Romedal	-	-	-	3	3	1	-	1	-
Stange	-	-	-	1	28	3-1	-	-	-1
Sør-Odal	-	-	-	2	5	-	-	-	-
Nord-Odal	-	1	3-1	-	6	-	-	-	-
Vinger	1	-	-	3	-	2	-	1	-
Eidskog	-	-	-	5	1	13	-	-	-
Brandval	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Grue	-	-	-	6	12	-	-	2-1	1
Hof	-	-	-	-	2-1	8-2	-	-	-
Åsnes	-	-	-	5	1	6-1	-	-	1-1
Våler	-	-	-	3	58	1	-	1	-
Elverum	1	-	-	2	5	5-2	-	3	-
Trysil	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Åmot	-	2-2	-	2	12	-	-	-	-
Stor-Elvdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rendal	-	-	1	7	2	-	-	1	1-1
Alvdal	-	-	-	-	-	-	-	1	1-1
Tynset	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tolga	-	-	-	-	-	-	1-1	-	-
Engerdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kvikne	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Tilsammen	3	3-2	7-4	58	486-3	62-7	1-1	18-2	10-10
1924.									
Hamar stadslægedistrikt	-	-	-	4	-	4-1	-	-	-1
Ringsaker	1	-	-	2	11	4	-	-	-
Nes	-	-	1	2	4	-	-	-	-
Vang	1	-	1	2	5	5	-	-	-
Løten	-	-	-	-	-	16-1	-	-	-
Romedal	-	-	-	-	-	3	-	-	-1
Stange	-	-	-	-	32	45	-	1	-2
Sør-Odal	-	-	3-2	-	3	1	-	-	-
Nord-Odal	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vinger	-	1-1	1-1	1	3	3	-	-1	-
Eidskog	-	-	2	-	-	2	-	-	-1
Brandval	-	-	-	-	4	-	-	-	-
Grue	-	-	-	3	1	-	-	1	1
Hof	-	-	2	-	-	1	-	-	1
Åsnes	-	-	1	-	20	-	-	1-1	1
Våler	-	-	-	1	1	1	-	1	-1
Elverum	-	-	-	-	6	18	-	1	1
Trysil	-	-	-	-	2	1	-	-	-
Åmot	-	-	2	12	1	-	-	-	-
Stor-Elvdal	-	-	3	-	-	-	-	-	1-1
Rendal	-	-	-	2	-	-	-	3	-
Alvdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tynset	-	-	-	4	-	6-1	-	1	-
Tolga	-	-	-	-	4	-	-	-	-
Engerdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-1
Kvikne	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2	1-1	17-3	33	97	110-3	-	9-2	5-8

*) Tallet foran streken betyr antall tilfelle og tallet efter streken antall dødsfall.

sykdommer³⁾.

Pemficus (hos nyfødte).	Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akuttekatarr er i ånde- dretsorgan.	Influenta.	Lunge- betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutt diarrré (kolerine).	Skjorbuk.
.	6	3	55	-	51	399-2	460	19-4	17	5	-	58	-
.	7	-	-	-	96	532-3	230	33-10	14	4	-	62	-
.	-	-	18	-	92	218-2	72	12-1	7	5	-	32-1	-
1	4	-	41	-	149-2	610-2	476	62-7	21	16	-	64-2	-
1	5	1	18	-	201-5	559-3	713-3	30-4	20	6	-	32	-
.	1	-	-	-	86	163-1	285	26-5	1	2	-	34-2	-
.	3	1	8	-	72	888-19	666-2	32-2	10-1	5	-	23	-
.	1	-	9	1	96-2	94-1	83	32-8	5	1	-	5	-
.	5	2	8	-	137-3	310-5	109-2	36-2	14	8	-	31-2	-
.	-	-	4	-	91-1	482-15	409-2	1	1	-	-	36	-
.	-	-	-	-	46	177-1	92-1	14-1	4	7	-	41-2	-
.	-	-	4	-	119-6	132-5	106	12-2	2	3	-	29-1	-
.	4	-	6	-	10	147-2	87	13	7	8	-	13-1	-
.	1	-	-	-	8-1	68	25	3-2	9	1	-	19	-
.	9	-	4	2	191	285	148-3	30-1	24	15	-	126-1	-
.	-	-	-	-	58	425	129	3	5	2	-	95-2	-
.	11	2	33	11	177	1542-3	1030	46-6	28	7	-	170-1	-
.	4	-	3	-	-	256-8	123	11-1	23	7	-	17-1	-
.	5-1	-	21	-	138-1	632-2	447-1	7-2	30	15	-	95	-
.	1	-	1	-	12	278-5	92-1	20-1	20	3-1	-	59-1	-
.	1	1	5	-	6	107-3	88-1	11-2	3	1	-	53	-
.	4	-	12	12	17	113-3	26	4-1	9	3	-	58	-
.	4	-	1	-	-	414-1	301	26-3	9-1	11	-	93	-
.	5	-	3	-	1	255-1	84	13-2	3	3	-	53	-
.	-	-	-	-	-	13-1	60-1	1	1	-	-	-	-
.	-	-	-	-	3	26-3	22	2-1	2	1	-	5	-
2	81-2	10	254	26	1857-21	9125-91	6363-17	499-68	239-2	139-1	-	1303-17	-
.	7	1	42	1	65	450-1	105	28-3	12	12	-	140-4	-
.	5	1	25	2	208-1	590-4	73	65-6	18-3	18-1	-	215-5	-
.	4	-	30	-	24	239-4	-	15	9	5	-	58	-
1	5	1	48	-	80	635-3	64	62	31-1	10	-	257-3	-
.	1	-	23	-	30	454-2	162-1	12-5	27	4	-	63	-
.	3	-	2	-	1	146-1	46	27-6	6	3	-	76-2	-
.	4	2	6	-	14	730-14	85	13	14-2	12	-	150-3	-
.	1	-	5	-	-	87-1	35	32-10	4	2	-	7	-
.	2	1	1	-	-	252	98	17-2	12	5	-	32	-
.	6	-	57	-	-	288	23	16-5	1	1	-	197	-
.	1	-	-	-	5	196-3	19	14-6	3	4	-	51	-
.	1	-	-	-	1	141-6	67	20-3	9	1	-	28	-
.	4	1	15	-	2	241-4	41	15-2	10-1	8	-	32	-
.	3	-	9	-	50	101	44	16	5	4	-	29	-
.	8	-	60	-	141-1	385-2	267	52-3	28	25	-	293	-
.	-	-	-	3	138	388-1	180	8-2	1	3-1	-	87-1	-
.	6	5	28	-	186	1998-4	152	57-8	25-1	4	-	284-2	-
.	-	3	2	-	-	335-1	24	10-1	12	3	-	27	-
.	4-1	-	15	-	129	1164-1	39	12-1	29	5	-	115	-
.	-	-	-	-	46	369-4	56	5	6	4	-	55	-
.	1	1	1	-	2	80-1	23	10-1	4	1	-	51-2	-
.	-	-	1	-	188-3	143-2	18	12-1	9	1	-	21	-
.	3	-	2	2	53	351	77	24-1	11	12	-	109-1	-
.	1	-	3	15	6-1	374-2	31	8-6	5-1	-	-	14-1	-
.	-	-	3	-	62	57-2	11	2	2	-	-	33	-
.	-	-	-	-	-	2-1	-	1	2	2	-	1	-
1	70-1	16	378	23	1431-6	10196-64	1740-1	553-72	295-9	149-2	-	2425-24	-

og kloakk blitt mere og mere aktuelt. Der anlegges flere og flere synkebrønner, hvis avløp blir stående i grunnen, infiserer denne og brønnen omkring. Analyser som velvillig er foretatt av medisinalstyrelsens laboratorier av en del vannprøver har for så vidt gitt et mistrøstig resultat, som kan forklares ved at grunnen til dels består av fjell med kvabb over, som ikke kan ta mot eller filtrere avløpsvannet. Foreløbig står saken i stampe. Bygningskommunen venter økonomisk hjelp til selve anlegget fra herredet, hvis representanter dog synes å helle til den mening at dette får bli bygningskommunens egen sak.

Grue. Et nytt gamlehjem blev i 1923 tatt i bruk. Det har plass for ca. 50, er utsyrt med centralopvarmning, bad og w. c., har hovedsakelig 2-manns værelser og har kostet 120 000 kr. En gledelig fremgang er å spore i skogeiernes omsorg for skogsarbeidere ved bygging av bedre koier. (O. M. Queseth.) *Hamar.* De hygieniske forhold er, særlig hvad boligene angår, bedret adskillig; boligmangelen er avtatt, dels på grunn av nybygg og dels på grunn av nogen nedgang i innbyggerantallet, som pr. 1 januar 1920 var 6 500 og pr. 31 desember 1924 6 170. Kommunale pensjoner til ubemidlede gamle og sykelige er gjennomført. Pensjonistene har derhos fri læge og medicin. (A. Lützow.) *Løten.* Det går fremdeles smått med å lære folk til å spise fisk, om der enn spises mere herav enn i tidligere år. Omsetningen er heller ikke ordnet slik at fisken kommer frem i god tilstand, og prisen er meningsløs når fisken kommer så langt som til kjøkkenet. (A. G. Vaage.) *Romedal.* Levemåten er gjennomgående god og rikelig; de aller fattigste lever dog meget ensidig på brød, margarin og kaffe, og symptomer på avitaminose er ikke sjeldne. (O. Røise.) *Stange.* Fortjenesten har vært dårlig, idet daglønnen på de fleste steder er slått ned til et minimum. Det er ofte ubegripelig hvordan en familie kan leve av en daglønn på kr. 3,00 + fri kost for mannen og fri bolig for familien. Disse lave lønninger sammenholdt med en skatteprocent på 18,5 vil uten vanskelighet gjøre det innlysende at levestandarden for en stor del av befolkningen må være sunket ned til et lavmål. Det er da heller ikke nogen sjeldenhet at barn ikke kan komme ut om vinteren fordi de mangler varme klær og spesielt sko. (H. Thorshaug.) *Åsnes.* Der er liten forståelse av smittefaren ved drikkevann, og der er mange dårlig beskyttede brønner. Behandlingen av melken rundt i de forskjellige fjøs tror jeg ikke kan anses betryggende. Der høres en del klager over renslighetsforholdene i utsalgsstedene for matvarer. (A. S. Bjørneby.) *Elverum.* Arbeidsløsheten har vært ganske stor, så det er forbausende hvordan folk har kunnet klare sig. For mange småbrukere med belånte eiendommer har det nok vært ganske sparsomt både med mat og klær. (A. T. Petersson.) — *Engerdal.* Boligene må for en stor del karakteriseres som slette, når man tar i betraktning at de ligger inne i store skoger. Ufullførte hus er ikke sjeldne å se. Der gjøres i stand, så man har et par ferdige værelser, og så blir resten stående. I enkelte hus ser det ut til at man heller vil ha utsikt til folk på veien enn til solen, så vinduer i sydveggen mangler gjerne hvor veien går på nordsiden av huset. (H. Petersson.) — *Tolga.* Ernæringsforholdene er gjennomgående gode; dog synes kaffen og det myke brød, især på de mere centralt beliggende steder innen distriktet, å ha fortrenget den gammeldagse ernæring med melkemat og hårdt brød. Dette forhold gir sig også et tydelig utslag ved undersøkelse av tenneses tilstand, idet det er sjeldent å se nogenlunde velbevarte tenner hos ungdommen i de centralt beliggende strøk, mens gode tenner er regelen i avdalene. (E. Paulsen.)

V. Opland fylke.

Fylket er delt i 29 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt.

Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. $\frac{1}{12}$ 20.	Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. $\frac{1}{12}$ 20.
Lillehammer stadsd. distr.	2.92	5 183	Østre Toten.....	414.40	9 191
Gjøvik — « —	¹⁾ 2.07	4 827	Vestre Toten.....	396.82	9 336
Lesja	3 732.36	5 414	Lunner	290.75	4 337
Lom	4 103.05	4 723	Jevnaker	154.58	4 077
Vågå	1 299.39	3 154	Brandbu	476.40	5 340
Sel og Heidal	782.26	3 581	Gran	351.82	4 559
Nordre Fron.....	1 369.85	4 888	Søndre Land	775.62	5 758
Søndre Fron.....	540.04	3 012	Nordre Land	344.07	2 749
Ringebu	1 258.42	4 529	Torpa.....	535.95	2 356
Øyer	638.18	3 240	Sør-Aurdal	1 128.86	4 067
Gausdal.....	1 191.87	5 409	Nord-Aurdal.....	926.72	4 729
Fåberg.....	476.46	6 355	Etnedal	439.80	1 846
Biri	186.12	2 890	Nordre Valdres	2 073.82	4 132
Snertingdal.....	219.29	2 205	Østre Slidre	869.50	2 488
Vardal.....	¹⁾ 276.13	5 274			

Medisinalpersonalet var ifølge distriktslægenes oppgaver ved utgangen av 1923 og 1924:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek.	Eksaminert apotek- personale.
1923	47	23	62	10	26
1924	54	25	58	10	23

Av lægene var 30 offentlig ansatt, nemlig 1 fylkeslæge, 2 stadsleger og 27 distriktsleger. Fylkets forsyning med læger og jordmødre opplyses å være tilstrekkelig, men der hersker fremdeles mangel på tannlægehjelp. Angående fordelingen av læger, tannlæger, jordmødre og apotek på de enkelte lægedistrikter henvises til tabell 1 i hovedberetningene for riket for disse to år.

Sykepleien i fylket er god. Der er i alt ca. 60 sykepleiersker, idet alle distrikter hadde minst 1 sykepleierske, flere distrikter 2—3, opptil 5. Enkelte lønnes av kommunen, men de fleste av foreninger, til dels med bidrag av kommune eller sparebank.

Sykehus. Fylket har i alt 10 sykehus og tuberkulosehjem med plass for 243 indremedisinsk-kirurgiske og epidemiske syke og 111 tuberkuløse. Sykepllassene fordeler sig således på følgende sykehus: Søndre Lands sykehus med plass for 29 almindelig syke og 16 tuberkuløse, Vestre Slidre sjukeheim (8 alm. syke og 6 tuberkuløse), Østre Toten sykehus (16 alm. syke og 14 tuberkuløse), Gjøvik sykehus (10 senger), Opland fylkessykehus, Lillehammer (ca. 120 senger), Røde Kors' klinikk, Lillehammer (ca. 20 senger), Lillehammer epidemisykehus, Fåberg (40 senger). Hertil kommer følgende tuberkulosehjem:

Lillehammer sanitetsforenings tuberkulosehjem, Lillehammer, med plass for 28 pasienter, Øvre Toft kursted, Follebu (23) og Røde Kors' sykestue, Follebu (24).

Anmeldte tilfelle av epidemiske sykdommer

Lægedistrikter.	Tyfoidefeber (paratyfus).	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.	Barselfeber.	Septiko- pyæmi.
1923.									
Lillehammer stadsldistr.	.	.	.	.	10	6	.	.	1
Gjøvik —«—	.	.	1	7	5	2	.	.	.
Lesja	.	.	.	4	.	.	.	.	.
Lom	4	.	.	.	.	.	.	1	1-1
Vågå	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Sel og Heidal	.	.	.	.	.	.	.	.	2-1
Nordre Fron	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Søndre Fron	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Ringebu	.	.	1-1	17	35	3-2	.	.	.
Øyer	.	.	.	.	26	.	.	.	.
Gausdal	.	.	.	5	.	.	.	.	.
Fåberg	1	.	.	2	1	2	.	.	.
Biri	1	.	.	.	.	2	.	3	2
Snertingdal	.	.	.	.	1	3	.	.	.
Vardal	.	.	.	3	.	8	.	1	.
Østre Toten	.	.	.	2	24	3	.	.	2-2
Vestre Toten	.	.	1	.	19	4	.	1	.
Lunner	.	.	.	11	.	2	.	.	.
Jevnaker	.	.	.	4	14	2	.	.	.
Brandbu	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Gran	.	.	.	.	1	.	.	.	2-2
Søndre Land	.	.	.	8	2	2	.	.	1
Nordre Land	.	.	.	.	14	.	.	.	.
Torpa	.	.	.	.	4	.	.	1	.
Sør-Aurdal	.	.	.	.	.	.	.	.	1-1
Nord-Aurdal	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Etnedal	.	.	.	.	63	.	.	1	.
Nordre Valdres	.	.	.	.	2-1	.	.	1-1	.
Østre Slidre	.	.	.	.	.	2	.	1-1	.
Tilsammen	6	-	3-1	63	221-1	41-2	-	10-2	12-7

*) Tallet foran streken betyr antall tilfelle og tallet efter streken antall dødsfall.

Dessuten ligger i fylket to private tuberkulosesanatorier, Kornhaug og Granheim, begge i Follebu, med plass for henholdsvis 48 og 53 tuberkulosepatienter.

Spesifiserte oppgaver over antallet av behandlede syke på fylkets sykehus er meddelt i hovedberetningens tabell 2. Det bemerkes at man i 1924 ikke har mottatt sykehusliste fra Røde Kors' klinikk, Lillehammer, og Lillehammer, epidemisyrkehus. Videre vil man i hovedberetningens tabell 3 finne oppgitt antallet av lungetuberkulosepatienter behandlet på de to sanatorier og på fylkets samtlige tuberkulosehjem (de 3 rene tuberkulosehjem og tuberkuloseavdelingene på de kombinerte sykehus).

Sinnssykeasyl. Ved fylkets sinnssykeasyl Presteseter på Vestre Toten blev der i 1923 opprettet en ny mannskoloni på 20 senger. Asylet hadde ved utgangen av 1924 191 sykeplasser og har kunnet skaffe plass til alle patienter fra fylkets laddistrikter, men på grunn av stadig overbelegg har asylet måttet nekte å motta patienter fra fylkets byer.

Ved Eina ligger en kuranstalt for alkoholikere drevet av Blå Kors.

Av beretningen fremgår at fattigpleien og omsorgen for syke og gamle er

i de enkelte lægedistrikter i 1923 *).

Penfigus (hos nyfødte).	Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akutte katar- rer i ånde- drettsorg.	Inflensa.	Lunge- betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutt diarré (kolerine).	Skjærbuk.
.	4	.	.	1	85-1	837	382	19-4	16	8	.	186	.
.	3	9	13	.	48	841-1	302	23-4	4	1	.	98-2	.
.	3-1	.	3	3	.	181-3	.	10-2	1	3	.	.	.
.	3	.	.	.	.	94	88-1	5-1	3	2	.	4	.
.	.	.	11	.	.	171-1	169-1	4-1	3-1	1	.	8	.
.	4	.	19	3	17	486-2	150	16	3	2	.	38	.
.	.	.	4	2	4	86-1	16-1	8-3	3	.	.	11	.
.	.	2	7	.	6	60-2	38	10-4	8	.	.	7	.
.	2	.	3	1	3	33-1	96	4-2	16	3	.	16	.
.	4	3	43	.	61	126-1	90-1	6	9	9	.	37	.
.	1	.	10	.	266-6	241-4	148	10-2	3	1	.	36	.
.	6	.	8	1	113-2	884-5	397	26-3	10	7-1	.	144-1	.
.	1	.	3	.	49	28	69	8-2	3	7	.	3	.
.	1	2	8	1	16	71-4	58	14-1	3	7	.	9	.
.	2	4	2	.	98-2	571-1	235-3	17-5	5	2	.	59	.
.	4	2	5	.	35-3	362-10	294	67-3	10	13	.	34	.
.	7-1	1	29	.	195	599-5	288	52-4	8	25	.	59-1	.
.	3	.	3	.	9	94	62	19-4	4	4	.	5	.
.	2	.	6	.	48	741-5	203-2	15-5	22-1	8	.	26	.
.	7	23	64	.	97	340-2	128-1	3-1	1	.	.	139-1	.
.	2	.	2	.	3	94	39	9-6	3	3	.	23-1	.
.	1	3	3	.	309-1	287-3	290-2	10-1	7-1	3	.	42-1	.
.	2	.	10	.	123-2	241-1	169	7-1	6	8	.	61	.
.	2	.	14	2	44	232	218	6-1	3	2	.	57	.
.	2	.	.	.	142-3	105-6	43	6-1	6	5	.	16	.
.	5	.	1	1	83-2	211-2	157-1	10-1	5	6	.	22-1	.
1	.	.	11	.	62-1	94-4	10	3	.	.	.	3	.
.	2	.	.	.	16	44	67-3	27-2	1	3	.	14	.
.	.	.	1	.	47	62-3	3	34-1	2	4	.	11	.
1	73-2	49	283	15	1979-23	8216-67	4209-16	448-65	168-3	137-1	.	1168-8	.

gjennemgående god. Distriktslægen i Sør-Aurdal beklager sterkt at der ikke finnes noget gamlehjem i bygden — ellers er intet særlig bemerket.

Bad tilgjengelige for almenheten finnes i 7 distrikter. På Gjøvik er der et bad som kunde vært bedre. (Stadslægen.) I Lillehammer er der et privat bad med damp-, kar- og dusjbad og et kurbad, likeledes privat. På landsbygden finnes bad i Gran, Brandbu, Øyer, Nord-Aurdal og Østre Slidre. Av disse var bare badet i Nord-Aurdal (Fagernes) i bruk ved utgangen av 1924. Om dette opplyses at det nettop var gjort i stand efter å ha stått ubenyttet i årevis.

Vaksinasjon. Der blev i Opland fylke i alt vaksinert 4 031 i 1923 og 4 052 i 1924. Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen er ikke meldt. Efter medisinaldirektørens henstilling blev der i 1924 gitt adgang til revaksinasjon for offentlig regning. Men denne adgang synes i de fleste distrikter å ha vært lite eller ikke benyttet.

Ifølge fødselsregistrene for Opland blev der i 1923 født 3 261 levende barn og 71 dødfødte og i 1924 3 195 levende og 64 dødfødte. I jordmødrenes protokoller var i alt innført 3 019 levende fødsler og 70 dødfødsler og i 1924 henholdsvis 2 922

Anmeldte tilfeller av epidemiske sykdommer

Lægedistrikter.	Tyfoidefeber (paratyfus)	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.	Barselfeber.	Septiko- pyæmi.
1924.									
Lillehammer stadsldistr.	-	-	-	2	-	6-1	-	-	-1
Gjøvik —«—	1	-	-	1	151-1	6	-	2	1-1
Lesja	-	-	-	1	-	-	-	2	-
Lom	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Vågå	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sell og Heidal	-	-	-	1	-	1	-	-	1
Nordre Fron	-	-	1	-	-	-	-	-1	-
Søndre Fron	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Ringebu	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Øyer	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Gausdal	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Fåberg	-	-	2	-	-	7	-	1	-
Biri	1	-	-	-	1	-	-	-	1-1
Snertingdal	-	-	-	-	2	3-1	-	-	1-1
Vardal	-	3	-1	1	39-1	40-3	-	-	-
Østre Toten	-	-	1	2	3	10	-	-	-
Vestre Toten	2-1	-	1	-	9	7	-	1	-1
Lunner	-	-	-	2	2	1	-	1	-
Jevnaker	1	-	-	1	12	-	-	-	-
Brandbu	-	-	-	-	-	-	-	-	-1
Gran	-	-	-	-	7	-	-	-	-1
Søndre Land	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Nordre Land	4	-	-	3	3	-	-	1	-
Torpa	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Sør-Aurdal	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Nord-Aurdal	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Etnedal	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Nordre Valdres	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Østre Slidre	-	-	-	-	-	1	-	1-1	-
Tilsammen	10-1	3	6 1	20	231-2	83-5	-	12-2	7-7

*) Tallet foran streken betyr antall tilfelle og tallet efter streken antall dødsfall.

og 53. I Opland fylke skulde der altså være blitt benyttet jordmorhjelp ved 93 pct. av fødslene i 1923 og ved 91 pct. i 1924.

Det registrerte antall dødsfall i Opland fylke var i 1923 1 358 i landdistriktene og 94 i byene, i alt 1 452. I 1924 var de tilsvarende tall 1 342 i landdistriktet og 94 i byen, i alt 1 436. Dødeligheten pr. 1 000 av den hjemmehørende folkemengde var 10,9 i 1923 og 10,6 i 1924. Distriktslægenes dødsårsakslister for Opland fylke omfattet i disse to år følgende antall dødsfall:

	Bygder.	Byer.	Tilsammen.	Herav med kjent dødsårsak.		
				Bygder.	Byer.	Tilsammen.
1923.	1 316	101	1 417	1 279	101	1 380
1924.	1 264	105	1 369	1 224	105	1 329

Om dødsfallenes fordeling på de forskjellige årsaker henvises til tabell 4 i hovedberetningene for 1923 og 1924.

i de enkelte lægedistrikter i 1924.

Pemfigus (hos nyfødte).	Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akutte katar- rer i ånde- drettsorg.	Influenta.	Lunge- betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutt diarré (kolerine).	Skjørbuk.
.	2	.	7	.	155	814-1	131-1	7-3	6	7	.	304-1	.
.	6	3	39	1	.	1175-2	208-2	43-3	21	6	.	360	.
.	5	.	1	.	40-1	201	.	12	4	4	.	.	.
.	1	.	.	.	.	71-2	33-1	4-2	.	3	.	41-2	.
.	.	.	.	.	.	216	57-1	.	5	1	.	5	.
.	.	.	10	.	.	542-2	19	3	3	7	.	119	.
.	2	.	1	.	.	96-1	12	7-2	1	1	.	12	.
.	1	.	2	.	.	82	43	4-1	9	2	.	7	1
.	.	.	8	.	7-1	160-2	14	14	12-2	4	.	25	.
.	3	5	18	.	14	111-4	29	2-2	2	7	.	95	.
.	.	.	7	.	.	149-5	42	3	1	2	.	28	.
.	1-1	.	26	.	174-2	943-2	152-1	26-2	11	7	.	256	.
.	3	.	15	.	11	53-1	14	11	4	8	.	23	.
.	.	.	6	.	37	68-1	22	7-1	6	5	.	10-1	.
2	10	.	23	1	13	594-1	101	34-3	14	8	.	169	.
.	1	2	22	.	167-2	340-4	59	48-4	2	4	.	109-1	.
.	1	.	7	.	46-2	566-4	110	36-4	23	28	.	152	.
.	5	.	4	.	34-1	57-3	12	14-3	6	.	.	3	.
.	3	.	5	.	12	515-1	62	6-3	15	.	.	80-1	.
.	10	32	54	5	16	374	118	6-2	1	7	.	183	.
.	.	.	9	2	7	102-1	2	16-2	5-2	3	.	27	.
.	-1	.	4	.	2	267-1	179	16-3	13	3	.	28	.
1	.	.	11	.	10	220	68	8-1	9	4	.	68	.
.	.	.	6	.	.	198	111	6	2	3	.	86	.
.	1	.	4	.	.	64-6	22	6	22	1	.	45-1	1-1
1	4-1	.	7	.	25	181-2	127-3	9-1	7	3	.	13-1	.
.	.	.	6	.	11	78-1	2	11-2	3	3	.	10	.
.	.	.	11	.	14	41-1	56-2	13-2	5-1	1	.	14	.
.	1	.	.	.	30	55-1	8	21-2	1	5	.	9	.
4	60 3	42	313	9	825-9	8333-49	1813-11	393-48	213-5	137	.	2281-8	2-1

Sundhetstilstanden har i 1923 og 1924 alt i alt vært god, for en rekke lægedistrikters vedkommende karakteriseres den som meget god. Epidemier av større omfang og alvorligere art har fylket vært forskånet for. Bare fra *Ringebu* meldes om mindre god sundhetstilstand på grunn av talrike akutte katarer i luftveiene i første halvår av 1924 og en utbredt epidemi av kikhoste om høsten samme år. Antall tilfelle av epidemiske sykdommer i de enkelte lægedistrikter vil ses av de foranstående tabeller.

Tyfoidfieber optrådte i 1923 med 6 tilfelle, hvorav 4 i *Skjåk* i Lom lægedistrikt, hvor der på eftersommeren og utover høsten viste sig adskillige sykdomstilfelle med feber, underlivssmerter, brekning og til dels diarré. Da der hele sommeren var en masse lemen i bygden, blev lidelsen oppfattet som «lemensyke». De nevnte fire tilfelle, som i visse henseender adskilte sig fra de andre, blev efter bakteriologisk undersøkelse avsløret som paratyfus. Der kom ikke flere tilfelle enn disse fire, som fantes på tre gårder som hadde seter på samme sted, og smitekilden kunde ikke påvises. I 1924 var antall tilfelle av tyfoidfieber i alt

11, hvorav 4 ved *Dokka* i Nordre Land. Den først angrepne var en konduktør ved Valdresbanen, som blev syk i slutten av august. I september blev en kvinne ved Nordsinnen syk; hun hadde nettop vært på reise i Valdres. Denne patient smittet så først sin mor, som kom for å pleie datteren, og senere menighetssøsteren. Der er grunn til å formode at den opprinnelige smitte fantes utenfor bygden. (*E. Hoff.*)

Difteri viste sig med få og spredte tilfelle i forskjellige distrikter; bare i *Vardal* optrådte den i 1924 som en epidemi med 40 meldte tilfelle. «Flere av disse kunde sikkert vært undgått hvis rensligheten hadde vært bedre i de få hus som var smittet. Men tross gjentatte desinfeksjoner dukket hele våren utover stadig nye tilfelle op. Alle patienter blev efterhvert isolert på et lite isolasjonssted bygden har. Opholdet var her gjennomgående fra 8 til 10 uker før de blev utskrevet bacillfri.» (*P. Nicolaysen.*)

Fra *Fåberg* berettes om et eiendommelig tilfelle av spontan symmetrisk gangræn i begge føtter og samtlige fingrer hos en 12 år gammel pike 5 uker etter en lett difteri. (Beskrevet av overlæge *Tandberg* i årsberetning for Oppland fylkessykehus 1924.)

Skarlagensfeber var i 1923 noget mere utbredt i *Ringebu*, men har ellers bare optrådt med spredte tilfelle i forskjellige distrikter.

Meslinger fortsatte i 1923 i *V. Toten* fra året forut som en utbredt epidemi i 1ste halvår, i *Ringebu* optrådte den med ikke få tilfelle utover sommeren. I 1924 var sykdommen mest utbredt i *Gjøvik* og *Vardal* distrikt.

Kikhoste gikk i 1923 som epidemi i *Søndre Land*, *Etnedal*, *Nord-Aurdal* og *Sør-Aurdal* og optrådte for øvrig sporadisk i de fleste distrikter. I 1924 var den meget mindre utbredt. Distriktslæge *T. Moland* i *Sør-Aurdal* meddeler om kikhosteepidemien i 1923: «Den begynte høsten 1922 og utviklet sig til den største kikhosteepidemi som folk kan minnes. Særlig var Heidal hårdt hjemsoekt. Her var der visstnok ikke et hus med barn som undgikk sykdommen. Kun et fåtall av de angrepne blev tilsett av læge, nemlig de som var hardest angrepet, og hvor sykdommen var komplisert med bronkopnevmoni. Sykdommen holdt sig til utgangen av august måned og hadde da som epidemi holdt sig ett år. Flere voksne var angrepet. I 1924 blev der ikke iaktatt noget tilfelle.»

Akutt poliomyelitt optrådte bare med spredte tilfelle i enkelte distrikter.

Favus, som ikke er omtalt i lægeberetninger fra dette fylke på flere år, viste sig i 1923 med 2 tilfelle på *Raufoss*. (*Vestre Toten.*) 1 tilfelle av *skjorbuk* blev i 1923 meldt fra *Søndre Fron*: «En ca. 70 år gammel husmannskone frembød følgende symptomer: Blødende, svullent tannkjøtt, delvis ødematøs hud, blødninger i huden, revmatiske smerter i kropp og lemmer. Hun bedredes en stund under bruk av mineralvann og citronsaft, men slappedes av kuren og opgav den. Jeg blev — skjønt under tvil — stående ved diagnosen *skjorbuk* på grunn av altfor ensidig kosthold og uhygienisk bolig.» (*Chr. Grønning.*) Distriktslæge *T. Moland* i *Sør-Aurdal* omtaler i sin beretning for 1924 et sykdomstilfelle med dødelig utgang hos en 10 år gammel pike som han oppfattet som *skjorbuk*.

Tuberkulose synes efter flere distriktslægers mening å være i tiltagen. (*Lunner, Nordre Land, Nordre Valdres, Søndre Fron.*) Antallet av sykdomstilfelle innlagt efter § 6 er stadig stigende og mangelen på plass på tuberkulosehjemmene stadig mere merkbar.

Av plevritt er meldt:

	1920	1921	1922	1923	1924
i landdistriktene	158	173	156	148	186
- byene	23	16	30	20	27
Tilsammen	181	189	186	168	213

Tabellen viser en ganske betydelig stigning av meldte plevrittilfelle. Det samme er også tilfelle med meldte tilfelle av tuberkulose.

Ifølge tuberkuloseprotokollene var der i Opland i 1924 anmeldt 269 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 226 i 1923 og 250 i 1922.

Forholdet i de enkelte lægedistrikter i fylket vil ses av tabell 10 i hovedbetretningen.

Følgende tabell viser antall dødsfall av tuberkulose i de enkelte lægedistrikter i 1922—24:

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt.						Dødsfall av lungetuberkulose.					
	1922		1923		1924		1922		1923		1924	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Lillehammer	8	4	4	-	3	8	5	3	3	-	2	7
Gjøvik	6	2	1	6	5	6	5	2	1	3	4	6
Lesja	3	7	3	3	2	2	2	5	2	2	1	2
Lom	4	6	2	2	3	3	2	4	1	2	3	3
Vågå	1	1	6	11	2	4	1	1	5	10	1	3
Sel og Heidal	2	2	2	1	2	7	1	1	-	-	2	5
Nordre Fron	2	3	4	2	4	1	1	3	4	2	3	1
Søndre Fron	4	2	4	1	1	3	4	2	3	1	1	3
Ringebu	3	4	1	4	3	2	1	4	1	4	2	1
Øyer	2	-	1	2	3	4	2	-	1	2	3	1
Gausdal	4	8	5	2	1	2	3	8	3	1	1	2
Fåberg	1	4	4	2	5	5	1	4	4	2	5	5
Biri	3	3	1	4	-	1	1	2	1	3	-	1
Snertingdal			1	1	1	-			1	1	-	-
Vardal	2	7	3	2	1	2	2	7	3	2	1	2
Østre Toten	3	7	5	1	2	11	3	6	2	1	-	10
Vestre Toten	3	12	13	7	7	8	2	9	8	5	6	7
Lunner	3	9	2	1	1	3	2	8	2	1	-	3
Jevnaker	4	2	-	3	5	2	3	2	-	2	4	2
Brandbu	2	7	2	1	3	5	1	5	2	1	3	4
Gran	1	3	3	2	-	2	1	3	2	2	-	2
Søndre Land	8	2	4	2	3	3	6	2	4	2	2	3
Nordre Land	2	-	5	3	3	1	2	-	5	3	2	1
Torpa	2	-	1	-	-	2	2	-	1	-	-	2
Sør-Aurdal	2	3	7	5	7	3	1	2	5	2	5	1
Nord-Aurdal	-	-	3	5	2	4	-	-	2	4	1	2
Etne, S. Valdres	4	1	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Nordre Valdres	3	4	6	2	5	7	3	4	4	1	5	6
Østre Slidre	3	1	-	5	2	7	3	1	-	5	1	7
Tilsammen	85	104	93	80	76	108	64	88	70	64	58	92

Tuberkulosehjemmene har vært fullt belagt, og det har ofte vært vanskelig å få plass til patientene både på tuberkulosehjem og sanatorier.

Fylkets komité til ordning av hjelpeanstalter for tuberkulose (tuberkulosenevnder) har utarbeidet et forslag til sådan ordning, som er sendt rundt til samtlige helseråd. (Fylkeslægen.)

Veneriske sykdommer. Antallet av tilfelle meldt av lægene i de enkelte distrikter var i 1923 og 1924:

Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis ervervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.		Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis ervervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.	
	1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924		1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924
Lillehammer	-	-	-	-	-	-	1	3	Vestre Toten.....	-	-	-	-	-	-	2	3
Gjøvik.....	-	-	-	1	-	-	13	15	Lunner	1	-	-	-	-	-	1	2
Lesja.....	-	-	1	-	-	-	-	-	Jevnaker.....	-	-	-	-	-	-	4	2
Lom.....	-	-	-	-	-	-	1	-	Brandbu	-	-	-	-	-	-	-	-
Vågå.....	-	-	-	-	-	-	-	-	Gran	-	-	1	-	-	-	1	-
Sel og Heidal.....	-	-	-	-	-	-	1	3	Søndre Land.....	-	-	3	-	-	-	1	-
Nordre Fron.....	-	-	-	-	-	-	-	-	Nordre Land.....	-	-	1	-	-	-	-	1
Søndre Fron.....	-	-	-	-	-	-	1	-	Torpa.....	-	-	-	-	-	-	1	-
Ringebu	-	-	-	-	-	-	1	1	Sør-Aurdal.....	-	-	-	-	-	-	1	-
Øyer	-	-	-	-	-	-	-	-	Nord-Aurdal.....	-	-	-	-	-	-	1	2
Gausdal.....	-	-	-	-	-	-	-	-	Etnedal.....	-	-	-	-	-	-	-	-
Fåberg.....	-	-	-	-	-	-	1	2	Nordre Valdres.....	-	-	-	-	-	-	-	-
Biri	-	-	-	-	-	-	1	1	Østre Slidre.....	-	-	-	-	-	-	-	-
Snertingdal.....	-	-	-	-	-	-	-	-									
Vardal.....	-	-	3	-	-	-	1	5	Tilsammen	1	-	3	7	-	-	33	47
Østre Toten.....	-	-	-	-	-	-	1	6									

Av skabb anmeldtes der i alt i fylket 393 tilfelle i 1923 og 193 i 1924.

Om dødsfall på barselseng og fødselsoperasjoner utført av læger i 1923 og 1924 henvises til kap. 15 i hovedberetningene for samme år.

Hygieniske forhold m. m. På grunn av arbeidsledighet og økonomiske vanskeligheter har levestandarden i mange distrikter vært dårligere enn vanlig, især blandt arbeiderklassen. Til tross for dette synes der å være fremgang i fylket hvad hygiene og renslighet angår.

Boligforholdene har neppe undergått nogen vesentlig forandring. Dog har der foregått en del nybygging i de mere tettbyggede strøk, således i byggebeltet rundt Lillehammer og ved Dokka (Nordre Land). Disse tettbyggede strøk vokser op fullstendig ukontrollert, og først når bebyggelsen har nådd en viss størrelse, gjøres bygningsloven gjeldende, men da er det for sent å få orden på forholdene. Senere søker man å bedre forholdene ved å danne egen bygningskommune. Denne er imidlertid uheldig økonomisk stillet derved at den selv må bekoste oparbeidelse av gater, sanitæranlegg og lign., uten at herredet har nogen forpliktelse til å yde bidrag dertil, mens bygningskommunens innvånere uavkortet må betale sine skatter til herredet. (Fylkeslægen.)

Brandbu. Nybygging foregår stadig, og husene bygges enkle og praktiske med solide, oftest støpte grunnmurer og kjeller under hele bygningen. Som oftest anlegges på disse små eiendommer haver efter anvisning av herredsgartneren til dyrkning av frukt, bær og grønnsaker. (Støren.)

Nordre Land. Der foregår ikke så liten byggevirkksomhet rundt om i bygden, men særlig omkring Dokka jernbanestasjon. Da tomtprisene her er urimelig høie, nøier man sig dessverre med altfor små byggetomter. (E. Hoff.)

Om usunde og overbefolkede boliger berettes fra Nordre Fron, hvor mange

boliger bare består av et eneste rum, hvor der arbeides, spises, soves og lages mat. (Ø. J. Ansteensen.)

Lom. Blandt arbeidere ser man ofte 10—12 mennesker i 1 eller 2 små rum. Og selv på gårder hvor der er rikelig med husrum har man en tilbøielighet til å stue sig sammen i så få rum som mulig. Husene er jevnt dårlig vedlikeholdt. Sanitære hensyn har øiensynlig spillet liten rolle den gang de fleste våningshus blev bygget. Fjøs og andre uthus er ofte bygget kloss inn på våningshuset, og sollyset synes man mangen gang med vilje å ha holdt borte. Priveter er ingenlunde almindelige på hver gård. Sine «nødvendige erender» besørger man ofte bak den første den beste husvegg, og om man derved kommer i litt nærmere kontakt med naboens brønn eller vannrenne enn strengt tatt ønskelig reflekterer man neppe over. (O. P. Kjos.)

Ordentlig drikkevannsforsyning og kloakkanlegg er der flere steder en følelig mangel på, således i byggebeltet rundt *Lillehammer*. — «I de for hvert hus gravede drikkevannsbrønner er vannet som regel dårlig og ofte på grunn av forurensninger helt ubrukelig til mat- og drikkevann. Av 10 prøver tatt fra byggebeltet og innsendt til medisinalstyrelsens laboratorium til undersøkelse viste de 5 sig å være forurenset i den grad at de betegnedes som «sterk forurensning av hygienisk meget betenkelig art», 4 inneholdt mere eller mindre spor av ammoniakk og klorider, og bare én prøve var der ikke gjort nogen bemerkning ved.» (O. Bugge.)

Bebyggelsen ved Raufoss (*Vestre Toten*) danner i flere henseender en undtagelse fra regelen for den dels vedkommende som hører patronfabrikken til og ligger på vestsiden av elven. Den er velregulert, og der er opført hensiktsmessige hus for arbeidere og funksjonærer. På østsiden av elven er derimot vokset op et strøk med den sedvanlige uregelmessige og uhygieniske bebyggelse. Fabrikken har nu anlagt et tidsmessig vannverk med vannrensningsanlegg. Vannet pumpes op fra Hunselven, filtreres, gjennomgår en rensning med klor og befries for klor i særskilte dekloreringskummer. Det hele anlegg har kostet ca. 90 000 kr. Også den private bebyggelse på østsiden av elven vil i nær fremtid få vann fra fabrikkens rensestasjon, hvorved stort sett hele tettbebyggelsen på Raufoss vil få utmerket drikkevann. (E. Bjørn-Hansen.)

Fra *Jevnaker* meddeles at der på den tettbyggede såkalte vestside er anlagt kloakk, så man nu er blitt kvitt de stinkende avløp fra husene som før var til stor gene. (Arne Arnesen.)

Kostholdet opgis fra de fleste lægedistrikter å være forholdsvis bra, om der enn fra mange steder klages over at der spises for lite fisk. Det anføres derfor at det vil kunne få stor betydning for folkeernæringen om fiskeforsyningen fra Romsdal og Møre og Trondhjemsdistriktene kan bli ordnet på en hensiktsmessig og billig måte. Fra *Lesja* og *Lom* nevnes at kostholdet holder på å undergå en forandring som ikke er av det gode ved de store moderne ysterier, som det for hvert år blir flere av, og som tar all melken fra husholdningene, hvor den erstattes med kaffe.

Arbeide for bedring av skolebarnshygien i fylket er optatt av fylkeslægen, som sammen med skoledirektøren har holdt foredrag om saken i en rekke herreder. Ansettelse av faste skolelæger er besluttet i flere herreder og under forberedelse i andre.

VI. Buskerud fylke.

Fylket er delt i 16 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt:

Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. $\frac{1}{12}$ 20.	Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. $\frac{1}{12}$ 20.
Drammen	7.01	26 204	Krødsherad	392.90	2 352
Kongsberg	64.14	7 232	Modum	515.39	11 535
Norderhov	1 087.08	17 309	Øvre Eiker	457.20	9 526
Opdal	645.64	3 255	Nedre Eiker	122.09	6 798
Nes	1 511.22	3 937	Drammen	600.37	22 650
Gol	1 350.92	3 713	Sandsvær	674.22	6 108
Ål	2 657.00	5 911	Rollag	1 010.97	3 568
Sigdal	847.70	3 707	Nore og Opdal	2 864.91	3 444

Medisinalpersonalet var ifølge distriktslægenes opgaver ved utgangen av 1923 og 1924:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek.	Eksaminert apotek- personale.
1923	55	34	60	15	34
1924	61	36	56	16	40

Av lægene var 16 offentlig ansatt, nemlig 1 stadsfysikus, 1 stadslæge og 14 distriktslæger.

Angående fordelingen av læger, tannlæger, jordmødre og apotek på de forskjellige lægedistrikter henvises til tabell 1 i hovedberetningene for riket for disse to år.

Sykepleien i fylket er god. I alle distrikter undtagen Nore og Opdal finnes utdannele sykepleiersker. Det samlede antall i 1924 (Drammen by undtatt) var 53. For Drammen by er ikke antallet av sykepleiersker oppgitt, men det opplyses at det er tilstrekkelig for behovet.

Sykehus. Fylket har i alt 7 sykehus for indremedisinske, kirurgiske og epidemiske patienter med i alt 270 sykeplasser. Drammens sykehus med 150 senger gjør tjeneste som fylkessykehus. I Drammen ligger også St. Josefs hospital med 21 senger og Drammens epidemilasarett med 40 senger. På Hønefoss er der et lite lasarett med 10 senger. På Kongsberg finnes et almindelig sykehus med 13 senger og et epidemispykehus med 24 senger. Ved Nore anlegg er der en sykestue med 12 senger.

Buskerud fylke har 5 tuberkulosehjem med plass til i alt 134 patienter: Grefstad tuberkulosehjem, Lier (23), Drammens tuberkulosehjem (24), Modum tuberkulosehjem (26), Trøgstad tuberkulosehjem i Norderhov (46), Kongsberg tuberkulosehjem (15). Det opplyses at disse tuberkulosehjem tilfredsstiller fylkets eget behov, og man har også på enkelte steder kunnet ta imot tuberkulosepatienter fra andre fylker.

Spesifiserte opgaver over antallet av behandlede syke på fylkets sykehus er meddelt i hovedberetningens tabell 2. Videre vil man i hovedberetningens tabell 3 finne opgave over antallet av lungetuberkulose patienter behandlet på fylkets tuberkulosehjem.

I Drammens lægedistrikt ligger i alt 83 sinnssykekolonier, 79 i Lier og 4 i Røyken og Hurum. I disse blev i 1923 forpleiet 595 patienter og i 1924 603. På Hokksund i Øvre Eiker er det gamle distriktsfengsel innredet til pleiehjem for sinnssyke med plass til 30. Der blev i 1924 forpleiet 44 patienter.

I Øvre Eiker blev i 1924 åpnet Skarud barnehjem for tuberkulose-truede barn. Det er startet av sanitetsforeningene i Fiskum, Vestfossen og Haug. Med innkjøp av gård, nybygging og innredning kom hjemmet i alt på ca. 120 000 kr. Det kan motta 20—25 barn og om sommeren dessuten feriebarne.

I de fleste av fylkets herreder finnes gamle hjem hvor der også delvis behandles syke. Det kan nevnes at Drammens kommune i 1924 tok i bruk et nytt velinnredet gamlehjem på Bragernes.

Bad tilgjengelige for almenheten. I *Drammen* er der en offentlig badeanstalt som drives i forbindelse med vaskeri.

På *Hønefoss* er der et bad ved folkeskolen som er åpent for publikum 3 ganger i uken, og på *Kongsberg* finnes et kommunalt bad.

På landsbygden finnes offentlig bad i følgende distrikter: Nedre Eiker, Rolag, Nes og Nore og Opdal. Av disse var det bare folkebadet i Nes og ved Nore-anlegget som var i bruk i 1924. I Modum ligger «St. Olafs bad» og vannkuranstalten «Helseheim».

Vaksinasjon. Der blev i Buskerud i alt vaksinert 2 918 i 1923 og 3 544 i 1924. Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen er ikke nevnt.

Fødsler. Ifølge fødselsregistrene for Buskerud fylke blev der i 1923 født 3 274 levende barn og 87 dødfødte og i 1924 3 048 levende og 83 dødfødte. I jordmødrenes protokoller var i 1923 innført i alt 3 148 levendefødsler og 99 dødfødsler og i 1924 henholdsvis 2 880 og 68. I Buskerud fylke skulde der altså være benyttet jordmor ved ca. 97 pct. av samtlige fødsler i 1923 og 94 pct. av fødslene i 1924.

Det registrerte antall dødsfall i Buskerud var i 1923 1 653, 1 201 i bygdene og 452 i byene. I 1924 var de tilsvarende tall 1 117 i bygdene og 381 i byene, tilsammen 1 498. Dødeligheten pr. 1 000 av den hjemmehørende folkemengde var 11,6 i 1923 og 10,4 i 1924.

Distriktslægenes dødsårsakslistene for fylket omfatter i disse to år følgende antall dødsfall:

	Bygder.	Byer.	Tilsammen.	Herav med kjent dødsårsak.		
				Bygder.	Byer.	Tilsammen.
1923.....	1 157	445	1 602	1 143	442	1 585
1924.....	1 085	387	1 472	1 066	386	1 452

For dødsfallenes fordeling på de forskjellige årsaker henvises til tabell 4 i hovedberetningene for 1923 og 1924.

Sundhetstilstanden har gjennomgående vært god, noget forskjellig innen de enkelte lægedistrikter, i det hele uten større epidemier. Om de epidemiske sykdommers opptreden på de forskjellige steder i fylket henvises til tabellen side 44—45.

Tyfoidefeber optrådte i 1923 i *Drammen* by med 10 spredte tilfelle, hvorav ett var overført fra en bacillbærer i Hurum som hadde gjennomgått sykdommen i 1920. Ved undersøkelse i 1923 viste sig renkultur av paratyfusbaciller i fæces og urin. Til tross for 2 serier behandling med autovaksine i stigende doser fra

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidefeber (paratyfus).	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.	Barselfeber.	Septiko- pyæmi.
1923.									
Drammen.....	10-1	-	-	-	799-4	14-4	-	2	2-2
Kongsberg.....	2	-	-	-	10	1	-	-	-
Norderhov.....	-	3	1	9	79	12-2	-	2	4-4
Ådal.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nes.....	-	-	-	5	-	-	-	1	1-1
Gol.....	-	-	-	-	-	1-1	-	-	-
Ål.....	-	1	-	-	2	-	-	-	3-1
Sigdal.....	-	-	-	-	9	-	-	2	-
Krødsherad.....	-	-	-	4	3	-	-	-	-
Modum.....	-	-	-	28	18	1	-	1	2
Øvre Eiker.....	-	-	-	11	14	-	-	-	-
Nedre Eiker.....	4	-	1-1	-	25	-	-	1-1	-
Drammen.....	4-1	1	-	4	251-1	2	-	6-1	1-1
Sandsvær.....	1	-	-	-	38	-	-	-	1-1
Rollag.....	-	-	-	-	17	-	-	-	-
Nore og Opdal.....	-	1	-	2	45	2	1	-	-
Tilsammen	21-2	6	2-1	63	1310-5	33-7	1	15-2	14-10
1924.									
Drammen.....	2	-	-	8	15	8	-	1	3-3
Kongsberg.....	2	-	-	22	23	-	-	1	-
Norderhov.....	9	-	3-1	3	146	2	-	2-1	-
Ådal.....	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Nes.....	-	-	-	7	4	-	-	-	1-1
Gol.....	-	-	-	12	12	-	-	1	-
Ål.....	-	-	-	-	19	-	-	-	1
Sigdal.....	-	-	-	-	181	-	-	-	-
Krødsherad.....	-	-	-	4	29	1	-	3	-
Modum.....	-	-	2	2	48	7-1	-	2	2
Øvre Eiker.....	-	-	-	-	5	2	-	2	1-1
Nedre Eiker.....	-	-	-	-	139-1	4	-	-	-
Drammens distrikt.....	4	-	-	4	36	1-1	-	-	1
Sandsvær.....	1	-	-	12	17	2	-	-	-
Rollag.....	-	-	-	1	-	-	-	-	1-1
Nore og Opdal.....	-	-	-	7	71	-	-	2	-
Tilsammen	18	-	5-1	82	748-1	27-2	-	14-1	10-6

*) Tallene foran streken betyr antall angrepne og tallene efter streken antall dødsfall.

$\frac{1}{2}$ til 4 cm.³, hver av tre ukers varighet, sporedes ingen nedgang i bacillutskillelsen. (Grimsgaard.)

I 1924 viste sig 9 tilfelle av tyfoidefeber i *Norderhov* lægedistrikt, de 5 første blandt soldater på Hvalsmoen, de 4 andre spredt fra forskjellige steder i lægedistriktet, uten felles holdepunkter for smitte. Ikke i noget tilfelle lykkedes det å påvise smitekilden.

Difteri har i begge år optrådt sparsomt i hele fylket, i størst antall i *Drammen* by og *Norderhov* lægedistrikt med henholdsvis 14 og 12 tilfelle i 1923.

Skarlagensfeber forekom med spredte tilfelle i flere lægedistrikter. I *Krødsherad* holdt denne sykdom sig i likhet med tidligere år med nogen få

sykdommer *).

Pemfigus (hos nyfødte).	Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akutte katar- rer i ånde- dretsorgan.	Influenta.	Lunge- betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutt diaré (kolerine).	Skjærbuk.
2	45	15	68	10	631-7	3426-7	1615-2	200-18	93-2	69	-	410-5	-
-	7	-	23	1	145-2	859-4	557-2	88-8	16	17	-	195	-
-	15-2	4	14	-	100	2101-7	975	121-9	54	33-2	-	295-2	-
-	-	-	-	-	31	75-1	81	13-3	2	2	-	10	-
-	-	-	2	-	-	56-4	61	10-1	2	5	-	5	-
-	2	-	-	-	-	15-7	117-2	4	4-1	6	-	2	-
-	3	-	4	-	1	-	51-3	16-2	3	7	-	11	-
-	-	5	-	-	2	148-3	353	6-2	17	4	-	1	-
-	-	-	-	-	115	155	9	1	6	1	-	-	-
-	20	10	78	-	262	1200-5	726	89-8	65-1	59-1	-	230-1	-
-	10	-	11	1	166-2	601-2	207	44-3	13	12	-	62	-
-	18	6	39	-	236	1235-3	201	35-7	42	24-1	2	162	-
1	7-1	10	32	20	218-3	2413-15	902-1	75-19	37-1	68	1	240-2	-
-	4	-	2	2	17	169-2	172-2	45-8	9	8-1	-	38	-
-	1	-	6	1	15-1	72	127-1	14-3	1	10	-	40	-
-	2	-	1	-	-	204-4	227-1	2	6	5	-	72	-
3	134-3	50	280	35	1939-15	12729-64	6381-14	763-91	370-5	330-5	3	1773-10	-
4	28	3	105	20	118	4099-10	1485-2	91-13	88	64-1	-	486-2	-
-	5	5	29	1	23	1134	188-2	21-2	12	9	-	180-1	-
1	16	3	30	1	18-1	3001	884	120-6	53	15	-	599-2	-
-	-	-	5	-	-	70-1	11	3-3	6	2	-	16	-
-	1	5	4	-	3	59	31	8	4	6	-	14	-
-	3	-	2	2	202-2	114-1	10-1	1	7	4	-	34	-
-	1	-	7	7	69-1	7-1	20	9-2	7	1	-	12	-
-	-	1	14	-	261-1	147-8	100	20	8	5-1	-	8	-
1	3	-	4	2	71	406-1	38	9	8	3	-	13	-
-	23	3	66	1	468	1921-8	514	72-1	71	32	-	442	-
-	8	-	20	-	9	872	87	40-8	23	6	-	163-1	-
-	17-1	-	17	-	1	1429-3	97	56-11	34	18	-	225-1	-
-	15	2	31	4	48	2686-14	270-1	92-15	59-2	67-1	1	327-1	1
-	6	12	11	-	-	374	132-1	33-6	14	5	-	48	-
-	5	-	-	1	7	222-2	276	15-1	1	7	-	34	-
-	1	1	-	-	31	176-1	87	12-3	16	1	-	27	-
6	132-1	35	345	39	1329-5	16717-56	4230-7	602-71	411-2	245-3	1	2628-8	1

tilfelle, helst oppe i skoggrendene, uten å bre sig derfra. Flere steder er omreisende fantefølger angitt som smittekilde.

Akutt poliomyelitt optrådte i 1924 med 3 tilfelle i *Norderhov* lagedistrikt. To av tilfellene inntraff om høsten i Hønefoss; det ene av disse, en 15 år gammel pike, døde i løpet av vel et døgn under billedet av Landrys paralyse. (Beskrevet av dr. Norbye i Lægeforeningens tidsskrift, nr. 23 i 1924.)

Meslinger viste sig i 1923 som en mindre epidemi i mai—juni i *Drammen* lagedistrikt med 251 meldte tilfelle, samt i *Nore* og *Opdal* i november—desember, da den grep voldsomt om sig, viste sig strengere enn vanlig og ofte angrep voksne. I 1924 var der meget færre tilfelle, spredt omkring i fylket.

Kikhoste forekom såvel i 1923 som i 1924 jevnt hele året igjennem i en rekke lægedistrikter, mest i *Modum* og *Drammen* lægedistrikter.

Influenta var i begge disse år hyppig i de første måneder av året. Sykdommen forløp i det hele forholdsvis mildt med bare få dødsfall.

Av miltbrand forekom 1 tilfelle i *Al* lægedistrikt. Distriktslæge H. Bruun skriver herom: «I Hol døde en ku, eller rettere sagt, man skar inne i et fjøs halsen over på en ku som var døende. Folk flådde så dyret. Etterpå hentet de dyrlæge, som straks konstaterte miltbrand. Kropp og skinn blev gravet ned i jorden. Fjøset blev grundig vasket med kresolvann, og flåerne fikk personlig beskjed om øieblikkelig å søke læge hvis de merket noget slags utslett, blemmer, bylder eller sår, særlig på hender og armer. Tross denne beskjed undlot den som hadde flådd kua og direkte håndtert kniv og sølet med blod å søke læge. I 3—4 dager gikk han med flere pustler på armene, og jeg blev først tilkalt da mannen var bevisstløs og døende. Mikroskopisk undersøkelse av utskrapet masse fra en pustel viste en mengde miltbrandbaciller. Sykdommen antas å være kommet med kraftfôr. Flere tilfelle inntraff ikke, merkelig nok, kan det vel sies, da blod av det døende dyr var sølet utover fjøsgulvet og dyret flådd ute på bakken, og ganske sikkert var avfall efter slaktningen dratt rundt av hunder før dyrlægen kom til stedet.»

Tuberkulose meldes fra flere distrikter, således fra *Drammen* lægedistrikt, *Nedre Eiker* og *Krødsherad*, å være i stigning. I *Nedre Eiker* er sanitetsforeningen begynt å sende små barn som lever under dårlige boligforhold ned til kysten. (Nygaard.) I *Krødsherad* har tuberkulosen i de siste 10 år tiltatt jevnt og sikkert. «Årsaken mener jeg først og fremst er de mange festaftener i bygdens så altfor mange ungdomslokaler — der er i alt 5 stykker —, dans og atter dans den hele aften og ofte til midnatt. Varmer og svede og tyndklødde forlater de så lokalene for å trekke frisk luft og for å avkjøles. Syke har også under dansen lett for å smitte andre. En annen ting som også er en viktig årsak til tuberkulosens utbredelse i bygden er den at bygdens skolehus skal benyttes til kvinnekøter, misjonsmøter og foredrag av alle slag. Møtene holdes for det meste sent om aftenen, hvilket vanskeliggjør både rengjøring og utluftning. Hosting og harking av alle disse mennesker må selvfølgelig virke skadelig.» (Carlson.)

I *Gol* kommer patientene nu meget før til læge, så førstestadiums patienter kan komme tidlig til behandling med godt resultat. Sansen for isolasjon i hjemmene og almindelig hygiene er tiltagende hos den yngre generasjon. Den eldre er omtrent uimottagelig herfor, da det fatalistiske livssyn blandt dem er rådende. (Thoner.)

I *Modum* har erythem a nodosum optrådt svært hyppig. I 1923 meldtes 5 tilfelle og i 1924 i alt 25 tilfelle av denne sykdom.

Som ledd i kampen for tuberkulosens bekjempelse har fylkeslægen i 1924 optatt skolelægespørsmålet og sykepleierskesaken til en inngående drøftelse og fremkommet med forslag til forsøksvis løsning av begge spørsmål.

Ifølge tuberkuloseprotokollene var der i Buskerud fylke i 1924 i alt anmeldt 295 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 234 i 1923 og 224 i 1922. Forholdet i de enkelte distrikter i fylket vil ses av hovedberetningens tabell 10.

Tabellen på omstående side viser antall dødsfall av tuberkulose i fylkets lægedistrikter i de siste 3 år:

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt						Dødsfall av lungetuberkulose					
	1922		1923		1924		1922		1923		1924	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Drammen.....	12	30	15	38	32	30	9	29	12	29	21	27
Kongsberg.....	9	5	7	3	6	7	6	4	3	1	3	6
Norderhov.....	15	24	10	23	11	10	11	19	7	21	7	8
Ådal.....	2	-	5	1	1	3	2	-	5	1	-	3
Nes.....	3	4	2	4	6	3	2	1	2	3	4	2
Gol.....	6	3	1	-	3	4	4	1	1	-	2	2
Ål.....	3	3	3	5	5	5	3	2	3	4	3	4
Sigdal.....	2	5	4	6	4	7	2	5	4	6	3	7
Krødsherad.....	-	2	2	1	1	-	-	2	2	1	1	-
Modum.....	8	11	7	10	8	16	6	10	5	7	8	12
Øvre Eiker.....	2	5	3	3	10	7	1	4	1	2	8	4
Nedre Eiker.....	2	3	-	7	5	8	1	1	-	6	5	5
Drammen distrikt.....	15	17	22	21	12	16	12	9	18	12	8	13
Sandsvør.....	7	3	1	12	6	7	7	2	1	8	6	6
Rollag.....	1	3	1	1	1	1	1	3	1	-	1	1
Nore og Opdal.....	2	2	2	1	-	4	1	2	1	1	-	4
Tilsammen	89	120	85	136	111	128	68	94	66	102	80	104

Veneriske sykdommer. Antallet av tilfelle meldt av lægene i de enkelte distrikter var i 1923 og 1924:

Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.		Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.	
	1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924		1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924
Drammen	5	6	19	15	-	-	112	133	Krødsherad	-	-	-	-	-	-	-	-
Kongsberg	-	-	2	-	-	-	19	17	Modum	-	-	3	-	-	-	19	6
Norderhov	-	1	2	1	2	-	5	9	Øvre Eiker	-	-	2	-	-	-	2	5
Ådal	-	-	-	-	-	-	-	-	Nedre Eiker	-	-	-	-	-	-	4	1
Nes	-	-	-	-	-	-	-	1	Drammen	1	2	5	1	1	-	5	7
Gol	-	-	-	1	-	-	1	-	Sandsvør	-	-	-	-	-	-	-	1
Ål	-	-	-	-	-	-	-	-	Rollag	1	-	1	-	-	-	3	4
Sigdal	-	-	-	-	-	-	-	1	Nore og Opdal	3	-	1	1	-	-	5	6
Tilsammen									10	9	34	20	3	-	175	191	

Av skabb anmeldtes der i alt 305 tilfelle i 1923 og 435 tilfelle i 1924.

Om dødsfall på barselseng og antallet av fødselsoperasjoner utført av læger i 1923 og 1924 henvises til kap. 15 i hovedberetningene for samme år.

Hygieniske forhold m. m. Den almindelige hygiene, bolig- og ernæringsforhold omtales i det store og hele som tilfredsstillende. Over vanskelige boligforhold klages dog fra *Drammen by*, skogdistriktene i *Ådal*, *Gol* og *Nore*, hvor de mange anleggsarbeidere innlosjerer sig på gårdene og til dels gjør disse overbefolket. I *Gol* var luftning og renhold i skolene ofte mangelfullt; der brukes flere steder tørrfeining, og i en av skolene hadde vinduet ikke vært åpent hele vinteren, luftning var foretatt gjennom døren ut til en gang. Privetene var ofte meget stygge. (Thoner.)

Fra *Kongsberg* klages over scabies, som menes innført fra Numedal. (Fodstad.) I *Modum*, *Krødsherad* og *Gol* er denne sykdom i merkbar tilbakegang. I *Nedre Eiker* er der, til dels på kommunens utparsellerte tomter, opført ca. 50 hus, hvert med minst 1 mål jord, som beplantes med herredsgartnerens hjelp, likesom der er sørget for vakker og fri regulering. «Arbeiderklassen pynter og stiller pent om sine hjem.» Vannverk for Krokstad og Mjøndalens bygningskommuner er ferdig, en del privatbad er innlagt, kloakksystemet dog mangelfullt på grunn av det flate terreng. Adgang til bruk av fisk er blitt lettere, da en regulær fiskehandel er bragt i orden. (Nygaard.) Fra *Sigdal* klages over at fersk fisk kommer frem i dårlig stand. Her er dog frukt og grønnsaker begynt å brukes mere. (Green.) I *Nore* og *Opdal* er der, særlig blandt arbeiderne ved anleggene, stort misbruk av snus. (Gangnæs.)

VII. Vestfold fylke.

Fylket var i 1924 delt i 17 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt:

Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. ¹ / ₁₂ 20.	Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. ¹ / ₁₂ 20.
Horten statslægedistrikt	3.87	10 675	Borre	64.45	3 780
Tønsberg —«—	4.47	12 568	Andebu	184.71	2 694
Sandefjord —«—	1.23	5 651	Stokke	121.06	5 111
Larvik —«—	2.59	11 862	Sem	102.28	7 148
Holmestrand —«—	0.42	2 204	Nøtterøy	94.97	9 326
Svelvik	235.08	7 094	Sandeherad	120.07	10 783
Skoger	107.03	7 499	Brunlanes	261.46	9 899
Hof	247.64	5 018	Hedrum	564.27	7 535
Ramnes	224.20	5 713			

I 1923 blev Larviks lægedistrikt ophevet og i stedet opprettet Sandeherad lægedistrikt, Brunlanes lægedistrikt, omfattende Brunlanes, Tjølling og Fredriksvern, og Hedrum lægedistrikt, omfattende Hedrum og Lardal. Fra 1 januar 1925 skal Andebu lægedistrikt slås sammen med Stokke.

Medisinalpersonalet i Vestfold var ifølge distriktslægenes opgaver:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek.	Eksaminert apotek- personale.
1923.....	45	24	48	13	35
1924.....	47	27	51	13	37

Av lægene var 5 stadslæger og 9 distriktslæger. Distriktslægestillingen i Andebu, Ramnes og Hedrum var ikke besatt ved utgangen av 1924. Distriktslægen i Sem fungerer som fylkeslæge. Fylkeslægestillingen i Vestfold fylke blev opprettet i 1923, og fylkeslægen tiltrådte 1 juli 1923. Angående medisinalpersonalets fordeling på de enkelte lægedistrikter henvises til tabell 1 i hovedberetningen for riket.

Sykehus. Fylkeshuset er beliggende i *Tønsberg*. Det har en kirurgisk og en indremedisinsk avdeling på tilsammen 132 senger og en epidemiavdeling på ca. 60 senger, altså i alt 192 sykeplasser.

I *Holmestrand* finnes et kommunalt sykehus med 14 senger. På *Horten* har man Marinens sykehus med 86 senger og Overlæge Mantheys klinikk på 12 senger. I *Sandefjord* har man et nytt kommunalt sykehus på 6 senger, som blev tatt i bruk høsten 1923, og i *Larvik* et kommunalt sykehus på 24 senger. På disse 6 sykehus disponerer man altså i alt over 334 sykeplasser for kirurgiske indremedisinske og epidemiske syke.

Dessuten finnes i fylket en epidemibarakke på *Horten*, et lite epidemisyrkehus ved *Berger* fabrikk i *Svelvik* distrikt, et gammelt epidemisyrkehus i *Larvik* og endelig i *Fredriksvern* et isolasjonslokale som gjør tjeneste som epidemisyrkehus.

I *Stokke* finnes et militært sykehus i *Melsomvik*, men det har ikke vært i bruk på flere år. Spesifiserte opgaver over antallet av de behandlede syke på fylkets sykehus er meddelt i hovedberetningens tabell 2, hvortil henvises.

Tuberkulosehjem. I Vestfold fylke har man *Larvik* tuberkulosehjem med 21 plasser og *Granli* tuberkulosehjem, *Sem*, med 26 plasser. I januar 1924 blev *Apenes* tuberkulosehjem, *Horten*, tatt i bruk. Dette kan ta 15 patienter. Ved utgangen av 1924 disponerte man i alt over 62 tuberkuloseplasser, hvilket var altfor få i forhold til behovet. Det skal imidlertid nevnes at man har under opførelse et tredje tuberkulosehjem på *Rove* ved *Holmestrand*, hvor der vil bli plass for 30 patienter. Antallet av behandlede lungetuberkulose på fylkets 3 tuberkulosehjem vil ses av tabell 3 i hovedberetningen for riket.

I *Brunlanes* distrikt ligger *Fredriksvern* kysthospital, tilhørende staten og med plass for 130 patienter. I budgettåret 1923—24 blev der her behandlet 211 patienter med et samlet antall forpleiningsdager på 45 117.

Sinssykepleiehjem. De to hjelpefengsler i *Sande* og *Sem* blir drevet som pleiehjem for sinssyke — i *Sande* for menn og i *Sem* for kvinner. Der har i 1924 vært fullt belegg på begge steder, op til 24 i *Sande* og 34 i *Sem* pleiehjem.

Fødehjem. I *Tønsberg* ligger Vestfold fylkes mødre- og fødehjem. Det blev tatt i bruk i mai 1923. Det har 12 senger samt et føderum. I 1924 blev der forpleiet 81 fødende og 22 mødre (ugifte).

Badeinnretninger. I alle byer er der varme karbad og dusjbad tilgjengelige for almenheten, dessuten dampbad i *Tønsberg*, *Larvik* og på *Horten* (ved Marinens sykehus kar- og dampbad, åpent 2—3 dager ukentlig, *Hortens* kommunale bad (gytje- og furunålsbad) og *Hortens* kommunale sjøbadehus.) I *Sandefjord* og *Larvik* har de 2 store kurbad vært i drift i 3 sommermåneder; i begge disse byer er der dessuten kommunale bad. *Åsgårdstrand* har varme og kolde sjøbadehus for sommergjester. På *Husøy* (*Sem*) finnes gytje- og furunålsbad, åpent 3 sommermåneder, i *Fredriksvern* kommunalt bad ved isolasjonssykehuset, bad ved sjømannshjemmet og et sjøbadehus.

Vaksinasjon. I fylket er i alt vaksinert 2 431 personer i 1923 og 3 038 i 1924. Revaksinasjonenes antall i de samme 2 år er 79 og 165. Vaksinasjonen er i sin helhet foregått uten komplikasjoner; dog omtales fra *Stokke* et par tilfelle av feber og kramper efter vaksinasjonen, visstnok hos spasmodiske barn, og fra *Larvik* voldsom reaksjon i et par tilfelle.

Fødsler. Ifølge fødselsregistrene for Vestfold fylke blev der i 1923 født 2 810 levende barn og 57 dødfødte og i 1924 2 611 levende og 61 dødfødte. I jordmødrenes protokoller var i alt innført 2 378 levendefødte barn og 57 dødfødte i 1923 og i 1924, henholdsvis 2 535 og 54. I Vestfold skulde der altså være

benyttet jordmor ved ca. 85 pct. av samtlige fødsler i 1923 og ca. 97 pct. av fødslene i 1924.

Dødsfall. Det registrerte antall dødsfall i Vestfold var 1 514 i 1923, 946 i landdistriktene og 568 i byene. I 1924 var det samlede antall dødsfall 1 453, 937 i landdistriktene og 516 i byene. Pr. 1 000 av den hjemmehørende folkemengde var dødeligheten i fylket 11,9 i 1923 og 11,4 i 1924.

Distriktslægenes dødsårsakslistes for disse to år omfattet følgende antall dødsfall:

	Bygder.	Byer.	Tilsammen.	Herav med kjent dødsårsak.		
				Bygder.	Byer.	Tilsammen.
1923.....	877	474	1 351	868	471	1 339
1924.....	902	480	1 382	882	479	1 361

Angående dødsfallenes fordeling på de enkelte årsaker henvises til tabell 4 i hovedberetningene for 1923 og 1924.

Sundhetstilstanden må i de to år karakteriseres som god, uten større epidemier. Antallet av epidemiske sykdomstilfelle og disses fordeling på de enkelte lægedistrikter fremgår av den utarbeidede tabell på side 52 og 53.

Tyfoidfieber optrådte i 1923 med i alt 58 tilfelle, hvorav 37 i den bymessige bebyggelse omkring *Sem* stasjon i mars—april måned. Epidemien hadde sitt utspring fra stedets melkeutsalg, og smittekilden viste sig å være en bacillbærende pike. I 1924 optrådte bare 6 spredte tilfelle av tyfoidfieber i fylket.

Influenza viste sig i 1923 i årets 3 første og 2 siste måneder rundt omkring i fylket med 3 070 meldte tilfelle; den forløp gjennomgående mildt. I 1924 meldtes 1 574 tilfelle av influensa, hvorav de fleste i årets 3 første måneder.

Kikhoste holdt sig i 1923 vesentlig i byene i fylkets sydlige del, særlig i *Larvik* (122 meldte tilfelle) og i *Sandefjord* (106 tilf.).

Røde hunde optrådte i 1924 med 310 tilfelle, mest i sommermånedene. Sykdommen ytret sig med høi feber og et eksantem som kunde ligne både scarlatina og røde hunde og den såkalte «fjerde sykdom». Enkelte læger opførte den som influensa, andre læger — særlig på Larvikskanten — mente det var riktigst å opføre den under røde hunde. Efter konferanse med praktiserende læger i *Sem* distrikt blev sykdommen opført som influensa, hvorfor der på sammendragslistene er usedvanlig mange tilfelle av influensa i sommermånedene. (Fylkeslægen.)

Tuberkulosen synes ikke å være i tilbakegang, mangelen på pleiehjem følles sterkt. I 1923 meldtes 208 nye tilfelle, alle av lungetuberkulose, i 1924 meldtes 230 nye tilfelle av lungetuberkulose og 3 tilfelle av tuberkulose i andre organer. Angående tilfellenes fordeling på de enkelte lægedistrikter i 1923 og 1924 henvises til tabell 10 i hovedberetningen for disse år. Ved gjennomgåelsen av nye tilfelle av tuberkulose må også tas med i betraktning antallet av plevritter, da disse i 90 à 100 procent er av tuberkuløs natur. I 1924 konstateres i alt 280 tilfelle herav. De aller fleste av disse plevritter får ikke tilstrekkelig behandling, idet kun et fåtall blir sendt til sanatorium. Med de fleste går det slik at de må begynne i sitt arbeide igjen, mens de ennu er rekonvalesenter, ja ofte knapt nok det. (Fylkeslægen.) Fylkestinget har bevilget kr. 1 000,00 til en permanent tuberkulosekomité for fylket, bestående av 6 medlemmer, derav 2 læger samt fylkeslægen som selvskreven formann. Denne komité har på gården Nedre Rove i Botne like ved Holmestrand utsett en vakkert og hensiktsmessig beliggende tomt til det vordende tuberkulosehjem for fylkets nordre del. Tegninger er utarbeidet og vedtatt, og bygningsarbeidet er satt i gang. Det er beregnet til 30 patienter. Når dette tuberkulosehjem blir ferdig, får man i alt til disposisjon

92 plasser. «Men målet må være å få enda flere tuberkulosehjem, så flest mulig av de nye tilfelle snarest mulig kan komme under kurmessig behandling på et tuberkulosehjem, for senere å bli overflyttet til sanatorium, så snart der blir plass.» (Fylkeslægen.)

Følgende tabell viser antall dødsfall av tuberkulose i fylkets lægedistrikter i 1922—1924:

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt						Dødsfall av lungetuberkulose					
	1922		1923		1924		1922		1923		1924	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Horten stadslægedistrikter..	11	5	7	4	5	2	9	4	6	2	3	1
Tønsberg —«— ..	5	12	6	14	13	11	5	9	6	11	9	9
Sandefjord —«— ..	13	4	3	2	4	7	10	2	2	1	3	6
Larvik —«— ..	8	7	4	11	13	9	8	7	3	8	9	8
Holmestrand —«— ..	2	4	1	1	2	1	2	4	1	2	2	2
Svelvik distrikt	8	12	6	12	3	6	7	11	3	10	1	5
Svelviv ladested	-	-	1	1	1	-	-	-	1	1	-	-
Bygder	8	12	5	11	2	6	7	11	2	9	1	5
Skoger	2	5	8	5	4	5	1	5	6	4	3	2
Hof	6	6	10	12	6	3	5	5	8	9	4	3
Ramnes	2	2	7	4	4	4	1	2	5	4	3	2
Borre	8	10	2	1	3	3	6	7	2	1	3	2
Andebu	1	-	-	1	-	1	1	-	-	1	-	1
Stokke	2	7	2	7	7	5	1	6	2	7	5	5
Sem	¹⁾ -	-	6	7	4	6	¹⁾ -	-	6	4	4	6
Nøtterøy	3	9	8	7	8	9	3	7	6	6	7	6
Sandeherad	-	-	9	8	12	5	-	-	8	5	9	5
Brunlanes	16	13	8	10	5	3	12	12	6	6	2	-
Hedrum	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	4	4
Tilsammen	87	96	87	106	97	84	71	81	70	79	71	65

Spedalskhet. Den på gården Rørås i Slagen (Sem) hittil forpleiede spedalske mann avgikk ved døden i 1923, 76 år gammel; noget nytt tilfelle av spedalskhet er ikke optrådt. Fylket er således nu fri for spedalskhet.

Veneriske sykdommer meldt av lægene forekom som nedenstående tabell viser:

Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.		Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.	
	1933	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924		1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924
Horten stadsl. distrikt	-	-	-	3	1	-	33	18	Borre	-	-	-	-	-	-	1	-
Tønsberg —«—	1	-	3	11	2	-	43	46	Andebu	-	-	-	-	-	-	-	-
Sandefjord —«—	4	3	1	-	-	-	30	33	Stokke	-	-	-	-	1	-	-	-
Larvik —«—	8	3	8	-	-	-	28	28	Sem	-	-	2	-	-	-	5	1
Holmestrand —«—	-	-	1	3	-	-	4	1	Nøtterøy	-	-	-	-	-	-	1	7
Svelvik	-	-	1	-	-	-	1	1	Sandeherad	-	-	4	-	-	-	-	30
Skoger	-	-	1	1	-	1	1	-	Brunlanes	6	-	7	-	-	1	10	11
Hof	-	-	-	-	-	-	1	-	Hedrum	-	-	-	-	-	-	-	3
Ramnes	-	-	-	-	-	-	2	-									
I alt	19	6	26	22	4	2	160	180									

¹⁾ I 1922 blev der sendt inn felles lister for Sem og Borre (Tønsberg lægedistrikt).

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidefeber (paratyfus).	Cerebro- spinal. meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.
1923.							
Horten stadslægedistrikt..	4	1	4	14	2	-	-
Tønsberg —«— ..	-	-	-	1	35	31-1	-
Sandefjord —«— ..	-	-	-	-	47	2	-
Larvik —«— ..	1	-	-	2	6	2	1
Holmestrand —«— ..	-	-	-	4	1	1	-
Svelvik	4	1	-	-	76	-	-
Skoger	2-1	-	1	2	77	-	-
Hof	-	1	-	1	1	1-1	-
Ramnes	-	-	-	-	-	-	-
Borre	-	1-1	1	4	-	1	-
Andebu	-1	-	1	1	2	-	-
Stokke		-	-	-	-	-	-
Sem	39-1	-	-	2	-	7	-
Nøtterøy	-	-	-	-	1	4	-
Sandeherad	-	-	-	-	2	-3	-
Brunlanes	-1	1	2	2	18	7	2
Hedrum	-	-	-	-	3	-1	-
Tilsammen	50-4	5-1	9	33	271-1	56-5	3
1924.							
Horten stadslægedistrikt..	3	-	1	-	50	2	-
Tønsberg —«— ..	-	-	-	-	86-1	16-1	-
Sandefjord —«— ..	1	-	-	-	4	2	-
Larvik —«— ..	-	-	-	-	1	-	-
Holmestrand —«— ..	-	-	1	5	-	1	-
Svelvik	-	-	-	1	-	-	-
Skoger	-	-	-	1	3	-	-
Hof	-	-	2-1	-	19	4	-
Ramnes	-	-	-1	-	-	-	-
Borre	-	-	-	-	2	-	-
Andebu	-	-	-	-	-	-	-
Stokke	1	-	-	1	2	5-2	-
Sem	1-1	-	-	3	13	13-3	-
Nøtterøy	-	1-1	-	-	20	3	2
Sandeherad	-	-	-	1	5	9	1
Brunlanes	-	-	-	9	3	3-1	4
Hedrum	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	6-1	1-1	4-2	21	208-1	59-7	7

*) Tallene foran streken betyr antall tilfelle og tallet etter streken antall dødsfall.

Av skabb anmeldtes 126 tilfelle i 1923 og 222 tilfelle i 1924.

Om dødsfall på barselseng og fødselsoperasjoner utført av læger i 1923 og 1924 henvises til kap. 15 i hovedberetningene for riket for disse år.

Den almindelige hygiene i fylket er i det store og hele god, likeså boligforholdene. Over dårlige boliger klages der dog fra *Holmestrand* (G. E. Ramm), hvor mangelen på tomter vanskeliggjør nybygging.

Skoger. Gulskogen cellulosefabrikk har innredet bad i fabrikkbygningen for arbeiderne. I Strømsgodset er der i 1924 adskillig boligbygging, til tross for den industrielle storkonflikt som rammet de fleste bedrifter også innen dette distrikt. (Schwartz.)

sykdommer *).

Barsel-feber.	Septiko-pyæmi.	Penfigus (hos nyfødte).	Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akutte katar- rer i ånde- drettsorgan.	Influenta.	Lunge- betendelse (croupes).	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutt diarré (kolerine).	Skjorbuk.
-	1-1	-	7-1	4	27	-	42-1	835-8	343-1	46-8	10	2	-	59-2	-
-	-1	-	10	2	21	-	38	397-4	438-4	41-8	11	17	-	54	-
1	1	1	12	8	44	1	97-1	652-4	258	22-3	22-1	18	-	88	-
1-1	-	-	21	8	18	1	122	331-1	476	19-1	13	13	-	31	-
-	-	-	1	-	3	-	10	290-2	135-1	15	3	1	-	47	-
-	-	-	1	-	14	-	30-5	286-3	200-1	11-1	16	4	-	25	-
-	3-3	-	3	-	3	-	35-3	426-9	180	30-3	8	6-1	-	25-1	-
-	-	1-1	1	1	-	-	29-1	101-4	77	13	4	3	-	13-1	-
-	1-1	-	-	-	-	-	36	39-2	17	2-3	2	2	-	12	-
-	-	-	-1	1	2	-	8	164-2	56	3-1	2	2	-	37	-
-	1-1	-	6	-	-	7	10-1	106-4	155	6-3	6	1	-	35	-
-	2-2	-	4	-	-	-	8	74-1	85	7-7	7	6	-	24	-
-	2	-	7	2	2	1	10	282-4	145	4-4	4	7-1	-	67-1	-
-	-1	-	-	-	2	-	-	21-5	13	-	-	-1	-	-	-
2-2	-	-	13-1	4	23	2	83	459-3	418-1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	2	1	24	24	10	22-7	22	12	-	51	1
4-3	11-10	2-1	88-3	30	161	13	582-12	4487-56	3006-8	241-53	130-1	94-3	-	568-5	1
-	2-1	-	7-1	12	22	1	1	765-3	114	32-10	11	-	-	62-2	-
1	2-1	-	5-1	6	16	-	47-1	443-9	141	24-4	14	13	-	100-1	-
2-1	2	-	7	23	15	16	57	782-2	215	13	24	9	-	20	-
2	-	-	6-1	210	12	-	50-3	440-1	206-1	26-6	12	4	-	39	-
-	-	-	1	2	2	1	-	283-1	117	14	-	2	-	45	-
-	-1	-	1	1	4	-	21	315-1	64-1	12-5	11	4	-	47-1	-
-	-	-	4	-	6	2	1	587-4	186-1	33-5	12	6	1	43-1	-
-	-	-	2	5	2	-	-	138-4	97	19-2	6	2	-	27	-
-	-	-	-	-	-	-	-	13	6	3-6	-	-	-	1	-
-	-1	-	2	-	4	-	-	201-2	20	7-2	4	2-1	-	27	-
-	-	-	2	-	8	-	4	70	61	2-1	4	6	-	8	-
-	-	-	4	2	1	2	4	122-4	17	15-1	7	10	-	33	-
-	-	-	4	1	21	1	7	145-2	49	12-2	8	1	-	60	-
1	-	1	3	-	1	3	16	414-7	27-1	28-3	6	3	-	93	-
1	3-4	1	16	6	37	12	76	792-3	210	35-4	39	17	-	155-5	1
-	-	-	4	70	7	5	47	120	68-1	17-11	8	2	-	31-1	-
-	-	-	1-1	66	5	4	21	129	75	7-3	7	2	-	6-1	-
7-1	9-8	2	69-4	404	163	47	352-4	5759-43	1673-5	299-65	173	83-1	1	797-12	1

Svelvik. Der er jevn velstand blandt befolkningen, og alle lever i det store og hele godt. Av virkelige fattige finnes der meget få, og de som er får rikelig understøttelse. I alle tre kommuner finnes gamlehjem, hvor de gamle får godt underhold og god pleie. (E. Mo.)

Horten. Bolignøden må vel nu sies å være en saga blott. — Minst % av den til byen sendte melk blir nu langtidspasteurisert i vårt eneste meieri. Drikkevannet har en sjelden gang vært uklart, så at der nu er spørsmål oppe om å få det renset, og en komité er nedsatt i den anledning. (Th. Meyer.)

Sem. I den bymessige bebyggelse ved Sem stasjon er vannforsyning, kloakkvesen og fjernelse av avfall primitivt og meget utilfredsstillende. (Ottesen.)

Borre. På Stensnes har beboerne klaget over at drikkevannet forurenses ved

tilsig fra Hortens begravelsesplass for dyrekadavere; ved foretatt analyse viser vannet sig å være utjenlig som drikkevann, så dette forhold må rettes. I Åsgårdstrand er der ved brønnboring i fjell skaffet utmerket drikkevann, som tidligere i tørre somrer har vært sparsomt og lite betryggende filtrert. (G. E. Ramm.)

Stokke. I samtlige skoler er innført drikkefontener. (A. Tuxen.)

Tønsberg. Fremdeles bolignød. Husleiereguleringen helt ophevet fra våren 1924. (G. Onsum.)

Sandefjord. I Sandeherad har man fortsatt med nedlegning av kloakk i de bymessig bebyggede strøk og innlagt vann fra Sandefjord, så de sanitære forhold er blitt gode. I Sandefjord er der også, så langt de budgettmessige hensyn tillater det, ordnet med kloakkvesenet og øvrige sanitære forhold efter helserådets anvisning og forslag. (G. Larsen.)

Larvik. Her hersker husnød, idet nybygging både offentlig og privat har vært innskrenket på grunn av de vanskelige pengeforhold. Husnøden kommer antagelig av at man ikke nøier sig med små leiligheter, som man gjorde i gamle dager. Byens folkemengde har neppe vokset i de senere år. Til tross for at enkelte boliger har vært erklært sundhetsskadelige har helserådet dog ikke evnet å få disse hus rømmet. — På torvdagene fallbys nu kjøtt og flesk opdelt i småstykker, en ordning som fra et hygienisk standpunkt må sies å være uheldig, da det er umulig å gjennomføre samme renslighet som i en butikk. (K. Lundevall.)

VIII. Telemark fylke.

Fylket er delt i 21 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt.

Lægedistrikter.	Flate- innhold i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. $\frac{1}{12}$ 20	Lægedistrikter.	Flate- innhold i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. $\frac{1}{12}$ 20
Notodden stadsdistr.	6.70	6 533	Holla	1 141.82	13 615
Kragerø — —	1.13	4 661	Heddal	400.78	3 417
Langesund — —	1.31	1 885	Tinn	2 076.82	12 202
Skien stadsfysikat....	6.65	16 525	Hjartdal	1 308.60	3 471
Porsgrund stadsdistr.	3.60	8 520	Seljord	665.83	2 790
Drangedal	1 054.85	4 210	Kviteseid	712.08	3 255
Skåtøy	309.01	6 364	Nissedal	878.16	1 842
Bamble	292.68	4 813	Fyresdal	1 253.19	1 800
Eidanger	138.24	6 769	Lårdal	982.25	3 031
Gjerpen og Siljan....	589.65	9 250	Vinje	3 046.27	2 765
Solum	312.26	7 527			

Medisinalpersonalet var ifølge distriktslægenes opgaver:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek.	Eksaminert apotek- personale.
1923.....	54	26	72	13	36
1924.....	52	27	71	13	37

Av lægene er 1 stadsfysikus, 4 stadslæger og 15 distriktslæger. I Hjartdal var distriktslægestillingen ubesatt ved utgangen av 1924.

Angående fordelingen av medisinalpersonalet på de forskjellige lægedistrikter i 1923—1924 henvises til tabell 1 i hovedberetningene for riket for disse to år.

Sykehus. I fylket er der i alt 9 sykehus for indremedisinske, kirurgiske og epidemiske patienter med tilsammen 335 plasser. Telemark fylkessykehus ligger i Solum og har 120 sykeplasser. I *Skien* har man et epidemilasarrett på 40 senger. I *Porsgrund* er der et kommunalt sykehus på ca. 20 senger og et katolsk St. Josefs hospital på 18 senger. Videre har man Brevik sykehus med 21 sykeplasser, Kragerø sykehus med 20 plasser, Langesund sykehus med 5 plasser, Notodden kommunale sykehus med 31 plasser og Rjukan sykehus med 60 plasser.

Der finnes 6 tuberkulosehjem i fylket, som tilsammen rår over 111 plasser. Det er Høgås tuberkulosehjem i Gjerpen (24), Furulund tuberkulosehjem i Skåtøy (20), Solbakken i Heddal (22), Granvin i Kviteseid (16), Tinn helseheim (21) og dessuten 8 plasser på det kommunale pleiehjem på Dagrød i Holla.

Spesifiserte opgaver over antallet av behandlede syke på fylkets samtlige sykehus er meddelt i hovedberetningens tabell 2. Videre vil man i hovedberetningens tabell 3 finne opgave over antallet av lungetuberkulosepatienter behandlet på tuberkulosehjemmene.

I 1924 åpnet Notodden tuberkuloseforening Brattrein barnehjem for tuberkulosetruede barn med plass for 40—50 barn, såvel spebarn som eldre.

Sinnssykeasylet for fylket ligger på Faret i Solum og har plasser for 177 patienter.

Bad. Offentlig karbad, dampbad og badstuebad finnes i Skien, Porsgrund, Kragerø, Notodden og Rjukan. I Fyresdal er der en badstue som er åpen hver annen lørdag, og som blir ganske flittig benyttet.

Endelig kan nevnes at ved en rekke fabrikkkanlegg i fylket er innrettet bad for arbeiderne og deres familie.

Vaksinasjon. Der blev i Telemark fylke i alt vaksinert 2 913 i 1923 og 2 479 i 1924. Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen er ikke nevnt.

Fødsler. Ifølge fødselsregistre for Telemark fylke bler der i 1923 født 2 898 levende barn og 66 dødfødte og i 1924 2 679 levende og 68 dødfødte. I jordmødrenes protokoller var i 1923 i alt innført 2 708 levendefødsler og 61 dødfødsler og i 1924 henholdsvis 2 403 og 46. I Telemark skulde der altså være blitt benyttet jordmor ved ca. 93 pct. av samtlige fødsler i 1923 og ved ca. 89 pct. av fødslene i 1924.

Det registrerte antall dødsfall i Telemark var i 1923 1 418, 1 001 i landdistriktene og 417 i byene. I 1924 var de tilsvarende tall 884 i landdistriktene og 436 i byene, tilsammen 1 320. Dødeligheten pr. 1 000 av den hjemmehørende folkemengde var 11,1 i 1923 og 10,2 i 1924.

Distriktslægenes dødsårsakslister for fylket omfattet i disse to år følgende antall dødsfall:

	Bygder.	Byer.	Tilsammen.	Herav med kjent dødsårsak.		
				Bygder.	Byer.	Tilsammen.
1923.....	994	405	1399	963	399	1362
1924.....	933	381	1314	913	377	1290

For dødsfallenes fordeling på de forskjellige årsaker henvises til tabell 4 i hovedberetningene for 1923 og 1924.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidefeber (paratyfus).	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.
1923.							
Notodden stadslægedistrikt.....	-	-	-	2	197	37	1
Kragerø —«—	-	-	-	-	-	4	-
Langesund —«—	-	-	1	-	3	-	-
Skien stadsfysikat.....	-	-	-	2	216	5	-
Porsgrund stadslægedistrikt....	-	-	1	14	126	6-1	-
Drangedal.....	-	-	-	3	180-1	3	-
Skåtøy.....	1	-	6-1	-	4	6	-
Bamble.....	-	-	-	5	70-2	-	-
Eidanger.....	-	-	-	3	63	-	-
Gjerpen og Siljan.....	5	-	-	6	67	-	-
Solum.....	1	-	-	8	10	4-1	-
Holla.....	-	1-1	3	1	52	-1	-
Heddal.....	-	-	-	-	15	6	-
Tinn ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-
Hjartdal.....	-	-	-	-	11	-	-
Seljord.....	-	-	-	-	8	-	-
Kviteseid.....	-	1-1	-	-	25-1	-	-
Nissedal.....	-	-	-	-	14	-	-
Fyresdal.....	-	-	-	-	7	-	-
Lårdal.....	-	-	-	-	21	-	-
Vinje.....	-	-	-	-	9	-	-
Tilsammen	7	2-2	11-1	44	1098-4	71-3	1
1924.							
Notodden stadslægedistrikt.....	-	-	-	3	4	15	-
Kragerø —«—	1	1-1	-	-	-	-	-
Langesund —«—	-	-	-	-	1	-	-
Skien stadsfysikat.....	1-1	-	-	-	107-1	2	-
Porsgrund stadslægedistrikt....	-	-	-	12	53	6	-
Drangedal.....	-	-	-	-	-	3-1	-
Skåtøy.....	3	-	-	1	-	4	-
Bamble.....	-	-	-	-	5-1	4	-
Eidanger.....	-	-	-	16	14	1	-
Gjerpen og Siljan.....	-	-	-	-	51	-	-
Solum.....	-	-	-	15	19	1	-
Holla.....	-	5-2	1	-	31	-	-
Heddal.....	-	-	-	-	15	1	-
Tinn.....	-1	-	-	-	197	-	-
Hjartdal.....	-	-	-	-	1	-	-
Seljord.....	-	-	-	-	-	-	-
Kviteseid.....	-	-	-	8	-	-	-
Nissedal.....	-	-	-	-	-	-	-
Fyresdal.....	-	-	-	-	-	-	-
Lårdal.....	-	-	-	-	-	-	-
Vinje.....	-	-	-	-	-	5	-
Tilsammen	5-2	6-3	1	55	498-2	42-1	-

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallet efter streken betyr

¹⁾ Tinn har ikke gitt nogen liste for 1923.

sykdommer.*)

Barsel-feber.	Septiko-pyæmi.	Pemfigus (hos nyfødte).	Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusna.	Kikhoste.	Akutte katar- rer i ånde- dretsorgan.	Influenta.	Lunge- betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutt diarré (kolerine).	Skjærbuk.
2	-	-	7	2	30	-	85-1	626	366	21-5	29-1	10	3	40	-
-	2-2	-	4	-	-	-	-	87	92-1	26-4	13-1	1-2	-	13	-
-	-	1	2	-	11	-	-	84-1	86	1	5	4	-	22	-
-	2-1	-	25-1	4	44	-	16	957-5	649	39-6	67-1	41-2	-	168-3	-
-	-	-	14	3	23	12	5	1096-2	396-2	43-2	35	28	-	198-2	-
-	1-1	-	-	-	1	-	-	39-1	125-1	12-7	10	6	-	11	-
-	-	-	2	-	3	-	-	52	42	10-7	6-1	6	-	3	-
1	-	-	2	-	1	-	5	78-1	79-1	7	6	8	-	26-1	-
-	1-1	-	5	7	10	-	37	96-2	392	18-3	13	4	-	55	-
-	-	-	3	2	6	-	5	97-2	120-3	10-2	4	11	-	20	-
1	8-9	-	4	-	12	3	-	480-3	128-1	10-2	20-4	6	-	36	-
-	1-1	-	14	1	13	2	12-1	596-1	582	54-8	48	28-1	-	59	-
-	-	-	-	1	7	-	30	149-1	89	16-2	7	6	-	20	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	5-1	-	4	1	-	36	35-1	7-2	1-1	3	-	-	-
-	-	-	1	-	2	-	-	97	110	12-2	16	4	-	9	-
-	-	-	-	-	11	-	-	259	133-4	5	9	1	-	11-1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	36	112	5	2	7	-	29-2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	8-1	-	4-1	1	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	16	55-2	75	2-1	7	4	-	6	-
-	-	-	-	-	2	-	3	112-1	30-1	5-2	1	3	-	1-1	-
4-1	15-15	1	88-2	20	180	18	297-6	5040-24	3641-15	307-59	300-9	183-5	3	727-16	-
-	1	-	3	5	35	-	47	421-3	28	8-2	14	6	-	92	-
-	-	-	-	-	4	-	-	201	17	7-5	6	3	-	62	-
1	-	1	1	-	4	-	-	121-1	32	1-1	1	1	-	31	-
-	-1	-	15	4	69	1	193-2	1563-9	818	37-4	46	22	-	280-5	-
-	-	-	14-1	23	28	7	164	1146	339	22-1	25	18	1	227-1	-
2-1	-1	-	1	-	5	-	-	36-1	8	7-3	-	2	-	25-1	-
3	-	-	1	-	2	-	-	207-1	24-1	13-2	6	3	-	11	-
-	-	-	4-1	3	5	-	3	160-2	28	10-2	12	5	-	15	-
-	-1	-	1	3	11	-	30	228	188	21-5	6-1	1	-	78	-
-	-3	-	5	-	18	-	22	229-3	117	15-1	11	7	-	56-3	-
1	-2	-	12	9	13	4	125-2	308-4	181	6-4	10	2	-	63-2	-
-	1	-	-	-	10	-	11	791-3	249-2	38-7	24	20-1	-	95	2
1	8-1	-	4	11	32	1	5	194	24	16-3	10	2-1	-	28	-
-	-	-	1	1	2	-	10	911-5	127	43-6	57-8	24	-	202-4	-
-	-	-	2	-	4	8	3	103	26	4-1	3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	25	181	102	9-1	27	9	-	11	-
-	-	1	1	-	3	-	-	394-3	156	7	11	4	-	13	-
-	-	-	1	-	-	-	-	50-2	48	7	2	13	-	23	-
-	-	-	1	-	1	-	-	24	2	1	6	-	-	3	-
-	-	-	2	-	-	-	-	109	24-1	3-2	9	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	2-2	2	-	-	-	-
8-1	5-9	2	70-2	61	248	21	674-4	7388-37	2538-4	277-52	288-5	142-2	1	1316-16	2

antall døde.

Sundhetstilstanden i 1923 og 1924 betegnes i lægenes beretninger som god eller meget god, for enkelte distrikter endog som særdeles god. Bare for *Lårdals* vedkommende angis den for begge år å ha vært mindre god, idet influensa og akutte katarrar i åndedrettsorganene bevirket megen sykkelighet, samtidig som kikhoste og meslinger optrådte epidemisk i de første måneder av 1923. I tabellen side 56 og 57 gis en oversikt over antall tilfelle og dødsfall av epidemiske sykdommer i de enkelte lægedistrikter.

Tyfoidfieber optrådte i 1923 med 5 tilfelle i *Gjerpen* og *Siljan* distrikt, 4 barn på en gård og 1 pike fra en nabogård, som hadde hjulpet til i huset på det første sted. Smittekilde ukjent. I 1924 viste sig 3 tilfelle i *Skåtøy*, hvor smitten efter distriktslægens mening var importert til bygden.

Cerebrospinalmeningitt observertes i 1924 i *Holla*, i alt 5 tilfelle, hvorav 2 dødsfall. I det ene tilfelle konstateres sykdommen ved bacillpåvisning av statens epidemilæge. Om smittmåte er intet oplyst i beretningen.

Akutt poliomyelitt viste sig i 1923 med 6 tilfelle i *Skåtøy*. Der er i beretningen intet oplyst om mulig smittekilde.

Meslinger var lite utbredt i 1924, men optrådte epidemisk i 1923 i *Bamble*, hvor sykdommen grasserte hele året, mest utpreget i årets 3 første måneder, i *Porsgrund*, *Notodden* og *Drangedal*.

En ondartet halsesyke hjem søkte *Skien* sommeren 1923 og bredte sig i løpet av kort tid over hele byen. Sykdommen lignet difteri med svært belegg på mandlene, sterk hevelse i svelget og utenpå halsen. Flere hundrede kulturer blev undersøkt, men ikke i noget tilfelle blev difteribaciller påvist, derimot stafylo- og streptokokker. Sykdommen angrep folk i alle aldrer, efterfulgtes ofte av halsbyld og i flere tilfelle av revmatisk feber. Det lykkedes ikke å påvise smitekilden, som blev antatt å skrive sig fra en syk ku eller budeie og spredt gjennom meieribolaget. Efter rengjøring av meieriets kar og rør, og efterat påbud om kokning av melken var bekjentgjort, stanset epidemien snart. (*J. Backer.*)

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt						Dødsfall av lunge-tuberkulose					
	1922		1923		1924		1922		1923		1924	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Notodden stadslægedistrikt	2	6	7	4	3	7	2	4	6	2	1	5
Kragerø —«—	4	7	9	3	4	3	4	7	4	3	4	3
Langesund —«—	2	4	1	1	3	-	2	3	1	-	3	-
Skien stadsfysikat	12	23	19	20	8	17	8	17	11	15	6	13
Porsgrund stadslægedistrikt....	5	9	13	5	2	5	4	8	12	3	2	4
Drangedal	9	6	3	4	1	5	9	3	3	3	1	4
Skåtøy	10	7	12	5	5	7	9	6	10	5	5	5
Bamble	5	6	1	7	4	5	4	5	-	7	4	7
Eidanger	10	14	8	8	6	6	10	12	6	7	5	3
Gjerpen og Siljan	4	5	7	9	3	13	3	4	4	8	2	10
Solum	3	4	12	9	16	13	3	3	6	5	13	12
Holla	11	13	11	15	13	11	9	11	10	9	9	7
Heddal	4	9	3	8	4	3	4	6	2	5	1	3
Tinn	8	16	13	12	11	7	7	13	3	3	7	7
Hjartdal	5	1	3	6	3	5	4	1	3	3	3	3
Seljord	3	4	3	1	2	5	2	4	1	1	2	5
Kviteseid	4	7	6	5	7	1	3	7	5	5	7	1
Nissedal	4	4	3	1	5	-	3	2	1	1	4	-
Fyresdal	3	3	1	1	5	1	-	-	1	-	3	1
Lårdal	4	3	6	6	6	5	1	3	5	5	3	3
Vinje	1	1	1	2	2	-	1	1	1	2	2	-
Tilsammen	113	152	142	132	113	119	92	120	95	92	87	96

Tuberkulose synes efter lægenes beretninger å dømme ikke å være avtatt (*Skien, Holla, Vinje*). Fra *Solum* meldes at sykdommen synes å bre sig i de senere år. Bare fra *Drangedal* anføres at tuberkulosen synes å være i tilbakegang. Ifølge tuberkuloseprotokollene var der i Telemark i 1924 i alt anmeldt 309 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 306 i 1923 og 273 i 1922. Forholdet i de enkelte distrikter i fylket vil ses av hovedberetningens tabell 10.

Tabellen side 58 viser antall dødsfall av tuberkulose i fylkets lægedistrikter i 1922—1924.

Veneriske sykdommer. Antallet av tilfelle meldt av lægene i de enkelte distrikter var i 1923 og 1924:

Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.		Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.
	1923	1924	1923	1924	1923	1924				1923	1924	1923	1924	1923	1924	
Notodden stadsl.distr.	-	-	1	-	-	-	1		Holla	1	1	-	-	-	-	7
Kragerø —«—	-	1	-	-	-	-	2		Heddal	-	-	-	4	-	-	1
Langesund —«—	-	-	1	1	1	-	4		Tinn	-	1	-	-	-	-	9
Skien stadsfysikat....	-	-	5	4	-	-	26		Hjartdal	-	-	-	-	-	-	-
Porsgrund stadsl.distr.	-	-	4	4	-	-	24		Seljord	-	-	-	-	-	-	1
Drangedal	-	-	-	-	-	-	-		Kviteseid	-	-	-	-	-	-	1
Skåtøy	-	-	-	2	-	-	1		Nissedal	-	-	-	-	-	-	-
Bamble	-	1	1	1	-	-	1		Fyresdal	-	-	-	-	-	-	-
Eidanger	-	1	-	2	-	-	4		Lårdal	-	-	-	-	-	-	-
Gjerpen og Siljan....	-	-	1	-	-	-	4		Vinje	-	-	-	-	-	-	2
Solum	-	-	-	-	-	5	5									
Tilsammen										1	5	13	18	1	-	18

Av skabb anmeldtes der 135 tilfelle i 1923 og 220 tilfelle i 1924.

Om dødsfall på barselseng og antallet av fødselsoperasjoner utført av læger i 1923 og 1924 henvises til kap. 15 i hovedberetningene for samme år.

Hygieniske forhold m. m. De hygieniske forhold i fylket synes i det store og hele å være bra og viser fremgang på mange områder. Fra de enkelte lægedistrikter berettes:

Skien: Utmerket drikkevann tilføres byen i rikelig mengde fra 3 forskjellige vannverk som kommer fra skogsvann uten bebyggelse omkring. Det ene eies av en privatmann. Kloakksystemet er godt, i de nye bydeler utmerket godt, med rikelig fall og avledning til Skienselven og til dels til en bielv, Falkumelven. Vannklosettenes antall stiger sterkt for hvert år, og de fleste sådanne tillates anlagt uten septikktank. Renholdsvesenet drives av kommunen med egne folk, hester og redskap. Det eier en større jordeiendom og en stor torvmyr i nærheten av byen. (*J. Backer.*)

Solum: Bebyggelsen i Skotfoss, som nu har vel 3 000 innbyggere, er helt bymessig. Da det har vært vanskelig for distriktslægen, som bor næsten 1 mil fra stedet, å ha et tilstrekkelig effektivt opsyn med sundhetsforholdene og sundhetsforskriftenes overholdelse, blev politibetjenten på Skotfoss fra 1 april 1924 ansatt som sundhetsbetjent. (*E. M. Erichsen.*)

Gjerpen og Siljan: De hygieniske forhold er gjennomgående gode. De bymessig bebyggede strøk om Skien og Porsgrund lider dog under mangelfulle klo-

akkforhold. Jevnlig klages over at avløp fra et hus flyter inn i gårdsrum til nabo og lignende, så det blev nødvendig for kommunen på slike steder å anlegge ordentlig kloakk. Drikkevannsforholdene er nu i størstedelen av Gjerpen utmerket, idet Gjerpens vannverk nu er ferdig. (W. A. Moe.)

Porsgrund: Leveforholdene i det store og hele som før, stor husnød, mange familier bor elendig, dels på grunn av bolignød og dels på grunn av høi husleie og mindre betalingsevne. (T. Birkeland.)

Eidanger: Levemåten og levevilkårene må i det store og hele betegnes som gode. Der har ikke vært megen arbeidsløshet i distriktet. (N. W. Coch.)

Langesund: Ny reguleringsplan for byen blev vedtatt 1923. Det man mest savner er et hensiktsmessig ordnet kloakknnett. Det man har er lite tilfredsstillende og holdes dårlig vedlike. Byens renhold er bedret i det siste. Den gamle hang til å kaste søppel og avfall overalt begynner man nu å få bukt med, idet søppelkasser er påbudt overalt og enhver forseelse i så henseende påtales av helserådet. Den meste bebyggelse i byen er av nyere dato, i det store og hele gode boliger, og omtrent hvert hus har sin have. De gamle og usunde hus påbydes utbedret, og flere er forbudt å huse familier med småbarn. Men husnøden setter dessverre hindringer for hvad man kan opnå. (H. M. Haraldsen.)

Skåtøy: De hygieniske forhold og levemåten er jevnt gode. Under den herskende arbeidsløshet har selvfølgelig spritsmugling fristet en del til spekulasjon i den som det synes meget lukrative forretning, og sprit og fyll er der nok av. Boligene er i almindelighet bra, mange steder mønstergyldige, men det er ofte vanskelig å skaffe sig hus i distriktet. (E. Eriksen.)

Drangedal: De hygieniske forhold bedres stadig. De gamle hus utvides, og de nybyggede er lysere og rummeligere. Ennu er der dog i bygden i bruk over 25 hus som bare består av et eneste rum. I disse er dog peis i stadig bruk, så luften er bedre enn i mange av de nye hus. (M. Solberg.)

Holla: Boligforholdene bedres stadig, både derved at stadig flere arbeidere bygger egne hjem og ved forbedrede forhold i bedriftenes barakker og leiegårder. Til mange av de siste hører jord med have og potetaker. I de 35 år jeg har virket her tror jeg ikke der er opført en eneste arbeiderbolig uten at der samtidig er anlagt have. Bolignød foerkommer ikke. Kostholdet er godt, fisketilførselen fra Skien og Langesund er jevn hele året igjennem. Det er endelig lykkes å få gjennomført helserådets tilsyn med skogstuer og staller for skogsarbeidere og deres hester, idet departementets forslag til vedtekter er bifalt, efterat helserådet har arbeidet med saken helt siden 1916. (J. Krohn.)

Notodden: Her er fremdeles nogen bolignød. Det kommunale bad med svømmebasseng brukes flittig av ungdommen. (Bj. Solberg.)

Hjartdal: Befolkningen er nøisom, arbeidsom og edruelig, levemåten er, om enn ensidig, enkel og kraftig, så man må si at folk flest her lever godt. Dyspepsiene inntar den største plass blandt de sykdommer som kommer under behandling. Årsaken hertil skyldes utvilsomt for en stor del tennenes forfall. Overgangen til finsiktet mel har ført til ødeleggelse av tennene. Det er mitt inntrykk at jo fattigere familien er, desto mere brukes der av fint mel og brød; nystekt, varmt hvetebrød, dyppet i kaffe synes å være en skattet delikatesse. Tannbørsten er lite kjent og ennå mindre brukt. Tannlægehjelp til tennenes bevarelse søkes bare av de bedre stillede. En lettelse i adgang til tannlægebehandling mener jeg vil være av den største betydning for folkehelsen, men den må gå hånd i hånd med en omlegning av kosten. Ved en avgift på finsiktet mel og brød og et tilsvarende nedslag i prisen på grovt mel og brød kunde man muligens få et mere hensiktsmessig kosthold. Rensligheten i distriktet er i fremgang, men det er meget langt frem. (J. Thorildsen.)

Kviteseid: Boligforholdene er gjennomgående bra, om enn rensligheten ikke overalt er så god som ønskelig kunde være. Kostholdet er rikelig og kraftig, men ensformig. Som regel brukes altfor meget kjøtt og flesk. Fisk og sild brukes lite, visstnok på grunn av vanskelige transportforhold. Kaffe og tobakk brukes i stadig stigende mengde. (*Nybø.*)

Fyresdal: Levemåten er bra. «I fjellegne brukes næsten ikke annet brød enn flatbrød og lite kaffe. Tennene i disse egne er langt bedre enn nede i flatbygden, hvor det fine brød altfor meget har fortrenget flatbrødet, tannearies ses hyppig her nede. Boligforholdene i det store og hele bra. (*Stenstadvold.*)

IX. Aust-Agder.

Fylket er delt i 15 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av følgende oversikt:

Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. $\frac{1}{12}$ 20.	Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. $\frac{1}{12}$ 20.
Risør stadslægedistr....	1.51	3 167	Vestre Nedenes.....	284.95	10 009
Arendal —«— ...	12.55	10 269	Lillesand.....	182.07	5 271
Holt.....	526.50	6 628	Birkenes.....	349.93	3 372
Søndeled.....	501.26	5 530	Vegusdal.....	633.43	1 608
Dyvåg.....	70.02	3 956	Evje.....	805.85	3 700
Åmli.....	1 181.93	2 700	Bygland.....	1 356.90	2 321
Froland.....	568.91	7 339	Valle.....	2 849.85	2 314
Tromøy.....	134.51	8 080			

Medisinalpersonalets størrelse var ifølge distriktslægenes oppgaver:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek.	Eksaminert apotek- personale.
1923	31	13	55	8	15
1924	29	15	50	8	16

Av lægene var 2 stadslæger og 11 distriktslæger. I Birkenes og Vegusdal var distriktslægestillingen ikke besatt ved utgangen av 1924. Angående fordelingen av medisinalpersonalet og apotek på de forskjellige distrikter i 1923 og 1924 henvises til tabell 1 i hovedberetningene for riket for disse to år.

Sykehus. Ved utgangen av 1924 var der i fylket følgende sykehus for kirurgiske, indremedisinske og epidemiske patienter: Aust-Agder og Arendals sykehus med 100 sykeplasser, St. Franciscus hospital, Arendal, med 30 sykeplasser, Høgedal epidemilaserett ved Arendal med 20 plasser, Risør sykehus (22), Tvedestrand sykehus (11) og Grimstad kommunale sykehus (27). Tilsammen rår man altså over 210 sykeplasser på almindelige sykehus.

Tuberkulosehjem. Ved Arendal ligger Furukollen tuberkulosehjem, som blev åpnet i 1924, med plass for 30 patienter og ved Grimstad, Egra tuberkulosehjem med plass for 24, tilsammen 54 tuberkuloseplasser.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidefeber (paratyfus).	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.	Barsel-feber.	Septiko- pyæmi.
1923.									
Risør stadslægedistrikt	-	-	2	-	4	1	-	-	-
Arendal —«—	1-1	-	-	24	2	7	-	-	-2
Holt	-	-	-	7	10	-	-	-	1-1
Søndeled	-	-	6	-	-	1	-	-	-
Dyvåg	-	-	-	17	-	7-2	-	1	1
Åmli	-	-	-	-	1	-	-	-	-1
Froland	-	-	-	-	4	-	-	-	-1
Tromøy	-1	-	-	4	-	1-1	-	1	1
Vestre Nedenes	1	-	-	21	-	2-1	-	-	-1
Lillesand	-	-	-	8	-	-	-	-	-
Birkenes	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Vegusdal	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Evje	-	-	-	-	1	2	-	-	-
Bygland	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Valle	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tillammen	3-2	-	8	82	22	25-4	-	2	3-6
1924.									
Risør stadslægedistrikt	-	-	-	-	333	2	-	-	-
Arendal —«—	-	-	-	7	2	1	-	-	-1
Holt	-	-	-	2	-	-	-	-1	1
Søndeled	-	-	-	1	14	4	-	-	-
Dyvåg	-	2-1	-	9	7	2	-1	1	2-1
Åmli	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Froland	-	-	-	1	-	-	-	1	1-1
Tromøy	-	-	-	3	-	-	-	-	1
Vestre Nedenes	1	-	-	3	-	1	-	-	5-3
Lillesand	-	-	-	1	-	3	-	-	-
Birkenes	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vegusdal	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Evje	-	-	-	-	1	-	-	-	2-1
Bygland	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Valle	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	1	2-1	-	28	357	15	-1	2-1	12-7

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antal tilfelle, og tallet efter streken

For tuberkulose-truede barn har man De norske livsforsikrings-selskapers barnehjem Bellevue, Arendal, som blev åpnet i 1923 og har plass til 30 barn, både spebarn og eldre. Barnehjemmet drives av Arendals sanitetsforening.

I Bygland ligger Landeskogen tuberkulosesanatorium med plass for 134 patienter.

Spesifiserte opgaver over antall behandlede syke på de enkelte sykehus i fylket er meddelt i hovedberetningens tabell 2. Videre vil man i hovedberetningens tabell 3 finne opgave over antallet av lungetuberkuløse behandlet på tuberkulosehjemmene og på Landeskogen sanatorium.

Av bad tilgjengelige for almenheten har man i fylket Arendals badeanstalt med badstuebad, karbad, dusjbad og sjøbad. I Arendal har man dessuten «Kur-badet», vannkur- og lysbadanstalt. I Grimstad er der et varmbad som drives

sykdommer. *)

Penfigus (hos nyfødte).	Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akuttekatar- rer i ånde- drettsorg.	Influenta.	Lunge- betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutt diarré (kolerie).	Skjærbuk.
-	10	-	6	-	39	167-2	126	4-4	11	5	-	3	-
-	6	-	16	-	22	481-2	302-5	24-6	35	10	-	52	-
-	17-1	-	18	-	59	242-1	155-1	26-11	11	9	-	32	-
-	3	1	-	-	2	100-5	80	5	3	11	-	5	-
-	1	2	14	-	-	162	119	5-7	3	4	-	23	-
-	-	-	4	-	13	125	41	3	5	4	-	5	-
-	1	-	9	-	2-5	106-6	16-1	3-3	4-1	2	-	1	-
-	1	1	11	1	13	224-2	93-2	13-5	5	4-1	-	19-1	-
-	8	-	11	-	31	1147-7	135-1	11-2	16	10	-	28-2	-
-	2-1	-	-	-	186-4	41-2	141-3	16-4	8-1	-	-	12	-
-	-	-	-	4	-	-	22	1-2	-1	1	-	3	-
-	1	-	1	1	11	3-1	34	2-1	1	-	-	-	-
-	3	-	3	7	9	22	43	6-2	11	2	-	3	-
-	1	1	2	2	10	80-1	25	9	2	4	-	7-1	-
-	-	-	-	-	-	73-3	2	6	4	5	-	5	-
-	54-2	5	95	15	397-9	2973-32	1334-13	134-47	119-3	71-1	-	198-4	-
-	8-1	2	9	-	2	341	6	11-3	14	1	-	24	-
-	7	-	5	-	3	524-2	96	23-6	25	9	1	97-1	-
-	16	2	13	-	2	506-1	35	23-7	17-2	17-1	-	96	-
-	2	-	4	-	-	225-2	53	8-5	3-1	2	-	13	-
-	4	21	1	-	-	246	24	7-2	10	3	-	18	-
-	1	3	7	-	1	98	4	4-1	7	-	-	13	-
-	-	-	9	-	-	173-4	3	6-3	10-2	4-1	-	22	-
-	6	1	4	-	-	308-2	27	8-3	9	7	-	35	-
-	7	2	15	1	-	643-4	55	14-8	11-1	4	-	32-1	-
-	7	-	4	2	-	56-1	89	5-6	5	1-1	-	23-1	-
-	-	-	-	4	-	26	31	1-5	3	1	-	2	-
-	2	-	-	-	-	6	14	5	-	1	-	-	-
-	3	4	5	-	-	55-3	47	19-2	17	1	-	11	1
-	-	-	3	-	-	88	-	2-1	7	1	-	7	-
-	1	-	-	-	1	33-1	31	-	1	2	-	5	-
3	62-1	35	79	7	9	3328-20	515	136-52	139-6	54-3	1	398-3	1

betyr antall dødsfall.

med kommunalt tilskudd og benyttes meget. Av badstuer nevnes 1 i Landvik, 1 i Fjære og 1 i Åmli kirkebygd. Disse blir dog ikke større benyttet.

Vaksinasjon. Der blev i Aust-Agder vaksinert 1474 personer i 1923 og 1370 i 1924. Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen er ikke nevnt.

Fødsler. Ifølge fødselsregistrene blev der i Aust-Agder i 1923 født 1488 levende barn og 29 dødfødte og i 1924 1399 levende og 30 dødfødte. I jordmødrenes protokoller var i 1923 innført 1402 levende fødsler og 35 dødfødsler og i 1924 henholdsvis 1230 og 22. I Aust-Agder skulde der altså være blitt benyttet jordmor ved ca. 95 pet. av samtlige fødsler i 1923 og ca. 88 pet. av fødslene i 1924.

Det registrerte antall dødsfall i Aust-Agder var i 1923 935, 688 i land-

distriktene og 247 i byene. I 1924 var de tilsvarende tall 685 i landdistriktene og 228 i byene, tilsammen 913. Dødeligheten pr. 1 000 av den hjemmehørende folkemengde var 12.6 i 1923 og 12.4 i 1924.

Lægenes dødsårsakslistor for fylket omfatter i disse to år følgende antall dødsfall:

	Bygder.	Byer.	Tilsammen.	Herav med kjent dødsårsak.		
				Bygder.	Byer.	Tilsammen.
1923.....	677	258	935	661	258	919
1924.....	687	227	914	673	227	900

Angående dødsfallenes fordeling på de forskjellige dødsårsaker henvises til tabell 4 i hovedberetningene for riket for disse år.

Sundhetstilstanden har i 1923 og 1924 gjennomgående vært meget god. Angående utbredelsen av epidemiske sykdommer i de enkelte lagedistrikter se tabellen side 62—63.

Epidemier av større omfang har fylket vært forskånet for. Bare fra *Valle* lagedistrikt meldes om mindre god sundhetstilstand i 1924 på grunn av mange tilfelle av influensa, bronkitt og andre luftveididelser.

Akutte katarror i åndedrettsorganene var der i vintermånedene ikke få tilfelle av.

Influensa var der forholdsvis lite av, særlig i 1924, med bare 515 tilfelle og intet dødsfall (i 1922 var der 3 578 tilfelle med 32 dødsfall).

Tyfoidfieber optrådte bare med enkelte spredte tilfelle hvor smitekilden ikke lot sig påvise.

Akutt poliomyelitt viste sig i 1923 i *Risør* med 2 tilfelle og i *Sønderled* med 6 tilfelle — samtlige syke var forholdsvis lett angrepet, og bare en patient beholdt en parese i armen. De syke blev isolert i sine hjem. Smittekilde ukjent.

Skarlagensfeber fremkom i 1923 med en del tilfelle i *Arendal*, *Dyvvåg*, *Vestre Nedenes* og *Evje*. «Skarlagensfeberen har dette år likesom de foregående optrådt så mildt at når publikum frykter sykdommen, er det mere på grunn av den lange isolasjon enn sykdommen selv. Sikker skarlagensfeber uten etterfølgende avskalling har jeg iaktatt et par ganger. Sommermånedene optrådte de fleste tilfelle ved import med sommergjester fra Oslo. I *Lyngør* kom en skolegutt hjem fra hovedstaden, hvor han angivelig var behandlet for «halsbyld». Ved hjemkomsten blev imidlertid 4 voksne personer samtidig syke av skarlagensfeber, og ved undersøkelse av «halsbyldpatienten» viste det sig at han hadde en rikelig avskalling. Til tross for at husene i *Lyngør* på den tid var overbefolket av sommergjester optrådte ikke flere tilfelle. (Distriktslæge *Selmer* i *Dyvvåg*.) I 1924 var der bare spredte tilfelle av skarlagensfeber i forskjellige lagedistrikter.

Difteri optrådte i 1923 i *Dyvvåg* med 7 tilfelle. «Jeg har inntrykk av at difterien er nokså ondartet her nede. Således døde 2 små barn av croup. I begge tilfelle hadde barna vært syke i 5—6 dager før læge blev hentet. I det ene tilfelle levde barnet 1 døgn efter foretatt tracheotomi, i det annet tilfelle var barnet døende ved lægens ankomst og døde før operasjon blev påbegynt. To svære tilfelle av difteri med «fleskesvor»-belegg på ganen og alvorlige almensymptomer kom sig efter energisk serumterapi.» (M. Selmer.)

Scabies forekom høsten 1924 i forholdsvis mange tilfelle i *Vegusdal* lægedistrikt blandt skolebarna i Risdal krets i Mykland. «I den anledning blev der holdt møte i Mykland helseråd, hvor man besluttet å henstille til skolekretsens lærer å samle samtlige skolebarn som man antok led av sykdommen og deres foreldre og andre som opholdt sig i samme hus på et centralt beliggende sted, hvor distriktslægen fikk anledning til å inspisere alle. Videre besluttedes å ansette 2 desinfektører i kretsen, som efter distriktslægens instruksjoner påså at behandlingen av patientene blev utført efter ordre og i særlige tilfelle selv påtok sig den fornødne behandling og desinfeksjon av gang- og sengkår. (T. Schnitler.)

Tuberkulose synes efter lægenes beretninger stort sett å holde sig på et stabilt nivå. Fra *Arendal* meldes om stigning av antall plevritter. I *Dyvåg* er tuberkulosen i tilbakegang. «De fleste av de nye tilfelle er personer som er kommet hjem fra Amerika eller sjøen. Folk er opmerksomme på sykdommens smittsomhet, og det er lett for helserådets ordfører å føre hygienisk tilsyn, da man overalt er villig til å følge de gitte påbud. Tuberkuloselovens påbud til lægene om å melde ethvert tilfelle av smittsom tuberkuløs sykdom syndes der meget mot, og dette vanskeliggjør distriktslægens oversikt over de syke. At heller ikke desinfeksjon efter dødsfall ved tuberkulose er avhengig av helserådets formanns bestemmelse, men kan ordnes av hvilken som helst privat læge, finner jeg meget uheldig. Det ligger jo i sakens natur at endel henvender sig til den læge som er minst streng med rengjøring av frykt for ellers å få for meget ødelagt.» (M. Selmer.)

Ifølge de innkomne utdrag av tuberkuloseprotokollene var der i Aust-Agder i 1924 anmeldt 204 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 192 i 1923 og 191 i 1922. Forholdet i de enkelte lægedistrikter vil ses av hovedberetningens tabell 10.

Følgende tabell viser antall dødsfall av tuberkulose i de enkelte lægedistrikter i 1922—24.

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt.						Dødsfall av lungetuberkulose.					
	1922		1923		1924		1922		1923		1924	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Risor stadslægedistr. .	1	1	4	5	3	3	1	1	3	4	2	3
Arendal —«— .	8	15	11	13	15	10	7	11	8	11	13	5
Holt	7	5	3	4	4	4	6	3	2	4	3	3
Søndeled	8	5	4	4	5	6	7	4	4	4	5	6
Dyvåg	4	4	3	6	-	2	4	3	3	5	-	-
Åmli	3	4	3	9	5	8	3	4	2	9	5	7
Froland	-	-	2	4	4	12	-	-	1	4	3	9
Tromøy	8	7	3	11	4	4	8	6	2	10	4	4
Vestre Nedenes	14	15	2	6	12	14	12	12	1	6	12	13
Lillesand	3	7	6	5	2	2	2	7	5	8	2	2
Birkenes	2	5	7	8	1	8	2	5	6	4	1	5
Vegusdal	-	2	-	-	1	3	-	2	-	-	1	3
Evje	1	2	-	2	3	-	-	2	-	2	2	-
Bygland	3	8	-	2	2	2	2	8	-	-	2	1
Valle	1	1	1	2	1	4	1	1	1	2	-	3
Tilsammen	63	81	49	81	62	82	55	69	38	73	55	64

Veneriske sykdommer. Antallet av tilfelle meldt av lægene i de enkelte distrikter var i 1923 og 1924: (Se tabellen side 66.)

Av skabb blev der anmeldt 89 tilfelle i 1923 og 94 tilfelle i 1924.

Om dødsfall på barselseng og antall fødselsoperasjoner utført av læger i fylket i 1923 og 1924 henvises til kap. 15 i hovedberetningene for samme år.

Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.	Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.		
	1923	1924	1923	1924	1923	1924			1923	1924	1923	1924	1923	1924			
Risor stadslægedistr. .						1	1	7	Lillesand	-							
Arendal — « — . . .	6	2	5	6			32	31	Birkenes	-							
Holt							1	4	Vegusdal	-							
Søndeled			1					1	Evje	-					1		
Dyvåg									Bygland	-					1		
Åmli									Valle	-						1	
Froland							1	1									
Tromøy						1	3	2									
Vestre Nedenes						1	1	6	Tilsammen	6	2	6	6	-	2	41	53

De hygieniske forhold synes stort sett å være nogenlunde bra. Den økonomiske depresjon og den derav følgende arbeidsledighet og mindre gode leve-måte synes først å ha gjort sig tydelig gjeldende i 1924. Bortsett fra byene har der ikke vært nogen bolignød, men boligene er i flere distrikter små og dårlige.

Dyvåg. De hygieniske forhold er bra i distriktet. Husene er velholdte og rene både utenpå og inni. Dette henger vel sammen med at det mest er sjømanns-hjem. Den økonomiske situasjon er bra. (M. Selmer, 1923.)

Tromøy. Dr finnes innen distriktet 3 såkalte herredsbyer med temmelig tett bebyggelse. Her er der jevnlig misligheter med hensyn til kloakk- og renovasjons- og drikkevannsforholdene. Det er dessverre nu vanskeligere enn nogensinne å opná kommunale bevilgninger til bedring av disse forhold. (Edv. Irgens.)

Arendal. I byen hersker fremdeles bolignød, og husleieprisene er uforandret høie. Rent elendige boligforhold er sjelden å se, men der finnes dog bebodde lei-ligheter som ikke er tjenlige til opphold for mennesker. (Egeberg.)

X. Vest-Agder.

Fylket er delt i 16 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt.

Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. ¹ / ₁₂ 20.	Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. ¹ / ₁₂ 20.
Kristiansand stadsfysik.	16.04	18 769	Audnedal	430.86	5 918
Mandal stadslægedistrikt	2.24	3 662	Lista	138.81	5 718
Oddernes	255.39	5 509	Farsund	129.78	3 335
Vennesla	309.26	4 145	Lyngdal	380.24	4 221
Søgne	239.83	3 678	Hægebostad	461.59	1 799
Halse	217.66	4 160	Kvinesdal	895.42	3 971
Laudal	365.64	2 471	Flekkefjord	725.78	9 508
Bjelland	1 163.78	2 795	Sirdal	1 410.10	1 584

Medisinalpersonalets størrelse var ifølge distriktslægenes opgaver:

	Læger.	Taunlæger.	Jordmødre.	Apotek.	Eksaminert apotek-personale.
1923.....	34	21	56	6	16
1924.....	33	21	59	6	15

Av lægene var der 1 stadsfysikus, 1 stadslæge og 14 distriktslæger. Distriktslægen i Oddernes fungerer som fylkeslæge. Angående fordelingen av medisinalpersonalet og apotek på de forskjellige lægedistrikter i 1923 og 1924 henvises til tabell 1 i hovedberetningene for riket for disse to år.

Det fremgår av beretningene av sykepleien er vel organisert, og at der i de fleste distrikter finnes fast ansatte sykepleiersker.

Sykehus. Vest-Agder fylkessykehus ligger i Flekkefjord og har 26 sykeplasser. I Kristiansand har man Kristiansands kommunale sykehus med plass til 106 pasienter og St. Josefs hospital med plass til 80. På Odderøen ligger et militært sykehus med 16 senger. Det benyttes dog bare under de militære øvelser om sommeren.

I Mandal er der et kommunalt sykehus på 20 senger. For indremedisinske, kirurgiske og epidemiske syke rår man altså i fylket normalt over 232 sykeplasser.

Av tuberkulosehjem finnes der i fylket 2, Kongsgård ved Kristiansand med 28 plasser og Solhøgda ved Mandal med 30 plasser. Tuberkulosehjemmet Solvang i Kristiansand er gått helt over til å være anstalt for lysbehandling, vesentlig for pasienter med kirurgisk tuberkulose, hudtuberkulose og andre sykdommer som egner sig for lysbehandling.

Spesifiserte opgaver over antallet av behandlede syke på de enkelte sykehus i fylket er meddelt i hovedberetningens tabell 2. Videre vil man i tabell 3 samlesteds finne opgave over antall lungetuberkulosestilfelle behandlet på de to tuberkulosehjem.

Sinnssyke asyl. I Kristiansand ligger statens sinnssykeasyl Eg med plass for 284 pasienter og Kristiansand kommunale asyl, som er autorisert for 32 pasienter. Her kan dog kun mottas rolige sinnssyke, så asylet må mere betraktes som pleieanstalt.

Føde hjem. I Kristiansand driver Røde Kors et barselhjem med plass for 6 fødende.

Bad. I Kristiansand, Mandal og Flekkefjord finnes badeanstalt med dampbad og karbad. Fra Vennesla nevnes at der er opprettet dampbad og karbad ved Vikelands bruk for funksjonærer og arbeidere ved bruket og deres familie. Likeledes omtales et mindre karbadanlegg ved Hunsfoss fabrikker.

Vaksinasjon. Der blev i Vest-Agder i alt vaksinert 1 615 i 1923 og 1 281 i 1924. Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen er ikke meldt.

I enkelte distrikter har der vist sig en del motvilje mot vaksinasjonen efter påvirkning av lægpredikanter og omreisende naturlæger, så få har møtt op med sine barn på vaksinasjonsstedene. (Fylkeslægen.)

Fødsler. Ifølge fødselsregistrene blev der i Vest-Agder i 1923 født 1 751 levende barn og 35 dødfødte og i 1924 1 502 levende og 37 dødfødte. I jordmødrenes bøker var i 1923 innført 1 669 levende fødsler og 35 dødfødsler og i 1924 henholdsvis 1 424 og 36. I Vest-Agder skulde der være benyttet jordmor ved omkr. 95 pct. av samtlige fødsler i 1923 og 95 pct. av fødslene i 1924.

Det registrerte antall dødsfall i fylket var i 1923 1 026, 711 i landdistriktene og 315 i byene. I 1924 var de tilsvarende tall 676 i landdistriktene og 313 i byene,

tilsammen 989. Dødeligheten pr. 1 000 av den hjemmehørende folkemengde var 12.6 i 1923 og 12.3 i 1924.

Lægenes dødsårsakslistes for Vest-Agder fylke omfattet i disse to år følgende antall dødsfall:

	Bygder.	Byer.	Tilsammen.	Herav med kjent dødsårsak.		
				Bygder.	Byer.	Tilsammen.
1923.....	732	302	1 034	699	301	1 000
1924.....	629	328	957	587	322	909

Angående dødsfallenes fordeling på de forskjellige dødsårsaker henvises til tabell 4 i hovedberetningene for riket for disse år.

Sundhetstilstanden har i 1923 og 1924 gjennomgående vært bra. Angående de epidemiske sykdommer i de enkelte lægedistrikter henvises til tabellen på side 70 og 71.

Epidemier av betydning har ikke forekommet. Det er de akutte katarrar i åndedrettsorganene som har spillet den største rolle.

Influenza optrådte i 1923 i årets 3 første måneder med ikke få tilfelle, men forløp mildt og med få dødsfall. I 1924 var influensa lite fremtredende.

Tyfoidefeber viste sig i 1923 i *Kristiansand* med 4 tilfelle, hvorav 3 paratyfus B. 2 av paratyfuspasientene var brødre, og ved nærmere undersøkelse viste det sig at tjenestepiken i huset tidligere hadde hatt paratyfus og fremdeles viste positiv Widal. (Langfeldt.) I *Mandal* viste sig i april 1924 samtidig 3 paratyfustilfelle på 3 forskjellige steder i byen. Nogen sammenheng mellom disse tre kunde ikke finnes. Smitekilden blev ikke påvist.

Akutt diarré viste sig i *Søgne* i juli og august mnd. 1924 som en eksplosjonsmessig optredende epidemi i Greipstad. I alt blev 15 personer angrepet, og en av disse, en 22 år gammel mann, døde i kollaps. Årsaken var spisning av kokt kalvekjøtt fra en 1 dag gammel kalv. Såvel ku som kalv var angivelig friske. Gårdbrukeren, som forløste kalven og senere slaktet den, hadde i ca. 1 uke hatt diarré. Etterat kalven var drept, var den blitt hengende ca. $\frac{1}{2}$ døgn med innvollene i sommervarmen. Det anses ikke usannsynlig at gårdbrukeren, en 70 år gammel, noget sløv mann, hadde infisert kalven under sit stell med den før og under slaktingen. De angrepne hadde alle hodepine, brekning, diarré og middels høi feber, og sykdommen varte $\frac{1}{2}$ til $1\frac{1}{2}$ uke eller litt mere. Hos en av patientene, en eldre kvinne, utviklet der sig under sykdommen fullstendig gangræn i den ene underekstremitet, som måtte amputeres. En tid efter kom der også gangræn i den annen underekstremitet, men her begrenset den sig. Ved undersøkelse av blodprøver fra flere av patientene var Widal negativ. Sykdomstilfellene fordelte sig på 5 gårder. (Ingv. Torp.)

Miltbrand optrådte i mai 1924 i *Hægebostad* med 2 tilfelle hos to menn i samme hus. De var blitt infisert ved slaktning og flåning av miltbrandsyke kyr, blev innlagt på sykehus og helbrededes. (C. Lassen.)

Tuberkulose er en hyppig forekommende sykdom i fylket, og i beretninger fra flere distrikter opgis den å være i tiltagen (*Vennesla, Halse, Laudal*). Bare fra *Farsund* meldes at tuberkulosen er i tilbakegang.

Ifølge de innkomne utdrag av tuberkuloseprotokollene var der i Vest-Agder i 1924 anmeldt 252 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 221 i 1923 og 207 i 1922. Forholdet i de enkelte distrikter vil ses av hovedberetningens tabell 10.

Følgende tabell viser antall dødsfall av tuberkulose i de enkelte lægedistrikter i 1922—1924:

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt						Dødsfall av lungetuberkulose					
	1922		1923		1924		1922		1923		1924	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Kristiansand stadsfysikat	22	19	12	11	17	20	18	13	10	9	12	18
Mandal stadslægedistrikt	3	6	2	2	3	7	3	5	2	2	3	6
Oddernes	6	6	-	5	4	1	5	4	-	4	2	1
Vennesla	4	6	3	3	5	9	4	6	3	2	5	7
Søgne	2	5	2	3	1	2	1	5	2	3	1	2
Halse	3	4	3	4	5	2	2	4	2	4	3	2
Laudal	3	2	4	1	-	3	1	2	3	1	-	2
Bjelland	5	6	3	5	3	2	4	4	3	4	2	2
Audnedal	1	10	8	11	5	7	1	10	6	9	4	5
Lista	2	5	4	2	2	5	2	5	4	2	2	4
Farsund	2	1	2	3	3	1	1	1	1	3	3	1
Lyngdal	3	7	4	1	3	2	3	6	3	1	3	2
Hægebostad	3	4	-	1	2	-	2	3	-	1	1	-
Kvinesdal	3	3	5	6	4	4	3	2	5	4	4	4
Flekkefjord	10	7	17	13	5	11	9	6	12	12	4	8
Sirdal	3	-	1	2	2	2	3	-	1	2	1	2
Tilsammen	75	91	70	73	64	78	62	76	57	63	50	66

Veneriske sykdommer. Antall tilfelle av veneriske sykdommer meldt av lægene i de enkelte distrikter var i 1923 og 1924:

Lægedissrikter.	Veneriske sår.		Syflis erhvervet.		Syflis medfødt.		Gonorré og uretritt.		Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syflis erhvervet.		Syflis medfødt.		Gonorré og uretritt.	
	1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924		1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924
Kr.sand stadsfysikat	10	13	18	14	2	-	11	82	Lista	-	-	-	-	-	-	-	1
Mandal stadsl.district	-	-	4	-	-	-	4	1	Farsund	-	-	-	-	-	-	1	-
Oddernes	-	-	-	-	-	-	1	1	Lyngdal	-	-	-	-	-	-	-	1
Vennesla	-	-	-	-	-	-	1	-	Kvinnesdal	-	-	-	-	-	-	-	1
Søgne	-	-	-	-	-	-	2	-	Flekkefjord	-	-	-	-	-	8	9	-
Halse	-	-	1	-	-	-	-	-	Tilsammen	10	13	23	14	2	-	128	96

Fra distriktene *Laudal*, *Bjelland*, *Audnedal*, *Hægebostad* og *Sirdal* er der ikke meldt noget tilfelle i disse to år.

Av skabb blev meldt 50 tilfelle i 1923 og 108 tilfelle i 1924.

Om dødsfall på barselseng og antall fødselsoperasjoner utført av læger i 1923 og 1924 henvises til kap. 15 i hovedberetningene for samme år.

Hygieniske forhold m. m. De hygieniske forhold utover distriktene synes å være i jevn bedring. Dyrtid og til dels arbeidsløshet har satt sitt preg på mange distrikters økonomiske evne og har blandt annet ført til en øket utvandring, særlig av unge og arbeidskraftige individer.

Mandal. Året 1923 har stått i nødsarbeidets tegn. Sagbrukene, som alltid har vært arbeidernes sikreste tilflukt, måtte nedlegges efterhvert. Nødsarbeidet

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidefeber (paratyfus).	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.
1923.							
Kristiansand stadsfysikat	4	-	-	21	2	54-1	-
Mandal stadslægedistrikt	-	-	-	2	-	-	-
Oddernes	-	-	-	1	-	3	-
Vennesla	2	-	-	-	1	10	-
Søgne	-	-	1	10	-	2	-
Halse	-	-	-	1	-	-	-
Laudal	-	-	-	-	-	-	-
Bjelland	-	1-1	-	-	-	-	-
Audnedal	1-1	-	-	-	-	1	-
Lista	-	-	-	-	-	1	-
Farsund	-	-	-	-	-	-	-
Lyngdal	-	-	-	-	-	-	-
Hægebostad	-	-	-	-	-	-	-
Kvinesdal	-	-	-	-	-	-	-
Flekkefjord	1	-	-	10	1	2	-
Sirdal	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	8-1	1-1	1	45	4	73-1	-
1924.							
Kristiansand stadsfysikat	2	-	-	16	2	7	-
Mandal stadslægedistrikt	3	-	-	7	-	-	-
Oddernes	-	1	-	2	-	1	-
Vennesla	-	-	-	-	3	1	-
Søgne	-	-	-	-	1	2	-
Halse	1-1	-	-	3	-	-	-
Laudal	-	-	-	-	-	-	-
Bjelland	-	-	-	-	-	-	-
Audnedal	-	-	-	-	-	-	-
Lista	1	-	-	-	-	-	-
Farsund	-	-	-	-	4	1	-
Lyngdal	-	-	-	-	1	-	-
Hægebostad	-	-	-	-	-	-	-
Kvinesdal	-	-	-	-	-	-	-
Flekkefjord	1	-	-	16	-	3	-1
Sirdal	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	8-1	1	-	44	11	15	-1

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallet efter streken betyr

har i hygienisk henseende vært heldig, idet arbeidet vesentlig har bestått i gateoparbeidelse og anlegg av kloakker. Kloaknettet er nu utvidet betydelig, og innen få år vil byen være forsynt med kloakker overalt. Vannklosetter innføres også mere og mere. Der er ikke mere tale om bolignød. (S. Roscher.)

Hægebostad. Boligene er gjennomgående små og uhensiktsmessige. Oftest hoper hele familien sig sammen i ett soveværelse, som også brukes som opholdssted om dagen. Hertil kommer at vinduene ofte ikke er til å åpne. Man har bare adgang til frisk luft gjennom døren, og den adgang benytter man sig heller ikke av i tilstrekkelig grad. (C. Lassen.)

Farsund. De hygieniske forhold bedres jevnt, men langsomt i landdistriktet. Farsund derimot har tatt et godt skritt, har fått et ypperlig vannverk, offentlig.

sykdommer *).

Barsel-feber.	Septiko-pyæmi.	Penfigus (hos nyfødte).	Ro-en.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akutte katar- rer i ånde- dretsorgan.	Infuen-sa.	Lunge- betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutt diarré (kolerine).	Skjærbuk.
-1	20	5	18	24	60	20	253-4	1747-9	654	70-10	88-1	15	-	298-5	-
-	1	-	-	2	1	17	-	160-2	128	12-3	5-1	3	-	35-1	-
-	-	-	1	-	-	-	10-1	49-2	85-3	8-2	8	5	-	7-2	-
-	1-1	-	1	-	2	2	6	64-2	51	1	8	-1	-	35-1	-
1	-	-	3	-	1	-	-	4-1	55	7-5	3	2	-	1	-
-	-	-	-	-	4	-	-	59-2	37-1	13-5	4	5	-	9-1	-
-	-	-	2-1	-	-	-	-	32-3	50	5-1	3	1	-	1	-
-	-	-	-	-	1	-	-	14-1	22	2	2	1	-	6	-
-	-	-	3	-	1	1	-	13	17	9-6	1	3	-	-	-
1	-2	-	-	-	11	-	4	211-2	8	5-2	6	6-1	-	18	-
-	-	-	-	1	-	-	-	35	38	5-1	2	-	-	7	-
1	-	-	2	-	1	-	-	38-2	16	4-1	4	4	-	5	-
-	-	-	-	-	-	-	-	45	5	-	1	-	-	8	-
-	-	-	-	-	-	-	-	46-5	50	11-2	3	4	-	2	-
1	-	-	4	17	8	-	-	375-3	150-3	16-6	20-1	16	1	37-1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	6	74	4-1	2-1	1	-	-	-
4-1	22-3	5	34-1	44	90	42	273-5	2898-34	1440-7	172-45	160-4	66-2	1	469-11	-
1	23-2	-	21	157	99	232	12	1713-14	50	94-10	92	23-2	-	418-7	-
-	-	-	1	2	4	9	-	161-1	13	5	5	6	-	28	-
-	-1	-	4	2	6	4	-	102-2	12	7-3	10	2	-	16	-
-	-	-	2	-	4	2	-	213-2	17	2	12	3	1	50-2	-
-	-1	-	1	1	5	6	-	59-1	30	10-2	3	3	-1	24-1	-
-	-	-	2	-	2	1	-	55	3	8-2	6	2	-	10-1	-
1	-	-	-	2	10	-	-	53-3	25	5-2	9	-	-	8	-
-	-	-	1	3	-	-	-	24	8	-	13	-	-	5	-
-	-	-	1	1	1	2	5	10	12	4-3	3	-	-	4	-
1	-	-	1	-	3	-	-	291	85	6	4	3	-	41	-
-1	-	-	-	-	1	-	-	117-1	35	4-4	-	2-1	-	21	-
-	1	-	1	5	-	4	-	90-7	8-1	8-3	3	-	-	11	-
2	1	-	2	-	-	-	-	70-1	20	5	4	4	-	5	-
-	-1	-	-	5	-	-	-	66-1	42	15-1	3	-	-	8	-
1	1	-	2	-	3	-	173-2	319-1	198	41-11	19	9	-	99	-
-	-	-	-	-	3	-	-	3	-	6	-	-	-	-	-
6-1	26-5	-	39	176	133	270	190-2	3346-34	558-1	220-41	186	57-3	1-1	748-11	-

antall døde.

kloaknett og avstikkere til dette fra næsten hvert eneste hus, og vannklosetter blir mere og mere almindelige. (O. Moy.)

Lista. De økonomiske forhold er gode. Dette preger de hygieniske forhold: gode, rummelige boliger for enkeltfamilier, tilfredsstillende ernæringsforhold med stadig økende sans for renslighet. Lus og lopper er det sjelden å påvise ved sykesengen. Den personlige hudpleie skorter det en del på. (O. W. Selvaag.)

XI. Rogaland fylke.

Fylket er delt i 18 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt.

Lægedistrikter.	Flate- innhold i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. $\frac{1}{12}$ 20.	Lægedistrikter.	Flate- innhold i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. $\frac{1}{12}$ 20.
Stavanger stadsfysikat.	7.41	43 778	Høgsfjord	1 448.74	6 030
Egersund stadsdistr...	0.32	3 429	Finnøy	120.68	3 504
Haugesund stadsfysikat	3.53	16 565	Nedstrand	412.81	3 404
Sokndal	292.26	2 816	Hjelmeland	1 082.87	3 583
Lund	498.95	2 629	Sand	2 204.71	7 122
Eigersund	1 151.69	6 823	Kopervik	378.45	12 183
Time	446.67	11 941	Skudenes	68.77	4 444
Sandnes	389.48	11 908	Skåre	101.61	6 272
Hetland	227.01	16 908	Skjold	299.07	3 084

Medisinalpersonalets størrelse var ifølge distriktslægenes opgave:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmodre.	Apotek.	Eksaminert apotek- personale.
1923	57	27	99	15	47
1924	59	29	98	15	49

Av lægene var 2 stadsfysikus og 1 stadslæge og 15 distriktslæger. Distriktslægene i Hetland fungerer som fylkeslæge. Angående fordelingen av medisinalpersonale og apotek på de enkelte distrikter i 1923 og 1924 henvises til tabell 1 i hovedberetningene for disse år.

Sykehus. I fylket var der følgende sykehus for indremedisinske, kirurgiske og epidemiske syke: Egersund kommunale sykehus på 22 senger, Sandnes kommunale sykehus med 23 senger, Rogalands fylkes sykehus i Stavanger med 52 senger, Stavanger kommunale sykehus med 197 senger, hvorav 105 på epidemiavdelingen, St. Franciskus hospital, Stavanger, med 38 senger, Sanitetsforeningens pleiehjem i Stavanger med 8 senger, Sauda sykehus med 20 senger og Haugesunds kommunale sykehus med 87 senger, hvorav 32 på epidemiavdelingen, til sammen 447 sykeplasser.

Dessuten har man Vårsildfondets sykehus på Skudenes med 14 senger, som bare benyttes under fisket.

Kopervik fikk ved slutten av 1924 et lite sykehus som ved innvielsen hadde 6 senger, men som, når det er fullt montert, vil få 12 senger. I mars 1924 blev epidemibygningen på Haugesunds nye kommunale sykehus tatt i bruk. De øvrige avdelinger ved sykehuset holder fremdeles til i det gamle sykehus på statens vårsildavgiftsfonds eiendom; men ved utskillelsen av epidemiavdelingen har man her fått anledning til å innrette et kirurgisk servise med 2 operasjonsstuer, moderne steriliseringsanlegg og annet kirurgisk armamentarium. Sykehusets effektivitet er derved betydelig øket.

I fylket var der ved utgangen av 1924 3 tuberkulosehjem i drift, nemlig Førre tuberkulosehjem ved Haugesund med plass til 18 patienter og Ned-

strand tuberkulosehjem med plass til 16 pasienter og Stavanger sanitetsforenings tuberkulosehjem, Ramsvik med plass til 50 pasienter. Dette siste brente i 1923, men er blitt gjenoppbygget og åpnet igjen i 1924. På Lindum i Suldal har Stavanger tuberkuloseforening et helsehjem for tuberkulosetruede gutter. Haugesunds sanitetsforening åpnet i 1923 et barnehjem for tuberkulosetruede barn med plass til 30 barn, både spebarn og eldre.

Spesifiserte oppgaver over antallet av pasienter behandlet på de enkelte sykehus i fylket er meddelt i tabell 2 i hovedberetningen. Likeledes vil man i hovedberetningens tabell 3 finne oppgave over antall lungetuberkulose behandlet på Førre og Nedstrand tuberkulosehjem. Oppgave over belegget på Ramsvik tuberkulosehjem i 1924 er ikke innsendt.

S i n n s s y k e a s y l. I Hetland ligger Rogalands fylkeskommunes og Stavangers bys asyl Dale med i alt 205 plasser.

B a d. Av bad tilgjengelige for almenheten er der i *Stavanger* folkebad ved Våland og Storhaug skoler, likeledes er det store svømmebad ved St. Svithun skole åpent for publikum.

I *Egersund* er der et utmerket kar- og dusjbad ved Egersund Fajansefabrikk, som brukes meget av byens befolkning. I *Haugesund* er der en privat badeanstalt drevet i forbindelse med dampvaskeri. Den er imidlertid liten og ikke tidsmessig. I *Kopervik* er der anledning for publikum mot betaling å få karbad på sykehuset. I *Sandnes* er der et kommunalt kar- og dusjbad og på skolen dusjbad for elevene. Ved Figgen og Ålgård fabrikker er der bad for arbeidere og funksjonærer.

På *Sand* driver sanitetsforeningen et kar- og dusjbad.

I *Sanda* er der dusjbad ved fabrikk, på Saudeøyra et lite privat kar- og dusjbad, likeledes på Suldalsosen.

V a k s i n a s j o n. Vaksinasjonen har foregått regelmessig, dels hvert år, dels hvert annet år, på de steder hvor der er få barn. Fra forskjellige kanter klages der over at der hersker en urimelig uvilje mot vaksinasjonen på grunn av agitasjon fra naturlæger og lignende, så der ikke blir vaksinert så mange som der burde.

I Rogaland blev der i 1923 vaksinert 2 332 og i 1924 1 675. Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen i disse to år er ikke meldt.

F ø d s l e r. Ifølge fødselsregistrene blev der i Rogaland i 1923 født 3 982 levende barn og 77 dødfødte og i 1924 3 663 levende og 97 dødfødte.

I jordmødrenes bøker var der i 1923 innført 3 760 levende fødsler og 74 dødfødsler og i 1924 henholdsvis 3 382 og 87.

I Rogaland skulde der altså være blitt benyttet jordmor ved ca. 94 pct. av fødslene i 1923 og ved 92 pct. av fødslene i 1924.

Det registrerte antall dødsfall i fylket var i 1923 i alt 1 906, 1 070 i landdistriktene og 836 i byene. I 1924 var det tilsvarende antall 1 114 i landdistriktene og 819 i byene i alt 1 933. Dødeligheten pr. 1 000 av den hjemmehørende folkemengde utgjorde 11,2 i 1923 og 11,3 i 1924.

Lægenes dødsårsakslistene omfattet i disse to år for Rogaland fylke følgende antall dødsfall:

	Bygder.	Byer.	Tilsammen.	Herav med kjent dødsårsak.		
				Bygder.	Byer.	Tilsammen.
1923.....	1051	824	1875	992	822	1814
1924.....	1077	777	1854	1018	774	1792

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoideber (paratyfus).	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagen- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.
1923.							
Stavanger stadsfysikat.	6-2	1	1	-	4	41-2	3
Egersund stadslægedistrikt.	1-1	.	.	-	1	.	.
Haugesund stadsfysikat.	2	.	.	-	.	17	1-1
Sokndal.	.	.	.	-	.	.	.
Lund.	.	.	.	-	.	.	.
Eigersund.	.	.	.	-	.	1-1	.
Time.	.	.	.	-	.	2	.
Sandnes.	.	1	1	21	3-1	9-2	4
Hetland.	.	2	.	26	.	3-2	.
Høgsfjord.	.	.	.	.	.	.	.
Finnøy.	.	.	.	4	.	.	.
Nedstrand.	.	.	.	2	.	.	.
Hjelmeland.	.	.	.	.	.	.	.
Sand.	.	.	.	3	1	2	.
Kopervik.	3	.	.	1	.	5	.
Skudenes.	.	.	.	10	.	6	.
Skåre.	.	.	.	6	.	.	.
Skjold.	.	.	.	.	.	1-1	.
Tilsammen	12-3	4	2	73	9-1	87-8	8 1
1924.							
Stavanger stadsfysikat.	2	2	.	18	1510-19	21	4
Egersund stadslægedistrikt.	2	.	.	1	.	1	.
Haugesund stadsfysikat.	15	.	.	5	215	40-1	4
Sokndal.	.	.	.	.	2	.	.
Lund.	.	.	.	1	.	.	.
Eigersund.	.	1	.	8	2	.	.
Time.	12-2	.	.	.	49-3	3	.
Sandnes.	.	1	.	6-1	117-1	8-1	.
Hetland.	.	.	.	10	24-1	.	1
Høgsfjord.	.	.	.	.	1	.	.
Finnøy.	.	.	.	.	24	.	.
Nedstrand.	.	.	.	.	1	.	.
Hjelmeland.	2	.	.	4	2	.	.
Sand.	.	.	.	.	68-3	.	.
Kopervik.	.	.	.	11	107	3-1	.
Skudenes.	.	.	.	6	104-2	5	.
Skåre.	2	.	.	.	27-2	6-1	.
Skjold.	.	.	.	2	4	.	.
Tilsammen	35-2	3-1	-	72-1	2257-31	87-4	9

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallet øfter streken betyr

Angående dødsfallenes fordeling på de forskjellige dødsårsaker henvises til tabell 4 i hovedberetningen for riket.

Sundhetstilstanden har i 1923 og 1924 gjennomgående vært bra uten større epidemier. Bare fra Sand distrikt meldes om mindre tilfredsstillende sundhetstilstand i 1924, idet der hele året igjennem optrådte mange tilfelle av akutte katarrar i åndedrettsorganene, og utover høsten kom en ondartet meslingepidemi.

sykdommer*).

Barsel-feber.	Septiko-pyæmi.	Pemficus (hos nyfødte).	Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akutte katarrer i åndedretsorgan.	Luftnensa.	Lungebetendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutte diarré (kolérine).	Skjærbuk.
5-1	6-6	1	79-2	60	102	10	247 5	3644-4	2538 12	218-49	176	90-1	-	469-7	-
-	-	-	2	1	3	-	4	234-2	63	25-4	6	2	-	21	-
5 1	3-3	-	22-1	1	13	13	6	1071-4	810-1	52-8	59	82-1	-	165	-
-	-	-	-	-	1	-	1	372	92-1	28-6	5	3	-	21	-
-	-	-	-	3	-	-	13	149-3	77	7	1	-	-	-	-
1	1-1	-	2	-	1	-	-	71-1	54	45-6	9	7	-	10	-
-	1	1	5-1	4	5	1	69	674-1	185-2	54-16	58	8	-	23-1	-
1	1-1	-	12	8	13	-	126	701-2	667-1	53-5	83	18	-	49-1	-
1	3-2	-	1-1	-	2	-	-	71-7	32	10-10	11	5	-	13-3	-
-	1-1	-	-	-	-	-	1-1	2-2	7 2	2-2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	2-2	1	-	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	3	36-1	56-2	5-4	4-1	1	-	4	-
-	-	-	3	1	-	-	-	29	51	17-4	6	8	-	4	-
2-1	-	-	1	-	6	-	-	243-7	14-2	16-4	6	1	-	4	-
-	1	-	5	-	5	-	-	503-6	225	48-6	64-1	5	1-1	28	-
-	1-1	-	2	-	6	13	-	198	135	16-3	5	1	-	5	-
1	-	-	5	-	5	2	3	162-4	86	29-3	12-1	6	-	26-1	-
1	1-1	-	1	-	1	1	-	46	17	5-4	4	4	-	1	-
17-3	19-16	2	140-5	78	165	40	473-6	8208-46	5110-23	630 134	509-3	243-2	1-1	843-13	-
4-1	2-4	-	71 2	414	106	14	380 5	4206-15	868	464-56	177-4	62-1	-	1071-14	-
-	-	-	3	1	8	-	-	163-2	15	12-6	5-2	2	-	59	-
-	4-3	-	18-1	4	61	12	9	1078-7	373-1	116-16	63	19	1	239-2	1
-	-	-	-	-	-	-	-	189	24	-	8	6	-	18	-
-	1	1	-	2	-	-	3	151-2	32	5	1	1	-	-	-
-	-	-	4	-	-	-	2	66-1	19	15-6	10	3-1	-	16	1
1	-	-	2	45	5	2	23-2	401-2	42	58-7	56	1	-	53	-
-	-	-	8-1	47	21	1	54-1	663-2	43	52-7	75	21	-	201	-
-	-	1	-	-	-	-	4	46-3	16	15-6	2	-	-	12	-
1-1	-	-	-	-	-	-	7	3-4	3	-	6	2-1	-	6	-
-	-	2	-	1	-	-	15	22	16	2-2	5	-	-	-	1
-	-	-	1	-	1	-	-	51	14	4-5	6	5-1	-	7	-
-	-1	-	1	-	-	-	1	21	14	16-2	5	1	-	3	-
1	-1	-	2-1	4	16	-	4	207-11	10	32-10	4	5	4	13	-
-	-	-	1	1	1	-	100-1	169-1	196	42-14	33	3	-	24	-
2	-	-	5	-	2	3	11	145	6	13-1	12	2	-	16	-
1	-2	-	-	1	9	6	2	180-1	57	24-4	16	4	-	51	-
-	-	-	-	-	-	-	-	35-3	2	5-2	13-2	3-1	-	-	-
10-2	7-11	4	116-5	520	230	38	615-9	7796-54	1750-1	875-150	491-8	140-5	5	1789-17	2

antall døde.

De epidemiske sykdommers opptreden i de enkelte distrikter vil ses av ovenstående tabell.

Tyfoidfieber optrådte i 1924 med forholdsvis mange tilfelle. I *Hauge-sund* kom der i november måned en regulær tyfusepidemi, som holdt sig til langt ut i desember måned med i alt 15 tilfelle. Smittekilden viste sig å være en i Skåre boende gårdbruker som for 19 år siden hadde hatt tyfus, og som er en

betydelig leverandør til Haugesunds meieri, blandt hvis kundekrets sykdommen opstod. Undersøkelser viste at gårdbrukeren var bacillbærer, og han hadde i tiden før epidemien selv deltatt i melkningen på sin gård, hvad han ellers ikke pleiet å gjøre. Herav forklares formentlig at denne mann, som i de mange år har vært bacillbærer, så vidt man vet, ikke tidligere har vært årsak til tyfus-smitte. For å frigjøre sig for smitekilden har mannen nu latt sin galleblære fjerne ved operasjon. (*C. M. Rønnevig.*) I Time var der i 1924 12 tilfelle av tyfus. De første tilfelle kom i februar måned på to forskjellige steder i sognet, utenat der påvist nogen forbindelse mellom dem. I oktober optrådte så tyfus på Hauklandsgårdene, hvor samme sykdom har vist sig gjentatte ganger før. Derfra blev to elever fra Jærens meieri smittet gjennom mysen, som de smakte på under ystningen. Siden den store tyfusepidemi i Time 1913 har der næsten hvert år vist sig tyfus i distriktet. Av frykt for ny epidemi har meieriet innført langtidspasteurisering av melken. Samtidig er energisk undersøkelse foretatt for å påvise mulige bacillbærere, ca. 400 prøver av avføring og urin er tatt fra mistenkelige gårder, men uten positivt resultat. (*P. Lydersen.*)

Influenza optrådte nokså hyppig i de første måneder av 1923. Sykdommen forløp lett og uten komplikasjoner. I 1924 var der forholdsvis få tilfelle av denne sykdom.

Av meslinger meldtes i 1923 bare 9 tilfelle, mens antallet i 1924 var 2 257. Særlig fra september 1924 begynte sykdommen å anta epidemisk karakter og bredte sig etterhånden over næsten hele fylket. Fra enkelte steder meldes at sykdommen hadde en nokså ondartet karakter med mange bronkitter og bronkopneumonier.

I Haugesund optrådte i 1923 i sommermånedene en nokså ondartet angina-epidemi, som karakteriseres ved høi feber og med nekrotisk belegg på begge tonsiller og til dels også på ganebuene. Den førte med sig en rekke eftersykdommer: langvarig glandelhevelse på halsen med subfebril temperatur, plevritter, rheumatismus acutus, endo- og perikarditter og myositter. Et tilfelle av pyæmi med dødelig utgang kom også i tilslutning til angina. I de fleste kulturprøver påvist streptokokker. Der meldtes i alt 378 tilfelle, men foruten disse var der et stort antall som ikke søkte læge. Det lykkedes ikke å finne smitekilden. Et forsøk med pasteurisering av melken fra Haugesund meieri, blandt hvis leverandører man efter epidemiens utbredelse fant grunn til å anta at smitekilden var, bragte ingen forandring i epidemiens gang. Pasteuriseringen foregikk for øvrig meget ufullstendig. (*C. M. Rønnevig.*)

I Stavanger viste sig i de siste måneder av 1924 en endemisk optreden av katarralsk icterus, særlig hos barn og unge. Der meldtes 42 tilfelle, men da sykdommen forløp lett — dog til dels av ganske lang varighet —, blev de fleste tilfelle ikke meldt. Noget holdepunkt i etiologisk henseende hadde man ikke. Drikkevannet fikk hos publikum skylden, dog visstnok med urette. (*K. Myhre.*)

Av spedalske finnes der bare 3 i fylket, 1 i Hetland og 2 i Skåre. Alle disse er meget gamle (mellem 70 og 80 år).

Tuberkulose er fremdeles temmelig utbredt i fylket. Fra Sandnes og Hjelmeland meldes at tuberkulosen synes å tilta, og der klages over vanskeligheter med å skaffe sanatorieplass til de syke. I beretningen fra Hetland distrikt nevnes at det synes som tuberkulosen er i litt tilbakegang, antall dødsfall av tuberkulose har i de senere år vist synkende tendens i dette distrikt.

Ifølge tuberkuloseprotokollene blev der i 1924 anmeldt 556 tilfelle av smitte-

førende tuberkulose mot 521 i 1923 og 546 i 1922. Forholdet i de enkelte distrikter vil ses av hovedberetningens tabell 10.

Antall dødsfall av tuberkulose i de enkelte distrikter i 1922—1924 vil ses av følgende tabell:

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt						Dødsfall av lunge-tuberkulose					
	1922		1923		1924		1922		1923		1924	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Stavanger Stadsfysikat	40	51	49	60	38	59	28	44	41	51	27	51
Egersund stadslægedistrikt.	4	1	-	-	2	1	3	1	-	-	1	1
Haugesund stadsfysikat.	14	16	16	15	12	15	11	14	11	12	10	11
Sokndal	1	2	2	3	1	1	-	2	2	2	1	1
Lund.	3	2	2	1	3	-	1	1	2	1	2	-
Eigersund	5	4	6	3	5	6	3	1	4	2	5	6
Time.	5	10	7	11	8	11	2	9	6	11	5	7
Sandnes	13	13	10	15	19	12	6	6	6	7	12	6
Hetland	13	12	15	7	12	11	10	6	11	6	7	7
Høgsfjord	5	3	7	4	7	15	4	2	5	4	5	13
Finnøy	2	2	2	5	3	5	2	2	2	3	3	5
Nedstrand	4	2	2	4	3	3	4	2	2	4	3	2
Hjelmeland	4	1	2	6	2	10	3	1	2	5	2	9
Sand	9	11	6	5	15	12	8	9	4	4	9	9
Kopervik	13	11	5	7	13	10	10	10	5	7	13	9
Skudenes	8	7	10	4	1	3	7	3	6	4	1	3
Skåre	8	6	10	5	5	9	6	5	7	4	3	7
Skjold	-	2	5	5	1	2	-	2	4	3	-	2
Tilsammen	151	156	156	160	150	185	108	120	120	130	109	149

Veneriske sykdommer. Antall tilfelle meldt av læger i de enkelte distrikter i 1923 og 1924 var følgende:

Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.		Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.	
	1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924		1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924
Stavanger stadsfys..	22	36	41	92	7	2	336	440	Høgsfjord	-	-	-	-	-	-	-	-
Egersund stadsl.dist.	-	-	1	-	-	-	-	3	1	Finnøy	-	-	-	-	-	-	1
Haugesund stadsfys.	15	7	24	21	2	1	116	134	Nedstrand	-	-	1	-	-	-	-	-
Sokndal	-	-	-	-	-	-	1	-	Sand	-	-	-	-	-	-	5	5
Lund.	-	-	-	-	-	-	-	4	Kopervik	-	-	1	2	-	-	3	4
Eigersund	-	-	-	-	-	-	-	2	Skudenes	-	-	-	-	-	-	-	1
Time	-	2	-	-	-	-	6	4	Skåre	-	-	1	2	1	-	1	3
Sandnes	1	-	2	-	-	-	18	12									
Hetland	1	-	2	3	-	1	5	5	Tilsammen	39	45	73	120	10	4	492	616

Fra *Hjelmeland* og *Skjold* distrikt er der ikke anmeldt noget tilfelle av disse sykdommer i 1923 og 1924.

Av skabb blev der i 1923 meldt 326 tilfelle og i 1924 244 tilfelle.

Hygieniske forhold m. m. Om de hygieniske forhold meldes fra de fleste steder at de er ganske bra og i stadig fremgang; det er særlig tilfelle med de distrikter som ligger nærmest havet. Fra enkelte innlandsdistrikter derimot klages der over dårlige hygieniske forhold.

Time. Her drives megen nydyrkning, og nye gårder kommer stadig til, hvorved nye våningshus og nye uthus blir bygget. De nybyggede hus er godt innredet og betyr et godt fremskritt i sanitær henseende mot mange av de gamle Jærgårder, som er lave og usunde, med mørke rum og med gulv av jord eller stenheller. Brønnene er ofte meget dårlige, ligger altfor nær husene, ofte tett inn til veggen på gårdsplassen, lett tilgjengelig for flomvann og urenslighet fra gårdsplassen. (*P. Lydersen.*)

Stavanger. Bolignøden er på god vei til å opphøre. I en gren av næringsmiddelomsetningen er der skjedd en vesentlig forbedring, nemlig i handelen med død og levende fisk, idet Stavanger kommune i 1923 åpnet store nye lokaler for sådan omsetning, godt utstyret, med stor beholder for levende fisk med pumpeinnretning fra sjøen, pent og praktisk utsalgslokale, beliggende like ved byens fisketorv. Byens renovasjonsforhold er fremdeles ikke tilfredsstillende. Tømmning av privetinnhold ved omegnens bønder vedvarer. Ulempene herved er dog sterkt avtagende, takket være det i høi grad økende antall vannklosetter. Tillatelse til å føre vannklosettavløp inn på offentlige kloakkledninger gis praktisk talt overalt. Ulemper herav har man ikke hatt uten i én bydel, Stokkadalen, hvor man måtte anlegge et kostbart rense- og pumpeanlegg, som i teknisk og sanitær henseende dessverre ikke har vist sig tilfredsstillende. Den såkalte bossrenovasjon er dog det svakeste punkt for tiden, og den ulovlige, men vanskelig kontrollerbare tømning av avfall på tomter og marker fortsettes til ulempe og gène for mange. Drikkevannsspørsmålet er fremdeles uløst. Mosvannet forurenses i høi grad ved tilløp fra bebyggelse. En bevilgning på 100 000 kr. til ny kloakk i Maldeveien vil dog forbedre forholdene vesentlig på den ene side av vannet. (*R. Myhre.*)

Høgsfjord. Forholdene er mindre tilfredsstillende og aldeles ikke bedre enn i mine tidligere distrikter i Finnmark og Troms fylker. Særlig blandt kvenbefolkningen nordpå står den personlige renslighet langt høiere enn her, idet man i disse grender har én eller oftest flere badstuer, som benyttes nokså ofte. Noget tilsvarende finnes ikke her. (*Trude Johnsen.*)

Sand. Den personlige hygiene står i enkelte deler av distriktet ikke høit. Boligforholdene er mange steder ikke rare. Den ubenyttede stasstue finnes overalt. I «stova», som brukes både til soveværelse, spisestue, dagligstue og kjøkken, er der borte i ovnskroken en liten firkantet «glugg» i taket, hvorigjennem varmen slippes op til lemmen. Her sover tjenestegutten og de halv voksne barn. Mannfolkene ligger i sengen med tykke ullunderbukser, kvinnene med tykke ullunderskjørter. Maten oppbevares på en hylle borte i et hjørne av «stova». Hyl-len er dekket med et forheng som kan skyves til side. (*L. B. Smith.*)

Nedstrand. De hygieniske forhold er i det hele nokså gode. Folk lever godt, lite fattigdom, om enn heller ikke rikdom. (*E. Øksnevad.*)

Skudenes. Boligforholdene er meget gode og de hygieniske forhold i jevn bedring. Der vises regel interesse for å ha det propert og pent i og om sine hus. Kostholdet faller lettere og billigere på en fiskeplass enn inne i landet. Ut-over landsognet føres der daglig brødkasser til landhandleriene; det ser ut som hjemmebaking er aldeles opphørt. (*E. Jensen.*)

Haugesund. Det er fremdeles vanskelig å skaffe sig hus for de små leiligheters vedkommende, og da der ikke for tiden foregår nogen nybygging, er der dessverre liten utsikt til snarlig endring i dette forhold. (*C. M. Rønnevig.*)

XII. Hordaland fylke.

Fylket er delt i 24 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde vil ses av nedenstående oversikt:

Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. 1/12 20.
Strandebarm	423.53	4 507	Askey	340.56	20 168
Kvinnherad	790.25	5 272	Haus	365.58	10 263
Skånevik	663.46	4 817	Bruvik	392.26	4 095
Ølen	433.01	3 833	Hosanger	804.09	3 384
Sveio	273.04	4 170	Manger	231.39	9 805
Finnås	230.17	5 944	Lindås	819.58	9 299
Stord	318.65	6 626	Røldal	670.85	803
Tysnes	252.36	4 416	Ullensvang	1 601.82	3 661
Fusa	648.00	6 563	Odda	908.10	6 223
Fana	218.03	11 639	Ulvik	2 110.62	2 757
Os	129.41	3 713	Kvam	453.82	3 993
Sund-Austevoll	176.87	5 491	Voss	2 262.56	13 042

Fra 14 mars 1924 blev Odda herred utskilt fra Ullensvangs distrikt og utgjør fra denne dato et eget lægedistrikt.

Medisinapersonalet: Ifølge distriktslægenes opgaver utgjorde personalet i 1923 og 1924:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek.	Eksaminert apotek- personale.
1923	39	4	112	6	9
1924	37	5	116	7	10

Av lægene var der 23 distriktslæger. Kvam distriktslægestilling var ikke besatt ved utgangen av 1924. Distriktslægen i Stord fungerer som fylkeslæge.

Angående medisinalpersonalets og apotekenes fordeling på de enkelte lægedistrikter i fylket i 1923 og 1924 henvises til hovedberetningens tabell 1 for disse år.

Sykepleien. Der er som regel stor interesse for sykepleien rundt om i distriktene, og de fleste steder er der ansatt en eller flere sykepleiersker.

Sykehus. Der finnes intet fylkessykehus eller epidemilasarett i Hordaland, men som regel har man kunnet få innlagt såvel epidemiske som andre syke på Brgens kommunale sykehus. Beliggende i fylket har man Odda kommunale sykehus, som er forsynt med fullt moderne kirurgisk utstyr og har plass til 28 patienter. I Odda finnes også et kommunalt epidemilasarett på 16 senger. På Voss har man Voss private sykehus med 23 senger og Voss kommunale epidemilasarett med 12 senger, dessuten en sykeavdeling på gamlehjemmet på 8 senger.

Ved Ålvik og Tyssedal fabrikkannlegg er der nogen små sykestuer. Ved Stord kisgruber er der et lite sykehus. I Ytre Arne er der videre et lite sykehus og på fabrikkstedet Dale et lite kommunalt sykehus der benyttes som isolasjonslokale.

Antall patienter behandlet på Odda kommunale sykehus og Voss private sykehus vil ses av tabell 2 i hovedberetningen. Fra epidemisykehusene er der ikke innkommet sykehuslister.

Der er i fylket 3 tuberkulosehjem: Ekely i Fjelberg med 26 plasser, Fagerlid i Fana med 14 plasser og Bjørkely på Voss med 26 plasser. Der er optatt et ivrig arbeide for opførelse av et større tuberkulosehjem for Nordhordlands distrikter, men hittil uten resultat på grunn av fylkets dårlige økonomiske stilling.

I Os distrikt ligger Hagavik Kysthospital med plass for ca. 100 patienter.

I Skånevik distrikt ligger Hordalands fylkeskommunes sinnssykeasyl Valen. Det er autorisert for 200 patienter, men har i hele 1924 hatt et belegg på ca. 280.

Bad. I Ullensvang er der små badeinnretninger på Lofthus og Njå. Likeledes er der bad ved Øystese og Ulvik meierier, samt ved Arne fabrikker i Haus, Vaksdals mølle og Dale fabrikker i Bruvik distrikt og Bjellands hermetikkfabrikk i Skånevik. På Os er det et utmerket innrettet kar-, dusj- og badstuebad åpent 3 ganger i uken. Søkningen er dog liten. I Stord ligger Furuly helseheim med kar- og dampbad, som også er tilgjengelig for andre enn kurgjestene. Ved Stord kisgruber er der et moderne bad, damp-, dusj- og karbad, men søkningen er dårlig. Ved Stord lærerskole finnes bad både ved gymnastikklokalet og ved internatet.

Vaksinasjon. På grunn av iherdig agitasjon mot vaksinasjonen både i aviser og skrifter vises der en tiltagende uvilje mot å la barnene bli vaksinert, og da der møter så få barn frem til vaksinasjonen, utføres den på de fleste steder kun hvert annet år. (Fylkeslægen.) I Hordaland blev der i 1923 vaksinert i alt 1909 og i 1924 2048. Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen er ikke meldt i disse to år.

Fødsler. Ifølge fødselsregistrene for Hordaland blev der i 1923 født 3916 levende barn og 69 dødfødte og i 1924 3651 levende og 72 dødfødte.

I jordmødrenes bøker var der i 1923 innført 3418 levende fødsler og 60 dødsfødsler og i 1924 henholdsvis 3183 og 60.

I Hordaland skulde der altså være blitt benyttet jordmor ved ca. 87 pct. av såmtlige fødsler i 1923 og ved 87 pct. av fødslene i 1924.

Dødsfall. De registrerte antall dødsfall i fylket var i 1923 1826 og i 1924 1833. Dødeligheten pr. 1000 av den hjemmehørende folkemengde var i begge år 11,4.

Lægenes dødsårsakslistene omfattet i 1923 1766, hvorav 1716 med kjent dødsårsak, og i 1924 1779, hvorav 1730 med kjent dødsårsak.

Angående dødsfallenes fordeling på de forskjellige årsaker henvises til tabell 4 i hovedberetningen for riket.

Sundhetstilstanden angis for de fleste distrikters vedkommende å ha vært middels god i 1923 og 1924. De epidemiske sykdommers utbredelse i de enkelte distrikter i disse år vil ses av tabellen side 82—83.

Tyfoidfieber har begge år forekommet spredt omkring i forskjellige distrikter uten nogensteds å optre som større epidemi. Det har som regel vært paratyfus og ikke særlig ondartet. Hyppigst har sykdommen vist sig i de distrikter som har hatt mest samkvem med Bergen. I Skånevik inntraff i 1923

som en fortsettelse av epidemien det foregående år 5 tilfelle av partyfus B ved Valen asyl. I *Stord* viste sykdommen sig i 1923 hos to familier med tilsammen 6 ganske hårde tilfelle, uten at det dog medførte noget dødsfall. Sykdommen antok man i det ene hus skyldtes smittestoff fra tyfus i tidligere år og blev derfra overført til det annet hus. I *Austvoll* var der i 1923 en epidemi av paratyfus — i alt 12 tilfelle — som alle blev behandlet i hjemmet. Intet dødsfall. Der klagedes over at det var vanskelig å oprettholde isolasjonen efterat patientene følte sig friske. I *Askøy* optrådte i 1923 9 tilfelle og i 1924 5 tilfelle av tyfus. Tilfellene optrådte spredt utover året, og samtlige blev behandlet i Bergens epidemisyrkehus.

Cerebospinalmeningitt optrådte i 1923 med 4 tilfelle og i 1924 med 2 tilfelle. Tilfellene optrådte spredt; der er intet oplyst om mulig smittekilde.

Skarlagensfeber viste sig i 1923 med 244 tilfelle (138 i 1924). Sykdommen har ikke optrådt som nogen større epidemi, men spredt utover i distriktene. Den har hatt et lett forløp og synes mere og mere å ha tapt den ondartede karakter som den hadde i tidligere tider.

Difteri optrådte også spredt rundt om i distriktene og fordelt over hele året, med i alt 99 tilfelle i 1923 og 79 i 1924.

Meslinger forekom i 1923 med bare 20 meldte tilfelle, mot 843 i 1924. Den optrådte da som en utbredt epidemi i mange distrikter. Fra flere steder anføres at påfallende mange voksne var angrepet og til dels ganske hårdt. I *Kvinnherad* f. eks. lå hele båtlag syke. Smitten angis i flere tilfelle å skrive sig fra landliggere fra byene.

Dysenteri optrådte i 1923 i *Fana* med enkelte tilfelle og i *Manger* som utbredt epidemi på en liten isolert beliggende ø, *Turøy*, hvor de fleste innvånere var angrepet. Sykdommen forløp som regel lett, men medførte dog et par dødsfall.

Influenta forekom i 1923 spredt utover distriktene hele året igjennem, men forekom særlig i årets første måneder som en utbredt epidemi, der dog som regel var av lett karakter.

Tuberkulose har betydelig utbredelse i fylket og er i de fleste distrikter i tiltagende. Verst stillet er de nordligste distrikter, hvor der i *Askøy* lægedistrikt var 20 dødsfall av lungetuberkulose, *Manger* 18, *Lindås* 15 og *Haus* 14. Der arbeides meget for å utbre opplysning om sykdommen, og befolkningen kjenner som regel vel til dens smittsomhet og hvordan kampen mot sykdommen kan optas. Men når tuberkulosen allikevel er i tiltagende, skyldes det vel svekkelse efter de tidligere influensaepidemier samt den økonomiske nedgangsperiode med knappere levemåte og trangere vilkår. Dertil kommer den store mangel på sanatorier og tuberkulosehjem, så de fleste patienter må bli liggende hjemme og mister den største chance til helbredelse, men derimot er til stadig fare for omgivelsene. Alle tuberkulosehjemmene er stadig overfylt med en lang venteliste for patienter som søkes innlagt. Der klages fra alle kanter over at tuberkulosepatienter ikke blir anmeldt av de behandelende læger, særlig bylægene, og at helserådsordføreren først får underretning om sykdommen når patientene er døde eller ligger på det siste, efter i lengere tid uhindret å ha kunnet smitte sine omgivelser. (Fylkeslægen.)

Ifølge tuberkuloseprotokollene blev der i 1924 anmeldt 465 tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 390 i 1923 og 401 i 1922. Forholdet i de enkelte distrikter vil ses av hovedberetningens tabell 10.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoideber (paratyfus).	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.	Barselfeber.	Septiko- pyæmi.
1923.									
Strandebarm	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Kvinnherad	-	-	-	6	-	-	-	1	-
Skånevik	5	-	-	-	-	9	-	-	-
Ølen	-	-	-	-	-	-	-	-1	-
Sveio	-	-	-	-	-	-	-	-	-1
Finnås	-	1-1	1	-	2	1	-	-	-
Stord	6	-	-	13	-	-	-	-	-
Tysnes	-	-	-	30	-	-	-	-	-
Fusa	1	-	-	13	-	3	-	2	3
Fana	4	-	-	13	1	7	4	-	-1
Os	1	-	-	11-2	2	1	-	1	-
Sund—Austevoll	12	-	-	-	-	3-2	-	-	1-1
Askøy	9-1	-	-	19-1	6-1	8-2	-	1	2-1
Haus	1	-	-	16-1	1-1	6	2	-1	-
Bruvik	-	1	-	6	5	-	-	1	-1
Hosanger	-	-	-	7	-	-	-	-	-
Manger	9-1	-	-	2	-	19-1	5	2-1	2-2
Lindås	1-1	-	-	14	-	11-1	-	1	2-2
Røldal	-	-	-	-	-	2	-	-	2
Ullensvang (Odda innbef)	-	-	-	54	-	-	-	-	-
Ulvik	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Kvam	-	2	-	6	-	2-1	-	-	-
Voss	3-1	-	1	32	-	27-4	-	-	-
Tilsammen	52-4	4-1	2	244-4	20-2	99-11	11	9-3	12-9
1924.									
Strandebarm	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kvinnherad	1	-	-	-	11-1	-	-	-	-
Skånevik	-	-	-	-	51	-	-	1	2
Ølen	-	-	-	2	-	1	-	-	-
Sveio	-	-	-	6	5	3	-	-	-
Finnås	2-1	-	-	6	4	23-6	-	-	-
Stord	5	-	-	16	-	-	-	-	-
Tysnes	-1	-	-	10	6	-	-	-	-
Fusa	-	-	-	11-1	-	-	-	1	-1
Fana	5	-	-	10	141	15-1	3	-	-
Os	-	-	-	-	24	-	-	1	-
Sund—Austevoll	5	-	-	12	44	2	-	1	-1
Askøy	5	-	-	26	113-1	4	-	-1	-
Haus	2	-	-	24	13	6	-	-	-
Bruvik	-	-	-	-	23	-	-	-	-1
Hosanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Manger	5	2-1	-	-	54	16	3-1	2-1	-1
Lindås	1	-	-	-	21	7-1	-	2	2-2
Røldal	-	-	-	1	73	-	-	-	-
Ullensvang	-	-	-	-	5	-	-	-	-1
Odda	-	-	-	9	140	-	-	-	2-2
Ulvik	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kvam	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Voss	1	-	1	5	115	2	-	1-1	1
Tilsammen	34-2	2-1	1	138-1	843-2	79-8	6-1	9-3	7-9

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallet efter streken

sykdommer. *)

Pemfigus (hos nyfødte).	Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akutte ka- tarrer i ånde- drettsorg.	Influensa.	Lunge- betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutt diarré (kolerine).	Skjærbuk.
.	2	.	.	.	5	78	55-2	7-3	8-1	3	.	9	.
.	1	4	1	.	11-1	64-3	55	12-4	14	1	.	7	.
.	1	.	18	.	51	7	365	7	8	2	.	15-1	.
.	1	.	5	.	39-3	28-3	80-4	3-1	10	3	.	2	.
.	.	.	5	.	1	10	22	8-3	9	3	.	2	.
.	.	.	4	.	35-4	19-3	79-4	18-6	9	3-2	.	.	.
.	1	.	.	.	2	63-3	219	21-2	6	9	.	12	.
.	2	1	5	.	3	26	24-5	3-1	8-1	3	.	.	.
.	3	1	1	.	1	74-2	99-2	19-5	15	9	.	16	.
.	15	19	9	1	17	425-6	353	33-8	36-1	40-1	.	54	.
1	3	.	1	.	48	128-5	39	8-1	3	2	.	2	.
.	1	.	7	.	5	7-1	22	12-3	2	8-1	.	3-1	.
1	6	25	10	.	19-4	328	284-1	77-18	37-1	27-2	.	37	.
.	9	.	4	1	31-3	217-1	156-3	54-15	23	36-1	.	56	.
.	1	.	.	.	2	110-1	83	4	5	2	.	13-2	.
.	2	.	.	.	.	17-2	26	6-3	16	7	.	1	.
.	2	.	9	.	13-3	204-2	172	49-8	11	15	.	32-1	.
.	9	.	11	.	23-2	236-6	124	49-7	14-1	22-4	.	19	.
.	1	.	.	.	.	69-1	8	1	3	5	.	.	.
1	4	1	86	.	80-2	821-3	264	13-3	30	16	.	23	.
.	1	.	8	.	.	64-1	48	11-3	5	6	.	8	.
.	1	.	.	.	.	28-4	9	3	2-1	1-1	.	6	.
.	4	.	4	.	57-6	507-6	73	48-19	37	11	.	82	.
3	70	51	138	2	443-28	3530-53	2659-21	466-113	311-6	234-12	.	399-5	.
.	.	.	.	.	6	39-2	7	5	12	4	.	10	.
.	.	.	.	2	.	65-1	8	10-2	8	4	.	11	.
.	.	.	13	48	.	36-1	76	35-2	16	7	.	73-2	.
.	1	10	.	.	.	42	15-1	6-1	6	7	.	6	.
.	1	.	2	.	.	15-1	9	15-8	8	1	.	2-1	.
.	1	.	.	.	.	23-4	41-4	4-1	5	.	.	8	.
.	4	.	.	.	.	82-1	10	29-8	11	6-1	.	20-1	.
.	1	.	1	.	.	27-4	2	4	7	3	.	.	.
.	.	.	.	.	.	13-3	1	12-3	23	3	.	1	.
.	5-1	2	12	1	1	427-11	39	36-7	33-1	24-2	.	95-2	.
.	3	.	3	.	.	142-4	7	6-1	5	.	.	2	.
.	.	.	4	.	11	55	19-1	26-3	12	8	.	21-1	.
1	5	1	3	1	35-1	447-4	47-2	69-19	37	18	.	119	.
.	3-1	.	5	.	6	344-3	.	33-6	12	11	.	49	.
.	.	.	2	.	3	127	18	1-1	4	.	.	32	.
.	.	.	.	.	.	31	35	1-1	19	5	.	13	.
.	3	.	.	.	2	252-2	1	51-5	14	8	.	29	.
.	.	.	1	1	4-1	274-6	10	49-4	14	14	.	20	.
.	.	.	.	.	.	.	.	1	3	4	.	.	.
.	1	.	.	3	8	30	4	4-2	3	2	.	1	.
.	5	1	13	.	1	972-3	31	23-3	11	9	.	68	.
.	.	.	.	.	.	60-1	16-1	7	4	3	.	21	.
.	1	.	.	.	.	101-2	1	.	.	.	.	3	.
.	15	.	13	1	.	726-4	19	36-7	70	27	.	203	.
1	49-2	14	72	57	77-2	4330-57	416-9	463-84	337-2	168-3	.	807-7	.

betyr antall døde.

Antall dødsfall av tuberkulose i de enkelte distrikter i fylket i 1922—24 fremgår av følgende tabell:

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt.						Dødsfall av lungetuberkulose.					
	1922		1923		1924		1922		1923		1924	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Strandebarm	10	8	3	6	7	8	4	8	2	5	6	5
Kvinnherad	3	8	7	9	4	4	3	8	4	6	3	4
Skånevik	8	1	4	2	7	6	7	1	3	2	6	5
Ølen	5	8	9	5	3	6	4	8	5	4	2	5
Sveio	1	4	7	9	7	6	-	2	7	6	6	5
Finnås	3	2	5	5	6	7	2	2	4	4	6	6
Stord	1	5	6	3	3	6	1	4	5	2	3	6
Tysnes	4	10	2	3	3	3	4	8	2	3	1	3
Fusa	4	2	6	6	7	7	4	2	3	6	4	6
Fana	12	10	9	11	11	18	11	7	9	8	9	15
Os	2	1	-	3	2	3	1	1	-	1	2	2
Sund—Austevoll ..	4	2	6	7	5	9	2	2	2	5	4	9
Askøy	21	22	8	13	18	20	10	16	7	13	14	17
Haus	7	18	3	12	10	7	4	13	3	11	6	5
Bruvik	6	6	6	8	5	7	4	3	4	8	3	7
Hosanger	2	6	4	8	7	7	1	4	4	5	5	6
Manger	3	7	10	10	9	16	3	7	9	9	8	13
Lindås	11	24	11	11	9	10	7	18	6	9	6	7
Røldal	1	1	2	3	1	2	1	1	1	3	1	2
Ullensvang	} 7	11	10	9	2	2	} 6	9	8	8	2	2
Odda					2	5					2	2
Ulvik					1	-					-	-
Kvam	4	2	3	2	8	2	3	2	1	2	-	-
Voss	20	13	17	10	16	22	15	10	13	10	8	14
Tilsammen	141	173	138	156	153	183	99	138	102	131	105	146

Av veneriske sykdommer blev der meldt følgende antall tilfelle i 1923 og 1924.

Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.		Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.	
	1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924		1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924
Kvinnherad						1			Askøy								
Ølen			1					1	Bruvik				3			2	
Sveio								1	Lindås								1
Finnås									Odda							2	3
Stord			1					6	Kvam			1					
Fana							3		Voss			1	2			3	14
Os								1									
Sund—Austevoll				1				1	Tilsammen			7	3	1		14	28

Fra Strandebarm, Skånevik, Tysnes, Fusa, Haus, Hosanger, Manger, Røldal, Ullensvang og Ulvik distrikter er der ikke meldt noget tilfelle av venerisk sykdom i 1923 eller 1924.

Av s k a b b blev der anmeldt 182 tilfelle i 1923 og 141 tilfelle i 1924.

Hygieniske forhold m. m. Befolkningen lever vesentlig av jordbruk og i de ytre distrikter av fiskeri, hvortil kommer fabrikkvirksomhet av forskjellige art. De økonomiske forhold og levevilkårene har i 1923 og 1924 vært mindre gode og har på forskjellige måter innvirket på de hygieniske forhold. En hel del både yngre og eldre er utvandret til Amerika; de som er forblitt hjemme på de ofte meget små gårder har hatt det økonomisk mindre godt. Fra flere distrikter meldes dog om bedring av de hygieniske forhold på forskjellige områder.

Ølen: De hygieniske forhold synes å være i bedring i distriktet. Ialfall forteller utflyttere som har vært borte i flere år og nu er kommet tilbake at rensligheten i hjemmene og de hygieniske forhold i det hele er gått meget frem. Hovedårsaken hertil er vel at forbindelsen med de omliggende bygder er blitt meget livlig i de senere år. Boligene er, ialfall i de mere centrale og tettbebyggede strøk, forholdsvis gode. Alle nybygg er rummelige og tilfredsstillende alle rimelige krav; spesielt ofres der meget arbeide og penger på å få sol og lys inn i værelsene. Av særlige hygieniske fremskritt i 1924 må nevnes at der ved strandstedet Ølensjøen er anlagt et utmerket vannverk, som eies av interessentene og er stort nok til å dekke behovet lang tid fremover for strandstedet med dets for tiden ca. 200 mennesker. Man var her tidligere henvist til å ta sitt drikkevann fra en elv og en bekk som går gjennom den tetteste bebyggelse. (*J. B. Kolflaath.*)

Finnås: Husene er ofte slett ventilert om vinteren. Man stenger frisk luft ute for å spare på varmen. Kvinner og småbarn er derfor ofte noget anæmiske om vinteren. Kosten er tarvelig, brød, smør, kaffe og salt fisk er det vanlige. (*R. A. Meidell.*)

Kvinnherad: De hygieniske forhold må karakteriseres som middels gode. Levemåten er gjennomgående god, veksler en del etter erhvervskildene. Gårdbrukerne bruker meget melk og grøt, i fabrikkstrøkene blir det ofte mere «kaffe og skive». Flatbrød brukes ikke så lite i mere avsidesliggende grender, men hvor der ikke er for langt til handelsmann eller baker brukes kun «finbrød». Meget almindelig er det dessuten at der fiskes litt daglig til husbruk. (*G. Asbjørnsen.*)

Odda: Renslighetssansen er ganske bra, både hos innbyggerne i byggekommunene Odda og Tyssedal og i landdistriktet omkring disse. Spesielt er spyttuvenen i gledelig avtagende. Boligforholdene er stort sett bra etterat en hel del folk er flyttet fra stedet. Husene er forholdsvis nye. 1 eller 2 værelser og kjøkken er det almindelige for en arbeiderfamilie, 3 værelser og kjøkken eller mere er en sjeldenhet. (*J. Haavik.*)

Ulvik: De hygieniske forhold er meget gode. Jordbruk, fruktavl, skogbruk og jakt er de vesentligste leveveier. Kosten er kraftig og god, og frukt danner herav en stor bestanddel. Husene er gjennomgående gode og rummelige. (*H. C. Andersen Hide.*)

Røldal: Husene er ofte svært små; i regelen har en familie bare 1 værelse, som tjener både til opholdssted, kjøkken og soverum. Rensligheten står dessverre ennå på et mindre høyt nivå. Tanken på daglig vask av legemet forekommer de fleste latterlig. (*H. F. Th. Lang.*)

Voss: Rensligheten er bedret, om enn den ennå står forholdsvis lavt. Bad er sjeldne. Folk lever godt her. (*F. Frost.*)

Fana: Bolignøden synes å være i tilbakegang, skjønt der ennå er beboelsesrum i bruk som ikke burde benyttes. I de tett bebyggede strøk har herredet anlagt fine kloakker, og forurensning av brønner er derfor nu sjeldnere. Offentlig vannforsyning har man ennå ikke, skjønt det er meget påkrevet. (*J. H. Smitt.*)

Os: De hygieniske forhold er gjennomgående bra. Med hensyn til kostholdet hadde det vært å ønske å få det omlagt mere henimot det på landet almindelig

brukte for en 20—30 år siden. Det kan neppe være bra for den opvoksende ungdom at all melk sendes til Bergen. Da gårdene er små, driver brukerne forskjellige håndteringar ved siden av, og de er meget dyktige i sine fag. Når undtas treskoarbeide, er her liten husflid; vevning f. eks. drives praktisk talt ikke. (*Johannesen.*)

Sund—Austevoll: Sansen for personlig renslighet er ikke stor, tannbørste er lite i bruk. Boligene må sies å være overbefolket, men som følge av de økonomisk dårlige tider kan der neppe ventes nogen bedring med det første. Man ser ofte at maten kokes og klærne vaskes og tørkes i det samme rum hvor alle husets beboere opholder sig dag og natt. Samtidig oprettholdes den uheldige skikk å holde et værelse stående ubrukt «til stas». Der brukes meget kaffe, sirup og dårlig bakt brød. Handelsmannens varer fortrenger mere og mere den naturlige kost. (*M. Håkvis.*)

Haus: Renslighetssansen er ganske god og bedres stadig, ikke minst i arbeiderstrøkene. Både i Solhus og især Arne Fabrikker legges efterhvert ordentlige kloakker, og de nye hus utstyres med W. C. Skolehusene er gjennomgående bra. Der er anskaffet drikkefontener på en stor del av skolene. (*G. Kolderup.*)

Hosanger: Distriktets gårdsbruk må nærmest karakteriseres som småbruk som gjerne drives av kvinnene, mens mennene for en stor del er beskjeftiget borte fra hjemmet som bygningssnekkere og smeder. Husene er jevnt rummelige og godt holdt; der finnes få virkelig dårlige hus. Nye og rummelige hus med gode kjellere oppføres stadig, brønnforholdene og privetene blir efterhvert mere tilfredsstillende. (*A. Matthiesen.*)

Lindås: De hygieniske forhold synes å bedres, men er ennå mange steder dårlige. Boligene er små og til dels dårlige. Levemåten er enkel. (*J. Solem.*)

XIII. Bergens by.

Bergens sundhetsvesen utgir hvert år en trykt årsberetning hvor man vil finne en utførlig fremstilling av sundhetstilstanden og de hygieniske forhold m. m. i byen. Idet man henviser til disse beretninger, skal man her bare peke på en del hovedtrekk ved sundhets- og medisinalforholdene i 1923 og 1924.

Byens areal er 3 597 ha. og den beregnede hjemmehørende middelfolkemengde 95 560 i 1923 og 95 472 i 1924.

Medisinalpersonalet var ifølge stadsfysikus' opgave:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek.	Eksaminert apotek-personale.
1923.....	80	44	30	10	44
1924.....	79	49	30	12	44

Sykehus: Bergens kommunale sykehus hadde i 1924 459 sengeplasser, herav 90 for tuberkuløse (Lungegårdens sykehus). Av private sykehus har man Hospitalet Betanien med 70 senger, Røde Kors' klinikk med 30 senger, St. Franciskus hospital med 85 senger, og Diakonisseanstaltens klinikk med 38 senger. Angående antall pasienter behandlet på disse sykehus i 1923 og 1924 henvises til

hovedberetningens tabell 2. I Bergen ligger 2 *pleiestiftelser for spedalske*: Pleiestiftelse nr. 1 med plass til 90 pasienter og St. Jørgens hospital med plass til 48. Antall spedalske forpleiet i disse anstalter vil ses av tabellen side 20* i hovedberetningen for riket.

Bergens kommune har to sinnssykeasyl Neevengården asyl med 322 plasser og Rosenberg asyl med 120 plasser, det siste kun for menn. Dessuten har man Møllendal private asyl med 80 plasser.

Av fødselsklinikker har man Bergens fødselsstiftelse, som tilhører staten, og Det kommunale fødehem. Til Bergens fødselsstiftelse er knyttet en jordmorskole, hvorfra der blev uteksaminert 19 jordmødre i 1923 og 19 i 1924.

Sundhetsvesenet driver 2 poliklinikker for spebarnspleie, en for tuberkulose og en for hud- og veneriske sykdommer. Under administrasjon av stadsfysikus står Welanderhjemmet på Elsero i Sandviken for barn lidende av medfødt syfilis.

For barn fra tuberkulose hjem har man Jacob R. Olsen og hustrus barnehjem med plass for 70 barn, både spebarn og eldre. Det drives av Bergens tuberkulosekomité. Samme komité driver også Skjørsand friluftsskole med plass for 42 eldre barn (om sommeren 60).

Bad: Der finnes 3 kommunale bad: Arbeids- og Pleiehjemmets bad, Dr. Wieseners Folkebad og Markens Folkebad.

Vaksinasjon: Der blev på sundhetsvesenets kontor vaksinert 382 i 1923 og 305 i 1924. Av de private læger blev der ifølge deres protokoller vaksinert 32 i 1923 og 5 i 1924. Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen er ikke nevnt. Under den offentlige vaksinasjon får jordmorelevnene ved Bergens Fødselsstiftelse undervisning i vaksinasjon av stadsfysikus.

Fødsler. Ifølge prestenes fødselsregistre for Bergen blev der i 1923 født 1 814 levende barn og 30 dødfødte. Av de levende fødte var 135 født utenfor ekteskap og av de dødfødte 8. I 1924 blev der født 1 644 levende barn, hvorav 102 utenfor ekteskap, og 42 dødfødte, hvorav 7 utenfor ekteskap.

På grunnlag av de innsendte fødselsanmeldelser fra læger og jordmødre samt opgavene fra Bergens Fødselsstiftelse og Det kommunale fødehem blev der i 1923 ved sundhetsvesenets kontor registrert 1 859 levende fødte barn og 60 dødfødte og i 1924 henholdsvis 1 727 og 53.

I henhold til barnelovene av 10 april 1915 fikk i 1923 56 mødre med barn gjennom helserådet understøttelse i de siste uker før fødselen og fra 3—6 måneder efter denne. I 1924 var det 57 mødre som blev bevilget understøttelse.

Angående kommunens arbeide for barneforsorg for øvrig henvises til de trykte årsberetninger for Bergens sundhetsvesen.

Dødsfall. Ifølge prestenes opgaver døde der blandt Bergens hjemmehørende befolkning i 1923 1 138 personer og i 1924 1 100. Dødeligheten pr. 1 000 var 11.9 i 1923 og 11.5 i 1924.

I Helserådets opgave over dødsfall fordelt efter dødsårsak er tatt med de som er begravet eller brent i Bergen, uten hensyn til om de er hjemmehørende der. De av byens befolkning som er begravet utenfor sitt hjemsted er ikke tatt med.

Dødsårsakslisten for 1923 omfatter 1 147 dødsfall, hvorav 66 var utenbys hjemmehørende, og listen for 1924 1 111 dødsfall, hvorav 70 var utenbys hjemmehørende. Angående dødsfallenes fordeling på de forskjellige årsaker henvises til tabell 4 i hovedberetningen. I de foran nevnte årsberetninger fra Bergens sundhetsvesen er dessuten meddelt en spesifisert opgave over de enkelte dødsårsaker fordelt efter de avdødes kjønn og alder.

Sundhetstilstanden i 1923 og 1924 var god. De epidemiske sykdommers opptreden i de enkelte måneder av 1923 og 1924 er meddelt i tabellen side 88—89.

Epidemiske

Måned.	Tyfoidefeber (paratyfus).	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.
1923.							
Januar	8	-	-	60	5	13	1
Februar	5	-	-	29	1	12	-
Mars	4	-	-	44	3	13	2
April	3	-	-	32	2	10	4
Mai	2	-	-	39	-	8	4
Juni	8	-	-	28	2	11	1
Juli	8	-	-	15	2	4	-
August	7	-	-	7	-	16	2
September	3	-	-	12	-	16	-
Oktober	1	-	-	23	1	7	-
November	3	-	-	26	2	19	-
Desember	10	-	-	19	-	26	-
I alt	62	-	-	334	18	155	14
Dødsfall	4	-	-	-	-	7	-
1924.							
Januar	7	1	-	20	1	18	-
Februar	19	-	-	13	8	8	-
Mars	2	-	-	5	54	17	-
April	-	-	-	19	375	17	1
Mai	-	-	-	2	571	5	2
Juni	-	-	-	4	440	9	1
Juli	-	-	-	1	244	13	2
August	-	-	-	1	40	24	3
September	1	-	-	-	21	14	-
Oktober	1	-	-	-	10	16	9
November	5	-	-	10	11	21	4
Desember	5	-	-	4	4	36	2
I alt	40	1	-	79	1779	198	24
Dødsfall	3	2	-	1	21	5	1

Som det vil ses har ingen epidemisk sykdom i disse år vært særlig utbredt undtagen meslinger i vårmånedene og på forsommeren 1924. Skarlagensfeber forekom i 1923 noget hyppigere enn i de nærmest foregående år.

Tyfoidefeber meldtes i 1923 med 62 tilfelle, hvorav 4 døde. Av de anmeldte hadde 33 tyfus og 29 paratyfus B, med henholdsvis 3 og 1 dødsfall. I desember måned blev 9 personer av en familie angrepet av tyfus, 19 er smittet ved kontakt, 7 utenbys, for øvrig er smitteåten ukjent. Smitte gjennom melk er ikke iaktatt med sikkerhet. I 1924 meldtes 40 tilfelle, hvorav 3 døde. Av de anmeldte hadde 11 tyfus og 29 paratyfus. Samtlige døde led av tyfus. 4 er smittet utenbys, 3 er sannsynligvis smittet gjennom melk, 22 kan være smittet ved kontakt (sekundære tilfelle), for 11 er smitteåten ukjent. Av dem som er smittet ved kontakt opholdt 7 sig på barneasylet ved Skiven og 8 på Neevengårdens asyl.

Skarlagensfeber optrådte i 1923 med 334 tilfelle uten noget dødsfall. Vel halvdelen blev innlagt i sykehus, de øvrige blev behandlet i hjemmet. I 1924

sykdommer.

Barselseber.	Septiko- pyæmi.	Pemfigus (hos nyfødte).	Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma	Kikhoste.	Akutte katar- rer i ånde- drettsorgan.	Influenta.	Lunge- betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutt diarré (kolerine).	Skjærbuk.
.	1	.	15	21	13	1	85	940	391	23	19	36	.	74	.
.	1	3	8	25	19	.	54	661	1507	34	21	23	.	48	.
.	.	5	16	44	13	2	46	468	920	37	24	38	.	45	.
.	1	1	24	78	20	.	14	423	93	33	21	53	.	89	.
.	1	.	15	77	13	3	12	323	23	36	18	30	.	56	.
.	.	.	6	61	22	.	3	381	23	17	18	39	.	61	.
.	.	.	12	11	2	.	4	276	10	9	19	14	.	66	.
1	1	.	2	12	4	.	8	322	6	7	25	16	.	94	.
.	.	.	6	9	18	.	17	424	49	14	18	9	.	76	.
.	1	.	10	4	12	1	23	606	20	29	25	24	.	91	.
.	.	.	8	1	22	2	11	1029	62	40	19	24	8	114	.
.	3	3	15	.	68	2	17	1106	99	32	25	22	1	94	.
1	9	12	137	343	226	11	294	6959	3203	311	252	328	4	908	.
1	14	.	2	.	.	.	3	26	34	66	9	4	1	4	.
.	1	.	8	1	94	.	16	688	79	16	40	14	.	110	.
.	1	.	9	7	60	.	2	800	56	15	34	14	.	91	.
.	.	1	6	5	38	.	5	397	35	12	26	23	.	75	.
.	.	.	7	7	21	.	2	332	18	19	32	23	.	76	.
.	1	.	3	.	20	1	5	284	7	22	31	21	.	54	.
.	.	2	13	.	20	2	4	382	25	17	27	9	.	51	.
1	.	.	8	1	9	.	13	649	25	21	28	15	.	123	.
.	.	.	4	1	3	3	12	354	44	11	19	9	.	129	.
.	.	2	6	1	.	1	41	574	57	20	25	6	.	222	.
.	.	1	13	2	8	7	28	826	70	23	28	13	.	213	.
1	1	.	8	.	21	3	11	759	65	26	31	15	.	188	.
.	.	.	15	.	32	3	21	596	68	22	37	23	.	132	.
2	4	6	100	25	326	20	160	6641	549	224	358	185	.	1464	.
1	8	.	1	.	.	.	2	53	1	28	2	1	.	11	.

var der bare 79 tilfelle. En fem år gammel gutt døde. Sykdommen forløp begge år mildt.

Difteri forekom i 1923 med 155 tilfelle med 7 dødsfall og i 1924 med 198 tilfelle, hvorav 5 døde.

Influenta optrådte i 1923 med mange tilfelle umiddelbart etter nyttår. Der meldtes i årets løp 3 203 tilfelle med 34 dødsfall. Omtrent halvparten av tilfellene falt på februar måned. I 1924 forekom denne sykdom særlig i vinterhalvåret, men uten større epidemisk utbredelse. Der meldtes i årets løp i alt 594 tilfelle med 1 dødsfall.

Tuberkulosen viser en betydelig stigning fra de nærmest foregående år. Av tuberkulose anmeldtes i 1924 207 tilfelle mot 156 i 1923 og 155 i 1922. Av lungetuberkulose døde i 1924 174 (86 m. og 88 kv.), mot 148 i 1923 og 140 i 1922. Dødsfall av tuberkulose i andre organer var i 1924 41, i 1923 47 og i 1922 30.

Sundhetsvesenets poliklinikk for lungesykdommer var i 1924 søkt av 397 per-

soner (382 i 1923), 77 m. og 56 kv. var nye (69 m. og 44 kv. i 1923). 87 piker blev undersøkt til årskolonien på Skjørsand (144 i 1923) og 177 gutter til feriekolonien på Hellen (125 i 1923).

Det frivillige tuberkulosearbeide har vært utført uforandret, idet tuberkulosekomiteen har anvendt pengemidler til husleiebidrag, reisepenger og annen hjelp for tuberkuløse.

Sykehusforholdene for de tuberkuløse er fremdeles utilfredsstillende. Lungegårdens sykehus er for lite og ikke tidsmessig. (Stadsfysikus.)

Av spedalske døde på Pleiestiftelsen i 1923 2 menn og 4 kvinner og i 1924 3 menn og 1 kvinne. I byen bor de samme 2 spedalske (1 m. og 1 kv.) som omtalt i tidligere beretninger. Deres tilstand er uforandret.

Veneriske sykdommer. Nedenstående tabell viser de anmeldte tilfelle i 1923 og 1924 og deres optreden i de forskjellige måneder. Ved sundhetskommisjonens kontor blev i 1924 undersøkt 112 menn og 25 kvinner; herav hadde 48 syfilis, 77 gonorré og 12 bløt chanker. (I 1923 undersøktes 126 m. og 49 kv., hvorav 58 syfilis, 106 gonorré og 11 bløt chanker.) Dessuten undersøktes 65 med andre hudsykdommer. På sykehus er behandlet i alt 80 patienter med venerisk sykdom (119 i 1923). Sundhetsvesenets poliklinikk for hudsykdommer blev åpnet straks etter nyttår 1924. Ved denne behandledes i årets løp 221 m. og 132 kv., tilsammen 353. Ved Welanderhjemmet er behandlet 19 barn lidende av medfødt syfilis, inntil 16 barn samtidig. (I 1923 19 barn og inntil 17 samtidig.)

Måned	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.		Måned.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.	
	1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1923		1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924
Januar.....	4	4	14	11	-	-	54	31	September.....	6	3	11	10	-	-	64	47
Februar.....	10	-	18	9	1	1	44	49	Oktober.....	10	4	14	10	2	1	57	69
Mars.....	4	1	14	11	-	-	36	49	November.....	3	8	12	10	2	-	43	51
April.....	6	4	15	5	-	-	46	52	Desember.....	4	3	12	14	-	-	60	60
Mai.....	5	4	10	17	1	-	41	41									
Juni.....	2	4	7	11	2	-	56	40	I alt	66	46	145	125	12	2	609	554
Juli.....	4	8	6	11	2	-	40	31	Herav: Menn.....	63	45	122	101	8	1	498	460
August.....	8	3	12	6	2	-	68	34	Kvinner...	3	1	23	24	4	1	111	94

Av skabb blev der meldt 196 tilfelle i 1923 og 144 i 1924.

Angående dødsfall på barselseng og antall utførte fødselsoperasjoner i Bergen i 1923 og 1924 henvises til kap. 15 i hovedberetningene for disse år.

Hygieniske forhold. Boligforholdene er fremdeles mindre gode, til tross for de store økonomiske ofre som Bergens kommune har bragt i de senere år. Byggevirkksomheten har ikke vært liten. Bebyggelsen i byens utkanter har i den senere tid vist tegn til stigning. Det har her vist sig umulig å følge efter med ledninger for vann og kloakk. Renovasjonen volder også store vanskeligheter i det som regel kuperte og stenete terreng med dårlige veier og grunt jordsmon. Helserådet har derfor nektet midlertidige arrangementer for vannforsyning og kloakklop — undtagen i spesielle og isolert beliggende tilfelle. Bebyggelsen må derfor foreløbig koncentrerer til de allerede oparbeidede strøk.

I januar 1924 opprettedes ved Helserådet en ny stilling som skolelægechef, hvis opgave det er å lede arbeidet til fremme av skolehygien og den sanitære barneforsorg. Dette første året har vesentlig gått med til å sette arbeidet i system.

XIV. Sogn og Fjordane fylke.

Fylket er delt i 24 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt.

Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. ¹ / ₁₂ 20.	Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. ¹ / ₁₂ 20.
Hafslo	1 134.20	3 814	Fjaler	505.36	3 721
Luster	1 537.63	2 845	Gaular	560.94	3 255
Lærdal	2 147.41	4 021	Førde	1 145.76	5 524
Sogndal	440.66	3 428	Gloppen	1 045.67	5 251
Aurland	1 455.95	2 203	Naustdal	519.96	3 528
Leikanger	465.13	2 473	Kinn	687.76	6 371
Balestrand	626.15	2 141	Bremanger	347.24	2 890
Vik	714.66	3 318	Selje	242.85	3 619
Kyrkjebø	667.00	2 565	Vågsøy (ytre Nordfjord)	79.35	3 276
Lavik	685.98	4 255	Davik	640.69	3 397
Gulen	629.89	4 974	Nordfjordeid	252.40	3 196
Askvoll	178.27	2 978	Innvik	1 761.82	7 071

Medisinalpersonalet var ifølge distriktslægenes opgaver følgende:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek.	Eksaminert apotek- personale.
1923	29	5	90	7	9
1924	29	7	87	7	7

Av lægene var 24 distriktslæger. Ved utgangen av 1924 fungerte distriktslægen i Gulen som fylkeslæge, senere har det vært distriktslægen i Sogndal.

Angående medisinalpersonalets og apotekenes fordeling på de enkelte lægedistrikter i 1923 og 1924 henvises til tabell 1 i hovedberetningene for disse år.

Sykehus. Ved utgangen av 1924 rådet man i fylket over følgende antall sykeplasser: På Lærdals sykehjem 5 senger for almindelig syke og 9 for tuberkuløse, Lavik sykehjem med 6 senger for almindelig syke og 11 for tuberkuløse, Høyanger sykehus med 6 senger for almindelig syke. I Måløy i Sør-Vagsøy er der et sykehus med rum til 10—12 syke, som egentlig er beregnet som epidemilasarett, men benyttes nu for størstedelen for innleggelse av smittsomme tuberkuløse (3 senger for alm. syke og 9 for tuberkuløse). Dessuten har man Vårsildfondets sykehus på Florø og Kalvåg med henholdsvis 35 og 9 plasser. Disse to sykehus har dog kun vært oppe i fisketiden.

Av tuberkulosehjem har man Askvoll med 12 plasser, Sandane i Gloppen med 14 plasser.

Der arbeides i fylket flere steder for opprettelse av mindre sykehus, således på Nordfjordeid og Balestrand, begge steder med støtte av Røde Kors. På Florø blir nu Vårsildfondets sykehus ominnredet og modernisert også med støtte fra Røde Kors. I Luster lægedistrikt ligger Lyster Sanatorium for tuberkuløse, som kan motta ca. 120 pasienter. Sanatoriet er opprettet av St. Jørgens hospital, Bergen, men driften bestrides i virkeligheten av staten med tilskudd pr. forpleiningsdag.

Spesifiserte opgaver over antall pasienter behandlet på de enkelte sykehus i fylket er meddelt i tabell 2 i hovedberetningen. Videre vil man i hovedberetnin-

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidefeber (paratyfus).	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.	Barselfeber.	Septiko- pyæmi.
1923.									
Hafslo	1-1	.	.	.	.	.	10	1	.
Luster	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Lærdal	.	.	.	5	7	1	.	1	-1
Sogndal	.	1	.	5	.	.	.	.	.
Aurland	.	1	.	1	.	1	.	2	.
Leikanger	.	2-1	.	2	.	9-1	.	.	2
Balestrand	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Vik	.	.	.	.	.	.	.	.	-1
Kyrkjebø	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Lavik	.	.	.	1	.	.	-1	.	.
Gulen	-1	1-1	.	4	.	.	.	3-1	1
Askvoll	.	.	.	.	.	.	.	1	.
Fjaler	1	.	.	.	.	.	.	.	.
Gaular	1	.	.	.	.	.	.	1	3-1
Førde	.	.	.	1	.	.	.	.	.
Gloppen	.	.	.	.	.	1	.	.	.
Naustdal	1	.	.	.	.	.	.	1-1	.
Kinn	.	.	.	.	40	.	.	.	4
Bremanger	.	.	.	.	12	.	.	1	3
Selje	.	.	.	.	.	.	.	1	2-3
Vågsøy (ytre Nordfjord)	5-1	.	1	8	70	.	3	.	.
Davik	.	.	1	.	.	1	.	1	.
Nordfjordeid	.	.	.	.	5	1	.	.	.
Innvik	.	.	.	.	.	16-3	.	.	.
Tilsammen	9-3	5-2	2	27	134	30-4	13-1	13-2	15-6
1924.									
Hafslo	.	.	.	.	3	.	.	2	.
Luster	.	.	.	.	4	.	.	.	.
Lærdal	.	.	.	.	110-2	.	.	1	2
Sogndal	.	.	.	.	30	3-1	.	.	.
Aurland	.	7	-1	.	87	-2	.	1	.
Leikanger	.	.	.	4	53	5	.	.	-1
Balestrand	.	.	.	1	8	.	.	.	-1
Vik	7	.	.	.	14	.	.	.	.
Kyrkjebø	.	.	.	.	89	10-1	.	.	.
Lavik	.	.	.	.	21	1	.	.	.
Gulen	.	1-1	.	.	2	8-1	.	.	1
Askvoll	1	.	.	.	4	.	.	.	.
Fjaler	4	.	.	1	18	3-1	.	.	.
Gaular	13	.	1	.	5	.	.	.	.
Førde	1	.	.	.	2	.	.	-1	.
Gloppen	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Naustdal	2	.	.	.	2	.	.	2	.
Kinn	4	.	.	2	10	3	5	.	2-1
Bremanger	6-1	.	.	.	.	.	.	1	1
Selje	2-1	.	.	.	75	.	.	.	.
Vågsøy (ytre Nordfjord)	.	.	.	.	9-1	.	2	.	.
Davik	.	.	.	.	14	.	.	.	1
Nordfjordeid	.	.	.	.	6	2	.	.	.
Innvik	2	.	1	.	2	9-2	.	2	.
Tilsammen	42-2	8-1	2-1	8	568-3	44-8	7	9-1	7-3

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallet efter streken

sykdommer. *)

Pemfigus (hos nyfødte).	Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akutte ka- tarrer i ånde- drettsorg.	Infuensa.	Lunge- betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutt diarré (kolerine).	Skjorbuk.
.	1	.	.	.	.	27	30	20.4	8	4	.	9	.
.	.	.	.	.	.	9.1	16	8.2	2	4	.	9.2	.
.	3	.	2	1	6	85.1	30	9	1	2	.	7	.
.	1	2	1	.	.	78.5	17	3	10.1	11	.	21	.
.	1	.	.	.	10	89.1	62	3.1	2	7	.	.	.
.	3	.	.	.	9	80	12	7.1	2	2	.	7	.
.	.	.	.	.	9	26.1	23	7	4	1	.	7	.
.	7	.	.	.	1	31.2	78	27.2	11	2	.	5	.
.	1	.	9	.	.	13	21	8.1	.	1.1	.	.	.
.	2	.	4	.	8	19.5	7	5.2	2	6	.	1	.
.	4	.	3	.	5	63.1	38	7	11	5	.	18	.
2	1	5	.	.	7	53.4	47.1	6.1	.	2	.	11.2	.
.	2.1	1	1	.	14.1	26.1	28.1	6.4	5	3	.	9	.
.	6	.	6	7	47	77.3	40	15.2	11	12	.	28	.
.	7	1	.	.	61.1	52.2	11.1	8.1	7	11	.	9	.
.	5	.	.	.	1	67.1	27	9.2	8	11	.	9	.
.	3	.	.	.	31.1	73.2	37.1	5.2	1	8	.	5	.
.	2	.	9	.	1	202.2	162.6	20.5	35.1	9	.	16.3	.
1	3	.	.	1	52	79.1	74	21	22	4	.	3.1	.
.	2	.	.	.	2	87.1	57	3.2	15	6	.	2	.
.	6	.	5	.	12	88	102.4	4	10	6	.	13	.
.	2	.	.	.	12	40	16	8.5	15	2	.	1	.
.	2.1	1	1	.	.	390.2	63	4.2	9	5	.	42	.
.	2	2	2	.	15	37	83.1	3.2	22	2	.	5	.
3	66.2	12	43	9	302.4	1791.36	1081.15	216.41	213.2	126.1	.	237.8	.
1	.	.	1	.	.	32	8	17.2	8	5	.	3	.
.	.1	.	.	.	.	5	29	4.1	5	4	.	2	.
1	3	.	2	.	.	107.3	3	2	5	1	.	11	.
.	2.1	.	19	.	2	76	8	5.1	3	5	.	20	.
.	.	.	.	.	.	184	62	6	5	2	.	125.2	.
.	3	.	6	1	.	90.1	.	12.1	4	2	.	6	.
.	2	.	2	.	.	9.1	.	3.1	6	1	.	5	.
.	5	5	2	1	39	47	33	3	9	2	.	15	.
.	1	.	.	.	.	170	8	2	1	2	.	27	.
.	3	.	.1	.	.	27.1	2	2.2	1	.	.	1	.
.	.	.	7	.	21	106.1	11	11	5	2	.	31	.
.	1	.	1	.	1.1	49.1	9	18.1	1.1	2	.	11	.
.	.	.	1	.	5	44	42.3	2.1	9	1	.	21.1	.
.	.	.	1	.	1	4.2	6	1	3	2	.	.	.
.	2	.	1	.	.	49.1	5	11.1	9	13	.	12	.
.	1	.	1	.	.	39.2	5	7	8.1	10	.	18	2
.	.	.	.	.	.	70.1	10	1	8	4	.	3	.
2	4	.	.	.	.	349.1	74.1	21.6	17	14	.	39.1	.
4 2	4	.	4	.	.	63	6	9.2	14	4	.	5	.
.	1.1	.	.	2	.	157.3	25	6.2	35	1	.	8	.
.	3	.	3	.	2	64.1	38	4.1	13	6	.	25.1	.
.	2	.	.	.	1	56	20.1	5.2	11	.	.	16	.
.	.	1	2	.	4	193	20	2	10	.	.	47.1	.
.	6	.	3	.	1	27.7	55	22	8	2	.	.1	.
8.2	43.3	6	50	4	77.1	2017.26	479.5	176.24	198.2	85	.	451.7	2

betyr antall døde.

gens tabell 3 finne opgave over behandlede lungetuberkuløse på Lyster Sanatorium og samtlige tuberkulosehjem i fylket.

Bad. Av bad fantes følgende i 1924: I *Førde* et dusj- og karbad med bra søkning, likeledes i *Sandane* og *Breim*. I *Stryn* er der et bad, men det blir lite benyttet. I *Måløy* er der bad i skolehuset, i *Fjaler*, *Vadheim* og *Høyanger* er der fabrikkbad, og i *Balestrand* er der anledning til å bade på gamlehjemmet. Vårsildfondets bad i Kalvåg er åpent i fisketiden, men det benyttes lite.

Vaksinasjonen har foregått omtrent overalt regelmessig, som oftest hvert annet år. Det nevnes fra Kinn at «vaksinasjonen støter på stadig mere uvilje og motstand. Hertil bidrar meget at distriktets kvaksalver, «naturlæge», klokker Andersen motarbeider i tale og skrift såvel vaksinasjon som serumsterapi og injeksjonsterapi i det hele. (Egenæs.)

Der blev i Sogn og Fjordane vaksinert i alt 374 personer i 1923 og 1753 i 1924. Der er ikke nogensteds iaktatt eftersykdom.

Fødsler. Ifølge fødselsregistrene blev der i 1923 født 2 032 levende barn og 43 dødfødte og i 1924 1 818 levende barn og 49 dødfødte. I jordmødrenes protokoller var der i 1923 innført 1 770 levendefødsler og 44 dødfødsler og i 1924 henholdsvis 1 618 og 45. Der skulde altså være blitt benyttet jordmor ved ca. 87 pet. av fødslene i 1923 og ved ca. 89 pet. av fødslene i 1924.

Dødsfall. Der blev i 1923 registrert 1 163 dødsfall og i 1924 1 087. Dødeligheten pr. 1 000 av den hjemmehørende befolkning var 12,6 i 1923 og 11,9 i 1924.

Distriktslægenes dødsårsakslisters omfattet i disse to år følgende antall døde:

	Bygder.	Byer.	Tilsammen.	Herav med kjent dødsårsak.		
				Bygder.	Byer.	Tilsammen.
1923.....	1 184	32	1 166	1 089	29	1 118
1924.....	1 031	8	1 039	992	8	1 000

Dødsfallenes fordeling på de forskjellige årsaker i 1923 og 1924 er meddelt i hovedberetningens tabell 4.

Sundhetstilstanden angis i beretninger for 1923 og 1924 å ha vært god. Bare fra *Vågsøy* meldes at der i 1924 var forholdsvis meget av sykdom.

De epidemiske sykdommers opptreden i de enkelte lægedistrikter vil ses av tabellen side 92—93.

Tyfoidfieber optrådte i 1923 med 9 tilfelle, hvorav 5 i *Vågsøy*. Smittekilde ukjent. I 1924 forekom 42 tilfelle, hvorav 13 i *Gaular*. I dette distrikt hadde der en tid gått meslinger og en lett diarréepidemi. En pike som hadde meslinger fikk også diarré og blev ordentlig syk, så læge blev hentet. Der blev påvist paratyfus, og ved yderligere undersøkelse blev konstatert 12 andre tilfelle. Sykdommen forløp hos alle lett. Skummet melk fra et smørmeieri blev ansett som smitekilden. Distriktslægen formoder at der har vært flere tilfelle av paratyfus blandt dem som hadde hatt diarré. I *Selje* gikk der i sommermånedene 1924 en temmelig utbredt, men mildt forløpende diarré. I oktober kom under lægebehandling to alvorligere tilfelle, som ved bakteriologisk undersøkelse viste sig å være paratyfus. Distriktslægen opplyser at han oppfattet den akutte diarré som en lett paratyfusedemi. I *Bremanger* forekom 6 tilfelle av tyfus med 1 dødsfall. Der er i dette distrikt funnet 2 bacillbærersker som det har vært umulig å få bacillfri.

Cerebrospinalmeningitt later til å optre endemisk i Underdal og Vassbygden i *Aurland*, hvor der i 1924 er anmeldt 7 tilfelle (1 dødsfall) mot 4

tilfelle (1 dødsfall) i 1923 og 10 tilfelle (2 dødsfall) i 1922. Der er i rapportene intet oplyst om mulige smitteforhold.

Difteri optrådte i 1923 med 30 tilfelle og i 1924 med 44 tilfelle, de fleste i *Innvik*, hvor der var 16 tilfelle med 3 dødsfall i 1923 i årets første halvdel og 9 tilfelle med 2 dødsfall i 1924. Fra *Høyanger*, hvor der i 1924 hadde gått en anginaepidemi, førtes smitte med arbeidere til *Lavik* og til *Sogndal*, og ved bakteriologisk undersøkelse i *Høyanger* fantes så difteribaciller hos flere. I *Gulen* var der i 1924 8 tilfelle, hvorav 6 i en familie hvor sykdommen hadde varet i 3 uker før lege blev hentet. Ved dennes ankomst var der to rekonvalesenter og fire patienter, hvoriblandt et barn som døde samme dag.

Meslinger var temmelig utbredt i 1924. Fra *Selje*, *Kyrkjebø*, *Aurland* og *Lærdal*, hvor der ikke hadde vært meslinger på lange tider, meldes at sykdommen var temmelig ondartet. Mange voksne var angrepet. Fra *Lærdal* er opført 2 dødsfall av meslinger; ingen av dem var lègebehandlet. I dette distrikt forekom mange otitter i tilslutning til sykdommen, hos 12 stykker måtte der foretas opmeisling. I 1923 var sykdommen lite utbredt, bortsett fra *Vågsøy*, hvor den forløp strengt og med mange komplikasjoner av bronkitter og bronkopneumonier.

Av spedalske er der i fylket 6, 2 i *Lavik*, 2 i *Gulen*, 1 i *Kyrkjebø* og 1 i *Davik*, samtlige glatte.

Tuberkulose. Fra en rekke distrikter meldes at tuberkulosen er i tiltagende. Bare fra *Luster* anføres at tuberkulosen synes å være i avtagende, idet der de siste år ikke har vært så mange nye tilfelle som før. Fylkeslægen anfører: «En årsak til denne stigning kan søkes i de ugunstige klimatiske forhold. Der

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt.						Dødsfall av lungetuberkulose.					
	1922		1923		1924		1922		1923		1924	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Hafslo	4	6	8	9	4	5	4	6	7	9	3	5
Luster	6	4	4	2	2	5	6	4	3	2	2	5
Lærdal	-	4	5	6	3	3	-	2	2	5	3	3
Sogndal	5	2	4	3	-	2	3	2	3	2	-	2
Aurland	3	3	3	5	5	4	3	3	1	2	3	4
Leikanger	-	4	1	-	1	3	-	3	1	-	1	2
Balestrand	2	9	2	1	-	1	1	8	1	-	-	-
Vik	8	7	3	2	-	-	8	4	2	1	-	-
Kyrkjebø	1	4	-	1	2	-	-	3	-	1	2	-
Lavik	5	16	5	9	4	7	2	15	4	9	4	6
Gulen	8	5	2	8	5	4	5	4	1	7	4	4
Askvoll	5	1	-	2	3	2	5	1	-	2	3	2
Fjaler	4	2	3	1	6	8	3	1	3	1	6	4
Gaular	4	4	-	7	5	5	3	4	-	6	3	2
Førde	5	4	2	4	4	1	3	2	2	2	2	1
Gloppen	2	5	-	9	5	8	2	5	-	8	5	7
Naustdal	3	3	4	5	2	5	1	2	2	3	2	3
Kinn	3	9	5	4	4	13	2	8	5	4	4	10
Bremanger	3	2	4	6	3	2	3	2	4	3	3	2
Selje	2	4	8	9	6	8	2	2	5	4	5	4
Vågsøy (ytre Nordfjord)	6	3	8	6	5	3	6	3	6	5	3	2
Davik	2	3	4	3	4	3	1	3	3	2	4	2
Nordfjordeid	2	6	2	2	1	7	2	6	2	2	-	5
Innvik	6	10	11	12	3	6	6	9	10	9	3	5
Tilsammen	89	120	88	116	77	105	71	102	67	89	65	80

har nu i 3 år vært et svært rått og fuktig klima med kolde, solfattige somrer, som meget vel kan ha bidratt til å aktivere latent tuberkulose. Men dessuten kommer nu efterhånden inn i protokollene en hel del eldre tilfelle som tidligere har gått for kronisk bronkitt. Distriktslægen i *Kinn* har nevnt dette. Distriktslægen i *Gloppen* har på uttrykkelig forespørsel svart at 3 av de nye var tidligere miskjente tilfelle, men han tilføier at tuberkulosen er i økning i distriktet. Jeg tror dog at stigningen for en del kanskje er mere tilsynelatende enn virkelig, så meget mere som en hel del av fylkets læger i den senere tid har gjennomgått kurser på Lyster sanatorium og derved fått skjerpet sin diagnostiske evne. Men stigning er der utvilsomt, hvad nu enn grunnen kan være. Fra *Leikanger* anfører distriktslægen at smitten i de fleste tilfelle kommer fra tjenestepiker eller gutter som kommer syke hjem, oftest fra Bergen. Fra disse sprer sykdommen sig videre.»

Fra *Balestrand* og *Innvik* nevnes at der har vært behandlet forholdsvis mange plevritter.

Ifølge tuberkuloseprotokollene blev der i 1924 anmeldt 306 tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 243 tilfelle i 1923 og 239 i 1922. Forholdet i de enkelte lægedistrikter i fylket vil ses av tabell 10 i hovedberetningen.

Oversikten s. 95 viser antall dødsfall av tuberkulose i de enkelte lægedistrikter i 1922—1924.

Av veneriske sykdommer blev der meldt følgende antall tilfelle i 1923 og 1924:

Lægedistrikter.	Syfilis erhvervet.		Gonorré og uretritt.		Lægedistrikter.	Syfilis erhvervet.		Gonorré og uretritt.	
	1923	1924	1923	1924		1923	1924	1923	1924
Luster	-	-	-	1	Naustdal	-	-	-	1
Lærdal	-	-	2	-	Kinn	-	-	-	6
Leikanger	-	-	3	-	Bremanger	-	1	-	-
Balestrand	1	1	1	-	Selje	-	-	1	-
Vik	-	-	1	-	Vågsøy (ytre Nordfjord)	-	1	-	-
Kyrkjebø	1	-	-	-	Nordfjordeid	-	-	3	1
Gulen	-	-	1	-					
Fjaler	-	-	-	1	Tilsammen	2	3	13	10
Førde	-	-	1	-					

Fra *Sogndal*, *Aurland*, *Lavik*, *Askvoll*, *Gaular*, *Gloppen*, *Davik* og *Innvik* distrikt er der ikke meldt noget tilfelle av venerisk sykdom i disse 2 år.

Av skabb blev der meldt 134 tilfelle i 1923 og 167 i 1924.

Om dødsfall på barselseng og antall obstetrisiske operasjoner utført av læger i 1923 og 1924 henvises til kap. 15 i hovedberetningene for riket for disse år.

Hygieniske forhold m. m. *Lærdal*: De hygieniske forhold er gjennomgående gode. Boligene er dog mangesteds yderst dårlige; små, lavloftete, trange hytter er ofte opholdssted for store familier. Selv ved nybygging blir husene ofte upraktiske og lite hygieniske. Mangelen på trematerialer i distriktet bærer sikkerlig stor skyld for de dårlige boliger. Alt bygningsmateriale må kjøpes langveisfra og fordyres derved betydelig. Befolkningens vesentligste levevei er jordbruk; for Lærdals vedkommende gir utleie av laksefiskerettigheter en betydelig

inntekt, og i sommermånedene er derved også en del beskjeftiget som kleppmenn. Av industrielle anlegg er der ett: Tyin kraftanlegg i Årdal, som beskjeftiger ca. 150 arbeidere, som praktisk talt alle er hjemmehørende i Årdal. De økonomiske forhold er etter vestlandsforhold i det store og hele nokså gode; folket er nøisomt og nytter jorden godt. For manges vedkommende byr dog vintermånedene på for liten beskjeftigelse; den gamle ferdighet i og interesse for de forskjellige husflidsgrener er der praktisk talt intet igjen av, hvad der av mange grunner er meget å beklage. Levemåten er til dels nokså gammeldags, matstellet mange steder mindre godt, kaffe og «finbrød» utgjør en altfor stor del av næringen. Fisk og vegetabilsk føde brukes lite. (R. Christophersen.)

Luster: Folk står sig gjennomgående godt. De har gode hus, og kosten er god. På de litt større gårder er det blitt nokså almindelig å holde hjemmeku, og på de mindre gårder og husmannsplasser blir det mere og mere skikk å holde hjemmegeit. (A. E. Kvamme.)

Sogndal: Såvel utstyr og vedlikehold som renhold av skolehusene har ikke vært det beste. Herredsstyret har dog stillet sig meget velvillig til helserådets krav og har bevilget adskillig til utbedring av husene. Det synes også som om renholdet er blitt bedre. (L. Trædal.)

Leikanger: De hygieniske og sanitære forhold kan ikke ventes å bedres i denne økonomiske depresjonsperiode. Den personlige renslighet står heller ikke høit. Hvad levemåten angår er her liten forandring; at den ikke er hensiktsmessig viser tenneses tilstand. Det er dessverre almindelig at ungdommen har dårlige tenner, og da tannlægebehandlingen blir for kostbar for folk flest, blir det til det at de foretrekker å få tennene uttrukket, hvorefter de reiser til Bergen for å få innsatt nye. Ja, det hører endog til dagens orden at mødrene kommer med sine 9—10-års barn for å få fjernet deres blivende tenner. Og det ser ut til å bli verre år for år. (F. A. Heiberg.)

Kyrkjebø: De hygieniske forhold er gode. I Vadheim, hvor der er en elektrokjemisk fabrikk, har de fleste gifte arbeidere egne hjem. Også i Høyanger er der med støtte fra fabrikkene bygget en del egne hjem, og boligforholdene derinne er dessuten adskillig bedret ved opførelse av nye hus bygget av fabrikkene for bortleie til arbeiderne. Da en del av den nye private bebyggelse var henvist til å hente drikkevann fra elven, hvis vann var utsatt for å forurennes, gikk kommunen i gang med anlegg av vannledning og kloakk i vedkommende bygningsstrøk. (H. Daae.)

Lavik: De hygieniske forhold er, hvor der er nye hus, upåklagelige; i de gamle trange beboelseshus er, som rimelig er, forholdene dårligere. Man merker stigende sans og interesse for almindelig renslighet. Skolene har sikkert gjort et godt opplysningsarbeide på det felt. Levemåten er meget enkel, men gjennomgående kraftig nok. (O. Hytta.)

Gulen: De hygieniske forhold i hjemmene er bedre enn før. Renslighet og frisk luft settes mere pris på etterhvert, og nye rummelige boliger bygges på flere steder. (J. F. Nielsen.)

Fjaler: Boligforholdene er vekslende, i det store og hele bra. På gårdene finnes ikke så få av de gamle røkstuer med vedovn og ventilasjon midt i taket. For øvrig finnes en hel del nyere bygninger. Levemåten er i almindelighet nøktern og sparsommelig. Av nydelsesmidler tilberedes hyppig hjemmebrygget øl og fruktvin. (N. Tørlen.)

Askvoll: Boligforholdene bedres jevnt i distriktet. (A. Fortun.)

Førde: Boligforholdene må sies å bedres jevnt. Utskiftning medfører ofte at gamle hus nedrives, og de erstattes da med nyere og bedre. Jordbruk er hoved-

næringen for den alt overveiende del av befolkningen; der er ivrig nydyrkning, ikke minst i Jølster herred. Ved siden herav drives i visse strøk adskillig forretning med tønner og tønnestaver. Gjennomgående kraftig levemåte, men kosten er ofte ensformig, for meget salt og tungt fordøielig føde, hvad der vel er årsak til de tallrike fordøielsessykdommer. (T. Bydal.)

Naustdal: De hygieniske forhold synes å være middels gode. Der bygges en del nye hus, og disse er gode, de gamle derimot trange og ofte trekkfulle. Maten tilberedes ofte i samme rum hvor man sover. (L. Ø. Krog.)

Selje: Boligene er gjennomgående gode; svært mange har bygget sig nye våningshus i den «gode» tid. Men husene er for en stor del overbefolket, idet gifte sønner og døtre ofte blir boende i fedrehjemmet med sine familier. De hygieniske forhold for øvrig er omtrent som ellers på Vestlandet. Rensligheten er gjennomgående god, om den enn mange steder gir meget tilbake å ønske. Spesielt er det vanskelig å få isolert de tuberkuløse på en betryggende måte, uten å virke altfor rigorøs. (H. Hognestad.)

Gloppen: De hygieniske forhold er jevnt gode. Levemåten er god og tilstrekkelig. Boligene er gjennomgående gode og rummelige. Distriktet er et utpreget jordbruksdistrikt. Her drives adskillig tønnefabrikasjon, til dels som hjemmeindustri om vinteren. (H. Eriksen.)

Innvik: De hygieniske forhold er svært varierende, men jevnt over gode. I de senere år har man merket stor fremgang, og fortsetter denne, vil distriktet snart stå høit. Levemåten er middels. Meieriene tar hovedmassen av melken, og margarin kjøpes igjen. Boligene er på de aller fleste steder, med undtagelse av i Hornindal, vakre, hyggelige og renslige, værelsene lyse og luftige. (S. Bøyum.)

XV. Møre fylke.

Fylket er delt i 31 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde vil fremgå av følgende oversikt:

Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. ¹ / ₁₂ 20.	Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. ¹ / ₁₂ 20.
Ålesund stadsfysikat ...	2.14	16 412	Eid	554.07	3 864
Kristiansund stadsfysik.	8.80	15 198	Grytten	1 044.48	3 732
Vanylven	302.61	3 108	Nesset	936.91	3 249
Sande	166.27	3 179	Molde	271.83	7 628
Herøy	140.05	4 531	Bud	525.51	9 533
Ulstein	182.61	4 646	Kvernes	219.88	7 183
Volda	520.59	5 675	Gjemnes	470.27	5 235
Ørsta	365.01	4 042	Tingvoll	431.89	4 014
Hjørundfjord	479.11	1 960	Sunnal	1 637.90	2 787
Stranda	1 093.27	4 042	Surnadal	870.52	2 900
Norddal	947.67	2 494	Stangvik	510.99	2 168
Ørskog	461.90	4 366	Rindal	606.30	2 363
Skodje	258.33	3 310	Aure	505.49	3 199
Borgund	225.31	11 358	Halsa	590.28	4 939
Haram	106.36	4 607	Edøy	273.93	3 662
Vestnes	351.61	4 007			

Medisinalpersonalet var ifølge distriktslægenes opgave:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek.	Eksaminert apotek- personale.
1923.....	51	20	111	9	25
1924.....	52	20	118	9	26

Av lægene var 2 stadsfysikus og 28 distriktslæger. Distriktslægestillingen i Skodje var ikke besatt ved utgangen av 1924. Distriktslægen i Molde fungerer som fylkeslæge.

Angående medisinalpersonalets og apotekenes fordeling på de enkelte lægedistrikter i 1923 og 1924 henvises til tabell 1 i hovedberetningen for disse år.

Sykehus: Av sykehus hadde man ved utgangen av 1924: Ålesunds kommunale sykehus og epidemilasarrett med 70 senger, Møre fylkessykehus, Molde, med 70 senger og Kristiansunds kommunale sykehus med 96 senger, hvorav 40 for epidemisk syke. I Molde finnes dessuten St. Sunniva katolske sykehus og på Setnesmoen i Grytten et militært sykehus, som dog bare brukes under våbenøvelsene.

Tuberkulosehjem. I fylket var der ved utgangen av 1924 5 tuberkulosehjem med tilsammen 119 plasser: Romsdals fogderis tuberkulosehjem i Vestnes (21), Vonheim i Tingvoll (42), Volda tuberkulosehjem (14), Haukås i Ørskog (29) og Kringsjå tuberkulosehjem, Ålesund (13). Det siste, som er opprettet av Ålesunds sanitetsforening, blev innviet i juli 1924.

Ved Molde ligger Reknes tuberkulosesanatorium og Reknes barnesanatorium med plass til vel 100 faste pasienter foruten en del ambulerende. Disse siste tilbringer dagen på sanatoriet som regulære pasienter, men sørger selv for natteløsji. Denne ordning benyttes vesentlig av pasienter som har sitt hjem i Molde.

Spesifiserte opgaver over antall pasienter behandlet på fylkets sykehus er meddelt i tabell 2 i hovedberetningen for riket. Likeledes vil man i hovedberetningens tabell 3 finne opgave over behandlede lungetuberkuløse på Reknes sanatorium og på 4 av tuberkulosehjemmene. For det 5te tuberkulosehjem, Kringsjå, er sykelliste ikke innkommet for 1924.

For tuberkulosestruede barn blev der i mars 1924 åpnet Bønørve barnehjem med plass for 30 barn. Det er opprettet av Ålesunds tuberkuloseforening, med støtte fra Nationalforeningen.

I Bolsøy ligger Møre fylkes sinnssykeasyl Opdøl med plass til 110 pasienter.

Bad. I *Ålesund* finnes 2 badstuebad og 1 karbad foruten dusjbad ved folkeskolen. I *Kristiansund* har man et kar-, dusj- og dampbad, og i *Molde* er folkeskolens bad også åpent for publikum. I *Sjøvde* er der et skolebad som også blir benyttet av andre enn elevene ved skolen, i *Stranda* et folkebad med god søkning, i *Tresfjord* i Vestnes er der kommet i stand et bad ved distriktslæge Rømekes legat, og i *Volda* er der en privat badeinnretning med 3 karbad og et lite dampbad. I *Aure* er der en badstue som drives av stedets ungdomslag, og i *Grytten* er der bad ved det militære sykehus på Setnesmoen.

Vaksinasjon. I Møre blev der i 1923 vaksinert 3 228 og i 1924 3 827.

Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen er ikke meldt i disse to år.

Fødsler. Ifølge fødselsregistrene for Møre fylke blev der i 1923 født 3 624 levende barn og 70 dødfødte og i 1924 3 600 levende og 76 dødfødte.

I jordmorprotokollene var der i 1923 innført 3 396 levende fødsler og 80 dødfødsler og i 1924 henholdsvis 3 402 og 68. Der skulde altså i Møre fylke

gjennemsnittlig være benyttet jordmor ved 94 pet. av samtlige fødsler i 1923 og ved 94 pet. av fødslene i 1924.

Dødsfall. Der blev i 1923 registrert i alt 2 100 dødsfall, 1 644 i bygdene og 456 i byene. I 1924 var de tilsvarende tall 1 464 i fylkets bygder og 371 i fylkets byer, tilsammen 1 835. Dødeligheten pr. 1 000 av den hjemmehørende folke- mengde var 12,9 i 1923 og 11,2 i 1924.

Distriktslægenes dødsårsakslistor omfattet følgende antall dødsfall i 1923 og 1924:

	Bygder.	Byer.	I alt.	Herav med kjent årsak.		
				Bygder.	Byer.	I alt.
1923.....	1 673	447	2 120	1 616	446	2 062
1924.....	1 439	375	1 814	1 376	370	1 746

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidefeber (paratyfus)	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.
1923.							
Ålesund stadsfysikat	2	-	-	135-2	-	22-2	-
Kristiansund stadsfysikat	8	-	-	27	1	31-2	-
Vanylven	- 1	-	-	-	-	-	-
Sande	-	-	-	-	-	3	-
Herøy	-	-	-	1	-	1	-
Ulstein	-	-	-	-	-	-	7
Volda	-	-	-	9	-	1	-
Ørsta	-	-	-	-	-	-	-
Hjørundfjord	-	1	-	-	-	-	-
Stranda	-	-	-	10	6	1	-
Norddal	-	-	-	-	-	12	-
Ørskog	-	-	-	-	-	2	-
Skodje	-	-	-	-	-	-	-
Borgund	-	-	-	17	-	9	4
Haram	-	-	-	-	3	16-1	-
Vestnes	-	-	-	3	6	-	-
Eid	-	-	-	-	-	-	-
Grytten	-	-	-	-	1	-	-
Neset	-	-	-	26	1	7 1	-
Molde	-	-	-	30	-	-	3
Bud	-	-	- 1	22	8-3	10-2	-
Kvernes	3	-	-	2	35-1	5	-
Gjemnes	-	-	-	-	-	16	-
Tingvoll	-	-	-	5	-	-	-
Sunndal	-	-	-	-	-	-	-
Surnadal	-	-	-	-	-	-	-
Stangvik	-	-	-	-	-	-	-
Rindal	-	-	-	-	-	-	-
Aure	-	-	-	-	9	-	-
Halsa	1	-	1	-	3	1	-
Edøy	-	-	1	-	10	-	-
Tilsammen	14-1	1	2-1	287-2	83-4	137-8	14

*) Tallene foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallene efter streken betyr

Angående dødsfallenes fordeling på de forskjellige årsaker i 1923 og 1924 henvises til tabell 4 i hovedberetningene for riket for disse år.

Sundhetstilstanden angis i lægenes beretninger som god i 1923 og meget god i 1924. I sistnevnte år optrådte der i fylket ingen epidemier av betydning undtagen i Ørsta, hvor sundhetstilstanden betegnes som nokså dårlig, da der særlig i den første og siste tredjedel av året hersket en voldsom kusmaepidemi. De epidemiske sykdommers utbredelse i de enkelte distrikter vil ses av nedenstående tabell og tabellen side 102 og 103.

Tyfoïdfeber. I Kristiansund, hvor der i de senere år stadig har vist sig paratyfus, optrådte også i 1923 8 tilfelle, hvor smitten ikke kunde føres tilbake til melk fra Ørlands meieri, som tidligere har vært smittekilde, men sannsynligvis skyldtes bacillbærere. Også i 1924 forekom i Kristiansund sporadiske tilfelle av paratyfus i de fleste måneder, i alt 16 tilfelle, alle forholdsvis lett forløpende. Smittekilde kunde ikke påvises. Dette år optrådte også 12 tilfelle

sykdommer *).

Barsel-feber.	Septiko-pyæmi.	Pemfigus (hos nyfødte)	Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste	Akutte katar-rer i ånde-dreftsorgan.	Influenta.	Lunge-betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutt diarré (kolerine).	Skjørbuk.
2-2	1	-	11	3	9	1	68-2	421-7	496-1	68-15	67-2	46	-	254-1	-
2-2	2-2	-	15	-	30	14	2	540-6	330-2	52-7	36-1	21-1	-	131-2	-
-	1-1	-	-	-	1	-	12-2	11	37	6-1	7	-	-	1	-
1	-	-	3	-	5	-	5	50	23	13-3	4	-	-	20	-
2	-	-	5	-	2	-	52-7	107	87-1	7-1	22	1	-	25	-
-	-1	-	3	3	-	-	54-3	151-2	24	11-3	35-1	5	-	13	-
-	-	-	4	21	9	-	5	284-1	210-2	1-1	36-1	10-2	-	119	-
-	-	-	-	4	2	-	14-3	89	25	-2	6	1	-	18-1	-
-	-	-	1	-	1	-	8	3	22	1-1	3	2	-	-	-
-	-1	-	1	-	2	-	53-1	70-1	49	13-3	4	5	-	23	-
-	-	-	-	-	1	-	22	64	72	1	7	3	-	15	-
-	-1	-	-	-	-	-	-	43-1	133-3	1-1	4-1	3	-	13	-
-	-	-	-	-	-	-	-	35	77	-	4	1	-	3	-
1	2-2	-	6	9	2	2	37	102-8	90	14-5	35	9	-	20-2	-
3	1	-	2	-	-	-	29-1	66-3	175	10-1	38	12	-	43	-
2	3-2	-	2	-	1	1	46-2	108-1	44	11-4	9-2	6	-	17	-
-	-	-	-	-	1	-	2	11-1	20-1	4	3	-	-	1	-
-	-	-	2	-	4	-	5	80-1	84	12-2	10	7	-	22-1	-
-	2 2	-	-	3	5	4	18-1	43-5	53-1	32	10	5	-	1	-
-	1-1	-	3	-	5	-	32-1	344-4	414-4	10	23	1	-	36-2	-
2	-	1	4-1	-	2	2	42-5	170-6	55	52-4	16-1	10-1	-	35-3	-
2	-	-	5	-	14	-	1	86-8	22	8-5	34-1	10	-	1-1	-
-	1 1	-	-	-	-	-	85-1	10-4	364 6	7-3	5-1	1	-	-	-
-	-	-	-	2	-	8	47	117	52	12	10	3	-	7	-
-	-	-	-	-	-	15	-	13-1	49	3	5	3	-	6	-
-	-	-	2	-	8	33	73-1	90-4	44	14	-	6	-	4	-
1	-	-	-	-	4	-	1	24-1	21	1	8	1	-	9	-
-	-	-	-	-	-	1	-	78	58	5	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	17	43	37	16-3	5	2	-	11	-
-	1-1	-	1	6	-	-	24	146	41-1	16-1	10	-1	-	9	-
-	-	-	1-1	-	3	-	29-1	52-3	47-1	2-1	6	5	-	8	-

18-4 15-15 1 71-2 51 110 81 783-31 3451-68 3255-23 403-67 462 11 179-5 - 865-13 -

antall døde.

av tyfus, hvorav 9 tilfelle i 2 familier, som delte kjøkken, bodde trangt med stor barneflokk og hadde liten sans for renslighet, så smitten fikk anledning til å spre sig. Det første tilfelle var smittet utenbys. Fra Kristiansund førtes smitten til *Kvernes*, hvor der i 1923 var 3 og i 1924 4 tilfelle. I fylket for øvrig optrådte bare spredte tilfelle av tyfoidfeber med ukjent smittekilde.

Skarlagensfeber forekom både i 1923 og 1924 som mildt forløpende epidemier i *Molde*, *Neset*, *Ørsta*, *Kvernes* og *Bud*, hvor distriktslægen anfører at tilfellene var så lette at der ikke søktes læge undtagen for enkelte tilfelle av efter sykdom. Sykdommen spredte sig derfor hurtig og umerkelig over hele Aukra sogn, hvor den i enkelte skolekretser optrådte næsten i hvert hjem, så skolene måtte stenges en tid. (P. Rambech.)

Difteri er anmeldt med spredte tilfelle i begge år, mest i vintermånedene. Sommeren 1923 gikk den i *Gjemnes* som en meget lett, men vidt utbredt epidemi, som først opdagedes ved et par alvorligere tilfelle med dødelig utgang. Der blev

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidfeber (paratyfus).	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.
1924.							
Ålesund stadsfysikat	4	.	.	17	.	23-4	.
Kristiansund stadsfysikat	28	.	.	46	.	5	1
Vanylven	-1	.	.	.	1	1	.
Sande	.	.	.	1	1	6-1	.
Herøy	.	.	.	5	.	.	.
Ulstein	1	.	.	.	.	.	.
Volda	.	.	.	1	.	.	.
Ørsta	.	.	.	12	8	.	.
Hjørundfjord	.	.	.	.	.	.	.
Stranda	.	.	.	.	.	.	.
Norddal	.	.	.	.	.	.	.
Ørskog	.	.	.	.	.	1	.
Skodje	.	.	.	2	.	.	.
Borgund	.	.	.	8	1	3-1	.
Haram	.	.	.	1	.	1-1	.
Vestnes	.	.	.	2	.	.	.
Eid	.	.	.	.	1	.	.
Grytten	.	.	.	.	2	.	.
Neset	.	.	.	15	.	.	.
Molde	.	.	.	16	.	.	.
Bud	1-1	.	.	8	.	.	.
Kvernes	4	.	.	3	3	7	.
Gjemnes	1	.	.	.	.	3-2	.
Tingvoll	.	.	.	.	.	.	.
Sunndal	.	.	.	.	.	.	.
Surnadal	.	.	.	.	.	1	.
Stangvik	.	.	.	.	.	.	.
Rindal	.	.	.	.	.	.	.
Aure	2	.	.	2	.	.	.
Halsa	.	3	.	4	.	.	.
Edøy	.	.	.	3	1	.	.
Tilsammen	41-2	3	.	146	18	51-9	1

*) Tallene foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallet efter streken betyr

tatt talrike halsprøver, skolen lukkedes før en tid, og epidemien stanset forholdsvis snart. Lægens arbeide blev vanskeliggjort ved befolkningens frykt for isolasjon. (Th. Østrem.)

Kikhoste holdt sig i 1924 i Vestnes sågodtsom hele året og var i 1923 temmelig utbredt i en rekke distrikter, Aure, Surnadal, Tingvoll, Kvernes.

Av spedalske finnes 1 i Vatne. I 1923 blev i Edøy påvist 1 nytt tilfelle (knutet form), som blev innlagt på Pleiestiftelsen i Bergen.

Tuberkulose. Fra en rekke distrikter meldes at tuberkulosen synes å tilta (Ulstein, Stranda, Gjemnes, Halså, Stangvik og Surnadal.) I Gjemnes møter ikke alltid arbeidet til sykdommens bekjempelse den rette forståelse. Således vekker en påtenkt skoleundersøkelse adskillig engstelse hos foreldre og skoleautoriteter, som spør om barna ved sådan risikerer å bli undersøkt flere ganger. I Eide i Gjemnes herred er 3 pct. av befolkningen under behandling. (Th. Østrem.) I Sande er folk meget redde for å få diagnosen stillet og er ikke så forsiktige som

sykdommer. *)

Barsel-feber.	Septiko-pyæmi.	Pemfigus (hos nyfødte).	Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akutte katar- rer i ånde- dretsorgan.	Influensa.	Lange- betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutt diarré (kolerine).	Skjorbuk.
1	3-5	-	16-1	8	11	80	34	445-5	125	90-7	94-2	42	-	169-1	-
-	-1	4	10	1	23	121	14	884-6	225-1	67-9	36-1	14	-	320-6	-
-	-	1	-	-	-	-	-	28	5	4-1	12	11	-	8-1	-
-	-	-	2-1	-	1	-	-	78-1	13	5-1	15	2	-	11	-
2	1-1	-	2-1	-	1	5	4	80-6	41	10	12	4-1	-	16	-
1	-	-	1	-	-	-	1	45-2	25	5	21	9	-	9	-
2	-	-	-	-	10	-	4	244-3	63	-	24	6	-	33-2	-
2	2	1	2-1	-	2	7	-	101-2	5	12-1	16	12	-	24	-
-	-	-	-	-	-	-	1	16-2	4	5-1	4	2	-	6	-
-	-	-	4	-	2	-	7	49	30	14-2	8	15	-	31-1	-
-	-	-	1	-	3	-	1	33	8	4-1	18	1	-	20	-
-	-	-	-	-	-	-	1	64	8	-1	7	2	-	16	-
-	-	-	3	-	-	-	-	50-1	2	2-1	5	3	-	9	-
1	1-1	-	9	-	3	28	19-1	124-6	13	22-6	32-1	15	-	30	-
2	-2	-	9	-	-	-	26-1	47-3	-	6	14-1	7	-	69	-
4	-	-	1	-	-	2	31-1	82	10	12-2	15	3	-	27-1	-
-	-1	-	1	-	-	-	-	4-1	3	3-2	8-1	1	-	-	-
-	-	-	-	-	1	7	5	96	2	9-1	9	5	-	26	-
-	-	-	-	-	2	2	-	70-2	7	6	5	1	-	10-3	-
1-2	-1	-	3	3	3	1	28-1	276-2	114-1	13-1	17	5	-	41	-
-1	-	2-2	6	-	1	10	4-1	142-1	19	32-8	21	13	-	48-3	-1
2	-	-	6	1	2	45	2	170-1	34	22-3	36	19	-	19	-
-	1-2	-	-	-	1	9	-	-	52	-	2	6	-	-	-
-	-	-	1	-	-	14	-	64	26	14-5	6	3	-	20	-
-	-	-	2	-	-	2	-	30	13	-	9	3	-	4	-
1	-	-	1	-	2	20	-	63-2	9	19-1	7	-	-	11	-
1	-	-	-	-	-	2	-	47-2	3	1	14	2	-	12-1	-
-	-	-	1	-	1	10	-	110	13	5	3	2	-	25	-
3	1-1	-	-	-	2	2	13	82-3	24	10-1	-	2	-	29-1	-
1-1	-	-	1	-	-	2	-	129-2	8	16	19	4	-	68	-
-	-	-	1	2	1	1	-	100-4	21	5	14-1	-	-	9	-
24-4	9-15	8-2	83-4	15	72	370	195-5	3753-57	925-2	413-55	503-7	214-1	-	1120-20	-1

antall døde.

de burde være. Man søker å skjule sykdommen, naboen må ikke få vite at man har tuberkulose. (*O. Silseth.*) I *Stranda* distrikt er sykdommen like utbredt i alle 3 herreder. På fjellgårdene var tuberkulose tidligere sågodtsom ukjent, men nu forekommer den ofte, og forløpet er til dels rapid. Årsaken til den nokså store utbredelse er dels å søke i at en hel del tilfelle av gammelmannstuberkulose ikke før er påvist og dels i dårlig levemåte. (*O. Torgersen.*) I beretninger fra *Haram* og *Grytten* angis at tuberkulosen synes å være i avtagende. Alle 5 tuberkulosehjem er overfylt.

Ifølge tuberkuloseprotokollene blev der i Møre i 1924 anmeldt 556 tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 560 tilfelle i 1923 og 536 tilfelle i 1922. Forholdet i de enkelte distrikter vil ses av tabell 10 i hovedberetningen for riket.

Følgende oversikt viser antall dødsfall av tuberkulose i de enkelte lægedistrikter i 1922—1924:

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt						Dødsfall av lungetuberkulose					
	1922		1923		1924		1922		1923		1924	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Ålesund stadsfysikat	16	14	15	19	13	18	10	11	13	11	8	16
Kristiansund stadsfysikat	15	28	22	31	17	14	11	25	15	27	15	8
Vanylven	4	4	4	-	3	3	3	4	3	-	3	3
Sande	2	6	3	5	2	2	2	5	2	4	2	2
Herøy	4	8	7	5	2	2	3	7	4	5	2	2
Ulstein	3	1	3	2	5	3	2	1	1	2	3	2
Volda	5	7	11	7	4	8	3	7	6	5	3	7
Ørsta	5	8	3	2	6	-	3	8	2	-	4	-
Hjørundfjord	2	1	2	2	2	1	2	1	1	2	2	-
Stranda	3	1	4	4	5	6	1	-	2	2	5	6
Norddal	-	1	2	2	3	-	-	-	2	2	3	-
Ørskog	6	5	4	12	3	5	6	3	3	9	3	4
Skodje	-	-	-	-	6	3	-	-	-	-	4	2
Borgund	13	17	8	7	7	11	8	13	5	4	3	7
Haram	3	5	3	2	-	3	2	5	3	2	-	2
Vestnes	4	4	11	7	5	8	4	4	7	6	5	5
Eid	6	5	5	6	6	6	4	3	2	3	6	6
Grytten	5	2	1	3	1	1	2	2	1	1	1	1
Neset	3	6	4	5	2	2	3	6	4	2	2	2
Molde	14	14	5	8	6	6	12	12	4	6	4	5
Bud	12	14	11	10	11	11	12	12	6	6	8	10
Kvernes	6	12	15	17	5	9	4	11	12	13	3	7
Gjemnes	5	6	5	13	6	8	4	5	5	10	5	5
Tingvoll	5	19	6	7	4	10	5	17	6	7	4	10
Sunnadal	4	5	-	-	2	4	4	4	-	-	1	4
Surnadal	2	3	6	3	3	-	2	2	2	3	2	-
Stangvik	2	2	2	2	3	4	2	2	-	-	3	4
Rindal	2	3	2	3	2	-	2	1	2	3	2	-
Aure	2	4	8	4	4	4	1	3	6	3	3	4
Halsa	4	6	6	13	12	11	3	4	3	11	11	10
Edøy	5	6	11	3	4	5	5	4	8	3	3	3
Tilsammen	162	217	189	204	154	168	123	182	132	152	123	137

Av veneriske sykdommer blev der meldt følgende antall tilfelle i 1923 og 1924. (Se tabellen neste side.)

Fra *Hjørungfjord*, *Stranda*, *Ørskog*, *Eid*, *Stangvik* og *Aure* distrikter er der ikke meldt noget tilfelle i disse to år.

Av s k a b b blev der av lægene meldt 110 tilfelle i 1923 og 96 tilfelle i 1924.

Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.		Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.	
	1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924		1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924
Ålesund stadsfysikat ..	2	7	34	33	-	3	128	126	Nesset.....	-	-	-	-	-	-	-	1
Kr.sund stadsfysikat ..	-	-	11	19	-	-	59	61	Molde.....	-	-	-	-	-	-	1	7
Vanylven	-	-	-	-	-	-	-	1	Bud	-	-	-	-	-	-	1	1
Sande	-	-	-	-	-	-	1	2	Kvernes	-	1	-	1	-	2	-	7
Herøy	1	-	-	-	-	-	6	2	Gjemnes	-	-	1	-	-	-	-	5
Ulstein	-	-	-	1	-	-	4	4	Tingvoll	-	-	-	-	-	-	-	2
Volda	-	-	4	1	-	-	4	4	Sundal	1	-	-	-	-	-	-	-
Ørsta	-	-	-	1	-	-	1	1	Surnadal	-	-	-	-	-	-	-	8
Norddal	-	1	-	-	-	-	2	-	Rindal	-	-	-	-	-	1	-	-
Skodje	1	-	-	-	1	-	-	-	Halsa	-	-	3	-	-	2	-	-
Borgund	-	-	-	-	-	-	9	9	Edey	-	-	-	-	-	-	-	3
Haram	-	-	-	1	-	-	1	-									
Vestnes.....	-	1	-	1	-	1	1	1	Tilsammen	5	10	49	62	1	6	216	246
Grytten.....	-	-	-	-	-	-	1	1									

Angående dødsfall på barselseng og obstetrisiske operasjoner utført av læger i 1923 og 1924 henvises til kap. 15 i hovedberetningene for riket for disse år.

Hygieniske forhold m. m. *Sande*: Hustypen i distriktet er hus på 1½ etasje med små, trange rum. Som følge av dårlig plass blir også hygienien mindre god. Det synes dog som de hygieniske forhold er adskillig bedre på de steder hvor der finnes elektrisk kraft til lys og kokning. Den yngre generasjon har i det hele tatt mere sans for personlig hygiene enn den eldre. Fiskeri er hovednæringsvei i distriktet; her utrustes motorbåter for Ishavet og Finnmarken. Om sommeren arbeides der på de små gårder, som gjerne har et par kyr og noen sauer og geiter. Hønsehold er fremelsket i betydelig grad og lønner sig godt. Kosten er især fiske- mat, sild og salt kjøtt. I sildetiden lever fiskerne mest på kaffe og brød. I torsketiden er det langt bedre; da bor de som regel på land om natten og får kokt mat når de kommer fra havet om kvelden. Torskefisket byr således i hygienisk henseende på langt større fordeler enn sildefisket, i hvilken tid fiskerne utelukkende er henvist til sine lugarer, hvor de både skal spise og sove når de engang får tid. Sengklærne i kjøene blir våte og fuktige, og der blir sjelden tid og anledning til å tørke eller lufte dem. (O. Silseth.)

Herøy: Den økonomiske evne, som i de første år efter krigen var mindre god, blev på grunn av det gode fiske betydelig bedret. Levemåten er god; den almindeligste føde er fisk i enhver form, mens kjøtt er mere sjeldent, et forhold, som naturlig skriver sig fra den store prisforskjell på fisk og kjøtt. Melk er der lite av, idet de som har nogen jordvei ikke produserer mere melk enn de selv behøver, og knapt nok det. Melk fås da også i stor utstrekning fra Ålesund og selges efter en pris som ligger betydelig over bypriser. Havre brukes meget, i velling, supper og flatbrød, da det praktisk talt er det eneste korn som dyrkes her. Brødkornet er for det meste hvete samt rug. Poteter anvendes også meget. Foruten til kokt mat brukes de til bakning av «potetesballe», noget som finnes på alles bord og til alle måltider. Ved siden av selfangsten i Ishavet, som stadig øker og tiltar i betydning for distriktet, er fiskeri den eneste næringsvei av betydning. Efterat fisket her er slutt om våren, reiser mange og deltar i Finnmarksfisket samt fisket

på Island. Også sommerfisket er her av stor betydning. Riktignok finnes der i distriktet en del dyrket jord, men da penger tjenes lettvinest på sjøen og tjenerhjelp faller for kostbar, er det gått mere og mere i den retning at gårdene deles op med så meget jord til hvert bruk at man holder sig selv med melk og poteter. Boligene er gjennomgående gode, de fleste opført i de gode år under krigen, og folk har sans for å holde sine hus pene, likesom det er enhvers mål å få sitt eget hus. Kjellerne er for det meste støpt over jorden, da her er så mildt at de selv om vinteren er frostfri. På grunn av værforholdene — megen storm og regndriv — anvendes her en litt egen byggemetode for å holde væten ute: veggene består ikke av særlig mange lag, men der er store luftrum mellom lagene forat væten lettere skal trekke sig ut igjen. Værelsene blir derved noget luftige, men det spiller mindre rolle på grunn av det milde klima; man bygger mere mot væte enn mot kulde. Værelsene er oftest små av hensyn til brenselsvanskeligheter.

Ulstein: Boligforholdene i distriktet er stort sett meget tilfredsstillende, likeledes ernæringen, undtagen for fiskerne ombord på motorbåtene; ombord på fiske-dampskibene er forholdet bra. Der har man fast stuert og bestemte spisetider. (*H. Støren.*)

Ørsta: Levemåten er nokså dårlig, sterkt kaffemisbruk, lite «kokemat». Fersk fisk og ferskt kjøtt er vanskelig å skaffe innover i dalene. Derimot brukes der en del salt fisk og salt kjøtt. Rensligheten med hensyn til matstellet er ikke så verst, mens den på andre områder står lavt. I de siste år er der bygget en del nye hus, særlig i Ørstavik og på Vartdal. Disse er gode og rummelige. I Ørstavik, hvor der nærmest er bymessig bebyggelse, er der gjort forsøk på å avskaffe de mange små og slette private vanninntak og anskaffe et stort felles vannverk, som høilig trenges. Men det strandet på uenighet. (*O. Schjøtz.*)

Hjørundfjord: Rensligheten står temmelig lavt, men er kommet sig en del de siste år. Folk lever for det meste i små og trange hus, og der finnes også enkelte røkstuer. I Bondal har enkelte gårdklynger her og der slått sig sammen og bygget sine private små elektrisitetsverk, som de bruker til lys og til gårdsbruket. (*O. Schjøtz.*)

Stranda: Den gamle nasjonale kost er ikke lenger på mote. Grovbrød og flatbrød forsvinner mere og mere, og hvetemel og finbrød rykker inn i stedet. To større meierier — ett på Stranda og ett på Hellesylt — sluker det meste av distriktets melk, og bøndene kjøper kaffe og margarin i stedet. Klædrakten blir også mere og mere bymessig. Det er især kvinnene som her går foran. (*O. Torgersen.*)

Norddal: De hygieniske forhold er gode. Husene er som regel store og velstelte, og folk er renslige, tannpleien dog dårlig. Levemåten for de fleste er hensiktsmessig, da gårdens produkter benyttes i husholdningen. Distriktets hovednæring er kvegavl og jordbruk. Økonomisk står folk sig godt, da sparsommelighet er gjennomført. (*H. M. Dørge.*)

Ørskog og Skodje: Levemåten er rikelig, men uhensiktsmessig, idet mest mulig av melken sendes til byen, så der knapt nok er «kaffemelk» tilbake og lite igjen til barna. Boligforholdene er gode, men folk vil ikke benytte sig av sine rum, men stuer sig sammen mest mulig i kjøkkenet eller ett kammer. (*H. G. Holst.*)

Ålesund: Skjønt der har vært bygget litt, og skjønt byens folkemengde i de siste år stadig er gått noget tilbake, så den i 1923 f. eks. var 300 personer mindre enn for 3 år siden, er der bolignød. Ikke få familier bor meningsløst slett. Helse-rådet har prøvet å rette litt på forholdene. Men dette arbeide er foreløbig nokså håpløst. Man må lukke øinene for de sanitære misligheter og prøve å resignere. (*A. Brandtzæg.*)

Haram: De hygieniske forhold er nogenlunde gode. Det bør dog fremheves at selvom folk i almindelighet vil være og er nogenlunde renslige i sine hjem, så mangler der meget på at man kan si det samme om rensligheten ombord i fiskefartøiene og på sjøbodene. Lugarene i båtene er som oftest meget urenslige, da de altfor sjelden blir vasket. Det samme gjelder om sjøbodene. (J. Norland.)

Bud: Bankmiserene har satt sitt hemmende preg på fiskeribedriften, som ovenikjøpet var trykket av de høie priser på alt utrustningsmateriell. Levemåten har derfor gjennomgående vært så som så: om man ikke nettop sultet, så var der sikkerlig mange hjem hvor man i lengere perioder, både voksne og barn, måtte nøie sig med det tørre brød til den sorte kaffe, som tross alt er og blir fiskerhjemmenes stadig benyttede drikke til maten — i alle aldrer. (P. Rambech.)

Vestnes: Den personlige renslighet og rensligheten i hjemmene later ofte meget tilbake å ønske. Der finnes neppe mere enn to eller tre privathus hvor der er innlagt bad. Men der spores dog en stigende interesse for hygienen. Boligene er også for en stor del uhensiktsmessige. Den gamle byggemåte med gang og kjøkken i midten deler huset i to, således at kun kjøkkenet og i det høieste den ene halvdel blir benyttet. Folk stuer sig altfor meget sammen i et lite rum (kjøkkenet) og skal ha sin stasstue stående. (O. Sommer.)

Grytten: De hygieniske forhold må betegnes som relativt gode; bad brukes dog sjelden eller aldri. Overalt i distriktet has elektrisk lys. I et par skolekretser er skolebygningene for små i forhold til barnetallet; særlig på Åndalsnes er forholdet fortvilet. Ny skole er planlagt, men vil neppe være ferdig før om to år, og i denne tid vil der være et «overbelegg» i klassene på op til 50 pet. Kloakkforholdene på Åndalsnes er fremdeles meget mislige. (A. J. Søyland.)

Tingvoll: Levemåten er økonomisk. Sildball, d. v. s. spekesild og malte poteter laget til boller, er nasjonalretten; der lages nok alltid et middagsmåltid om dagen; grøt brukes meget, kaffe og brød om morgenen, grøt kl. 12, sildball og poteter kl. 5 og grøt eller kaffe og brød til kvells er den almindelige dagens kost. Nordmøringen sier selv at det eneste han er flott med er husene sine; han skal nu engang bygge meget større enn det behøves. Men så er der også en hel del husmannsklasser med ofte kummerlige bygninger. Folk er jorddyrkende, skogbrukere og delvis fiskere, flittige og nøisomme. (D. B. Tornøe.)

Stangvik: Befolkningen er gjennomgående godt situerte jordbrukere og husmenn. Her drives endel binæring. Tønnefabrikasjon er meget almindelig på gårdene og gir god fortjeneste. Gårdene har store og rummelige våningshus, oftest torvtekket. Husmannsplassene har ofte små og dårlige hus, men der er til dels tendens til forbedring, nybygning m. v. I almindelighet har gårder og plasser en større kjøkkenstue, som brukes mest, mens de øvrige rum står på stas. I det hele utnyttes ikke husene så godt som de burde og i forhold til hvad folk har evne til. Soveværelsene er ofte de dårligste og minste værelser, små, lavloftete «kamers», vendende mot nord. Det er almindelig at barn deler seng med de voksne. Rensligheten er yderst forskjellig. Man kan finne renslig stell i den minste husmannsstue, skittenferdighet på den største gård, og omvendt. Det forekommer ennu at en hel familie spiser av samme kar, idet alle dypper sine spiseredskap i karret. Badning er ikke almindelig. (L. Moe.)

Rindal: De hygieniske forhold er ikke av de beste; distriktets befolkning synes å stå noget tilbake. Inne i husene er der i almindelighet ikke særlig rent, og utenfor er det uryddig. Elektrisk lys blir mere og mere almindelig, og jeg håper og tror at det vil være forløper for bedre hygiene. (L. Husby.)

Eddøy: De boliger som er opført i de senere år er gjennomgående gode, men ennu finnes mange dårlige hus. Grunnmur mangler i mange tilfelle; som oftest

ligger nogen få stener under hvert av husets hjørner og hever dette så vidt over jorden. Husene blir derfor både fuktige og gulvkolde. Flere av vinduene i stuene er ofte ikke til å åpne. Om vinteren bor de fleste familier i ofte små kjøkkener. Her spises, kokes og arbeides der, og «atmosfæren» er ofte ubeskrivelig. (J. S. Jakobsen.)

XVI. Sør-Trøndelag fylke.

Fylket var ved utgangen av 1924 delt i 21 lægedistrikter, hvis størrelse og folke-
mengde fremgår av nedenstående oversikt.

Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. ¹ / ₁₂ 20.	Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. ¹ / ₁₂ 20.
Trondhjems stadsfysikat	35.34	55 030	Opdal	2 399.32	4 251
Bjørner	750.05	3 797	Røros	2 672.46	7 591
Åfjord	1 029.33	3 955	Singsås	1 608.86	3 222
Bjugn	539.55	6 735	Støren	1 162.88	7 385
Rissa	639.30	6 054	Melhus	239.89	3 556
Ørland	246.61	4 631	Børse	302.03	5 097
Frøja	243.77	6 441	Leinstrand	247.67	3 915
Hitra	678.07	5 039	Strinda	143.62	11 683
Hemne	1 094.01	5 118	Malvik	186.10	3 277
Orkdal	1 223.82	12 469	Selbu	2 561.72	5 026
Rennebu	736.00	2 525			

Fra 1 juli 1924 blev det tidligere Agdenes lægedistrikt ophevet og Agdenes herred lagt til Ørland lægedistrikt.

Medisinalpersonalet i fylket var ifølge distriktslægens opgaver:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmodre.	Apotek.	Eksaminert apotek- personale.
1923	74	23	87	13	44
1924	76	25	87	13	43

Av lægene var 1 stadsfysikus og 19 distriktslæger. Børse lægedistriktsstilling var ikke besatt ved utgangen av 1924. Distriktslægen i Strinda fungerte som fylkeslæge. 47 av fylkets læger var bosatt i Trondhjem. Av disse var 4 fast ansatte fattiglæger. Ved alle folkeskolene i Trondhjem var der faste skolelæger med regelmessige kontordager på skolene. Angående medisinalpersonalets fordeling på de enkelte lægedistrikter for øvrig henvises til tabell 1 i hovedberetningen for riket.

Sykepleien i fylket er tilfredsstillende ordnet. I Trondhjem by er der 90 utdannede sykepleiersker i arbeide i og utenfor sykehusene, og fra de fleste landdistrikter opplyses at der finnes fast ansatte sykepleiersker.

Sykehus: Sør-Trøndelag fylke har ikke eget sykehus, men fylket eier 60 plasser på Trondhjems sykehus. Dette hadde ved utgangen av 1924 320 sykeplasser, hvorav 90 for epidemisk syke. I Trondhjem har man også Tilfredshets sykehus

med plass for 33 pasienter, St. Elisabeths hospital med 82 plasser og Kalvskindet sykehus med 110 plasser. Det sistnevnte sykehus blev i 2net halvår 1924 utvidet med 35 senger.

I landdistriktene finnes følgende sykehus: Orkedals sykehjem med 54 senger, hvorav 32 for tuberkuløse, Meldal sykehjem med 32, hvorav 22 for tuberkuløse, Selbu sykehjem med 30 senger, hvorav 28 for tuberkuløse, og Opdal sykehjem med 20 senger, hvorav 12 for tuberkuløse. Foruten disse kombinerte sykehus og tuberkulosehjem har man et lite sykehus, Løkkens Verk, på 7 senger for almindelig syke og et lite sykehus på Røros på 10 senger.

Av rene tuberkulosehjem finnes ett i Melhus på 18 senger og ett i Hemne på 21 senger foruten et privat tuberkulosehjem i Ålen på 10 senger.

Foruten de 545 sykeplasser på sykehusene i Trondhjem rådet man altså i Sør-Trøndelag ved utgangen av 1924 over 59 senger for almindelig syke og 143 senger for tuberkuløse.

Spesifiserte opgaver over antall pasienter behandlet på de enkelte sykehus i fylket er meddelt i tabell 2 i hovedberetningen for riket. Som det vil ses er opgavene for Trondhjems-sykehusene meget ufullstendige, idet det ikke har vært mulig å få utfyllt sykehusliste undtagen fra St. Elistbeths hospital.

I hovedberetningens tabell 3 er meddelt opgave over behandlede tuberkuløse på tuberkulosehjemmene beliggende i fylket.

Fra 1 juli 1924 åpnet Trondhjems lægeforening sitt nye skrofulosehjem for barn på 24 senger. Det ligger i Nord-Trøndelag på Saltburå i Stjørdal. På Kleivan i Stjørdal har samme forening siden 1920 drevet et skrofulosehjem for barn på 40 senger og siden 1915 et tuberkulosehjem for barn på 19 senger, likeledes i Stjørdal. For lungetuberkuløse og skrofuløse barn rådet Trondhjem i 1924 over ca. 80 senger.

Dessuten kan nevnes at Trondhjems sanitetsforening driver på Saltøya i Åsenfjord en friluftsskole for piker i skolealderen, og «Trondhjems forening til tuberkuløsens bekjempelse» rekonvalesenthjemmet Valheim med plass for 19 kvinnelige tuberkuløse rekonvalesenter.

I Trondhjem har man Marinevold pleiehjem for barn med medfødt syfilis. Dette hadde ved utgangen av 1924 et belegg på bare 2 barn. Da der stadig blir færre barn med medfødt syfilis; vil pleiehjemmet antagelig bli nedlagt som syfilis-anstalt. (Ouren.)

Sinnssykeasyl. I Strinda ligger Østmarken asyl, tilhørende Trondhjem by og de to Trøndelagsfylker. Det har 230 plasser, halvdelen for hvert kjønn. I samme distrikt ligger også Rotvold statsasyl med 275 plasser, 145 for menn og 130 for kvinner og Reitgjerdet statsasyl med 135 plasser for vanskelige og kriminelle mannlige sinnssyke. I Trondhjem har man Kriminalasylet, som kan motta ca. 35 pasienter, utelukkende menn.

I Trondhjem ligger E. C. Dahls fødselsstiftelse med plass for 27 fødende.

Bad: *Trondhjem* har 2 gode badstubad og 1 badeinnretning med romerbad, dampbad og karbad. For øvrig er der i lægenes beretninger oplyst om bad på følgende steder: I *Strinda* er der bad ved enkelte fabrikker, ved blindeskolen og gamlehjemmet. I *Hommelvik* er der 2 ganske bra badstuer, i *Tydal* er der et badstubad, på *Røros* et lite bad, i *Singsås* et dusjbad, ved Bogen skole og i *Orkdal* et bad ved Orkla gruber.

Vaksinasjon. I Sør-Trøndelag blev der i 1923 i alt vaksinert 2 448 og i 1924 3 317. Fra Trondhjem omtales to tilfelle av septisk infeksjon som følge av vaksinasjonen. For øvrig er der ikke meldt nogen sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen i disse to år.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidefeber (paratyfus).	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.	Barselfeber.	Septiko- pyæmi.	Pemfigus (hos nyfødte).
1923.										
Trondhjems stadsfysikat..	4-1	-	1	56	28	47-2	-	2-1	7-7	9
Bjørnør	-	-	1-1	-	-	2	-	-	-	-
Åfjord	-	-	-	-	-	2-1	-	1	2-2	-
Bjugn	-	-	-	-	2	-	-	1-1	-	-
Agdenes	-	-	-	5	-	19	-	-	-	1-1
Rissa	1	-	-	-	11	7	-	1	1-1	1
Ørland	1	-	-	-	6	14	-	-	1	-
Frøya	2	1	-	-	-	4-1	-	-	-	-
Hitra	-	-	-	-	1	3	-	1-1	-	-
Hemne	-	-	-	-	-	-	-	-	1-2	-
Orkdal	1	-	-	19	32	15	-	1	-1	-
Rennebu	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Opdal	1	-	-	-	31	-	-	-	2-2	-
Røros	1	-	-	-	26	1	-	3	-	-
Singsås	-	-	-	-	9	4	-	-	-	-
Støren	2	-	1-1	7	73-1	-	-	-	1-1	-
Melhus	-	-	-	-	-	3	-	3-2	-	-
Børsa	-	-	-	-	-	1	-	1	1-1	-
Leinstrand	-	-	1	5	3	10-2	-	2	-	-
Strinda	12	-	-	5	7	5	-	-2	2-2	-
Malvik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Selbu	-	1-1	-	1	-	16	-	-	-	-
Tilsammen	26-1	2-1	4-2	98	229-1	153-6	-	16-7	19-19	11-1
1924.										
Trondhjems stadsfysikat..	26-2	1	1	15	19	25	-1	2	-4	4
Bjørnør	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Åfjord	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Bjugn	-	-	-	-	-	-	-	-	1-2	-
Agdenes	-	-	-	2	-	7	2	-	-	-
Rissa	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-
Ørland	-	-	-	4	9	16-1	2	-	-	-
Frøya	2	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Hitra	2	-	-	-	-	1	-	-	-	2
Hemne	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Orkdal	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-
Rennebu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opdal	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-
Røros	30	-	-	1	32	20	-2	-	-	-
Singsås	1	-	-	-	14	5	-	1	-	-
Støren	-	-	-	-	9	1	-	2-1	-	-
Melhus	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-
Børsa	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-
Leinstrand	-	-	-	2	9	1	29	-	1-1	-
Strinda	4	-	-	4	17-1	5	1	-	-1	-
Malvik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Selbu	-	-	-	-	4	2	1	-	-	-
Tilsammen	70-2	1	1	33	118-1	89-1	35-3	11-1	2-8	6

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallet efter streken

sykdommer.*)

Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akutte ka- tarrer i ånde- drettsorg.	Influenta.	Lunge- betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutt diarré (kolerine).	Skjærbuk.
105-2	23	162	143	611-8	7109-33	1784-2	147-24	191-5	109-4	-	991-4	-
.	.	1	.	102-3	113-6	14	5	11	2	-	1	.
.	.	14	.	15	104-1	12	7-4	9	1	-	7	.
1	.	1	1	52-1	179	72	14-9	19-1	6	-	9	.
.	.	.	.	43	61	16	2-1	7	1	-	20	.
3	.	.	.	2	107	40	25-8	24	5	-	-1	.
8	.	7	28	51-1	99-1	8	7	13	5	-	5-1	.
1	.	4	2	12-1	20-3	24	5-2	17	3	-	-1	.
2	.	3	.	4	30-2	6-2	3-1	7-1	5	-	8	.
1	2	8	.	2	138-1	65	6	16	2	-	3	.
1-1	.	12	58	12	616-2	461-5	15-3	47	10	-	84-2	.
3	.	.	3	12	136-3	46	23-3	7	3	-	7	.
.	.	.	9	11	100	52	10	5	6	-	40	.
41	4	7	2	86	1407-2	320	17-1	41-1	15-1	-	112	.
2	.	2	.	.	62-1	5	8-3	8-1	3	-	4	.
7	.	2	5	61-1	292-2	82	63-6	17	3	-	10-1	.
3	.	3	.	37-2	158-4	121-1	1-3	5	5	-	34-1	.
.	.	.	2	.	43-4	42	19-3	9	3	-	3	.
2	8	9	1	17-1	126-2	187	17-6	6	8	-	15	.
5	4	12	15	89-1	671-7	224	23-9	14-2	11	-1	140-4	.
5	.	11	.	43-1	160-1	101	5-3	9	4	-	54-2	.
1	.	.	1	5	82-2	251-2	26	13	12	-	27	.
191-3	41	258	270	1267-20	11813-77	3933-12	448-89	495-11	222-5	-1	1574-17	-
75-2	11	110	264	42	6335-22	100	181-20	188-2	137	-	2059-20	-
.	.	1	2	.	97-3	6	3	11	2	-	20	.
.	1	1	5	.	109	34	8-2	16	3	-	21	.
1	.	2	6	20	273	65	19-3	25	3	-	5	.
2	.	6	7	19	27	1	1	3	1	-	4	.
1-1	.	.	.	.	76	.	11-2	17	2	-	19	.
10	.	8	59	16	117	3	17-6	13	2	-	46-2	.
1	.	.	3	.	46-2	12	3-2	15	5	-	19	.
2	.	6	14	.	142-1	20	13-2	31	15	-	101-1	.
3	.	6	1	.	83-3	46	20-2	25	3-1	-	44	.
8	.	24	67	1	669-13	135-1	29-2	45-1	23-1	-	188	.
2	.	3	.	.	81	24	10-2	2	.	-	18	.
1	.	.	.	.	79	34	7-3	6-1	2	-	18	.
52	2	9	19	217-4	1477-5	268	26-3	56	21-1	-	146	.
1	.	.	.	9	138	16	10	7	.	-	14	.
6	.	13	25	9	194-4	25	13-3	13-1	2	-	54	.
8	.	8	5	.	109	7	5-1	3	1	-	50-1	.
.	.	5	17	.	17-1	13-1	9-1	13	7	-	11-3	.
2	4	9	48	.	105	63	19-1	4	3	-	74	.
3	.	8	12	5-1	443-5	7	15-3	17	3	-	127-10	.
2	.	2	11	.	144-1	8	4	6	1	-	68-4	.
2	.	1	78	45-2	104-3	35	17	10	8	-	42	.
182-3	18	222	643	383-7	10865-63	922-2	440-58	526-5	244-3	-	3148-41	-

betyr antall døde.

Fødsler. Ifølge fødselsregistrene blev der i Sør-Trøndelag i 1923 født 3 885 levende barn og 67 dødfødte og i 1924 3 770 levende barn og 77 dødfødte.

I jordmødrenes bøger var der i 1923 innført 3 686 levendefødsler og 69 dødfødsler og i 1924 henholdsvis 3 627 og 74. Der skulde altså være blitt anvendt jordmor ved ca. 95 pct. av samtlige fødsler i 1923 og ved 96 pct. av fødslene i 1924.

Dødsfall. Der blev i 1923 registrert 2 212 dødsfall, herav 1 548 i bygdene og 664 i Trondhjem. I 1924 var de tilsvarende tall 1 487 i bygdene og 626 i Trondhjem by, tilsammen 2 113. Dødeligheten pr. 1 000 av den hjemmehørende folke-mengde var 12.8 i 1923 (13.3 i landdistriktene og 11.8 i Trondhjem) og 12.2 i 1924 (12.7 i landdistriktene og 11.1 i Trondhjem).

Lægenes dødsårsakslisters omfattet i 1923 og 1924 følgende antall dødsfall:

	Bygder.	Byer.	Tilsammen.	Herav med kjent dødsårsak.		
				Bygder.	Byer.	Tilsammen.
1923.....	1 520	676	2 196	1 475	667	2 142
1924.....	1 498	631	2 129	1 471	628	2 094

Angående dødsfallenes fordeling på de forskjellige dødsårsaker henvises til tabell 4 i hovedberetningene for riket for disse år.

Sundhetstilstanden betegnes for 1923 av de enkelte distriktslæger som gjennemgående almindelig god og for 1924 som god, meget god eller ualmindelig god. Undtagelser herfra er distriktene *Melhus*, *Hemne* og *Frøya*, hvor der i 1923 var adskillig sykkelighet, særlig av influensa og kikhoste, og *Singås*, hvor sundhetstilstanden i de første måneder av 1924 var mindre god, idet der da optrådte en rekke forkjølelssykdommer, og hos en ikke liten procent av disse utviklet der sig tuberkulose med delvis rapid forløp.

Antall tilfelle av epidemiske sykdommer meldt fra de forskjellige lægedistrikter i 1923 og 1924 vil ses av tabellen side 110—111.

Tyfoidfieber optrådte i 1923 med 25 tilfelle, hvorav 1 dødsfall, og i 1924 med 71 tilfelle og 2 dødsfall. I 1923 var der av denne sykdom 12 tilfelle i *Strinda*, derav 6 paratyfus og 6 tyfus. Samtlige 6 tilfelle av tyfus forekom på Østmarken asyl: 3 kvinnelige patienter og 2 sykeplejersker på den urolige kvinneavdeling og 1 mannlig patient, som stelte med madrassene på samme avdeling. Smittekilden lot sig ikke påvise, men det blev antatt å være en av de patienter som blev overflyttet fra det gamle Trondhjems asyl.

Av de 6 tilfelle av paratyfus i *Strinda* var der 3 i samme familie og de øvrige spredt på forskjellige steder i distriktet uten innbyrdes forbindelse.

I 1924 var der i *Trondhjem* 18 tilfelle av paratyfus med 1 dødsfall og 8 av tyfus med 1 dødsfall, spredt over hele året. I *Ålen* herred i *Røros* lægedistrikt var der i 1924 i alt 30 tilfelle av tyfus. «Helt siden den store epidemi i 1901 har der i dette herred til stadighet vist sig tyfus, enkelte år et enkelt eller et par, men andre år flere tilfelle. I januar 1924 blusset der plutselig op en epidemi med 9 patienter. I februar anmeldtes 15. I november og desember konstateres 6 tilfelle. Herredet ligger avsides, 40 km. fra *Røros*, hvor distriktslægen har sitt bosted. Lægen er sjelden i denne bygd undtagen på de faste kontordager 2 ganger i måneden. Da befolkningen gjerne vil skjule sin sykdom, er det sannsynlig at en rekke lettere tilfelle ikke er kommet til distriktslægens kunnskap. At der

her finnes en del bacillbærere er utenfor enhver tvil. Da der således i juli 1924 holdtes en større bryllupfest i Ålen, hvortil også utenbygds gjester kom, blev av disse 1 kvinne fra Melhus, 1 fra Leinstrand og 1 fra Opdal smittet av tyfus og innlagt på Trondhjems sykehus. Den første store epidemi i 1901 skrev sig også fra et stort bryllup. Fylkeslægen, distriktslægen og statens epidemilæge har på stedet foretatt undersøkelser, men dessverre uten annet resultat enn å bringe på det rene at sannsynligvis en betydelig procent av befolkningen har hatt tyfus i løpt av de siste 10—20 år. Alle sykepleiersker som i løpet av disse år er kommet til bygden er blitt angrepet av tyfus, og 1 eller 2 av dem er død av sykdommen.

Av Ålen herred blev besluttet at samtlige nye tilfelle i størst mulig utstrekning skulde innlegges på Trondhjems sykehus. I alt blev ca. 20 tyfuspatienter fra Ålen innlagt. Epidemien begynte med at bygdens sykepleierske omkring 1 januar fikk tyfus. Hun bodde da på Ålens tuberkulosehjem hos bestyrerinnen, som tidligere hadde vært sykepleierske i Ålen, og da hadde hatt tyfus (mars 1923). 5 av hjemmets patienter blev senere i måneden angrepet av sykdommen og likeså tjenestepiken. De blev alle innlagt på Trondhjems sykehus, hvor 2 av de tuberkuløse døde.» (*Fylkeslægen.*)

I *Strinda* forekom der i 1924 i alt 4 spredte tilfelle, derav 1 mannlig patient fra Østmarken asyl, av tyfus. De 3 andre i distriktet hadde paratyfus. De øvrige tilfelle av denne sykdom optrådte spredt i forskjellige distrikter.

Skarlagensfeber har optrådt med forholdsvis få og spredte tilfelle, særlig få tilfelle i 1924. Ingen dødsfall. Sykdommen har vært så mildt forløpende at man har ansett det ganske overflødig å gjøre noget vesentlig for å hindre den. Patientene blir derfor heller ikke innlagt i sykehus. (*H. Ouren.*)

Difteri forekom nokså almindelig i 1923, hyppigst i det lille distrikt *Agdenes*, hvorfra der i 10 av årets måneder er anmeldt 1—3 syke pr. måned, i *Ørland* med 14 tilfelle i årets 6 siste måneder og i *Orkdal*, hvor der i juni måned meldtes 11 tilfelle. Sykdommen var relativt godartet. I 1924 er de fleste tilfelle meldt fra *Trondhjem*, *Røros*, *Ørland* og *Agdenes*.

Miltbrand forekom i 1923 i *Børsa* med 3 tilfelle på samme gård, smittet fra en ku. Alle kom sig.

Influenza var meget utbredt i de første måneder av 1923, særlig i februar og mars. Sykdommen avtok etterhånden i sommer- og høstmånedene, men blusset igjen litt op i desember. Den var godartet, og i forhold til de angrepnes antall forekom der bare meget få dødsfall. I 1924 var der forholdsvis få tilfelle av denne sykdom.

Akutt diarré optrådte med mange tilfelle såvel i 1923 som særlig i 1924, i hvilket år der fra *Trondhjem* meldtes 2 059 tilfelle. Dette store antall faller delvis på en egen epidemi som våren og forsommeren gikk over hele byen og omegnen. Sykdommen begynte akutt, oftest med brekning og noget senere med sterk diarré, feber på 40° og mere. Mange var ganske sterkt angrepet. Ofte blodige avføringer. Sykdommen varte alt i alt en ukes tid eller lidt lenger. Ingen komplikasjon. Ingen dødsfall. Forholdsvis mange voksne blev angrepet. Epidemien blev oppfattet som en infeksjon av drikkevann ved lemen. (*H. Ouren.*) (Epidemien beskrevet i «Tidsskrift for Den norske lægeforening», nr. 17—18 1924.) Lignende epidemier forekom også i en rekke andre distrikter (*Opdal*, *Bjørnør*, *Røros*).

Tuberkulose. I fylkets landdistrikter er i 1924 innført i alt 533 nye patienter i tuberkuloseprotokollen (mot 465 i 1923, 464 i 1922 og 452 i 1921). Der er i 1924 anmeldt flest fra *Strinda*, *Orkdal*, *Frøya*, *Ørland*, *Hitra* og *Sings-*

ås. I forhold til folkemengden er flest anmeldt i Singsås, 10 pro mille, og fra Ørland og Hitra med henholdsvis 9 pro mille og 8,5 pro mille. Orkdal har 5 pro mille og Strinda ca. 4 pro mille. Færrest har Børsa, Opdal og Røros (1,4 pro mille). I 1923 var der flest anmeldt i Støren, Strinda og Orkdal. I forhold til folkemengden var der dette år flest nyanmeldte i Agdenes med 15 pro mille. For øvrig henvises til tabell 10 i hovedberetningen, hvor der er meddelt antallet av anmeldte tuberkuløse tilfelle i de enkelte lægedistrikter. Det har hele tiden vært meget vanskelig å skaffe plass for nye pasienter ved fylkets tuberkulosehjem, likeledes ved Trondhjems sykehus' tuberkuloseavdeling. Derfor er det store flertall av smittefarlige syke forpleiet i hjemmene. (Fylkeslægen.)

Følgende oversikt viser antall dødsfall av tuberkulose i Sør-Trøndelag i 1922—1924:

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt.						Dødsfall av lungetuberkulose.					
	1922		1923		1924		1922		1923		1924	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Trondhjems stadsfysik.	65	85	57	77	63	83	47	72	46	61	47	74
Bjørner	3	8	3	10	5	4	1	7	2	8	3	4
Åfjord	7	1	4	4	5	5	6	1	4	2	5	3
Bjugn	7	11	6	5	13	10	7	10	6	4	10	9
Agdenes	-	1	4	3	-	-	-	1	4	3	-	-
Rissa	6	13	10	4	10	10	2	13	7	4	8	10
Ørland	7	6	6	6	16	13	7	4	6	4	13	12
Frøya	7	10	13	11	9	16	4	3	8	8	7	13
Hitra	10	5	7	7	7	7	7	3	7	7	2	4
Hemne	6	5	4	8	10	5	5	5	2	6	9	5
Orkdal	16	19	18	23	22	35	12	15	13	19	18	31
Rennebu	9	2	3	6	1	6	7	2	3	4	-	5
Opdal	-	4	5	4	4	9	-	2	5	1	2	7
Røros	8	12	9	21	5	17	5	10	8	18	3	13
Singsås	5	2	6	8	6	9	5	2	6	7	4	8
Støren	12	13	18	23	13	17	11	13	17	20	9	14
Melhus	5	6	4	5	6	7	4	5	4	3	4	5
Børsa	9	5	6	6	2	5	5	5	5	5	2	5
Leinstrand	7	13	7	7	5	11	4	8	5	5	5	9
Strinda	13	20	16	15	14	6	11	18	10	13	14	5
Malvik	3	10	8	8	6	4	2	9	5	6	4	4
Selbu	7	10	6	5	4	8	4	8	6	5	3	8
Tilsammen	212	261	220	266	226	287	156	216	179	213	172	248

Av veneriske sykdommer blev der meldt følgende antall tilfelle i 1923 og 1924: (Se tabellen side 115.)

Av skabb blev der meldt i alt 333 tilfelle i 1924 mot 113 tilfelle i 1923 og 228 i 1922.

Angående antall dødsfall på barselseng og obstetriske operasjoner utført av læger i 1923 og 1924 henvises til kap. 15 i hovedberetningene for disse år.

Hygieniske forhold m. m. *Trondhjem*: Boligforholdene endres ikke meget fra år til annet. Med hensyn til antall leiligheter og rum står man litt bedre enn før. I 1923 er tatt i bruk 164 og i 1924 144 nye leiligheter. Men en hel del leiligheter lider under mangel på ordentlig vedlikehold; dette gjelder spesielt i hus av eldre dato. Den almindelige renslighetssans er som så mange andre steder altfor liten. På mange bevertningssteder, i losjihus og hoteller er rens-

Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonoré og uretritt.		Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonoré og uretritt.	
	1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924		1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924
Trondhjems stadsfys.	14	18	73	82	1	1	405	439	Røros.....	-	-	2	-	-	-	6	8
Bjørnør.....	-	-	-	2	-	-	1	2	Singsås.....	-	-	-	-	-	-	1	-
Åfjord.....	-	-	-	-	-	-	2	5	Støren.....	-	-	-	-	-	-	2	3
Bjugn.....	-	-	1	-	-	-	2	5	Melhus.....	-	-	-	-	-	-	2	-
Rissa.....	-	-	-	-	2	-	2	1	Børsa.....	-	-	-	-	-	-	1	-
Ørland.....	-	-	-	-	-	-	1	2	Leinstrand.....	-	-	-	-	-	-	2	3
Frøya.....	-	-	-	2	-	-	2	4	Strinda.....	-	1	3	-	-	-	6	8
Hitra.....	-	1	-	-	-	-	-	8	Malvik.....	-	-	-	-	-	-	-	4
Hemne.....	-	-	1	-	-	-	1	4	Selbu.....	-	-	-	-	-	-	3	10
Orkdal.....	1	-	-	-	-	-	6	7									
Rennebu.....	-	-	1	-	1	-	2	-	Tilsammen	15	19	78	89	4	1	449	516
Opdal.....	-	-	-	-	-	-	2	3									

ligheten langt fra tilfredsstillende. Som regel ligger vel årsaken i at kunnskapen om hvad renslighet er og betyr er så liten. Det er undervisning og opplysning som mangler. Mange steder er også de tekniske hjelpemidler dårlige. (*H. Ouren.*)

Strinda: Der er i 1923 og 1924 bygget en rekke beboelseshus, vesentlig i det overordentlig sterkt utvidede byggebelte. Allikevel er der dog nokså stor mangel på husrum, vesentlig på grunn av den sterke tilflytning til byggebeltet både fra Trondhjem og fra andre steder i og utenfor fylket. Da bebyggelsen til dels foregår på steder som ligger langt fra hovedkloakken, fjorden eller elven, måter ikke kommunen å følge efter med kloakkbygging, selv om den årlig ofrer store summer til dette. Det blir da gjerne småbekker som må danne avløpet. Ofte hender det at beboere nedenfor har vært vant til å ta sitt drikkevann fra disse bekker, og da blir situasjonen vanskelig. De hygieniske forhold er i almindelighet meget tilfredsstillende. I enkelte strøk er dog husene dårlig vedlikholdt, og renholdet må stadig påtales av sundhetsvesenet. (*E. Rüsing.*)

Malvik: Gjennemgående gode forhold, renslighetssansen er i stadig fremgang. (*Imm. Waage.*)

Leinstrand: Ved kommunal foranstaltning er der anlagt kloakk ved Heimdal st., og ved privat initiativ er 14 hus nu forsynt med kloakk. Bebyggelsen omkring Heimdal st. er delvis meget dårlig. Imidlertid er nu bygningsloven gjort gjeldende, og der passes godt på at alle nybygg oppfyller de hygieniske krav. (*H. Bryhni.*)

Børsa: Boligene er på få undtagelser nær meget bra og renslighetssansen upåklagelig. (*G. Stub.*)

Selbu: De hygieniske forhold er stort sett gode. Befolkningen er arbeidsom og nøisom, og den personlige hygiene står relativt høit. Levemåten er god og kraftig, kosten består mest av kjøtt og flesk, smør, ost og melk. Kaffemisbruket er de siste år avtatt merkbart, idet det nu er temmelig almindelig at skogsfolk tar melk med sig, enten sur eller som såkalt «oplagt melk». (*Chr. Selmer.*)

Singsås: 3 herreder innen distriktet har nu besluttet å starte en ambulatorisk skoletannklinikk. Da tannpleien og tenneses forfatning hos den opvoksende generasjon er mere enn miserabel, må man håpe at dette tiltak får en gagnlig virkning. Boligene er gjennemgående gode og rummelige, men de utnyttes ikke som

de burde. Kjøkkenet er som regel det stadige opholdsrum. Den personlige hygiene står adskillig tilbake. (*E. Svår.*)

Melhus: Boligene er i det store og hele tatt ganske gode, men drikkevannet er man ofte påfallende lite nøieregnende med, idet det ikke sjelden hentes direkte fra bekker som er mere eller mindre forurenset av alskens tilsig. (*C. M. B. Müller.*)

Orkdal: De hygieniske forhold i hjemmene bedres stadig. Spyting på gulvet forekommer ikke hos landbefolkningen. Derimot er lokaler hvor der drives offentlig dans en fare for sundheten. Luften blir tykk av støv som hvirvles op. Det synes som om leilighetsårsaken til en del brystsykdom skriver sig fra slike støvfylte lokaler, hvor ungdommen fyller sine lunger med infisert støv og dertil utsetter sig for sterk avkjøling. (*E. Støren.*)

Hitra: De hygieniske forhold er ikke av de beste. I distriktet lever den overveiende del av befolkningen av fiskeri med et lite gårdsbruk på 2—3 kuer ved siden av. Ombord i motorbåtene, hvor fiskerne opholder sig under fisket, er det som regel meget usundt. Dårlig rengjøring, liten ventilasjon, mørkt og fuktig og matstellet også så som så. Dette i forbindelse med megen nattevåken og opslitende arbeide i all slags vær må i lengden virke ødeleggende på helbreden. Når dertil kommer at de 6—10 mann som ligger i samme «lugar» er fra forskjellige steder, og der ingen særlig renslighet eller forsiktighet iakttas, kan man lett forstå at tuberkulosen herjer i distriktene. Farligst må vel forholdet sies å være under storsildfisket, hvor de største motorbåter benyttes, og hvor folkene stadig ligger ombord. (*N. Tørlen.*)

Frøya: Boligene er rummelige og har i almindelighet 1½ etasje. Øvre etasje benyttes til soverum. Drikkevannet er sedvanligvis myrvann. En del opsamler regnvann fra taket i cementerte beholdere. Urensligheten er stor, der spyttes overalt; de tuberkuløse for eks. vil tross pålegg ikke bruke spytteflaske. Når det gjelder sykdom, er befolkning delvis religiøse fatalister, som mener det er forut bestemt hvem som skal bli syke, og at det lite nytter å kjempe mot sin skjebne. (*A. Nilsen.*)

Bjugn: På grunn av økonomiske vanskeligheter er omtrent all byggevirksohet stanset, likeså utbedring av eldre hus og brønnanlegg, som var i så god og gledelig gjenge. (*T. Næs.*)

Rissa: Rensligheten bedres, spyttevesenet synes å være i avtagende. Kostholdet er gjennomgående godt og kraftig; dog er der liten forståelse av melkens betydning for barna; ikke sjelden drikker endog ganske små barn kaffe til maten. Barnehygienien står i det hele adskillig tilbake; det er således påfallende mange som er engstelige for å ha barna ute første, ja endog annet leveår. (*H. Klouman.*)

Bjørnør: Hygienien lar endel tilbake å ønske. Vann og såpe brukes for lite. Når folk kommer til læge, har de fleste forsøkt å stille sig nogenlunde til, men kommer man uventet på dem i deres hjem, kan man få meget fælt å se. Spyttvanen er utbredt. Især ombord i motorbåter kan det ha betenkelige følger. (*Granfeldt.*)

XVII. Nord-Trøndelag fylke.

Fylket var ved utgangen av 1924 delt i 23 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av omstående oversikt:

Lægedistrikter.	Flate- innhold i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate- innhold i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. 1/12 20.
Meråker	1 229.22	2 552	Beitstad	1 093.18	4 321
Stjørdal	612.39	2 555	Gronng	4 071.29	2 764
Hegra	331.13	6 772	Lierne	2 970.43	1 678
Leksvik	431.19	2 954	Overhalla	1 270.08	3 599
Frosta	75.41	2 763	Namsos	240.89	4 376
Skogn	480.57	5 527	Klinga	352.49	1 821
Levanger	168.72	5 145	Fosnes	860.82	2 648
Verdal	1 587.00	6 747	Flatanger	462.18	1 814
Verran	552.32	2 426	Vikna	317.27	3 557
Inderøy	432.04	7 412	Leka	301.15	1 999
Stod	1 108.88	8 170	Kolvereid	1 086.23	5 230
Snåsa	2 406.35	2 386			

Steinkjer gamle lægedistrikt var blitt ophevet fra 1 juli 1924 og Sparbu herred henlagt til Inderøy lægedistrikt og Steinkjer ladested til Stod lægedistrikt. *Hegra* herred, tidligere under Stjørdal lægedistrikt, blev i 1924 utskilt som eget distrikt.

Medisinalpersonalet var ifølge distriktslægenes opgaver:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek.	Eksaminert apotek- personale.
1923.....	41	10	59	7	16
1924.....	37	8	63	7	15

Av lægene var 23 distriktslæger. Angående fordelingen av medisinalpersonele og apotek på de enkelte lægedistrikter i 1923 og 1924 henvises til tabell 1 i hovedberetningene for riket for disse år.

Utdannede sykepleiersker finnes ifølge lægenes beretninger i et tilstrekkelig antall i de fleste distrikter.

Sykehus: I Nord-Trøndelag er der 2 fylkessykehus: Innherreds sykehus i Levanger med plass for 140 patienter og Namdalens sykehus med plass for 80 patienter.

I oktober 1924 åpnedes Meraker sykehjem med 25 sykeplasser, hvorav 20 for tuberkuløse. På Vernes i Stjørdal og på Steinkjersanden i Stod er der militære sykehus, som dog bare benyttes under våbenøvelsene. Endelig kan nevnes at Steinkjer sanitetsforening driver et sykehjem vesentlig for innleggelse av gamle og kroniske syke, men også til forpleining av barselskvinner.

Man har i fylket 5 tuberkulosehjem, nemlig: Hegra tuberkulosehjem med 15 plasser, Verdal tuberkulosehjem med 18 plasser, Steinkjer tuberkulosehjem med 18 plasser, Namsos tuberkulosehjem med 10 plasser, Trondhjems lægeforenings tuberkulosehjem for barn, Nylände i Stjørdal med 19 plasser. I Stjørdal ligger også Trondhjems lægeforenings skrofulosehjem Kleiven og Saltburå med plass for 64 patienter.

Spesifiserte opgaver over antall behandlede syke på fylkets sykehus er meddelt i tabell 2 i hovedberetningen for riket. Det bemerkes at av fylkessykehuset i Namsos har det ikke vært mulig å erholde sykehusliste for 1924. Likeledes vil man i hovedberetningens tabell 3 finne opgave over antall lungetuberkuløse patienter behandlet på samtlige tuberkulosehjem i fylket.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidefeber (paratyfus).	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.
1923.							
Meråker	-	-	-	-	-	-	-
Stjørdal	22	-	-	2	-	2	-
Leksvik	-	-	-	-	-	-	-
Frosta	3	-	-	-	-	-	-
Skogn	-	-	-	1	1	1	-
Levanger	-	-	-	4	-	1	-
Verdal	-	-	-	-	-	3	-
Verran	-	-	-	-	-	-	-
Inderøy	-	-	-	1	1	6	-
Steinkjer	2	-	-	6	-	2	-
Stod	-	-	-	1	-	20-1	-
Snåsa	1	-	-	1	-	-	-
Beitstad	-	-	-	-	-	-	-
Grong	2	-	-	2	-	1	-
Lierne	-	-	-	-	-	-	-
Overhalla	-	-	-	4	-	2	-
Namsos	3-1	-	-	-	-	-	-
Klinga	-	-	-	-	-	-	-
Fosnes	-	-	-	-	-	-	-
Flatanger	-	-	-	-	-	-	-
Vikna	-	-	-	-	-	1	-
Leka	-	-	-	-	-	-	-
Kolvereid	-	-	-	-	-	3	-
Tilsammen	33-1	-	-	22	2	42-1	-
1924.							
Meråker	2	-	-	-	2	-	-
Stjørdal	-	-	-	4	-	-1	-
Hegra	-	-	-	-	-	-	-
Leksvik	-	-	-	-	-	-	-
Frosta	-	-	-	-	-	-	-
Skogn	1	-	1	-	-	-	-
Levanger	1	1-1	-	-	-	3	-
Verdal	-	-	-	2	-	3-1	-
Verran	-	-	-	-	-	-	-
Inderøy	2	-	-	2	3	1-1	-
Stod	-	-	-	10	1	14	-
Snåsa	3	-	-	-	1	-	-
Beitstad	-	-	-	-	-	-	-
Grong	9	-	-	-	-	-	-
Lierne	-	-	-	-	-	-	-
Overhalla	-	-	-	6	-	-	-
Namsos	1	-	-	-	-	1	-
Klinga	-	-	-	-	-	-1	-
Fosnes	-	-	-	-	-	-	-
Flatanger	1-1	-	-	-	-	-	-
Vikna	1-1	-	-	1	-	-	-
Leka	-	-	-	-	1	-	-
Kolvereid	-	-	-	2	-	2	-
Tilsammen	21-2	1-1	1	27	8	24-4	-

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallet efter streken betyr

B a d. I beretningene nevnes bad tilgjengelige for almenheten på følgende steder: I *Stjørdal* var der et kar- og badstubad, i *Levanger* karbad og badstuebad i Innherreds sykehus samt karbad på folkeskolen. Ingen av disse bad er dog i tilfredsstillende stand. Ved de fleste meierier i *Inderøy* er der tilbygget et rum for karbad og styrt. På *Steinkjer* og *Namsos* finnes folkebad, det siste bare åpent 2 ganger i uken, og søkningen er liten på grunn av de stive priser. I *Grong* distrikt er det gamle badstubad i 1924 ombygget til kar- og dusjbad. I *Overhalla* er et par badstubad, men de brukes lite. I *Kolvereid* finnes bad, men det har i lengere tid vært i ustand og lukket.

Vaksinasjon. Der blev i 1923 i fylket vaksinert 1 987 personer og i 1924 2 168. Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen i disse to år er ikke nevnt.

Fødsler. Ifølge fødselsregistrene blev der i 1923 i Nord-Trøndelag fylke født 2 163 levende barn og 41 dødfødte og i 1924 2 138 levende og 51 dødfødte.

I jordmorprotokollene var der i 1923 innført 2 050 levende fødsler og 36 dødfødsler og i 1924 henholdsvis 2 003 og 46. Der blev altså i Nord-Trøndelag benyttet jordmor ved ca. 95 pct. av samtlige fødsler i 1923 og ved ca. 94 pct. av fødsleene i 1924.

Dødsfall. Der blev i 1923 i fylket registrert 1 165 dødsfall, 1 075 i bygdene og 90 i byene. I 1924 var de tilsvarende tall 1 124 i bygdene og 82 i byene, tilsammen 1 206. Dødeligheten i fylket pr. 1 000 av den hjemmehørende befolkning utgjorde 12,7 i 1923 og 13,0 i 1924.

Lægenes dødsårsakslistene omfattet i disse to år følgende antall dødsfall:

	Bygder.	Byer.	Tilsammen.	Herav med kjent dødsårsak:		
				Bygder.	Byer.	Tilsammen.
1923....	1057	100	1157	1022	99	1121
1924....	1079	88	1167	1052	87	1139

Angående dødsfallenes fordeling på de forskjellige årsaker i 1923 og 1924 henvises til tabell 4 i hovedberetningene for riket for disse år.

Sundhetstilstanden betegnes for 1923 som god eller meget god i alle distrikter. For 1924 anføres den å ha vært god, utmerket god eller endog særdeles god. Undtagelse danner *Levanger*, hvor den i 1924 var mindre god på grunn av megen optreden av influensa, akutte katarrar i åndedretsorganene og tuberkulose, og *Grong*, hvor der i 1924 var adskillig sykkelighet, delvis på grunn av en diarréepidemi, som visstnok hadde et godartet forløp og ikke blev antatt å skyldes lemen, men ved sin store utbredelse satte sitt preg på sykkeligheten en tid av året. (*Wittenberg.*)

Angående de epidemiske sykdommers optreden i de enkelte distrikter i 1923 og 1924 henvises for øvrig til tabellene side 118—119.

Tyfoidfieber optrådte i 1923 i *Stjørdal* med 22 tilfelle, derav 20 i juni måned, da sykdommen brøt ut eksplosjonsmessig på *Stjørdalshalsen*. Samtlige tilfelle kunde settes i forbindelse med et bestemt hus hvorfra der solgtes melk. Mannen i huset hadde ligget syk uten å tilkalle læge. De fleste patienter, hvoriblandt også den først angrepne mann, blev innlagt på sykehus. Dermed stoppet epidemien. De to øvrige tilfelle inntraff i august og november måned, uten at smitekilden lot sig påvise. I 1924 inntraff i *Grong* en paratyfusedepidemi med 9 tilfelle, vesentlig blandt arbeidere ved *Sunnan—Grongbanen*. Intet dødsfall. Det lykkedes ikke å påvise smitekilden. De øvrige innen fylket optrådte tilfelle

av denne sykdom forekom spredt over forskjellige distrikter og uten at smittekilden blev konstatert.

Difteri forekom i *Stod* med 20 tilfelle i 1923 og 14 tilfelle i 1924. I dette distrikt har der gjennom lengere tid av og til optrådt spredte tilfelle av denne sykdom i en og samme skolekrets i Egge herred. Nogen bestemt smittekilde har ikke kunnet påvises.

Kikhoste var meget utbredt i 1923 og omtales i beretningene fra de fleste distrikter. Sykdommen hadde til dels et ondartet forløp med mange komplikasjoner (*Meråker, Skogn, Grong, Vikna, Kolvereid*.)

Akutt diarré optrådte i 1923 epidemisk i en rekke distrikter (*Meråker, Beitstad, Grong, Overhalla*) og angis i beretningene som forårsaket av lemen som i stor utstrekning forurenset drikkevannet.

Purpura contagiosa, som første gang viste sig i 1922 i et begrenset strøk av Nærøy herred i *Kolvereid* med 12 tilfelle, optrådte i 1923 med 6 og i 1924 med 21 nye tilfelle. Etterat man begynte å bekjempe sykdommen med isolasjon av nye tilfelle og påfølgende desinfeksjon, synes epidemien foreløbig i hvert fall å være stanset, idet bare enkelte (hittil 3) nye tilfelle er optrådt siden høsten 1924. Ingen av de angrepne har vært særlig dårlige; hos ca. halvparten av tilfellene synes sykdommen å ha et mere kronisk forløp. (*A. Bødal*.)

(Se beretningen for Oslo, hvori sykdommen er nærmere omtalt.)

Spedalskhet. Intet nytt tilfelle i fylket. I *Frosta* opholder sig nu i sitt hjem en patient som tidligere har vært på pleiehjem. I *Flatanger* døde i 1923 1 av de 2 gamle tilfelle som i flere år har vært i distriktet.

Tuberkulose angis i beretningene å være meget utbredt. Fra *Meråker, Levanger* og *Fosnes* meldes at den synes å være i tiltagende. Bare fra *Skogn* anføres at der er nogen bedring i forhold til 1922. Der klages meget over at det er vanskelig å skaffe patienten plass på sanatorium eller tuberkulosehjem.

I tuberkuloseprotokollene blev der i 1924 innført 291 tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 256 i 1923 og 293 i 1922. Forholdet i de enkelte distrikter vil ses av hovedberetningens tabell 10.

Tabellen side 122 viser antall dødsfall av tuberkulose i de enkelte distrikter i 1922—1924.

Av veneriske sykdommer blev der i 1923 og 1924 meldt følgende antall tilfelle:

Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.		Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.	
	1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924		1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924
Meråker	-	-	2	-	-	-	1	-	Stod	-	1	1	3	-	-	6	14
Stjørdal	-	-	1	-	-	-	5	6	Snåsa	-	-	-	-	-	-	5	8
Leksvik	-	-	-	-	-	-	4	7	Beitstad	-	-	-	-	-	-	1	-
Frosta	-	-	-	-	-	-	2	2	Grong	-	-	-	-	-	-	4	-
Skogn	-	-	-	-	-	-	1	1	Overhalla	-	-	-	-	-	-	-	3
Levanger	-	-	3	-	-	-	2	9	Namsos	-	-	1	2	-	-	10	15
Verdal	-	-	-	-	-	-	1	1	Klinga	-	-	-	-	-	-	-	2
Verran	1	-	-	-	-	-	-	-	Vikna	-	1	-	-	-	-	4	4
Inderøy	-	-	-	-	-	-	4	4	Leka	-	-	-	-	-	-	-	1
Steinkjer	1	-	2	-	-	-	9	-									
									Tilsammen	2	2	7	8	-	-	52	77

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt.						Dødsfall av lunge-tuberkulose.					
	1922		1923		1924		1922		1923		1924	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Meråker.....	5	7	6	2	6	8	5	7	4	-	4	6
Stjørdal.....	9	14	5	9	11	7	9	13	4	9	9	7
Hegra.....	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1
Leksvik.....	7	6	6	9	4	7	6	4	5	6	2	5
Frosta.....	5	2	2	2	4	3	2	2	2	2	3	3
Skogn.....	5	9	6	6	8	5	5	9	6	6	8	5
Levanger.....	6	5	6	5	9	6	5	3	4	4	4	5
Verdal.....	9	11	8	7	12	14	7	9	7	6	9	11
Verran.....	2	6	2	1	3	3	2	6	2	1	3	2
Inderøy.....	11	6	6	7	-	7	9	4	3	5	-	7
Steinkjer.....	3	8	2	6	-	-	3	7	1	5	-	-
Stod.....	11	8	5	7	9	13	6	5	4	4	8	11
Snåsa.....	3	3	4	6	4	3	1	2	4	5	4	-
Beitstad.....	2	6	4	2	3	7	2	6	3	1	3	4
Grong.....	7	4	5	1	1	5	5	3	4	1	1	4
Lierne.....	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Overhalla.....	4	7	2	5	6	6	4	6	1	5	3	4
Namsos.....	-	9	4	9	2	16	-	7	4	8	2	13
Klinga.....	5	4	2	1	4	6	3	1	1	1	-	5
Fosnes.....	2	6	1	4	4	6	2	5	1	4	4	6
Flatanger.....	6	3	-	-	1	4	6	3	-	-	1	3
Vikna.....	2	5	1	4	5	5	2	5	1	3	5	5
Leka.....	1	1	2	1	4	5	1	1	2	-	3	1
Kolvereid.....	3	7	6	7	6	7	2	7	6	6	5	6
Tilsammen	108	138	86	101	106	145	87	116	70	82	81	114

Fra *Hegra*, *Lierne*, *Fosnes*, *Flatanger* og *Kolvereid* distrikter er der ikke blitt meldt noget tilfelle av venerisk sykdom i disse to år.

Av skabb blev der meldt 175 tilfelle i 1923 og 112 tilfelle i 1924.

For opgave over dødsfall på barselseng og foretatte obstetriske operasjoner i fylket i 1923 og 1924 henvises til kapitel 15 i hovedberetningene for riket for disse år.

Hygieniske forhold m. m. *Stjørdal*: Byggevirksomheten er meget livlig på Stjørdalshalsen. Butikker innredes stadig, mens det kan være vanskelig å få husrum. Stedet nærmer sig til å bli en liten by, hvorfor vi nu også har fått en reguleringskommisjon, som påser at der ikke blir bygget altfor vilt. (E. K. Knutssøn.)

Meråker: Tannpleien er slett. Hårdt brød spises omtrent ikke, bare et mykt, søtt brød. Tannbørste kjennes ikke og finnes ikke til salgs i bygden. Sanitetsforeningen har nu anskaffet slike til utdeling blandt skolebarna. Boligforholdene er gjennomgående slette. Dette kommer først og fremst av at folkene ikke er selveiere, men forpakter sine småbruk av A/S Meråker Bruk. Nogen personlig interesse av å holde husene i stand har folk derfor ikke. Bruket stiller sig dog velvillig med hensyn til salg av jord og selger også unda flere av sine leilendingsgårder. Fra 1905 til 1924 er i alt solgt 167 gårder fra bruket. (Aug. Hellum.)

Frosta: Boligene er gjennomgående bra. I skolene er renholdet tydelig bedret i den senere tid. Men skolepultene er ikke i nogen skolekrets hensiktsmessige, der er ikke de tilstrekkelige pultstørrelser. (H. Grimm.)

Skogn: Der er utvilsomt bedring å merke i den personlige hygiene: større sans for rene og ordentlige klær og renhold av kroppen. Tannbehandling er blitt

mere almindelig, bruk av tannbørste likeså. Tennene hos den unge slekt er dog gjennemgående i en miserabel forfatning. (A. Berg-Nilssen).

Levanger: Byens vann- og kloakkvesen må sies å være tilfredsstillende, om enn drikkevannet ikke er helt førsteklasses. Husene er gjennemgående ikke så godt bygget som de burde være, hvilket visstnok vesentlig skyldes den forserte gjenopbygging efter den store brand i 1897. Husene i en hel gate ligger så lavt at grunnvannet trenger inn og fyller kjellerne hver vår.

Inderøy: Hovednæringen er jordbruk; det drives intenst, og adskillig nydyrking er foregått i de senere år. Husmorskolen på Mæle i Stjørdal har nu virket i mange år, og man merker kvinnene har bedre greie på å utnytte maten, som gjennemgående er god og kraftig. Hjemmeindustrien går stadig tilbake; det er så altfor letvint å gå til handelsmannen og kjøpe alt man trenger. De fleste baker visstnok sitt ovnsbrød ennå, men meget kjøpes, særlig det såkalte kaffebrød (småbrød til kaffen). Hvad boligene angår har forholdene bedret sig i årenes løp. I gamle dager var kjøkkenet det eneste bruksrum for hele familien; nu brukes det bare som kjøkken og spisestue, idet man som regel har en dagligstue ved siden av. Beboelseshusene er solide og tette; hos gårdbrukerne er de opført av tømmer og hos småbrukerne som regel av bindingsverk med flere lag papp- og bordlag. Beklædningen blir mere og mere bymessig, både for menn og kvinner. Dog, om stoffet er tynnere i de ytre klær, så gjenoprettes dette ved solid, flerlaget undertøy hos mennene; kvinner er og blir kvinner, selv på landsbygden, idet de unge tar efter byenes forkastelige skikk med utringede bluser, tynne strømper og høihælte sko. (H. Angell.)

Stod: Kostholdet har undergått en betydelig forandring i de senere år. Således er silden — spekesilden —, som før var en fast rett i enhver landshusholdning, næsten helt forsvunnet fra den dårlige kost. Kaffedrikking tiltar i foruroligende grad, mens bruk av melk især blandt arbeiderbefolkningen avtar. Man synes at den nysilte melk blir for kostbar, og skummet melk aktes som et mindreverdig næringsmiddel. Flatbrød brukes langt mindre enn før, og der klages over at der snart ikke er nogen som kan bake det. Man har det bestemte inntrykk at levestandarden, især blandt kroppsarbeiderne, i de senere år er hevet betydelig, om enn der ofres forholdsvis mest på klædrakten. Fordringene til hus er også steget betydelig. (Kr. Bragstad.)

Grong: Rensligheten står for Grongs og Harrans vedkommende gjennemgående meget høit. Boligene er store og rummelige, men som regel upraktiske og lite utnyttet. I Namsskogan og Røyrvik, hvor økonomi og boligforhold er mindre gunstige, kan det nok stundom stå dårlig til med hygien, men stort sett er den også her nokså bra. Et bad hører til de største sjeldenheter her. Hittil har jeg kun sett ett badekar, men jeg har hørt tale om ett til. I hele distriktet holder sig ennå den uskikk å benytte felles vanddrikkekar, som enten henger på veggen ved siden av vannkranen eller er anbragt i selve vanntønnen eller vannbøtten. (Wittenberg.)

Leka: De hygieniske forhold er dårlige; særlig står den personlige renslighet tilbake, vask av hele kroppen foretas sjelden. Boligene er gjennemgående dårlige. I hele Leka distrikt finnes, så vidt vites, bare 2 våningshus med kjeller under hele huset. (G. A. Haaversen.)

XVIII. Nordland fylke.

Fylket er delt i 45 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt.

Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. 1/12 20.
Mosjøen stadsl.distrikt .	0.83	1 788	Skjerstad	511.54	2 005
Bodø stadslægedistrikt .	1.03	4 698	Fauske	1 108.88	7 081
Narvik stadslægedistrikt .	12.82	6 009	Saltdal	2 079.04	3 812
Svolvær stadsl.distrikt .	3.30	2 429	Sørfold	1 745.46	3 697
Bindal	1 509.00	2 719	Nordfold	748.79	2 652
Vik	232.66	2 619	Steigen	252.21	2 124
Brønnøy	150.19	3 737	Hamarøy	1 208.06	3 212
Vega	147.27	2 386	Tysfjord	1 444.61	2 863
Velfjord	600.39	1 545	Ankenes	2 005.73	3 364
Tjøtta	866.80	3 384	Ofoten	741.64	5 593
Vefsn	3 405.95	5 083	Lødingen	1 269.80	4 568
Hattfjelldal	3 102.51	1 194	Vågan	282.87	4 195
Alstahaug	408.54	5 395	Gimsoy	185.34	1 582
Herøy	172.83	4 085	Borge	256.79	4 682
Nesne	668.00	4 849	Buksnes	169.01	5 460
Hemnes	1 690.20	4 936	Flakstad	298.98	2 973
Mo	3 964.92	5 628	Værøy	28.87	1 587
Lurøy	288.22	3 154	Hadsel	726.17	9 558
Rødøy	696.83	2 896	Bø	212.00	4 474
Meley	872.26	4 405	Øksnes	362.61	3 381
Gildeskål	666.25	4 451	Sortland	409.93	4 704
Beiarn	1 226.75	2 025	Dverberg	674.52	5 100
Bodin	671.34	5 744			

Medisinalpersonalet var i 1923 og 1924 ifølge distriktslægenes opgaver.

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek.	Eksaminert apotek- personale.
1923	63	15	130	15	29
1924	62	15	123	15	28

Av lægene var 1 fylkeslæge, 4 stadslæger og 40 distriktslæger. Distriktslægestillingen i Steigen var ikke besatt ved utgangen av 1924. Angående medisinalpersonalets fordeling på de enkelte lægedistrikter henvises til tabell 1 i hovedberetningen for riket.

Sykepleien må overalt i fylket sies å være tilfredsstillende. De forskjellige sanitets- og tuberkuloseforeninger har arbeidet meget for å skaffe faste sykepleiersker i distriktene, og sådanne er nu ansatt sågodtsom overalt.

Sykehus: Nordland har 4 fylkessykehus: Søvik i Alstahaug med 35 sykeplasser, Bodø sykehus med 36 plasser, Gravdal sykehus med 30 plasser og Stokmarksnes sykehus med 65 plasser. I Narvik finnet et kommunalt sykehus på 32 senger. Dette tilhørte tidligere sanitetsforeningen, men gikk i 1924 over til kommunal drift og fikk egen kirurgisk utdannet overlæge. I Narvik har man også et kommunalt epidemilasarett. Sulitjelma har et mindre sykehus på 17 senger. I Svolvær finnes en sykestue med 17 senger og et epidemilasarett med 12 senger. I Mosjøen har man et sykehus som drives privat med bidrag av Mosjøen og Vefsn

kommunr. Der er plass til 15 pasienter. I Saltdal finnes en sykestue, likeså i Brønnøy og Sortland. Andenes krets av Røde Kors driver en sykestue på *Andenes*, og i juli 1924 åpnet Røde Kors en sykestue i Vega. I Stamsund finnes en sykestue som er åpen under lofotfisket, og endelig finnes en sykestue ved Glomfjordanlegget som under arbeidsstansen ved anlegget praktisk talt har stått ubenyttet i 1924.

Der finnes i alt 11 tuberkulosehjem i fylket med plass for tilsammen 221 pasienter. Plassene fordelte sig således: Brønnøy (15), Vefsn (18), Mo sykehus (26), Meløy (14), Bodin 21, Røvik i Fauske (26), Narvik (28), Vågan (21), Ekren i Hadsel (19), Sortland (18), Fredly i Tysfjord (15).

I Saltdal ligger Vensmoen tuberkulosesanatorium, tilhørende staten, med plass for 116 pasienter.

Spesifiserte opgaver over antallet av pasienter behandlet på de enkelte sykehus i fylket er meddelt i hovedberetningens tabell 2. Likeledes vil man i tabell 3 samstedts finne opgave over antall tuberkulosepasienter behandlet på samtlige tuberkulosehjem og på Vensmoens sanatorium.

I Bodø ligger Rønvik statsasyl med i alt 264 plasser.

Bad. I Nordland fylke brukes svært lite bad, og der anføres fra de aller fleste distrikter at sådant ikke finnes. I *Vefsn* er der et badstubad og i *Mosjøen* et mindre karbad som brukes av en del av befolkningen. I *Vega* og *Andenes* er der bad i sykestuen. I Hattfjelldal finnes badstubad på 4 à 5 gårder. I Nesna finnes bad på lærerskolen og i Meløy bad i Glomfjord. I *Saltdal* er der et bad som holdes åpent 2 ganger ukentlig hver annen uke. Søkningen til badet er yderst slett. For Fauske finnes bad kun i *Sulitjelma*, men søkningen er ikke stor. Bedre er søkningen til Portland Cementfabriks dusjbad i *Tysfjord*, som benyttes flittig av fabrikkens folk.

Vaksinasjonen er som oftest blitt gjennomført. Dog klages der over at hjelpevaksinatøren er uvillig til å reise til de mere avsidesliggende steder for å vaksinere på grunn av de store skyssutgifter som vaksinatøren ikke får dekket.

I Nordland blev der i 1923 vaksinert 4 006 og i 1924 3 754. Noget sykdomstilfelle efter vaksinasjonen har ikke forekommet.

Fødsler. Ifølge fødselsregistrene blev der i Nordland i 1923 født 4 471 levende barn og 111 dødfødte og i 1924 4 213 levende og 116 dødfødte. I jordmorprotokollene for 1923 var innført 3 168 levende fødsler og 99 dødfødte og i 1924 henholdsvis 3 141 og 91. Der er altså blitt benyttet jordmor ved ca. 71 pct. av samtlige fødsler i 1923 og ved ca. 75 pct. av fødslene i 1924.

Dødsfall. Der blev i 1923 registrert 2 028 dødsfall, 1 812 i fylkets bygder og 216 i byene. I 1924 var de tilsvarende tall 1 887 i bygdene og 225 i byene, tilsammen 2 112. Dødeligheten pr. 1 000 av den hjemmehørende befolkning var 11.2 i 1923 og 11.6 i 1924.

Distriktslægenes dødsårsakslisters omfattet i disse to år følgende antall dødsfall:

	Bygder.	Byer.	Tilsammen.	Herav med kjent dødsårsak:		
				Bygder.	Byer.	Tilsammen.
1923.....	1 787	185	1 972	1 690	183	1 873
1924.....	1 855	215	2 070	1 775	213	1 988

Angående dødsfallenes fordeling på de enkelte dødsårsaker i 1923 og 1924 henvises til tabell 4 i hovedberetningene for disse år.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoideber (paratyfus).	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.
1923.							
Mosjøen stadslægedistrikt.....	-	-	-	-	3	-	-
Bodø stadslægedistrikt.....	3	-	-	2	80	2	-
Narvik stadslægedistrikt.....	-	-	-	31	2	44-1	-
Svolvær stadslægedistrikt.....	-	2-2	-	35	-	17-1	-
Bindal.....	-	-	-	-	-	-	-
Vik.....	-	-	-	-	-	-	-
Brønnøy.....	-	-	-	-	-	13-1	-1
Vega.....	-	-	-	-	-	-	-
Velfjord.....	-	-	-	-	-	-	-
Tjøtta.....	-	-	-	-	1	1	-
Vefsn.....	-	-	-	-	4	2	-
Hattfjelldal.....	-	-	-	-	-	1	-
Alstahaug.....	-	-	-	-	-	10-2	-
Herøy.....	7-1	-	-	-	-	-	-
Nesna.....	3-1	-	-	-	1	-	-
Hemnes.....	9-2	-	-	-	-	-	-
Mo.....	-	-	-	-	1	-	-
Lurøy.....	-	-	1	5	-	2	1
Rødøy.....	-	-	-	-	4	-	-
Meløy.....	-	-	-	3	52-1	6	-
Gildeskål.....	-	-	-	1	20	2	-
Beiarn.....	-	-	-	1	-	-	-
Bodin.....	-	-	-	9	-1	2-1	-
Skjerstad.....	2	-	-	5	10-1	-	-
Fauske.....	-	-	-	22	7	19	-
Saltdal.....	-	1-1	-	-	24	-	-
Sørfald.....	5-1	1	-	5	-	-	-
Nordfold.....	-	-	-	3	-	8	1
Steigen.....	-	1	-	-	-	1	-
Hamarøy.....	-	-	-	-	-	10-1	-
Tystfjord.....	-	-	-	6	1	-	-
Ankenes.....	-	-	-	7	-	18-6	-
Ofoten.....	-	-	-	-	1	2	-
Lødingen.....	-	-	-	88	12	8-1	-
Vågan.....	-	-	-	-	-1	2	-
Gimsøy.....	1	-	-	-	-	1	-
Borge.....	1	-	-	2	1	8	-
Buksnes.....	-	-	-	11	2	15-2	-
Flakstad.....	-	-	-	-	-	-1	-
Værøy.....	-	-	-	3	-	2	-
Hadsel.....	12	-	-	23	-	16-1	-
Bø.....	-	-	-	-	3	7-1	-
Øksnes.....	-	-	-	-	-	6	-
Sortland.....	-	-	1	6	18	-	-
Dverberg.....	-	-	-	24	13	1	-
Tilsammen	43-5	5-3	2	292	260-4	226-19	2-1

*) Tallene foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallene efter streken betyr

Sundhetstilstanden har i 1923 gjennomgående vært ganske god. I lægenes beretninger angis den for *Fauske*: god, den beste distriktslægen har iakt-tatt i de år han har vært i distriktet (Hegbom), for *Bø*: god, bedre enn på flere år (Andreassen), for *Borge*: nogenlunde god og for *Værøy*: middels god. Også for

sykdommer^{*)}.

Barsel-feber.	Septiko-pyæmi.	Pemfigus (hos nyfødte).	Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akutte katar- rer i ånde- dretsorgan.	Influenta.	Lunge- betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutt diarré (kolerine).	Skjærbuk.
-	-	-	2	-	-	-	6	102-2	180-3	11-2	6	2	-	14	-
-	-	2	2	1	3	48	28	398-3	84	35-2	69	10	-	45	1
-	1	-	7	-	15	138	15	665-1	487-4	47-1	34	15	-	175	-
-	-	-	2	-	-	-	-	227-1	188-2	17-2	14	4	-	48-1	-
-	-	-	1	-	-	3	26-4	36-3	24	3	3	1	-	3	-
-	-	1	2	-	-	-	20-2	108-2	61-1	1	1	4	-	13	-
-	-	-	5-1	-	-	3	20-2	71-1	66-3	10-3	13	1	-	2	-
-	-	-	2	-	-	-	10	53-6	6-1	3	4	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	1	20	25-2	17	-	5	3	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	7	112	48-1	5-1	12	4	-	15	-
-	-	-	1	-	2	2	12	109-6	176	12-2	15	5	-	9-1	-
-	-	-	-	-	1	-	-	57	8	2	8	-	-	-	-
-	-	-	1	1	17	90	108-1	790-1	475	20-3	4	4-1	-	61	-
-	-1	-	3	-	2	1	42-2	35-1	29	8-1	8	4	-	15	-
1	2	2-2	1	-	11	1	42-1	214-6	101	5	16	6-2	-	18	-
-	-	-	-	-	-	2	-	97-1	10	10-8	7	-	-	17	-
-	-	-	-	-	-	3	1	57-1	10	22-7	11	2	-	11-1	-
-	2-1	-	1	-	-	5	13	39-1	5	6	3	2	-	7	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-2	5	-1	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	4	4	31	229-3	84	10-4	3	2	-	10	-
2	-	-	1	-	16	5	1	26-3	63	4	14	2	-	5	-
-	-	-	1	-	1	-	-	12	-	1	2	-	-	3-1	-
-	-	-	1-1	6	-	-	-	5-1	21-1	1	1-1	-	-	-	-
-	-	-	7	-	4	38	2	423-1	115	6	19	4	-	43	-
1	-	-	2	-	7	-	-	60-2	10	5-1	5	2-1	-	5	-
-	-	1-1	2	-	7	-	-	18	8	6	4	4	-	2	-
-	-	-	3	-	3	-	5	138	27	2	2	3	-	13	-
-	-1	1	1	3	-	-	-1	-	-	7-2	3	-	-	2	-
-	1	-	-	-	-	1	-	18-1	17-1	2-1	10	-	-	-	-
-	-	-	-	1	7	1	-	53	60	6-2	11	3-1	-	7	-
1	12	-	-	1	9	8	-	75-1	42	4	3	-	-	19-1	-
1	7	1	11	-	-	5	5	125-5	54	1	15	3	-	27	-
-	-1	1-1	-	-	5	21	23	111	65	13	11-1	-	-	3-1	-
-	2-1	-	-	-	-	1	-	42	26	1	9	1	-	3	-
1-1	1	1	6-1	-	6	4	-	172-1	61	6-3	16	3	-	3	-
-1	-	-	9-1	-	3	2	-	110-1	44	8-2	8	6-1	-	15	-
-	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	8	-	-	3	-	67-1	16	9-2	32	3	-	4	-
1	3	-	5	-	4	-	9-1	195-5	174-2	8-1	23	7-1	-	5-1	-
1	-	-	1	-	-	1	7-1	10-1	16	3-2	7	-	-	-	-
3	-	-	1	1	-	37	36	39	17	3-2	33-1	7	-	9	-
1	1	-	1	3	8	-	67-2	196-3	112	4-2	27	3	-	16	-
1	-	-	3	-	1	10	36	85	26	5-3	14	6	-	1	-
14-2	32-6	10-4	94-4	17	136	456	625-17	5539-74	3077-19	345-61	516-4	131-7	-	649-7	1

antall døde.

1924 karakteriseres sundhetstilstanden som god. For *Hattfjelldal* og *Hemnes* angis den å ha vært god inntil mindre god.

De epidemiske sykdommers utbredelse i de enkelte distrikter i fylket i 1923 vil ses av ovenstående tabell og i 1924 av tabellen side 128—129.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidfieber (paratyfus).	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.
1924.							
Mosjøen stadslægedistrikt.....	-	-	-	-	39	-	-
Bodø stadslægedistrikt.....	-	-	-	2	28	-	-
Narvik stadslægedistrikt.....	-	-	-	44	230	15	-
Svolvær stadslægedistrikt.....	-	-	-	22	24	19	-
Bindal.....	-	-	-	-	-	-	-
Vik.....	-	-	-	-	2	-	-
Brønnøy.....	-	-	-	-	5	2	-
Vega.....	1-1	-	-	-	-	-	-
Velfjord.....	-	-	-	2	3	-	-
Tjøtta.....	-	-	-	-	9	5	-
Vefsn.....	-	-	-	-	22-1	-	-
Hattfjelldal.....	-	-	-	-	44	-	-
Alstahaug.....	-	-	-	-	139	3-1	1
Herøy.....	-	-	-	-	-	-	-
Nesna.....	-	-	-	-	4	6-1	-
Hemnes.....	17-1	-	-	-	1	-	-
Mo.....	-	-	-	-	-	1-1	-
Lurøy.....	-	-	-	6	1	4-1	-
Rødøy.....	-	-	-	-	-	-	-
Meløy.....	-	-	-	7	5-1	2	-
Gildeskål.....	-	-	-	33	5	3	-
Beiarn.....	-	-	-	-	11	1	-
Bodin.....	1-1	-	2	2	18	5	-
Skjerstad.....	-	-	-1	2	27-1	1	-
Fauske.....	1	-	-	12	15	1-1	-
Saltdal.....	-	2-2	-	-	-	1	-
Sørfold.....	-	1-1	-	-	-	-	-
Nordfold.....	-	-	-	-	-	-	-
Steigen.....	-	-	-	-	7	2	-
Hamarøy.....	-	-	-	-	19	1-1	-
Tysfjord.....	-	-	-	-	116-4	-	-
Ankenes.....	1	-	-	-	43	3-2	-
Ofoten.....	-	-	-	-	14-1	19-3	-
Lødingen.....	-	-	-	3	26	6-3	-
Vågan.....	-	-	-	-	-	-	-
Gimsey.....	1	-	-	1	1	6-2	-
Borge.....	-	-	-	1	-	-	-
Buksnes.....	4-2	-	-	5	-	2-1	-
Flakstad.....	7-2	-	-	-	-	-	-
Værøy.....	-	-	-	1	60	-	-
Hadsel.....	1	-	-	5	33	6	2
Bø.....	-	-	-	3	37-2	6-1	8
Øksnes.....	-	-	-	13	79-1	2	-
Sortland.....	-	-	-	1	24 1	1	-
Dverberg.....	1	-	-	6	8	14-1	-
Tilsammen	35-7	3-3	2-1	171	1099-12	137-19	11

*) Tallene foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallene efter streken betyr

Tyfoidfieber optrådte i 1923 i Herøy med 7 tilfelle, hvorav 1 dødsfall. Der var 4 syke i samme familie, de andre tilfelle mere spredt, smittetilke kunde ikke påvises. Når undtas disse tilfelle har der i de siste 40 år ikke vært tyfus i Herøy. (Hesselberg.) I Hemnes iaktatt i alt 11 tilfelle av tyfoidfieber. Læge

sykdommer.*)

Barsel-feber.	Septiko-pyæmi.	Pemfigus (hos nyfødte).	Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akutte katar-rer i ånde-dretsorgan.	Influenza.	Lunge-betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutte diarré (kolerine).	Skjærbuk.
-	-	-	3	3	-	4	5	125	52-2	1	8	-	-	20	-
1	2	-	16	11	10	47	120	604-1	14	33-3	49	31	-	147	-
2-2	1	-	6-1	1	12	16	142-1	1082-1	363-1	70-3	62	19	-	208-8	-
-	-	-	5	1	3	12	19	221	13	7-1	11	4	-	77-3	-
-	-	-	1	-	1	-	-	26	4-2	5-4	-	-	-	4	-
1	-	-	-	-	-	-	4	92	6	2	11	5	-	9	-
1	-	-	1	-	1	-	4	58	17	3-1	12	3	-	8	-
-	1	-	3-1	-	8	-	8-1	72	23	5-1	7	4	-	1	-
-	-	-	1	-	-	-	-	35	45	4	13	2	-	7	-
3	-	-	-	-	5	-	16	45	1	-	28	1	-	6	-
-1	-	-	1	-	1	4	22-2	142-6	67-2	6-1	16-1	4-1	-	17	-
1-1	-	-	1	-	-	2	46-2	38	2	2-1	9	1	-	3	-
1	-	-	-	-	-	21	9	660-2	141	37-1	25	5	-	82	-
-	1	-	3-1	-	2	4	-	61	3	2-1	3	8	-	12	-
1	-1	1-1	-	-	11	4	7	225-2	9	6-2	18	7	-	50-2	-
-	-	-	1	-	-	3	63	124-2	19	5-1	16	6	-	24	-
1	1-1	-	-	-	-	1	9	215-1	17	19-4	11-1	3	-	43-1	-
1	1-1	-	1	-	2	-	1	30-1	3	4-2	-	4	-	12	-
1	6	-	-	-	-	-	-	48	3	4	3	2	-	38	-
1	-	-	1	-	-	9	5-1	228-1	10	4-1	2	2	-	26	-
1	2-1	-	-	-	1	2	-	21	7	9-2	5	4-1	-	3	-
2-1	-	1-1	2	-	-	1	-	42-3	12	3-1	7	1	-	-	-
-	1	-	-	4	-	3	23-2	24-2	6	4-5	3	-	-	3	-
-	-	-	-	-	-	18	-	16	10	-	1	-	-	3	-
1	-2	-	3	-	4	38	-	371-1	15	27-6	19 1	5	-	142	-
-	-	-	2-1	2	10	16	-	29	-	2-2	8-2	5	-	9	-
-	-	-	5-1	-	2	7	15-1	23	7	12-2	4-1	6	-	6	-
-	-	-	-	1	-	1	-	141-1	6	2	2	-	-	9	-
-	-	-	1-1	-	-	1	6	27-1	22	6-2	11-1	1	-	4	-
1	-	-	3	-	3	1	3	34-1	-	1	13	3	-	9	-
4	-	-	-	2	3	-	-	66	23	2	10	7	-	15-2	-
-	-	-	-	-	-	10	36-2	149-3	16	16-2	11	2	-	32	-
-	4-1	-	1	-	-	5	8	120-1	41	8	30	2	-	13	-
-	3	-	11	-	-	5	80-4	105-1	67	6-3	23	6	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-1	-1	-	-	-1	-	-	-4	-
-	-	-	2	-	1	-	47-2	35	1	6-4	3	2	-	13	-
-	-	-	5	-	5	56	72 3	405	52	3-2	15	3	-	14-1	-
-1	-1	-	3	-	-	4	54-1	92-1	1	3	17	4	-	18-1	-
-	-	-	-	-	-	-	5-1	4	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	-	1	4	-	82	7	3	21	3	-	10	-
1-1	16	-	9	-	6	3	168-5	452-12	234	7	58-1	12	-	78	-
-	-	-	-	-	-	3	4	43-4	6	3-1	15	2	-	6	-
2	-	2	3	-	2	1	16	31	26	2	15	1	-	3	-
-	-	-	2	-	1	7	7-1	65-1	74	11-2	39	4	-	7	-
4	-2	3	4	-	-	1	51-1	133-2	12	4-1	19	3	-	14	-
31-7	39-10	7-2	103-6	24	96	314	1075-31	6641-52	1457-7	359-62	653-9	187-2	-	1206-22	-

antall døde.

blev først hentet langt ut i sykdommen, i en familie var da 4 voksne og 2 barn syke, hvorav 1 døde. I *Mo* og på *Finneid* var der på hvert av stedene 1 syk, begge antagelig smittet fra *Nesna*, hvor der viste sig 5 tilfelle med et noget eien-dommelig forløp og uten tydelige kliniske tegn. Statens epidemilæge var tilstede.

Sykdommen artet sig som en septikopyæmi eller som en meget ondartet influensa. (Berg.) I *Sørfold* gikk der i Kjerringøy en mindre epidemi, i alt 5 tilfelle med 1 dødsfall. I 1924 optrådte de fleste tilfelle av tyfoidfeber om høsten, spredt over forskjellige lægedistrikter. De fleste tilfelle i *Hemnes*, hvor der blev oprettet et lasarett på Hemnesberget. Smitten blev antatt å skrive sig fra en brønn på odden ved Hemnesberget. Der inntraff 1 dødsfall. I *Buksnes* en mindre, men alvorlig epidemi på Steine. 5 tilfelle blev innlagt på Gravdal sykehus, herav 3 dødsfall.

Skarlagensfeber optrådte med ikke få tilfelle i 1923, men sykdommen forløp meget mildt. I beretningene nevnes derfor at der visselig var flere tilfelle enn de anmeldte. I 1924 var denne sykdom lite utbredt.

Difteri var i 1923 nogenlunde jevnt fordelt over hele året. Sykdommen forløp de fleste steder lett uten større epidemier, men i enkelte distrikter (*Lødingen*, *Ankenes*) forekom grave former. Heller ikke i 1924 var der nogen større epidemi av denne sykdom.

Meslinger viste særlig i 1924 adskillig utbredelse og optrådte i alle årets måneder, dog mest i november. Sykdommen optrådte som utbredt epidemi i *Brønnøy*, *Vefsn*, *Hattfjelldal*, hvor sykdommen kom fra Sverige og optrådte på omtrent alle gårder, og i *Tysfjord*, hvor den hadde et eksplosjonsmessig utbrudd, smittet fra soldater på Elvegårdsmoen. Der døde 4 barn blandt anslagsvis ca. 600 tilfelle. I *Sortland* gikk en ondartet epidemi med adskillige eftersykdommer, særlig otitter og flere tilfelle av lungetuberkulose. I *Øksnes* var der likeledes en alvorlig epidemi, flere skoler måtte lukkes, da barna var syke og borte.

Kikhoste har forekommet spredt over hele fylket, mest utbredt i 1924. Fra de fleste distrikter meldes om forholdsvis mildt forløp uten eftersykdommer av alvorlig art. I *Borge* dog til dels ondartet, der døde 2 barn. Fra *Dverberg* og *Gimsøy* meldes også om mere ondartet forløp.

Tuberkulose har stor utbredelse i fylket. Det synes imidlertid å fremgå av lægenes beretninger at sykdommen er i avtagende i enkelte distrikter. I 1924 blev ifølge tuberkuloseprotokollene anmeldt 955 nye tilfelle, 410 menn og 545 kvinner. mot 935 i 1923 og 820 i 1922. De fleste nye tilfelle i 1924 faller på *Mo* 39, *Meløy* 31, *Gildeskål* 38, *Tysfjord* 43, *Lødingen* 32, *Hadsel* 85, *Sortland* 33, *Øksnes* 35, *Dverberg* 26. Antallet av nye tilfelle av tuberkulose er i 1924 ganske stort i *Brønnøy*, 22 mot kun 8 i 1923. Nogen spesiell årsak kan ikke påvises; imidlertid synes det som folk får øinene op for å komme tidligere under lægebehandling. I *Vefjord* er der 8 nye tilfelle, og der skyldes ca. 42 pct. av samtlige dødsfall tuberkulose, mot 50 pct. i 1923. Tuberkulosens utbredelse skyldes vesentlig dårlige boliger og levemåte, til dels også de mindre gode økonomiske forhold. I *Herøy* er tuberkulosen meget utbredt, der er anmeldt 14 nye. Plevritt og tuberkulose er særlig hyppig i et begrenset strøk. I *Alstahaug* antages sykdommen å være i tiltagende. Der er således anmeldt 24 nye tilfelle mot 18 i 1923. I *Vefsn* er bare anmeldt 19 nye tilfelle og død 9, — imidlertid er sykdommen meget utbredt. Distriktslægen mener at forholdet har bedret sig merkbart i de senere år. Folks forståelse og de hygieniske krav på dette område er også bedret i det siste. Det har således lyktes å få gjennomført en kurmessig plan mens de venter på sanatorieplass. Interessen for tuberkulosearbeidet er i voksende, særlig blandt ungdommen. Tuberkulosen er i tiltagende i *Hattfjelldal*, dog synes sykdommen å være relativt godartet. Fra *Hemnes* angis nogen økning i Korgen, — det er vanskelig å få isolert patientene av mangel på tuberkulosehjemplass — det hendte at hele sønskenflokken blev angrepet og døde, likeså en av foreldrene i løpet av nogen år. For *Lurøy* anføres at distriktslægen anser tuberkulosearbeidet for utilfredsstillende, all den stund man ikke i tilbørlig grad har lagt an på «alderdomstuberkulosen», som han

mener må vises større oppmerksomhet enn tidligere. Det er nemlig ofte at barne-
barn blir smittet av sine besteforældre, som går med kronisk bronkitt (tuberkulose),
der som oftest av disse gamle aldri vil erkjennes å være smittefarlig for omgivel-
sene. I *Rødøy* er tuberkulosen den sykdom som herjer distriktet mest, særlig på
enkelte steder, som på Sleipnes. Som årsaksmomenter fremheves at der fantes
en del tuberkulose blandt eldre folk som delvis er død, men som har utbredt smitte
omkring sig. Imidlertid drives der et meget energisk tuberkulosearbeide. I *Meløy*
var der 31 nye tilfelle av tuberkulose, begunstiget av mindre god hygiene og bolig-
forhold. Distriktslægen mener at 3 av disse tilfelle fikk sin tuberkulose ombord i
fiskeskøyten — tvungen undersøkelse av fiskere før de går ombord burde påbydes.
I *Gildeskål* har sykdommen i lengere tid vært adskillig utbredt — der er således
opført 38 nye tilfelle og 190 gamle. Det så visstnok ut som om sykdom i den
senere tid ikke har bredt sig så meget som i de tidligere år.

I *Beiarn* har sykdommen derimot grepet faretruende om sig i den øvre del,
hvor neppe et hus er helt fri for sykdommen. I *Skjerstad* kom der adskillige
tilfelle av tuberkulose efter forutgående morbilli. Patientene var som oftest for
tidlig oppe og gikk tynnkledt, og flere pådrog sig bronkitt eller plevritt med
etterfølgende lungetuberkulose. I *Saltdal* er der fremkommet 33 nye tilfelle —
— dødsfall, i 8 tilfelle kunde smitekilde bestemt påvises. I *Sørfold* er tuber-
kulose hovedsykdommen, som må ses på bakgrunn av stedets beskaffenhet. *Sør-
foldfjord* har mange armer som ligger mellom høie fjell på begge sider. Den
mørkeste årstid blir derfor lang, rå og kald, men også om sommeren blir der for
mange steds vedkommende for lite sol. På grunn av mindre gode hygieniske
forhold har arbeidet mot tuberkulosen særlig lagtt an på å bedre disse forhold,
likesom der er opprettet en hjelpestasjon i distriktet. Der leveres et godt og mål-
bevisst arbeide av distriktslægen, som i årets løp har holdt diverse foredrag, særlig
om «smitte» og «tuberkulosens smitteforhold» med nasjonalforeningens lysbilleder.
Astmatiske tilstander, fra de lettere til de sværere former, er hyppig forekom-
mende. Praktisk talt har alle barn og unge mennesker svulne glandler på halsen.
Den uttalte skrofulose med sitt fullstendige symptombillede er dog sjelden. I *Hamar-
øy* er der opført 22 nye tilfelle og 11 dødsfall. Sykdommen er neppe i tilbakegang.
For *Tysfjords* vedkommende er den den alt annet overskyggende sykdom. Der
er opført 43 nye tilfelle, og i alt behandledes der 99 tilfelle i dette befolknings-
fattige distrikt. Tuberkulosens utbredelse må derfor heller anses verre enn bedre.
Ved begynnelsen av 1924 var der 56 tilbakeliggende patienter. Med 2 800 innbyg-
gere skulde Tysfjord ha en tuberkulosemorbidityt på 3.5 pct. — av disse 99 tilfelle
i alt døde 12. Dog er der et lyspunkt: efter 2 års observasjon kan 29 tilfelle utgå
som symptomfri av tuberkuloseprotokollen. I *Lødingen* er der død 8 av tuberkulose,
der er innført 32 nye tilfelle mot 28 i 1923. Dette er mere enn nogensinne før; det
synes som om tuberkulosen i distriktet ikke er på retur. De hyppige plevritter
etterfølges ofte et år senere eller så av tuberkulose. Når et tilfelle av tuberkulose
er konstatert, da har vedkommende allerede smittet en eller flere i samme familie,
særlig når den syke har delt seng eller værelse med andre. Å få syke til å legge
sig inn på tuberkulosehjem før de må holde sengen er vanskelig. I *Værøy* og *Røst*
er tuberkulosen i tiltagende. Der klages over plassmangel på tuberkulosehjem-
mene. I *Buksnes* er opført 11 nye tilfelle. Dette kunde tyde på tilbakegang, men
alle tilfelle søker ikke læge — de innførte er langt fremskredne tilfelle. I *Borge* blev
der konstatert 19 nye tilfelle, mindre enn det foregående år (28); dette tilskrives dels
det energiske tuberkulosearbeide, men også den ting at der er ansatt faste desin-
fektører. I *Bø* var der 11 dødsfall. Det synes som om sykdommen er noget i
tilbagegang. I *Sortland* er der meget tuberkulose, og den inntar en dominerende
plass — der er opført 34 nye tilfelle. I *Dverberg* er der adskillig tuberkulose, og

særlig under de skrøpelige forhold folk lever i deroppe får sykdommen nokså stor utbredelse. Der er påfallende mange floride ftiser. På grunn av vanskeligheten med å få folk anbragt i tuberkulosehjem har man erholdt tillatelse til å innlegge tuberkuløse i sykestuen på Andenes, — hvilket avhjelper et stort savn deroppe. Sykestuen angis å være til stor hjelp for lægens arbeide i Dverberg.

For øvrig henvises til tabell 10 i hovedberetningen, som viser antallet av meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer i de enkelte lægedistrikter.

Følgende oversikt viser antall dødsfall av tuberkulose i 1922—1924 i de enkelte distrikter ifølge distriktslægenes dødsårsakslistes:

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt.						Dødsfall av lungetuberkulose.					
	1922		1923		1924		1922		1923		1924	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Mosjøen stadslægedistrikt.....	-	-	5	-	2	2	-	-	4	-	1	1
Bodø stadslægedistrikt.....	2	2	9	9	6	9	2	-	7	7	4	6
Narvik stadslægedistrikt.....	13	9	6	7	10	7	10	9	3	7	7	4
Svolvær stadslægedistrikt.....	3	3	5	3	2	6	2	2	4	3	1	4
Bindal.....	4	1	1	2	3	3	3	1	1	2	2	3
Vik.....	1	1	3	3	1	1	-	-	3	2	-	1
Brønnøy.....	9	6	5	8	5	9	8	5	4	6	3	7
Vega.....	4	3	2	3	3	3	3	2	2	3	1	1
Velfjord.....	3	2	5	5	3	2	3	2	5	4	3	2
Tjøtta.....	7	1	3	3	3	6	5	1	2	2	2	5
Vefsn.....	7	13	5	8	9	3	7	10	5	8	6	3
Hattfjelldal.....	1	-	4	-	2	3	-	-	2	-	2	2
Alstahaug.....	5	6	3	4	6	2	4	4	1	4	3	1
Herøy.....	5	6	4	7	5	11	3	6	3	6	4	11
Nesna.....	5	6	6	9	2	7	5	6	3	7	2	6
Hemnes.....	5	5	2	7	8	5	3	4	2	6	5	5
Mo.....	10	6	5	9	11	9	7	5	5	7	9	7
Lurøy.....	3	5	4	4	5	2	3	4	-	4	4	2
Rødøy.....	3	6	4	1	4	6	2	6	3	-	4	6
Meley.....	5	7	4	3	6	5	4	7	2	3	5	3
Gildeskål.....	12	8	7	4	3	2	11	5	5	3	3	1
Beiarn.....	-	-	1	2	4	1	-	-	-	-	2	1
Bodin.....	10	10	11	8	8	10	7	10	10	8	6	8
Skjerstad.....	4	4	3	1	3	5	3	2	3	1	2	4
Fauske.....	15	11	11	9	3	4	13	10	10	8	2	2
Saltødal.....	4	5	5	3	2	3	-	5	3	2	2	2
Sørfold.....	5	2	3	4	2	3	3	1	3	2	1	3
Nordfold.....	8	8	2	1	6	2	5	8	2	1	5	2
Steigen.....	1	4	2	1	3	7	1	3	2	1	-	5
Hamarøy.....	8	7	6	5	7	6	5	7	5	5	5	5
Tysfjord.....	2	2	9	6	8	5	2	2	8	3	7	4
Ankenes.....	4	8	2	4	5	7	1	6	2	2	3	6
Ofoten.....	6	7	3	4	3	7	3	5	3	4	3	4
Lødingen.....	4	5	3	5	3	5	4	5	3	5	3	4
Vågan.....	6	2	1	8	4	9	6	2	1	6	4	9
Gimøy.....	3	2	2	2	2	3	-	2	-	2	2	3
Borge.....	7	5	19	8	6	5	6	5	15	7	3	4
Buksnes.....	5	9	7	3	7	9	3	7	4	2	4	7
Flakstad.....	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-
Værøy.....	-	2	1	1	2	4	-	1	1	-	1	2
Hasdel.....	12	21	13	16	16	19	11	20	13	11	15	17
Bø.....	11	11	7	5	8	3	8	9	5	4	5	1
Øksnes.....	5	3	6	4	2	-	5	3	4	4	1	-
Sortland.....	5	9	5	10	9	15	5	9	4	7	7	11
Dverberg.....	3	9	4	4	8	6	3	6	2	1	4	5
Tilsammen	235	242	219	214	221	241	179	207	169	170	159	190

Antall tilfelle av veneriske sykdommer i de enkelte distrikter var i 1923 og 1924:

Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.		Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.	
	1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924		1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924
Mosjøen stadsl.distr.	-	-	-	-	-	-	-	6	Saltdal.....	-	-	-	-	-	-	-	1
Bodø stadsl.distrikt..	-	-	3	3	-	-	42	38	Sørfold.....	-	-	-	-	-	-	2	-
Narvik stadsl.distrikt	5	6	22	16	1	2	85	96	Nordfold.....	-	-	-	-	-	-	2	1
Svolvær stadsl.distr..	1	1	-	1	-	-	30	21	Steigen.....	-	-	-	-	-	-	4	1
Vik.....	-	-	-	-	-	-	-	2	Tysfjord.....	-	-	1	-	1	-	1	5
Brønnøy.....	-	-	-	1	-	-	3	3	Ankenes.....	-	-	1	1	-	-	3	7
Vega.....	-	-	-	-	-	-	3	-	Ofoten.....	-	-	2	-	-	-	3	3
Velfjord.....	-	-	-	-	-	-	-	4	Lødingen.....	-	-	-	-	-	-	1	3
Tjøtta.....	-	1	-	-	-	-	2	2	Vågan.....	1	-	-	-	-	-	4	-
Vefsn.....	-	-	-	-	-	-	1	2	Gimsøy.....	-	-	-	-	-	-	2	1
Hattfjelldal.....	-	-	-	-	-	-	1	2	Borge.....	-	-	-	-	-	-	3	2
Alstahaug.....	-	-	1	-	-	-	13	6	Buksnes.....	-	-	4	-	-	-	6	7
Herøy.....	-	-	-	-	-	-	4	8	Flakstad.....	-	-	-	-	-	-	-	5
Nesna.....	-	1	-	-	-	-	4	1	Værøy.....	-	-	1	-	-	-	2	2
Hemnes.....	-	-	-	-	-	-	3	4	Hadsel.....	-	-	3	3	-	-	22	34
Mo.....	-	-	-	-	-	-	-	2	Bø.....	-	-	-	-	-	-	2	1
Rødøy.....	-	-	-	-	-	-	-	2	Øksnes.....	-	-	-	-	-	-	6	-
Meløy.....	-	-	-	-	-	-	6	3	Sortland.....	-	-	1	-	-	-	8	8
Gildeskål.....	-	-	-	-	-	-	5	-	Dverberg.....	-	-	-	-	-	-	2	6
Bejarn.....	-	-	-	-	-	-	1	2									
Bodin.....	-	-	-	-	-	-	3	8									
Fauske.....	-	-	-	-	-	-	5	3									
									Tilsammen	7	9	38	26	2	2	284	302

Fra *Bindal*, *Lurøy*, *Skjerstad* og *Hamarøy* lægedistrikter er der ikke meldt noget tilfelle av venerisk sykdom i 1923 eller i 1924.

Av skabb anmeldtes der 480 tilfelle i 1923 og 414 tilfelle i 1924.

Angående dødsfall på barselseng og antall obstetrisiske operasjoner utført av læger i 1923 og 1924 henvises til kap. 15 i hovedberetningene for disse to år.

Hygieniske forhold m. m. Der synes å være nogen fremgang i *Bindal*; således har den uforsiktige spyttning avtatt, man er mere omhyggelig med renhold av kopper og kar, uvasket kopp eller skje går ikke lenger fra person til person. Levemåten er god. Nogenlunde rikelig adgang til fisk og melk. Kjøtt brukes lite, derimot visstnok meget kaffe. Man ernærer sig av jordbruk og fiskeri, dessuten adskillig båtindustri og skogsarbeide. — Der spores også fremgang i *Vik*. Kostholdet angis som tarvelig og mangelfullt, kaffe brukes til overmål. (*Molden*.) I *Vega* er tilstanden dårlig i alle retninger; som følge herav blir både kostholdet og boligforholdene mindre gode. Der drives litt hjemmefiske. (*Angesen*.) I *Veffjord* dårlige hygieniske forhold og mindre god levemåte. Av melken lages smør og ost, som selges, og der kjøpes igjen margarin. (*Iversen*.) I *Herøy* lever den største del av folk av fisket, mindre vesentlig er gårdsbruk, hvorfor folkets økonomi har vært mindre god, da fisket har kastet lite av sig. Boligene er gjennomgående små og skrøpelige, med derav følgende overbefolkede rum. Kosten er ensformig — fisk, margarin, brød, kaffe, visstnok for meget av sistnevnte. Melk er en stor sjeldenhet i kostholdet. (*Hesselberg*.) Fra *Alstahaug* anføres at de hygieniske forhold og boligforholdene ikke er tilfredsstillende,

særlig på strandstedet Sandnessjøen, noget bedre ute i distriktet. I Sandnessjøen har man et godt og rikelig drikkevann, idet der finnes et vannverk med tilløp fra fjellet. (Sørensen.) I *Vefsn* er forholdene stort sett bra, da de fleste har store og rummelige tømmerhus. Levemåten er også ganske god, da meget av gårdens produkter benyttes i husholdningen. (Ravn.) I *Hattfjelldal* er der mindre bra både økonomisk og med hensyn til boligforholdene. Levemåten er nokså skral, med adskillig misbruk av kaffe, — nu forlanger $\frac{3}{4}$ av alle barn kaffe, tidligere forlangte de bryst til 7-års alderen. (Greger.) I *Mo* er både de hygieniske forhold, hus og levemåte dårlig. Jordbruket står langt tilbake. (Lind.) I *Hemnes* er derimot de hygieniske forhold bedre, der er bedre boliger og mere velstand med derav følgende bedre kost. Der drives adskillig båtbyggeri og trearbeider. Jordbruket står adskillig høit, særlig i Korgen. (Lind.) I *Nesna* er forholdene som forrige år. Nedgangstidene har gjort sig gjeldende, uten at der nogensteds har vært egentlig nød eller underernæring. (Bergh.) I *Rødøy* ligger de hygieniske forhold meget tilbake. (Russwurm.) I *Gildeskål* er levemåten god, men boligene synes mange steder mindre bra, særlig i Fleinvær. (Johnson.) I *Beiarn* derimot angis kosten i det store og hele som dårlig, som oftest består den av poteter og dårlig fisk, der drikkes visstnok for meget kaffe. Boligene i den nedre del av dalen til dels gode, men jo lengere man kommer op, jo dårligere blir husene. At en familie kun har stue hvor der kokes om dagen og er sovested for 4—5 personer om natten er ingen sjeldenhet. Rensligheten er selvfølgelig derefter, såpe forekommer visstnok, men brukes sjelden. (Johnson.) I *Fauske* angis ingen forskjell fra foregående år, — en undtagelse er muligens Sulitjelma, hvor helserådet har drevet et systematisk virke; her spores synlige resultater hvad boligene angår. (Hegbom.) I *Sørfold* anføres de hygieniske forhold å være under all kritikk. Boligene er små, og kjøkkenet anvendes til beboelsesrum. Soverum er som oftest på loftet, der er lavt og mørkt, som regel er der et lite gjenspikret vindu nede ved gulvet. (Thoresen.) Jordbruk og fiske er hovednæringen, derav er visstnok jordbruket det formeneste, som holder familiene med mat. I den mørkeste og kaldeste årstid er det nokså knapt. Natursmør og kjøtt er delvis gått ut av husholdningen, man selger disse produkter og nøier sig med stump og margarin. (Thoresen.) I *Hamarøy* er de hygieniske forhold dårlige, men stort sett ikke verre enn andre steder. Den personlige hygiene er slett. Boligene er til dels meget dårlige, trekkfulle og skitne. Brønnene består oftest av et vannhull med overflate-tilsig, vannbøtten med øsen, som alle drikker av, er det almindelige. (Kornfeldt.) I *Tysfjord* er de hygieniske forhold slette, der er dårlige, utette hus, dårlig vedlikeholdt. Tross overbefolkning i disse trekkfulle hus og gammer er luften derinne ikke så aller verst. Tross fattigdom og dovenskap klarer man sig nogenlunde, idet der til stadighet er fisk nok like utenfor stuedøren. Hovednæringsveien er fiske, litt gårdsbruk og veddrift. Nordland Portland Cementfabrik beskjeftiger ca. 200 mann av fjordens befolkning, og fortjenesten er nokså god, når fabrikken er i gang, men på grunn av streik o.s.v. gikk fabrikken kun en kortere tid. Spare-sansen hos folk er liten, man er fra gammelt vant til overflod eller nød, det siste som oftest. Kosten er som oftest fisk, poteter og brød, samt overmål av kaffe, som brukes av både store og små. (Pahle.) Fra *Ankenes* anføres at fra fisker-befolkning er man i distriktet etterhånden gått over til å bli anleggsarbeidere. Der var prøvedrift i Skjomsdal, hvor der blev beskjeftiget mange folk og hester. Endel driver dog gårdsbruk, som imidlertid står meget tilbake i forhold til nabodistriktene. (Borgen.) Fra *Lødingen* anføres at hygienien står nokså godt i forhold til de omliggende distrikter, derimot i de mere avsidesliggende fjorder er nok forholdene mindre bra. Næringsveiene er jordbruk og fiskeri. Kostholdet

er særlig om vinteren nokså ensformig, overflod av kaffe, salt fisk og brød, lite melk, kjøtt og rotfrukter. Distriktslægen mener flere ganger å ha konstatert notorisk underernæring på grunn av næringsfattig kost. (Sæther.) I *Værøy* og *Røst* er hovednæringen fiske; det er meget variabelt, hvorfor også de økonomiske forhold for tiden er meget små. Boligene er små, og ofte finnes der i samme hus 2 à 3 familier med barn. I *Buksnes* har både de hygieniske og økonomiske forhold bedret sig efterhånden. (Sverdrup.) Dette gjelder ikke for nabo-distriktet *Borge*, hvor forholdene i det hele er mere og mindre fattigslige. Levemåten er tarveligere i det hele. Man lever av fisk i forskjellige former, brød og kaffe. Fersk melk brukes aldri; den bringes til meieriet, og den separerte melk fås igjen. Boligene er dårlige, man innkjøper i almindelighet et eldre hus eller rorbod, som flyttes og innredes med minst mulig omkostning. Vedlikeholdet er dårlig. De økonomiske forhold er nærmest små. Rensligheten, såvel den personlige som i det daglige stell i hus og klæddrakt, er heller ikke stor. (Rasmussen.) På grunn av dårlig fiske og mindre heldig vær blev de økonomiske forhold i *Gimsøy* mindre gode. Levemåten var skral, om man ikke egentlig kunde konstatere nød og underernæring. Boligene små og trekkfulle. (Wefring.) Noget bedre er forholdene i *Bø*, hvor fisket slog til, men dårlige priser. Hertil kommer så dårlig år for landmannen, så i slutten av vinteren var det vanskelig for mange å komme sig igjennem. Sildefisket slog totalt feil. (Andreassen.) Fra *Øksnes* anføres av de hygieniske forhold ikke er gode, men synes dog å være i bedring. Rensligheten er ikke stor, lus er således svært utbredt. Ved undersøkelse av skolebarn har det på enkelte skoler vist sig at alle barn uten undtagelse har hatt lus. Kampen mot lus støtter på den sorteste uvidenhets og en overtro som ikke gir den mørkeste middelalder noget efter. En almindelig mening, som man stadig hører fremholdt, ofte av de mere oplyste i bygden, er at det ikke nytter å motarbeide lusen fordi den «ales» i luften. En annen almindelig tro er at enkelte mennesker avler lusen inne i sig. Når så dyrene blir voksne, kryper de ut gjennom huden. Da distriktslægen forlangte bad til sin leilighet, blev dette betraktet som et meningsløst forlangende, da der tidligere ikke hadde vært noget bad i bygden, ei heller vært spørsmål efter noget. Kosten er som i fiskeridistriktene. Det er foretatt få fattigreiser, man har nokså god fortjeneste, hvorfor den økonomiske tilstand er god. (Amundsen.) De hygieniske forhold i *Sortland* må nærmest sies å være gode, der er gjennengående gode, lyse, velstelte gårder. Den viktigste næringsvei er fiskeri, men ved siden herav også gårdsbruk, som i de senere år mere og mere er kommet i forgrunnen som en nogenlunde sikker inntektskilde. (Wiig.)

XIX. Troms fylke.

Fylket er delt i 18 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av omstånde oversikt.

Ifølge distriktslægenes opgaver utgjorde medisinalpersonalet i 1923 og 1924:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek.	Eksaminert- apotek- personale.
1923	25	7	77	5	15
1924	25	5	76	6	16

Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. 1/12 20.
Tromsø stadslægedistr..	0.71	10 071	Berg.....	632.02	2 807
Harstad --«--	0.67	3 629	Lenvik.....	1 145.63	7 923
Kvæfjord.....	659.31	3 117	Målselv.....	4 451.94	4 097
Trondenes.....	548.63	9 608	Bardu.....	2 577.03	1 748
Bjarkøy.....	110.40	1 932	Balsfjord.....	1 667.44	5 467
Ibestad.....	807.58	5 749	Tromsøysund.....	1 419.89	6 355
Salangen.....	897.08	4 297	Lyngen.....	3 644.15	7 018
Tranøy.....	714.36	3 710	Karlsøy.....	1 417.91	3 730
Sørreisa.....	357.84	2 316	Skjervøy.....	5 904.27	7 176

Av lægene var 2 stadslæger og 15 distriktslæger. Distriktslægestillingen i Målselv var ikke besatt ved utgangen av 1924. Distriktslægen i Tromsøysund har fungert som fylkeslæge. Angående medisinalpersonalets fordeling på de enkelte lægedistrikter i fylket henvises til tabell 1 i hovedberetningen for riket.

Sykepleien. Mange herreder i fylket mangler fremdeles enhver sykepleierskehjelp. Enkelte herreder som tidligere har hatt sykepleiersker er på grunn av de dårlige tider gått til opsigelse av disse. Forhåpentlig vil de lokale tuberkuloseforeninger i nogen grad formå å få rettet på dette forhold. (Fylkeslægen.)

Sykehus. Sykehusforholdene i Troms fylke må stort sett betegnes som særdeles gode. Det er dog beklagelig at man ikke har noget kirurgisk sykehus i det tett befolkede sydfylke, da transporten til Troms og Trømsø sykehus ofte er meget lang og besværlig.

Troms har 2 fylkessykehus: Harstad sykehus vesentlig for indremedisinske og epidemiske sykdommer. Det har 28 sykeplasser. Dessuten har man Troms og Tromsø sykehus med 130 plasser. Foruten fylkessykehuset har man i Tromsø St. Elisabeths hospital med 47 senger og et epidemilasarrett på 23 senger. På Skjervøy er der et lite sykehus på 14 senger. Dette blev i 1924 omdannet til kombinert sykehus og tuberkulosehjem. Av sykehusets 14 senger er 10 beregnet på tuberkulose og 4 på almindelige syke.

Troms har 6 tuberkulosehjem, Gulhaugen i Harstad med 23 plasser, Ibestad med 15 plasser, Salangen med 12 plasser, Målselv med 15 plasser, Tromsø med 40 plasser og Lyngen med 14 plasser, tilsammen 119 sykeplasser. Dette er etter fylkeslægens uttalelse altfor lite for fylkets behov.

Tromsø kysthospital for Troms fylke og Vest-Finnmark blev åpnet i 1924. Det har plass til 90 patienter, 30 voksne og 60 barn.

På Finsnes i Lenvik ligger barnehjemmet Fru Schibsteds Minne for tuberkulosestruede barn. Det blev åpnet i 1923 og drives av metodistkirken. Det kan ta imot 25 barn, ikke spebarn.

Spesifiserte oppgaver over antall behandlede patienter på de enkelte sykehus i fylket er meddelt i tabell 2 i hovedberetningen. Likeledes vil man i tabell 3 sammesteds finne oppgaver over antallet av lungetuberkulose behandlet på samtlige tuberkulosehjem i Troms.

Bad. Harstad har dampbad med dusj og karbad åpent 3 dager i uken.

I Tromsø er der en badeanstalt som holdes oppe 2 dager i uken. I Skibotten i Lyngen har sanitetsforeningen opført en badstue som holdes åpen hver lørdag. Søkningen opplyses å være god.

Vaksinasjonen er gjennomført i fornøden utstrekning.

På grunn av de uforholdsmessig store skyssutgifter vaksineres der i enkelte distrikter kun hvert annet år. Der er tilsammen foretatt 2 446 vaksinasjoner i 1923 og 2 988 i 1924.

Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen i disse to år er ikke meldt.

Fødsler. Ifølge fødselsregistrene blev der i Troms fylke i 1923 født 2 477 levende barn og 72 dødfødte og i 1924 2 197 levende og 54 dødfødte. I jordmødrenes bøker var der i 1923 innført 1 986 levende fødsler og 54 dødfødsler og i 1924 henholdsvis 1 797 og 47. Der skulde altså være blitt benyttet jordmor ved ca. 80 pct. av samtlige fødsler i 1923 og ved ca. 82 pct. av fødslene i 1924.

Dødsfall. Der blev i 1923 registrert 1 073 dødsfall, 903 i bygdene og 170 i byene. I 1924 var det tilsvarende antall 975 i bygdene og 163 i byene, tilsammen 1 138. Dødeligheten pr. 1 000 av den hjemmehørende befolkning i fylket var 11,4 i 1923 og 11,9 i 1924.

Distriktslægenes dødsårsakslistene for 1923 og 1924 omfattet følgende antall dødsfall:

	Bygder.	Byer.	Tilsammen.	Herav med kjent dødsårsak:		
				Bygder.	Byer.	Tilsammen.
1923.....	854	157	1 011	736	153	889
1924.....	965	161	1 126	843	158	1 001

Hvorledes dødsfallene fordelte sig på de enkelte årsaker vil ses av tabell 4 i hovedberetningene for disse år.

Sundhetstilstanden i 1923 betegnes i lægenes beretninger som god eller meget god i alle distrikter. Epidemier er praktisk talt ikke forekommet, bortsett fra en større kikhosteepidemi i *Lyngen* og *Skjervøy* og mindre kikhosteepidemier i *Tromsø* og *Kvæfjord*. For 1924 angis også sundhetstilstanden i de fleste distrikter å ha vært god, for *Tromsø*, *Trondenes* og *Ibestad* særdeles god. Bare fra *Lenvik*, *Karlsøy* og *Skjervøy* betegnes den som mindre tilfredsstillende enn i 1923.

Utbredelsen av epidemiske sykdommer i de enkelte distrikter i 1923 og 1924 vil ses av tabellen side 138—139.

Tyfoidfieber optrådte i 1924 i *Ibestad* med 10 tilfelle. Smitten mentes innført utenbygdsfra med en fiskerskøite, 3 familier blev syke, tydelig sammenheng mellem disse tilfelle, 2 av patientene blev sendt til lasarettet i Harstad, de øvrige forpleiedes hjemme. I *Trondenes* viste sig samme år 6 tilfelle fordelt på 3 gårder hvor der år om annet er forekommet tyfoidfieber uten at årsaksforholdene er blitt opklaret. For øvrig optrådte der spredte tilfelle i enkelte distrikter, uten at smittekilde blev påvist.

Skarlagensfeber gikk som mindre epidemi med mildt forløp i *Tromsø*, *Trondenes* og *Lenvik*, hvor den optrådte som 2 epidemier, tilsynelatende uten sammenheng, og medførte 2 dødsfall.

Difteri viste sig i 1923 med endel tilfelle med relativt mildt forløp i *Ibestad* og *Tranøy*, og i 1924 meldtes om mindre epidemier fra *Karlsøy* og *Lyngen*.

Meslinger og **kikhoste** optrådte i 1923 og 1924 som epidemier i en rekke distrikter, særlig i *Tromsø*, *Lyngen* og *Skjervøy*.

Tuberkulose er meget utbredt innen fylket og angis i beretninger fra en rekke distrikter å være i tiltagende. Distriktslægen i *Lenvik* anfører således at 1924 er et rekordår. — Fylkeslægen skriver i sin beretning for 1923: Jeg

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidefeber (paratyfus).	Cerebro- spinal- meningitt.	Akutt poliomyelitt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.	Barselfeber.	Septiko- pyæmi.	Penfigus (hos nyfødte).
1923.										
Tromsø stadslægedistrikt	-	-	-	8	-	14-2	-	3-1	-	1
Harstad —«—	1	-	-	11	10	2	-	2-1	-1	1
Kvæfjord.....	-	-	-	4	7	4	-	-	1	-
Trondenes.....	-	-	-	7	-1	11-1	-	-	-1	-
Bjarkøy.....	-	-	-	-	9	12-2	-	-	-	-
Ibestad.....	-	-	-	2	5	28-2	-	-	-	-
Salangen.....	1	-	-	-	-	2	-	2-1	-	-
Tranøy.....	-	-	-	-	-	18	-	1	2	-
Sørreisa.....	-	-	1	-	-	8-1	-	1-1	-	-
Berg.....	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Lenvik.....	-	-	-	-	-1	4	-	-	1-1	-
Målselv.....	-	2	-	-	1	3	-	-	-	-
Bardu.....	-	-1	1	-	-	5-1	-	1	-	-
Balsfjord.....	-	-	-	1	1	3	-	-	-	-
Tromsøysund.....	-	-	-	-	-	5-1	-	-1	-1	-
Lyngen.....	-	1-1	-	1	-	3	-	3	-	-
Karløy.....	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Skjervøy.....	-	-	-	-	-	3-1	-	1	-1	-
Tilsammen	2	3-2	2	34	33-2	127-11	-	15-5	4-5	2
1924.										
Tromsø stadslægedistrikt	1	1	-	22	94-1	11-1	-	-	1	1
Harstad —«—	2	-	-	-	32	4	-	-	-	-
Kvæfjord.....	-	-	-	2	12	2	-	-	-	-
Trondenes.....	6	-	-	10	8	26-1	-	1	-1	-
Bjarkøy.....	-	-	-	-	1	-	-	-	1-1	-
Ibestad.....	10	-	-	-	3	8-1	-	-	-	-
Salangen.....	2-1	-	-	3	10	7-4	-	2	-	-
Tranøy.....	-	-	-	8	47	6	-	1	3	-
Sørreisa.....	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Berg.....	-	-	-	-	18	-	-	-	-	1
Lenvik.....	-	-	-	18-2	5	-	-	2	1-1	-
Målselv.....	-	-	-	-	1	9	-	-	1	-
Bardu.....	-	-	1-1	-	-	-	-	-	-	-
Balsfjord.....	-	-	-	-	23-1	5	-	-	-	-
Tromsøysund.....	-	-	-	-	25-1	1	-	-	-1	-
Lyngen.....	-	-	-	-	3	24-3	2	5	-	-1
Karløy.....	-	-	-	5-1	1	18	-	1	-	-
Skjervøy.....	-	-	-	-	182	6	-	-	4-3	-
Tilsammen	21-1	1	1-1	68-3	466-3	127-10	2	12	11-7	2-1

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallet efter streken

skal ikke komme nærmere inn på årsaken til tuberkulosens efter min og andre lægers opfatning stigende utbredelse i Troms fylke. At det mange steder står dårlig til med renslighet, bolighygiene, personlig hygiene og sundhetsforhold i det hele tatt er sikkert nok; og selv om man kan si at man ser betydelige fremskritt i de senere år, og at spesielt interessen hos befolkningen for å beskytte sig selv mot og i det hele tatt motarbeide tuberkulosen er i gledelig stigning, står der ennå særdeles meget tilbake å rette på.

sykdommer. #)

Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akutte ka- tarrar i ånde- drettsorg.	Influensa.	Lunge- betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutt diarré (kolerine).	Skjærbnk.
6	2	23	2	77-2	634-3	157	33-6	34	9-1	-	82-4	-
5	-	2	1	-	231-2	87	3-2	11	1	-	14	-
2	-	-	1	35-1	101-2	24	8-4	3	1	-	13	-
6	-	-	-	-	186-1	-	8	11	4	-	12	-
-	1	-	-	-	32	14	1	4	2	-	4	-
5-1	-	9	-	-	127-1	11	3	20	6	-	26	-
1	-	-	-	-	53-2	17	4-1	14-2	-	-	2	-
-	-	5	8	7	113	26	9-4	7	4	-	6	-
-	-	-	-	-	6-3	12-1	-1	-	-	-	1	-
1-1	1	10	-	-	196	25	11	15	8	-	27	-
7-1	-	-	-	-	85-2	42	6-1	22-1	4	-	7	-
-	-	1	-	-	42	10	5-5	11-1	-	-	6	-
1	-	-	2	-	11	2	2	2	3	-	-	-
1	-	4	1	-	64-2	14	6-1	20	9	-	1	-
2	-	2	-	1	39-4	7	6-4	3-1	-	-	9	-
4	-	-	25	92-1	141-9	5-1	5	10	2	-	27	-
2	-	-	-	-	43-2	14	10	3	3	-	8	-
4	-	-	3	107-2	67	-	7-1	5	2	-	16	-
47-3	4	56	43	319-6	2171-33	467-2	127-30	195-5	58-1	-	261-4	-
10	3	29	2	50	806-12	58	36-4	38	25-1	-	124-4	-
7	-	8	28	3	292-3	75	9	9	4	-	30	-
2	-	-	9	-	55	3	6-2	15	1	-	15	-
5	-	4	-	2	184-6	36	8-2	9	4	-	13	-
-	-	-	-	-	30-1	19	2	8-1	-	-	8-2	-
5	1	3	2	-	192-4	36	4	8	4	-	40-1	-
4	-	-	-	8-1	75	6	5-2	30	3	-	1	-
-	11	-	34	-	111-1	6	22-3	4	5	-	10	-
-	-	-	1	-	42-1	-	4-1	8	1	-	-	-
-	3	6	-	1-1	222	6	9	14	3	-	27-1	-
1	-	1	-	3	48	9	12-2	35	5	-	11	-
-	5	-	-	-	222-3	48	4-1	5	-	-	11	-
-	-	-	-	-	97	6	6-2	28	4	-	4	-
1	-	-	-	12-2	56-1	4	2	15	6	-	-	-
1	-	2	-	2-4	41-4	2	6-4	1	-	-	1-2	-
3	1	15	-	82-6	232-3	22-1	13-4	13-3	11-2	-	39	-
1	-	1	-	30-3	104-2	-	14-1	15-1	1	-	5-1	-
4-1	18	13	-	53-7	65-4	6	3-2	7-1	2	-	7	-
44-1	42	82	76	246-24	2874-45	342-1	165-30	262-6	79-3	-	346-11	-

betyr antall døde.

En hovedårsak til tuberkulosens stigning er imidlertid utvilsomt at Troms fylke hittil har rådet over altfor få tuberkulosehjemsplasser, hvorfor en mengde smittefarlige tuberkuløse ikke har kunnet fjernes fra sine trange, overbefolkede hjem og derved har spredd smitten.

Fra 1900 av og fremover forekom praktisk talt ikke innleggelser i henhold til tuberkuloseloven, og nu får man på langt nær ikke innlagt de tilfelle som

ønsker og trenger det. En lang rekke helserådsbeslutninger om innleggelser blir på grunn av plassmangelen ikke effektive.

Med den centrale plass som tuberkulosehjemmene inntar i tuberkulosekampen må derfor mangelen av tuberkulosehjem avhjelpes om man skal vente å kunne se en nedgang i tuberkuloseantallet i Troms fylke.

Særlig nødlidende er nordfylket og midtfylket. En liten bedring i nordfylkets forhold vil antagelig inntre, idet Skjervøy sykehus skal motta 10 tuberkuløse. Der arbeides dessuten med å få skaffet midtfylket et større hjem, beliggende i Lenvik. Der er til dette øiemed av private foreninger innsamlet ikke ubetydelige beløp, så utsiktene til å få denne plan realisert synes å være gode.

Det lokale tuberkulosearbeide — heri innbefattet hjelpestasjonsvirksomheten i Harstad og Tromsø — feriekoloniene samt barnehjemmene i Tromsø og på Finsnes — drives med megen energi og dyktighet og viser gode resultater. Spesielt for sykepleierskesaken spiller alle de lokale tuberkuloseforeninger stor rolle. Hver bygd burde ha sin tuberkulosesøster, og hvor der nu er ansatt sådanne kan man først og fremst takke foreningsarbeidet herfor. Tuberkulosesøstrene gjør overordentlig stor nytte.

Ifølge tuberkuloseprotokollene for Troms fylke blev der i 1924 anmeldt 324 tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 339 i 1923 og 421 i 1922. Hvorledes forholdet stillet sig i de enkelte lægedistrikter vil ses av tabell 10 i hovedberetningen.

Følgende tabell viser antall dødsfall av tuberkulose i de enkelte distrikter i 1922—1924:

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt.						Dødsfall av lungetuberkulose.					
	1922		1923		1924		1922		1923		1924	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Tromsø stadslægedistr	11	13	8	13	8	22	9	9	7	10	3	15
Harstad — « —	2	1	3	6	—	3	2	1	3	6	—	3
Kvæfjord	7	8	5	5	4	—	4	4	4	4	3	—
Trondenes	20	18	11	23	15	11	14	14	11	17	10	10
Bjarkøy	3	—	1	2	4	5	1	—	1	2	1	5
Ibestad	13	8	9	3	9	7	9	4	7	2	9	7
Salangen	8	9	9	8	1	5	6	8	9	8	1	5
Tranøy	6	3	1	6	10	3	5	3	1	6	10	3
Sørreisa	6	7	7	5	5	8	4	6	5	4	3	7
Berg	1	4	1	1	1	1	1	3	1	1	1	1
Lenvik	9	8	10	7	16	15	6	8	8	6	12	14
Målselv	2	8	4	5	8	5	1	2	4	5	7	4
Bardu	4	2	4	2	6	2	4	2	3	1	4	2
Balsfjord	13	7	7	6	10	10	4	4	5	5	9	8
Tromsøysund	6	6	6	8	8	6	2	4	4	3	8	6
Lyngen	10	13	6	9	9	13	8	8	5	8	7	5
Karløy	6	6	6	8	8	7	4	5	4	5	8	4
Skjervøy	6	5	6	4	16	6	4	5	2	2	9	4
Tilsammen	133	126	104	121	138	129	88	90	84	95	105	103

Veneriske sykdommer. Av lægene blev der meldt følgende antall i 1923 og 1924. (Se tabellen på neste side.)

Fra Balsfjord og Karløy distrikter er der ikke meldt noget tilfelle av venerisk sykdom i disse to år.

Av skabb blev der anmeldt 230 tilfelle i 1923 og 147 i 1924.

Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.		Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.	
	1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924		1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924
Tromsø stadsl.distr.	1	1	6	12	-	3	83	73	Berg.....	-	1	-	-	-	-	2	5
Harstad — —	2	2	4	2	-	-	30	37	Lenvik	-	-	-	-	-	-	-	5
Kvæfjord	-	-	-	-	-	-	-	4	Målselv	-	-	-	-	-	-	1	2
Trondenes.....	1	-	8	3	-	-	17	11	Bardu	-	-	-	-	-	-	-	1
Bjarkøy.....	-	2	-	-	-	-	2	-	Tromsøysund	-	-	-	-	-	-	2	-
Ibestad	-	-	-	-	-	-	4	2	Lyngen	-	1	-	1	-	12	3	3
Salangen.....	-	-	-	-	-	-	-	3	Skjervøy	-	1	1	-	1	6	6	6
Tranøy	-	-	-	-	-	-	1	2									
Sørreisa.....	-	-	-	-	-	-	2	-	Tilsammen	4	7	19	18	1	4	162	154

Angående dødsfall på barselseng og antall obstetriske operasjoner utført av læger i 1923 og 1924 henvises til kap. 15 i hovedberetningene for riket for disse år.

Hygieniske forhold m. m. Nedgangstidene har satt sitt preg på den hygieniske utvikling; spesielt viser dette sig i minsket nybygging, likesom der ofres mindre på vedlikehold og utbedring av boliger. Stort sett synes dog de hygieniske forhold å være i jevn fremgang. Mest å rette på finner man ute i havedistriktene i nordfylkets fjordbunner og i enkelte strøk i sydfylket, hvor der er blandet befolkning.

Efter beretningene å dømme synes den økonomiske tilstand å ha bedret sig adskillig i 1924, idet fiskeriene og også jordbruket da gav bedre utbytte.

Av de enkelte beretninger hitsettes:

Bjarkøy: I de hygieniske forhold spores ikke synderlig fremgang. Boligene er gjennomgående små, lavloftet og overbefolket. De dårlige tider har umuliggjort nybygging. Et par større tidsmessige hus er dog bygget i den siste tid. Befolkningen må sies å være nøisom og nokså sparsommelig, så nogen utpreget nød hersker ikke. Men dessverre må så altfor mange ofte nok leve på kaffe og brød alene. Dette i forbindelse med de trange små boliger forklarer vel tuberkuløsens store makt. (Boysen.)

Ibestad: Der synes å være fremgang å spore i de hygieniske forhold. Folk holder gjennomgående sine hus pene og rene, og spytteriet omkring på gulv og vegger er i avtagende; men den personlige hygiene står ikke så høit, her er masser av lus blandt befolkningen, særlig hodelus. Bymotene i klædrakt trenger mere og mere igjennem, de unge piker optrer i tynne, kulørte strømper og vil gjerne pynte sig. (Johs. Borchgrevink.)

Salangen: De hygieniske forhold har bedret sig. På grunn av kommunens villighet til å garantere for boligbanklån, tilståtte nedskrivningsbidrag etc. har boligforholdene bedret sig betydelig, riktignok, på grunn av de dermed pådratte gjeldsforpliktelser, i mange tilfelle på bekostning av levemåten. Befolkningen er for en stor del av lappisk herkomst, og bufinnene er i almindelighet ikke renslige og bor som oftest dårlig. Her er fremdeles en del beboelsesgammer i bruk. Blandt den norske befolkning er de hygieniske forhold bedre. (Pallesen-Mustikay.)

Sørreisa: De hygieniske forhold er visstnok en del forbedret. Man ofrer mere arbeide på vask av hus- og spiseredskap, og enkelte begynner å reagere mot spyttning. Med hensyn til rengjøring av skoler og forsamlingshus er der tatt beslutning i helserådet, og folk er, i motsetning til før, enig i at det er nødvendig

å ta strenge forholdsregler på dette område. Boligene er gjennomgående små og for en stor dels vedkommende uferdige. Mange har iår utbedret sine hus, likesom en del nye hus er kommet til, men dessverre er næsten alle meget små. En fordel er det at alle hus er rikelig forsynt med store vinduer. (O. Sellevold.)

Berg: Boligene er bedret noget, takket være det siste års jevnt gode inntekter som fiskeriet kaster av sig. Husene er dog oftest dårlig bygget, særlig de som blev opsatt i krigstiden; de er gjerne opført av planker, ofte upanelte, vinterkolde, fuktige og ofte bedervet av sopp. Folks sans for renslighet synes å våkne, den er dog dessverre ennå lite gjennomført. Hovednæringen er fiskeri; interessen for å dyrke og rydde jord er liten, selv jordstykket som ligger nærmest huset ses ofte ikke ryddet. Man innskrenker sig vesentlig til å gjødsle og senere slå gresset der hvor det går an. (O. Tandberg.)

Levnesvik: De hygieniske forhold er langt fra gode. Nogen bedring er å spore, men det går smått, særlig i disse økonomisk vanskelige tider. Lite blir der bygget, og lite blir de gamle hus forbedret. Drikkevannsforholdene er dårlige. En karakteristisk motbydelighet er at alle gårder så å si — også de store — har sin kloakk på tunet like utenfor kjøkkendøren. Man kan ikke undgå å trekke med sig inn i kjøkkenet noget av det som er bestemt til ikke å komme dit igjen. Levemåten er svært ensidig. (S. Brochmann.)

Tromsø: Bolignøden er avtatt betydelig. Der er bygget adskillig av kommunen. Men det har sine store vanskeligheter å få leieboerne til å forstå at der også for de av kommunen byggede hus skal betales husleie. Samtidig blir leilighetene av mange beboere svært stygt behandlet.

Tromsøysund: De hygieniske forhold er gjennomgående ganske gode i distriktet. Under krigsårenes pengeflom bedredes boligforholdene betydelig. Der blev bygget meget nytt og utbedret meget gammelt; men efter nedgangstidens inntreden er der blitt en stans i dette forhold. Spesielt ute i havdistriktene finner man ennå dårlige boliger. Renslighetsforholdene er også bedre enn tidligere, men man ser fremdeles for meget lus, og også skabb forekommer ikke sjelden. (B. Dybwad Holmboe.)

Lyngen: De hygieniske forhold er fremdeles mangelfulle, dog synes interessen for bedre byggeskikk å gjøre sig gjeldende, særlig blandt den opvoksende generasjon. Rensligheten er mange steder yderst mangelfull, på enkelte strøk ser man dog tydelig tegn til bedring; lus og lopper er ikke nogen sjelden ting å møte i praksis. Kaff drikkes sent og tidlig og av alle i alle aldrer, fra ungen i sitt første leveår og til oldingen. (G. Asmundsson.)

Karlsøy: Husene er små og dårlige, typen er kjøkken og stue med lem over. Vedlikeholdet er slett, og mange av de hus som blev bygget under krigen står uferdige. Møblene i huset er få og primitive; barna ligger ofte på flatseng, hvor sengklærne består like så meget av avlagte gangklær som av tepper. Rensligheten er det smått med; utøi ses ofte i sengene, lus og skabb er meget almindelig. (E. Haugen.)

Skjervøy: Gjennomgående dårlige hygieniske forhold, særlig i de ytre deler av distriktet (fiskeridistriktet). Levemåten er likeledes dårlig. Folk lever gjennomgående fra hånd til munn og sørger sjelden for den dag imorgen. Maten er for det meste fersk fisk, kaffe og brød. Befolkningen har som regel liten forståelse av å opbevare mat. Når der slaktes om høsten, spiser de gjerne kjøtt så lenge der er noget, og lever så på fisken og brødet resten av året. Boligene er gjennomgående dårlige; husene er små og uferdige, også lite vedlikeholdt. I de siste år er dette dog blitt en del bedre, da de for å få statens bidrag har vært nødt til å sette husene bedre i stand. (Ø. Dietrichson.)

XX. Finnmark fylke.

Fylket er delt i 14 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt.

Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. ¹ / ₁₂ 20.	Lægedistrikter.	Flate- innh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. ¹ / ₁₂ 20.
Alta	10 738.17	3 805	Karasjok	5 261.06	959
Talvik	1 652.92	2 657	Lebesby	3 567.71	1 593
Loppa	1 266.24	2 980	Tana	3 726.16	2 024
Hammerfest	2 526.31	6 254	Gamvik	2 275.69	2 637
Måsøy	1 340.24	2 244	Vadsø	2 603.74	4 545
Kjelvik	661.18	3 132	Sør-Varanger	4 067.78	4 798
Kistrand	4 986.92	2 165	Vardø	2 023.74	4 397

Medisinalpersonalet var ifølge distriktslægenes opgaver ved utgangen av 1923 og 1924:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Apotek.	Eksaminert apotek- personale.
1923	18	3	36	5	11
1924	20	2	40	5	11

Av lægene var 14 distriktslæger. Distriktslægen i Sør-Varanger fungerte som fylkeslæge. Angående medisinalpersonalet og apotekenes fordeling på de enkelte lægedistrikter henvises til tabell 1 i hovedberetningene for riket for disse år.

Sykehus. Man har 3 fylkessykehus i Finnmark, nemlig Hammerfest sykehus med 48 plasser, Vardø sykehus med 44 plasser og Vadsø sykehus med 24 plasser.

I Hammerfest har man St. Vincents hospital med 25 sykeplasser og på Kirkenes A/S Sydvaranger sykehus med 15 sykeplasser. Dessuten finnes en mindre sykestue i Alta, tilhørende Alta tuberkuloseforening, og en i Kjøllefjord. Den siste, som er opprettet av Røde Kors, blev innviet og tatt i bruk i november 1924. Endelig har hospitalskipet «Viking» virket i 1924 i Kjelvik distrikt.

Av tuberkulosehjem har man 7 i Finnmark fylke: Kautokeino tuberkulosehjem med 7 senger, Talvik tuberkulosehjem med plass for 31 lungetuberkuløse, Kjelvik tuberkulosehjem med 18 senger, Karasjok tuberkulosehjem med 8 plasser, Tanagård tuberkulosehjem med 20 plasser, Vardø tuberkulosehjem med 11 plasser og Nesseby tuberkulosehjem, Nyborg med 12 plasser. Man rådet altså ved utgangen av 1924 over 107 sykeplasser for lungetuberkuløse.

Til Talvik tuberkulosehjem, som tilhører staten, er også knyttet en barnekoloni med plass for 30 skrofuløse barn og 12 spebarn fra tuberkuløse hjem. I Vadsø ligger statens kysthospital med 32 senger.

Spesifiserte opgaver over antall patienter behandlet på fylkets sykehus er meddelt i tabell 2 i hovedberetningen, og i tabell 3 samme sted vil man finne antallet av lungetuberkuløse behandlet på fylkets tuberkulosehjem.

Bad. I lægenes beretninger er der nevnt følgende bad tilgjengelige for almenheten: I Karasjok blev et nytt baidstabad tatt i bruk i 1924. Det skal være

Epidemiske

Lægedistrikter.	Eksantematisk tyfus.	Tyfoidefeber (paratyfus).	Cerebro-spinal-meningitt.	Akutt poliomylitt.	Skarlagen-feber.	Meslinger.	Difteri (croup).	Dysenteri.	Barselfeber.	Septikopyæmi.	Pemfigus (hos nyfødte).
1923.											
Alta	-	-	-	-	-	13	-	-	-	-	-
Talvik	-	-	-	-	-	2	1	-	1	-	-
Loppa	-	-	-	-	-	-	7-1	-	3	-	-
Hammerfest	-	2	-	-	3	1	-	-	1	-	-
Måsoy	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-
Kjelvik	-	1	-	-	-	62	8-1	-	1	1	-
Kistrand	-	-	-	-	-	-	4	-	2-1	-	-
Karasjok	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lebesby	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
Tana	-	-	-	1	-	35	16	-	1	1	-
Gamvik	-	-	1-1	1	3	6	16-1	-	-	-	1-1
Vadsø	-	-	-	-	4	3	18	-	2-1	-	-
Sør-Varanger	-	-	-	-	52	169	53	1	-	-	-
Vadsø	-	-	-	-	-	15	10-3	-	2-1	1	-
Tilsammen	-	3	1-1	2	62	308	133-6	1	19-3	3	1-1
1924.											
Alta	-	-	-	-	-	7-1	4	-	-	-1	-
Talvik	-	-	-	-	-	22	2	-	1	-	-
Loppa	-	-	-	-	-	83	1	-	3	-1	-
Hammerfest	-	-	-	-	1	24	2	-	-	-1	-
Måsoy	5	11	-	-	6	5	1	-	1	-	-
Kjelvik	-	5	-	-	-	-1	47-5	-	1	1	1
Kistrand	5	-	-	-	-	3	-	-	-	-1	-
Karasjok	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lebesby	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-1	-
Tana	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-	-
Gamvik	-	-	-	-	7	-	5	-	-	-	5-2
Vadsø	-	-	-	-	2	6	9	-	-	-	-
Sør-Varanger	-	-	-	-	3	-	5	-	-	-	-
Varde	-	-	-	-	-	-	4	-	4-1	-	-
Tilsammen	10	16	-	-	19	150-2	95-5	-	10-1	1-5	6-2

*) Tallene foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallene efter streken

kombinert skole- og folkebad, og er opført med bidrag av Røimekes legat. Det holdes åpent 2 ganger i uken, og søkningen har vært nokså god. I sykestuen i *Kjøllefjord* er der karbad, åpent for publikum to ganger i uken. I *Vardø* er der 2 kvenbad og et kommunalt karbad. Fra *Tana* meddeles at der visstnok ikke er nogen offentlig badeinnretning, men mange private kvenbad i bruk.

Vaksinasjon. Der blev i 1923 vaksinert i Finnmark 1 692 og i 1924 1 666. Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen er ikke meddelt.

Fødsler. Ifølge fødselsregistrene blev der i Finnmark i 1923 født 1 330 levende barn og 44 dødfødte og i 1924 1 366 levende og 46 dødfødte.

I jordmødrenes bøker var der i 1923 innført 810 levende fødsler og 27 dødfødsler og i 1924 henholdsvis 859 og 32.

Der skulde altså være anvendt jordmor ved ca. 61 pct. av samtlige fødsler i 1923 og ved ca. 63 pct. av fødslene i 1924.

sykdommer *).

Rosen.	Røde hunde.	Variceller.	Kusma.	Kikhoste.	Akutte ka- tarrer i ånde- drettsorg.	Influenta.	Lunge- betendelse.	Plevritt.	Giktfeber.	Malaria.	Akutt diarré (kolerine).	Skjørbruk.
.	.	1	11	.	44	2-1	5	9	5	1	7-2	.
.	.	.	11	.	16	10-1	3	2	4	.	25	.
1-1	4	.	8	.	71-1	.	.	7	1	.	94-5	.
3	1	5	15	2	82-1	20	7-2	14	2	1	42	.
.	.	.	4	.	75-1	19	1-1	7	.	.	32-2	4
1	.	.	.	.	73-1	135-1	7-2	9	6	.	28-1	.
.	1	3	1	.	17-1	3	1-1	1	.	.	24	.
.	.	.	.	6	8	13	.	.	.	.	.	.
.	.	29	.	44-1	78	56	.	1	3	.	13	.
1	.	2	.	5-2	33	33-5	2	5	5	.	8-1	.
.	.	.	4	39-2	197-3	127	8	12-1	4	.	16	-1
4	.	3	.	6-3	51-5	14	5-2	10-1	5-1	.	33-2	.
3	1	22	2	66-2	261-1	166	13-4	19	5	.	28	.
5	.	9	2	-1	99-6	69-1	12-5	17	1	1	9	.
18-1	7	74	58	168-11	1105-20	667-9	64-17	113-2	41-1	3	359-13	4-1
2	.	4	.	.	77-5	1	1	9	2	.	9-3	2
.	.	.	1	.	27-1	6	.	6	.	.	1	.
1	9	4	1	.	109-1	.	4	3	4	.	19	.
2	.	.	5	.	78-3	10	9-2	11	4	.	18	.
1	.	.	9	.	119-3	43-1	8-1	3-1	6	.	2	1
5	.	13	28	46-3	163-3	117-1	13	20-1	13	.	16	.
.	.	.	1	7	17-2	5	5-1	2	2	.	3	.
.	.	.	.	4	26-1	16	2	1	.	.	4-1	.
.	.	1	9	98-3	78	71	.	2	9	.	6	.
.	.	.	.	31-1	45-1	2	6-3	4	1	.	13	.
.	2	7	1	16	247	115	12-1	24	3	.	7	.
6	.	4	1	21-1	183-5	.	29-3	20	4	.	32	.
4	.	27	63	46-1	519-7	76	24-3	33	1	.	74-3	.
11	.	1	6	97-8	100-5	16	1-4	10	3	.	23-2	.
32	11	61	125	366-17	1788-37	478-2	114-18	148-2	52	.	227-9	3

betyr antall døde.

Dødsfall. Der blev i 1923 registrert i alt 684 dødsfall, 565 i bygdene og 119 i byene. I 1924 var de tilsvarende tall 516 i bygdene og 142 i byene, tilsammen 658. Dødeligheten pr. 1 000 av den hjemmehørende folkemengde utgjorde 14.9 i 1923 og 14.1 i 1924.

Distriktslægenes dødsårsakslister omfattet i 1923 og 1924 følgende antall dødsfall:

	Bygder.	Byer.	Tilsammen.	Herav med kjent dødsårsak:		
				Bygder.	Byer.	Tilsammen.
1923.....	605	135	740	515	124	639
1924.....	520	150	670	444	144	588

Dødsfallenes fordeling på de enkelte årsaker vil ses av tabell 4 i hovedberetningen for riket.

Sundhetstilstanden i 1923 og 1924 angis for de fleste distrikters vedkommende å ha vært god eller meget god. Mere utbredte og farlige epidemier har der ikke vært. Mindre, men i det hele godartede epidemier, som dog har satt sitt preg på sundhetstilstanden, har man dog hatt i flere distrikter, således i *Loppa*, hvor sundhetstilstanden var mindre god i siste halvår av 1923, vesentlig på grunn av en kolerineepidemi som bredte sig over hele distriktet. I *Gamvik* og *Vadsø* var der særlig i første halvdel av 1923 megen sykелighet av kikhoste, meslinger og influensa. Fra *Kistrand* meldes om nokså megen sykелighet i første halvdel av 1924. De epidemiske sykdommers utbredelse i de enkelte distrikter i 1923 og 1924 vil ses av tabellen side 144—145.

Eksantematisk tyfus optrådte i oktober 1924 i *Måsøy* distrikt i Vikran på Ingøy, et avsidesliggende sted hvor der bor 4—5 lappefamilier i gammer. I en familie blev 4 personer syke. Samtlige var meget lett angrepet uten typiske symptomer, så sykdommen blev tatt for tyfoidfeber, inntil distriktslægen ca. 20 dager efter sitt første besøk på stedet blev alvorlig syk og innlagt på sykehus, hvor diagnosen blev endelig fastslått. Den oprinnelige smittekilde kunde ikke påvises. I *Kistrand* distrikt viste sig i mai 1924 5 tilfelle av samme sykdom i ytre Sandvik, hvor en tjenestepike utenbygdsfra først blev syk. Stedet hvor sykdommen optrådte ligger naturlig isolert av fjell og sjø og har få beboere. Sykdommen bredte sig ikke videre.

Tyfoidfeber har i 1923 bare vist sig med 1 tilfelle i landdistriktene, nemlig i *Kjelvik*, og 2 i *Hammerfest*. I 1924 optrådte denne sykdom med 5 tilfelle i *Kjelvik* og 11 i *Måsøy*. Ingen dødsfall.

Skarlagensfeber optrådte i 1923 med enkelte tilfelle i *Gamvik*, *Hammerfest* og *Vadsø* og en noget større epidemi i *Sør-Varanger*, hvor der i og omkring Kirkenes var 52 tilfelle i årets siste halvdel. Der blev opprettet et provisorisk lasarett i Kirkenes. Sykdommen forløp mildt, med få komplikasjoner. Intet dødsfall. I 1924 var der bare få og spredte tilfelle uten dødsfall.

Difteri viste sig i 1923 og 1924 spredt i næsten alle distrikter, med flest tilfelle i *Kjelvik* og *Sør-Varanger*. Sykdommen medførte i alt 6 dødsfall i 1923 og 5 i 1924.

Kikhoste var begge år tilstede i de fleste distrikter, til dels som en direkte fortsettelse av epidemien i 1922. Den forløp flere steder nokså ondartet, særlig fra *Vardø* meldes om mange komplikasjoner. Der var langt flere tilfelle enn de på listene opførte.

Tuberkulose er meget utbredt i fylket. Fra *Talvik*, *Kjelvik* og *Sør-Varanger* meldes at den synes å være i tiltagende. Der hersker den største nødstilstand med hensyn til sanatorieplass. Vensmoen kan ikke på langt nær tilfredsstille behovet. (Fylkeslægen.) Distriktslæge I. R. Gjessing i *Talvik* anfører i sin beretning: «Rent uhyggelig har det vært å undersøke barna ved distriktets eneste internatskole. Jeg har foretatt 2 undersøkelser av det kommunale internat på Storkorsnes. Det viste sig for begge klassers vedkommende at mellom 20 og 25 pct. av alle barn hadde klinisk påviselig tuberkulose, dels som kjerteltuberkulose, men også nogen med tydelige lungeforandringer. Enkeltseng-systemet er nu gjennomført, renslighet påbudt og de dårligste stillet under min kontroll. Kommunen kan dessverre ikke overta utgiftene ved barnas innleggelse på *Talvik* barnekoloni.»

Ifølge tuberkuloseprotokollene blev der i 1924 anmeldt 289 tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 249 i 1923 og 178 i 1922. Forholdet i de enkelte distrikter vil ses av tabell 10 i hovedberetningene for riket for disse år.

Følgende oversikt viser antall dødsfall av tuberkulose distriktstvis i 1922—1924:

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose.						Dødsfall av lungetuberkulose.					
	1922		1923		1924		1922		1923		1924	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Alta	5	5	2	4	5	7	5	5	1	2	3	4
Talvik	5	8	6	7	9	2	5	7	6	6	9	2
Loppa	4	8	4	4	5	5	4	8	3	4	2	4
Hammerfest	8	14	12	18	7	6	3	11	6	16	7	6
Måsøy	3	4	4	6	6	2	1	3	3	4	4	2
Kjelvik	5	8	16	6	6	5	3	7	10	6	5	3
Kistrand	4	3	1	5	3	3	4	2	1	4	3	3
Karasjok	4	-	1	-	1	3	2	-	-	-	-	2
Lebesby	3	-	3	3	6	4	3	-	2	3	4	2
Tana	6	7	7	6	3	6	5	7	5	5	3	4
Gamvik	9	7	4	4	7	6	5	5	4	4	7	6
Vadsø	3	13	5	13	10	18	2	10	5	9	7	14
Sør-Varanger	6	2	5	14	5	8	3	2	3	11	2	5
Vardø	5	12	12	5	4	9	4	10	11	4	4	9
Tilsammen	70	91	82	95	77	84	49	77	60	78	60	66

Av veneriske sykdommer blev der av lægene anmeldt følgende antall tilfelle i 1923 og 1924:

Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis m-født.		Gonorré og uretritt.		Lægedistrikter.	Veneriske sår.		Syfilis erhvervet.		Syfilis medfødt.		Gonorré og uretritt.	
	1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924		1923	1924	1923	1924	1923	1924	1923	1924
Alta	-	-	1	-	-	1	3	9	Tana	-	-	1	-	-	1	3	2
Talvik	-	-	-	-	-	-	1	1	Gamvik	1	1	-	-	-	-	3	7
Loppa	-	-	4	-	2	-	4	6	Vadsø	2	1	-	-	-	3	10	-
Hammerfest	1	-	2	5	-	-	25	25	Sør-Varanger	-	3	2	3	2	-	35	28
Kjelvik	-	1	-	1	-	-	10	7	Vardø	-	-	-	-	-	12	9	-
Kistrand	1	-	1	-	-	-	1	-									
Karasjok	-	-	-	1	-	-	-	1									
Lebesby	-	-	1	-	-	-	6	-	Tilsammen	5	6	12	10	4	2	106	105

Fra Måsøy lægedistrikt blev der ikke anmeldt noget tilfelle hverken i 1923 eller 1924.

Av skabb blev der meldt 75 tilfelle i 1923 og 99 i 1924.

Angående dødsfall på barselseng og antall obstetrisiske operasjoner utført av læger i fylket i disse år henvises til kap. 15 i hovedberetningene for riket.

Hygieniske forhold m. m. *Alta*: I Alta herred er den personlige hygiene slett ikke verst, men langt fra ideell. Folk er flinke til å vaske sig og holder sig nokså luserene i sine kvenbad, men slår skyllevann og skyller like utenfor døren og trekker lorten med sig inn med skotøiet. Spyttewanen er høit utviklet. I Kautokeino herred er befolkningen for største parten samer — flyttende og fastboende —, og blandt denne befolkning står hygienens på et «lavt og behagelig» nivå. De

bader vel så å si aldri, det eneste bad de får er hvis der er en jordmor tilstede ved deres inntreden i denne verden. De fleste bruker en «dorku» av rein- eller sauskinn mot bare kroppen, og den skifter de ikke for ofte; de ligger alltid i fulle klær. Samene spytter hvor det passer sig for dem. Omkring deres boliger ser det alt annet enn vakkert ut. For de flyttende gjør dette mindre, da de flytter fra lorten, men mange av de fastboende bor faktisk på mødinger — og trives utmerket. Lus har de alle. De lever for dagen; har de mat, spiser de adskillig mere enn de har godt av, og har de det ikke et par dager, tar de det som det så skal være. Det er ingen sjeldenhet for eksempel at 4 voksne menn spiser om en rein på én dag — hud, hode og klover undtatt. (Ø. Herstad.)

Loppa: Renslighetssansen står meget lavt. Skittent og luset er det selv i bedrestillede hjem. Folk savner enhver evne til å gjøre det koselig og hyggelig i hjemmene. Selv meget velstående familier eier bare det absolutt nødvendige av bohåve. Matstellet er yderst primitivt. Middagsmaten består praktisk talt hver dag i uken av kokt fisk, poteter og kaffe, for øvrig kaffe til alle dagens måltider. Ikke engang såpass omtanke har folk at de har en beholdning av salt eller tørret fisk. Hvis fisket blir hindret noen dager på grunn av uvær, må folk undvære middagsmat. I det hele tatt lever fiskerne i nuet uten tanke på fremtiden. (Aage Ringdal.)

Hammerfest: Adskillig å utsette på de hygieniske forhold. Heldigst er byen stillet. Men større enn forskjellen mellom by og land er forskjellen mellom de tre folkeslag, nordmenn, kvener og lapper. Nordmenn og kvener står hygienisk gjennegående langt over lappene. Blandt disse er sansen for renslighet i almindehet sørgelig liten. De holder hverken sig selv, sine klær eller sine boliger rene. Utøi er sørgelig almindelig. Mange av dem er befengt med skabb. (A. Kvarberg.)

Måsøy: I store deler av distriktet bor folk i gammer, med særskilte rum for mennesker og dyr, men meget ofte under samme tak. Rensligheten er bare så som så. Som et kuriosum kan nevnes at i hele Refsbotn (den del som inngår i Måsøy), hvor der dog bor adskillig folk, har jeg bare stiftet bekjentskap med ett vaskevannsfat, og det skjönt jeg har vært innom de aller fleste gammer. Skoleinternatenes innflydelse merkes dog tydelig på de yngste generasjoner, både hvad personlig renslighet, opptreden og sproget angår. (P. O. Johnsen.)

Lebesby: I distriktets ene sogn, Kjøllefjord, består befolkningen for største delen av nordmenn og blandingsrase, i det annet, Lebesby, vesentlig av finner (lapper), noen få kvener er fordelt utover distriktet. I Kjøllefjord bor befolkningen i klynger og vær og lever av fiskeri. I Lebesby bor man mere spredt. Boligforholdene er fremdeles dårlige. De bevilgede banklån til boligbygging er vesentlig optatt av værbefolkningen og delvis misbrukt. Noen boliger er opsatt i årets løp, men vil neppe bli ferdige på et par år. I regelen settes nemlig huset så vidt under tak det første år, vinduer innsettes i et par værelser, og folk flytter inn. Om høsten spikres på papp, som blåser bort i vinterens løp; neste år paneles innvendig, mens panel utvendig sjelden kommer på før det tredje år. Drikkevannsforholdene er dårlige i fiskeværene, verst er det i Kjøllefjord. Min formann beskrev dem ved min ankomst hertil således at «kjøbmännens kloakk munnar i hotellets brønn, og hotellets kloakk i naboens kjeller», og stor overdrivelse er det ikke. (Kjeld Friedrichsen.)

Gamvik: I 1924 er drikkevannsspørsmålet bedret betydelig i fiskeværet Gamvik, idet statens havnevesen har bygget tre store og meget gode brønner. Disse er helt innelukket og forsynt med frostfrie pumper. I Berlevåg er derimot drikkevannsforholdene overmåte slette. (C. H. Thomassen.)

Tana: I boligforholdene er utvilsomt en bedring å merke, idet de nye bygninger er rummeligere og bedre. Dog finnes ennu mange hus og gammer med ett rum og dårlig ventilasjon. Uten tvil var en del av de gamle gammer med åpen peis og god trekk hygienisk sett bedre enn et nytt tømmerhus med dagligstue, kjøkken og soveværelse i ett, og uten ventilasjon. (L. Kohl.)

Sør-Varanger: Der er bygget en del på Kirkenes, hvor A/S Sydvaranger har latt den såkalte prestemyr utparsellere. Her er utstukket tomter til ca. 40 boliger, hver beregnet på 2 à 3 familier. En del bygninger er allerede ferdige. (A. B. Wessel.)

Rekke VII og VIII.

Trykt 1926:

- Nr. 186. Norges handel 1924. (*Commerce.*)
- 187. Skolevesenets tilstand 1923. (*Instruction publique.*)
- 188. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1922. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 189. Norges jernbaner 1924—25. (*Chemins de fer norvégiens.*)
- 190. Norges telegrafvesen 1924/25. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 191. Sjømannsforsikringen 1923. Fiskeriforsikringen 1923. (*Assurances contre les accidents des marins. Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
- 192. Kommunevalgene 1925. (*Elections en 1925 pour les conseils communaux et municipaux.*)
- 193. Forsikringsselskaper 1924. (*Sociétés d'assurances.*)
- 194. Norges industri 1924. (*Statistique industrielle de la Norvège.*)
- 195. Ulykkesforsikringen 1923. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 196. Alkoholstatistikk 1924—1925. (*Statistique de l'alcool.*)
- 197. Norges postvesen 1925. (*Statistique postale.*)
- 198. Den Norske Statskasses Finanser 1913/14—1926/27. (*Finances de l'État.*)
- 199. Arbeidslønnen i jordbruket. Driftsåret 1925—26. (*Salaires des ouvriers agricoles en 1925—1926.*)
- 200. Folkemengdens bevegelse 1923. (*Mouvement de la population.*)

Norges Offisielle Statistikk, rekke VIII. (Statistique Officielle de la Norvège, série VIII.)

Trykt 1926:

- Nr. 1. Fattigvesenet 1922, 1923 og 1924. (*Assistance publique.*)
- 2. Meglingsinstitusjonens virksomhet. Tariffavtaler og arbeidskonflikter 1925. (*Entremise publique. Conventions collectives et conflits du travail en 1925.*)
- 3. Norges bergverksdrift 1925. (*Mines et usines.*)
- 4. Norges kommunale finanser 1923/24. (*Finances des communes.*)
- 5. Norges sparebanker 1925. (*Caisses d'épargne.*)
- 6. Folkemengdens bevegelse 1911—1920. Hovedoversikt. (*Aperçu général du mouvement de la population en Norvège pendant les années 1911—1920.*)
- 7. Norges handel 1925. (*Commerce.*)
- 8. Norges fiskerier 1924. (*Grandes pêches maritimes.*)
- 9. Sykeforsikringen 1925. (*Assurance-maladie.*)
- 10. Skiftevesenet samt Overformynderiene 1923 og 1924. (*Successions, faillites et biens pupillaires.*)

Trykt 1927:

- Nr. 11. Norges Brandkasse 1923—1925. (*Statistique de l'office national d'assurance contre l'incendie.*)
- 12. Lønninger 1925—1926. (*Gages et salaires.*)
- 13. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1923. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 14. Forbudsavstemningen 18. oktober 1926. (*Plébiscite du 18 octobre 1926 de la prohibition des spiritueux.*)
- 15. Den Norske Statskasses Finanser 1913/14—1927/28. (*Finances de l'État.*)
- 16. Det civile veterinærvesen 1924. (*Service vétérinaire civil.*)
- 17. Sinnssykeasylenes virksomhet 1925. (*Hospices d'aliénés.*)
- 18. Skolevesenets tilstand 1924—25. (*Instruction publique.*)
- 19. Norges jernbaner 1925—26. (*Chemins de fer norvégiens.*)
- 20. De spedalske i Norge 1921—1925. (*Rapport sur les lépreux en Norvège pour les années 1921—1925.*)

Rekke VIII.

Trykt 1927 (forts. suite).

- Nr. 21. Forsikringsselskaper 1925. (*Sociétés d'assurances.*)
- 22. Folkemengdens bevegelse 1924. (*Mouvement de la population.*)
- 23. Sjømannsforsikringen 1924. Fiskerforsikringen 1924. (*Assurances contre les accidents des marins. Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
- 24. Norges industri 1925. (*Statistique industrielle de la Norvège.*)
- 25. Fagskolestatistikk 1923/24—1925/26. (*Écoles professionnelles.*)
- 26. Ulykkesforsikringen 1924. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 27. Norges postvesen 1926. (*Statistique postale.*)
- 28. Landbruksareal og husdyrhold 1926. Representativ telling. (*Superficies agricoles et élevage du bétail de l'année 1926. Recensement représentatif.*)
- 29. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1924. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)

Det Statistiske Centralbyrå har dessuten bl. a. utgitt følgende verker:

- Statistisk Årbok for kongeriket Norge. Senest utkommet: 45de årgang 1926. Oslo 1926. (*Annuaire statistique de la Norvège.*)
- Statistiske Meddelelser. Senest utkommet: 44de bind 1926. Oslo 1926. (*Bulletin mensuel du Bureau Central de Statistique.*)
- Månedsopgaver over vareomsetningen med utlandet 1926. Fjortende bind. Oslo 1927. (*Bulletin mensuel du commerce extérieur en 1926. (quatorzième année.)*)
- Fortegnelse over Norges Offisielle Statistikk m. v. 1828—31 desember 1920. Kristiania 1889, 1913 og 1922. (*Catalogue de la Statistique officielle.*)
- Statistiske Oversigter 1914. Kristiania 1914. Statistiske Oversikter 1926. Oslo 1926. (*Résumé rétrospectif 1914 et 1926.*)

Samtlige verker er til salgs hos H. Aschehoug & Co., Oslo.

Av «Norges handel», årgangene 1911, 1912, 1913, 1915 og 1921, er Byråets beholdning meget knapp, hvorfor man vilde være takknemlig for å få overlatt eksemplarer av disse årganger.

30 juni 1927.